

ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΓΕΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΥ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΣ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ : «ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ»

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ
ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΣΤΙΣ ΝΕΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΕΣ
ΣΥΝΘΗΚΕΣ

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΜΑΡΑΘΑΚΗ

Επιβλέπων : Καθηγητής Γεώργιος Λιοδάκης

ΧΑΝΙΑ, 2010

‘Ο Θεός, ο οποίος βλέπει ότι το έργο του δεν είναι ολοκληρωμένο, βλέπει ότι ο άνθρωπος έχει ανάγκη από σύντροφο και λέγει «δεν είναι καλά ο άνθρωπος να είναι μόνος». Συνεπώς η ιδέα του συνεταιρισμού επινοήθηκε μαζί με τη δημιουργία του ανθρώπου»’.

(C. Dron, Cooperatia, Crestenismul si Criza, 1937)

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
----------------------	----------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Οι Συνεταιρισμοί Γενικά

1.1 Η Έννοια του Συνεταιρισμού	4
1.2 Ο Συνεταιρισμός ως φαινόμενο του καπιταλισμού	5
1.3 Οι Συνεταιριστικές Αξίες... ..	6
1.4 Συνεταιριστικές Αρχές	7
1.5 Ιστορική Αναδρομή	9
1.6 Οι πρόδρομοι του Συνεταιρισμού	11
1.7 Οι Συνεταιρισμοί στην Ευρώπη.....	14
1.8 Οι Συνεταιρισμοί παγκοσμίως	16

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Οι Συνεταιρισμοί στην Ελλάδα

2.1 Οι πρώτοι συνεταιρισμοί	21
2.2 Η Δομή των Αγροτικών Συνεταιρισμών στην Ελλάδα	24
2.2.1 ΠΑΣΕΓΕΣ	26
2.2.2 Κεντρικές Συνεταιριστικές Ενώσεις στην Ελλάδα	27
2.2.3 Δευτεροβάθμιες Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις.....	28

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Η σημασία και ο ρόλος των Αγροτικών Συνεταιρισμών

3.1 Χαρακτηριστικά γνωρίσματα των Αγροτικών Συνεταιρισμών	29
3.2 Είδη Αγροτικών Συνεταιρισμών	29
3.3 Οι δραστηριότητες και οι ωφέλειες των Αγροτικών Συνεταιρισμών ...	30

3.4 Τρόποι επίτευξης των σκοπών των Αγροτικών Συνεταιρισμών	32
3.5 Η επίδραση των οικονομικών κρίσεων στην πορεία και στο ρόλο των Αγροτικών Συνεταιρισμών	33

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Το Νομικό Πλαίσιο των Αγροτικών Συνεταιρισμών

4.1 Η καθιέρωση της Συνεταιριστικής Νομοθεσίας	35
4.2 Το Νομικό Καθεστώς στην Ε.Ε.	36
4.3 Το Νομικό Καθεστώς στην Ελλάδα.....	38
4.3.1 Το Σύνταγμα... ..	38
4.3.2 Οι Αναγκαστικοί Συνεταιρισμοί	39
4.4 Η Αγροτική Συνεταιριστική νομοθεσία στην Ελλάδα	39

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Οι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί τον 21^ο αιώνα

5.1 Η σημερινή κατάσταση των Αγροτικών Συνεταιρισμών	43
5.2 Σχέση Α.Τ.Ε.-Αγροτικοί Συνεταιρισμοί.....	45
5.3 Τα βασικά προβλήματα των Αγροτικών Συνεταιρισμών	47
5.4 Η κατάσταση της γεωργίας τον 21 ^ο αιώνα.....	48
5.5 Πιθανές λύσεις στα προβλήματα της γεωργίας	52
5.6 Η ανάγκη να παραμείνει η γεωργία στρατηγικός στόχος	54

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

Οι όροι και οι προϋποθέσεις μιας νέας αναδιοργάνωσης των Αγροτικών

Συνεταιριστικών Οργανώσεων: Νέα Πρόταση

6.1 Η Ανάγκη της αναδιοργάνωσης των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων	56
6.2 Συνεταιριστική Ανάπτυξη	57

6.2.1 Συνεργασίες μεταξύ των Συνεταιρισμών...	57
6.2.2 Συμμαχίες και κοινές επιχειρηματικές δραστηριότητες	58
6.2.3 Συγχωνεύσεις Συνεταιρισμών	59
6.2.4 Άλλες Στρατηγικές Ανάπτυξης	60
6.3 Ενίσχυση της Συνεταιριστικής Ταυτότητας	60
6.4 Προκλήσεις των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων	62
6.5 Εναλλακτικές Οργανωτικές Λύσεις	64
6.5.1 Συνεταιρισμοί "Νέας Γενιάς"	64
6.5.2 Σύγχρονοι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί-Επιχειρήσεις	68
6.6 Πρότυποι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί στην Ελλάδα.....	72
6.7 Πρότυποι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί σε άλλες χώρες	77

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	78
--------------------------	-----------

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	112
--------------------------	------------

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι.....	92
-------------------------	-----------

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι Ι.....	119
---------------------------	------------

ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 1.1 Αριθμός Αγροτικών Συνεταιρισμών και των μελών τους στην Ε.Ε. από το 1996-1999	14
Πίνακας 1.2 Ποσοστό Αγροτικών Συνεταιρισμών παγκοσμίως	19
Πίνακας 1.3 Κατανομή των Συνεταιρισμών ανά Γεωγραφικό Διαμέρισμα.....	26
Σχήμα 1 : Δομή των αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων.....	24

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο Συνεταιρισμός αποτελεί ένα κοινωνικό φαινόμενο που εμφανίστηκε σχεδόν ταυτόχρονα με την εμφάνιση των καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής και άρχισε να αναπτύσσεται μαζί με την ανάπτυξη του καπιταλισμού. Στη σύγχρονη μορφή του αποτελεί προϊόν της ανάπτυξης του καπιταλισμού και της εξάπλωσης του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής.

Ως γέννημα κοινωνικής αναγκαιότητας, προέκυψε από τις καινούργιες υλικές συνθήκες που δημιούργησε ο καπιταλισμός. Η ανάπτυξη των καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής είχε σαν αποτέλεσμα την εκμετάλλευση σε βάρος των εργατών και των άλλων εργαζομένων. Αυτό οδήγησε στην ανάγκη της εθελοντικής οικονομικής οργάνωσης των εργαζομένων των πόλεων και της υπαίθρου, πάνω στη βάση της αλληλεγγύης και της αμοιβαίας βοήθειας για την υπεράσπιση των συμφερόντων τους. Αρχικά λοιπόν, ο συνεταιρισμός γεννήθηκε σαν οικονομικός θεσμός, ενάντια στην εκμετάλλευση της εργατικής δύναμης των προλεταρίων, σε μια εποχή απερίγραπτης ένδειας των εκμεταλλεζομένων. Η μετεξέλιξη του σε κοινωνικοπολιτισμικό θεσμό και σε τρόπο ζωής για κάποια περίοδο, δεν αίρει την βαρύτητα του πρωταρχικού λόγου ίδρυσής του, δηλαδή ως μέσου άμυνας ενάντια στη άμεση εκμετάλλευση (Μωυσίδης 1986).

Η παρέμβαση του συνεταιρισμού στην κοινωνικοοικονομική ζωή δεν είχε και δεν μπορούσε να έχει σαν στόχο την αλλαγή των κυρίαρχων παραγωγικών σχέσεων και κατ' επέκταση την υπέρβαση του καπιταλιστικού συστήματος. Εισήγαγε νέα στοιχεία στην οργάνωση και λειτουργία της κοινωνίας όπως την «οικονομία της αλληλεγγύης» και την συνυπευθυνότητα στα πλαίσια μιας συλλογικής δράσης και αυτοβοήθειας των φτωχών στρωμάτων. Δεν μπορούσε όμως να αγγίξει τις θεμελιακές δομές του καπιταλιστικού συστήματος.

Δεν υπάρχει σήμερα σχεδόν γωνία στον κόσμο όπου να μην υπάρχουν και να μη δρουν οι συνεταιρισμοί. Οι συνεταιρισμοί αγκαλιάζουν σχεδόν όλους τους τομείς της οικονομικής δράσης. Αποτέλεσαν ένα ισχυρό κίνημα των εργαζομένων για την αντιμετώπιση της καπιταλιστικής εκμετάλλευσης, για τη διεκδίκηση των οικονομικών, επαγγελματικών και εκπολιτιστικών τους ζητημάτων, για την καλυτέρευση της οικονομικής τους κατάστασης, για την υπεράσπιση της ειρήνης.

Οι συνεταιρισμοί είχαν ιδιαίτερη ανάπτυξη στην επαρχία. Κυρίως οι αγροτικοί συνεταιρισμοί παίζουν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της Αγροτικής Οικονομίας και στη βελτίωση της κατάστασης των αγροτών αφού αγκαλιάζουν όλους σχεδόν τους τομείς της οικονομικής δράσης στην επαρχία και αποτελούν ένα βασικό μέσο εκπολιτισμού και προόδου στην ύπαιθρο (Αβδελίδης 1986:16-18).

Οι συνεταιρισμοί συγκαταλέγονται στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας, το λεγόμενο «τρίτο σύστημα», στο οποίο ανήκουν τα ταμεία αλληλοβοήθειας, τα σωματεία, τα ιδρύματα, οι κοινωνικές υπηρεσίες, οι υπηρεσίες σε επίπεδο τοπικής κοινότητας, οργανώσεις δηλαδή που δεν ανήκουν ούτε στο δημόσιο ούτε στον ιδιωτικό τομέα. (Νικολακοπούλου-Στεφάνου 2002). Η αύξηση της ανεργίας, η αίσθηση της αυτοδιαχείρισης και της κοινωνικής προσφοράς, η ανάγκη για δημοκρατικές διαδικασίες και για συμμετοχή, οδηγούν στην αναζήτηση νέων δραστηριοτήτων πέρα από το δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα. Στα πλαίσια του κοινωνικού τομέα οι οικονομικές δραστηριότητες παίρνουν κατά κύριο λόγο τη μορφή του συνεταιρισμού.

Οι αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις αποτελούν εκούσιες οργανώσεις προσώπων και σύνθετους οικονομικούς οργανισμούς, που παράλληλα με τους εμπορικούς εκπληρώνουν και κοινωνικούς σκοπούς. Ο σκοπός για τον οποίο προορίζονται είναι η παροχή υπηρεσιών στον αγροτικό πληθυσμό, που εκτείνεται από την προμήθεια λιπασμάτων, φυτοφαρμάκων, αγροτικών μηχανημάτων κτλ. μέχρι τη συλλογή και διάθεση του αγροτικού προϊόντος. Τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο αντιπαρατίθενται με μεγάλες εθνικές και πολυεθνικές επιχειρήσεις και τις πρακτικές διείσδυσής τους στις αγορές όλου του κόσμου.

Το νέο περιβάλλον αυξημένου ανταγωνισμού στην ευρωπαϊκή αγορά είναι πρόκληση για τους συνεταιρισμούς, ώστε να γίνουν περισσότερο αποτελεσματικοί και να προσαρμοστούν στις καινούριες συνθήκες. Διανύουμε χρονικά μια περίοδο που οι αγροτικοί συνεταιρισμοί ακροβατούν σε ένα μεταίχμιο σειράς κρίσιμων αλλαγών, ξεκινώντας από την ανάγκη οριστικής πλέον αποδοχής και τόνωσης του ρόλου τους με ότι αυτό συνεπάγεται, σε παραδοχή μιας καινούριας φιλοσοφικής αντίληψης και ενός άλλου τρόπου οργάνωσης και λειτουργίας τους (Προβατάς 1998). Η συμμετοχή των εργαζομένων, τουλάχιστον εμμέσως, είναι ενεργότερη στις υποθέσεις των συνεταιρισμών και η ανάγκη μιας ανεξάρτητης αντιμετώπισής τους από το κράτος, έντονη.

Στους αγροτικούς συνεταιρισμούς βρίσκουμε κάτω από την ίδια στέγη μικρούς, μεσαίους και μεγάλους ιδιοκτήτες παραγωγής. Έχουμε δηλαδή, μικρές, μεσαίες και μεγάλες εκμεταλλεύσεις, τουλάχιστον στη σημερινή φάση ανάπτυξης της γεωργίας όσον αφορά τις αναπτυγμένες και υπό ανάπτυξη χώρες. Είναι λοιπόν ευνόητο η φύση και το περιεχόμενο των αγροτικών συνεταιρισμών να έχει άλλο χαρακτήρα, η λειτουργία τους να διαφοροποιείται έντονα από αυτή των προλεταριακών συνεταιρισμών και τα δε συμφέροντα των μελών τους να μη συμπίπτουν πάντα. Έτσι, οι σκοποί και οι δραστηριότητες των αγροτικών συνεταιρισμών φέρνουν, όχι σπάνια, τη σφραγίδα των διαστρωματικών -ιδιοκτησιακών τους διαφοροποιήσεων (Δασκάλου 1992).

Σκοπός της παρούσης διπλωματικής εργασίας, η οποία αποτελείται από έξι κεφάλαια, είναι να παρουσιάσει τις κύριες φάσεις της εξέλιξης και δράσης των αγροτικών συνεταιρισμών, τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν στον δρόμο της ανάπτυξής τους, τις επίμονες προσπάθειες, την αφοσίωση και την πίστη που επέδειξαν οι αγρότες και οι συνεταιριστές στο δύσκολο, αλλά ωραίο και δημιουργικό έργο, αλλά πάνω από όλα να σχολιαστεί το ζήτημα της αναδιοργάνωσής τους.

Στο πρώτο κεφάλαιο αρχικά γίνεται αναφορά σε ιστορικά στοιχεία που οδήγησαν στην γέννηση και εξέλιξη των αγροτικών συνεταιρισμών αλλά και στην έννοια του συνεταιρισμού ως φαινόμενο του καπιταλισμού. Στην συνέχεια αναλύονται οι έννοιες Συνεταιριστικές Αρχές και Συνεταιριστική Ιδέα και τέλος, γίνεται αναφορά στους αγροτικούς συνεταιρισμούς στην Ευρώπη αλλά και παγκοσμίως.

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται εκτενής αναφορά στους αγροτικούς συνεταιρισμούς στην Ελλάδα. Αναφέρονται κάποια ιστορικά στοιχεία που σηματοδοτούν την εμφάνισή τους στην χώρα μας, αναλύεται η δομή τους και αναφέρονται οι πιο σημαντικοί αγροτικοί συνεταιρισμοί στην χώρα μας.

Στο τρίτο κεφάλαιο αναλύεται η σημασία και ο ρόλος των αγροτικών συνεταιρισμών (χαρακτηριστικά γνωρίσματα, είδη αγροτικών συνεταιρισμών), καθώς και οι δραστηριότητές που τους χαρακτηρίζουν. Τέλος γίνεται αναφορά στους τρόπους επίτευξης των σκοπών τους.

Στο τέταρτο κεφάλαιο αναλύεται το νομικό πλαίσιο των αγροτικών συνεταιρισμών τόσο στην Ελλάδα όσο και στα πλαίσια της Ε.Ε. καθώς και πώς αυτό καθιερώθηκε.

Στο πέμπτο κεφάλαιο γίνεται ένας σχολιασμός της σημερινής κατάστασης των αγροτικών συνεταιρισμών καθώς και των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν. Αναλύεται η σημερινή κατάσταση του γεωργικού τομέα, που σαφώς επηρεάζεται από τα προβλήματα των αγροτικών συνεταιρισμών και τέλος γίνεται αναφορά στην ανάγκη να παραμείνει ο τομέας της γεωργίας ως στρατηγικός στόχος.

Το έκτο και τελευταίο κεφάλαιο, αναφέρεται στους όρους και τις προϋποθέσεις μιας νέας αναδιοργάνωσης των αγροτικών συνεταιρισμών. Αναλύεται η ανάγκη για να πραγματοποιηθεί η συγκεκριμένη αναδιοργάνωση και μέσα από τον όρο της Συνεταιριστικής Ανάπτυξης δίνονται πιθανές λύσεις ώστε να επιτευχθεί ο συγκεκριμένος σκοπός. Αναφέρονται προτάσεις που μπορεί να οδηγήσουν στην ενίσχυση της συνεταιριστικής ταυτότητας και παράλληλα δίνονται διάφορες οργανωτικές λύσεις. Τέλος αναφέρονται κάποια παραδείγματα αγροτικών συνεταιρισμών που έχουν ξεχωρίσει τόσο στην Ελλάδα όσο και σε άλλες χώρες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΓΕΝΙΚΑ

1.1 Η έννοια του Συνεταιρισμού

Κατά καιρούς έχουν διατυπωθεί πολλοί ορισμοί σχετικά με το τι είναι συνεταιρισμός. Η διαφοροποίηση μεταξύ των ορισμών αυτών έγκειται στην έμφαση που δίνει ο καθένας σε διαφορετικά χαρακτηριστικά ή σκοπούς του συνεταιρισμού. Η ποικιλομορφία του θεσμού αυτού και τα στοιχεία που τον χαρακτηρίζουν καθιστούν την περιγραφή του δυσχερή. Βέβαια, το γεγονός ότι μέχρι πρόσφατα δεν υπήρχε ένας παγκόσμια αποδεκτός ορισμός δεν σημαίνει ότι ο συνεταιρισμός είναι μια απροσδιόριστη έννοια. Έχει θεμελιώδεις αρχές και ένα σύνολο κανόνων κοινά αποδεκτών (Παπαγεωργίου 2004).

Ο Σούλτσε-Ντέλιτς, ένας από τους ιδρυτές των γερμανικών αστικών πιστωτικών συνεταιρισμών, όρισε τον συνεταιρισμό ως: «ένωση μεταξύ των όχι εύπορων, κατ' εξοχήν εργαζόμενων τάξεων, η οποία επιδιώκει με τη συνένωση να εξασφαλίσει, όσο το δυνατό, στις μεμονωμένες, μικρές και στην οικονομική ζωή εξαφανιζόμενες δυνάμεις, τα πλεονεκτήματα της μεγάλης δύναμης» (Παπαγεωργίου 2004).

Λίγα χρόνια αργότερα, ο Νόμος 602/1915 'Περί Συνεταιρισμών' ορίζει τον συνεταιρισμό ως εξής: «Ο Συνεταιρισμός είναι εταιρία η οποία έχει κεφάλαιο μεταβλητό, αποτελείται από συνεταιρισμούς των οποίων ο αριθμός είναι επίσης μεταβλητός και επιδιώκει με τη συνεργασία των συνεταιρισμών την προαγωγή της ιδιωτικής οικονομίας καθενός από αυτούς» (Καμενίδης 2001:174-176).

Ο Θ. Τζωρτζάκης αναφέρει συμπληρωματικά ότι: «Ο Συνεταιρισμός είναι το όργανο αυτοβοήθειας ασθενών οικονομικά προσώπων, δημιουργούμενος με την ένωση των μικρών κατά μέρος δυνάμεων σε μια μεγάλη ομοειδή δύναμη, που τίθεται στη διάθεση του καθενός για την καλύτερη άσκηση της επαγγελματικής και οικιακής του οικονομίας» (Τζωρτζάκης 1973).

Ο Δ. Καλιτσουνάκης, δίνοντας έμφαση στον τοπικό χαρακτήρα των συνεταιρισμών, ορίζει: «Ο Συνεταιρισμός είναι ελεύθερη και ισότιμη τοπική προσωπική ένωση ασθενών οικονομικά ατόμων, προς αυτοβοήθεια με την από κοινού διεξαγωγή επιχειρήσεως, από την οποία ωφελούνται ανάλογα με τη συναλλαγή τους με αυτή». Επίσης, ο Διονύσης Μαυρογιάννης αναφέρει: «Ο Συνεταιρισμός είναι μια ελεύθερη ένωση προσώπων που ασκούν ομοειδή οικονομική επιχείρηση ή είναι της ίδιας κοινωνικής κατηγορίας (αγρότες, καταναλωτές κ.α.) και αποβλέπει στην προαγωγή της οικονομίας των μελών του, έχει δημοκρατικό χαρακτήρα και μορφωτική αποστολή για τα μέλη του» (Μαυρογιάννης 1980).

Ο Marvin A.Schaars ορίζει τον συνεταιρισμό ως μια επιχείρηση που αποκτάται και ελέγχεται εθελοντικά από τα μέλη του και λειτουργεί από αυτούς και για αυτούς σε βάση μη κερδοσκοπική ή στο κόστος (Δροσοπούλου 1989).

Στο Παγκόσμιο Συνέδριο της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης το 1995 στο Μάντσεστερ, διατυπώθηκε και υιοθετήθηκε για πρώτη φορά ένας κοινά αποδεκτός ορισμός για τους συνεταιρισμούς. Ο ορισμός αυτός ορίζει τον συνεταιρισμό ως μια αυτόνομη ένωση προσώπων που συγκροτείται εθελοντικά για την αντιμετώπιση κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεων τους δια μέσου μιας συνιδιόκτητης και δημοκρατικά διοικούμενης επιχείρησης» Το καινούργιο και σημαντικό στοιχείο που έχει αυτός ο ορισμός συγκριτικά με τους άλλους είναι το στοιχείο της αυτονομίας (Παπαγεωργίου 2004).

Συμπερασματικά, ο συνεταιρισμός είναι μια αυτόνομη ένωση ανθρώπων που συγκροτείται εθελοντικά με σκοπό την καλύτερη δυνατή βοήθεια και κάλυψη των

αναγκών, οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών, των επιχειρήσεων και των μελών του.

1.2 Ο Συνεταιρισμός ως φαινόμενο του καπιταλισμού

Με τη δημιουργία κοινωνιών ο άνθρωπος συνειδητοποίησε πως η ομάδα είναι ισχυρότερη από το άτομο και αποτελεσματικότερη για την εξασφάλιση κοινών αγαθών και υπηρεσιών. Η ιδέα και αξία του «συνεταιρίζεσθαι» έχει τις ρίζες της στην πανάρχαια Αρχή «Ισχύς εν τη ενώσει». Αυτοβοήθεια, αυτοδιοίκηση και ανάληψη ευθύνης για τις ίδιες τους τις τύχες ήταν τα κύρια στοιχεία τα οποία οι θεμελιωτές της συνεταιριστικής κίνησης διαμόρφωσαν σε παράγοντα που δεν μπορεί να αγνοείται στην οικονομική και κοινωνική ζωή. Άλλωστε και η ίδια η κοινότητα είναι συνεταιριστική. Υπάρχει στους δικούς της θεμελιώδεις κανόνες και στους δικούς μας η ίδια βασική αντίληψη: η οικονομία και το χρήμα είναι μέσα δράσης, που το πνεύμα και η γνώση μπορούν να τα θέσουν στην υπηρεσία του πολιτισμού (Nouyrit 1992).

Η λέξη «Συνεταιρισμός» αντιστοιχεί στη λατινική λέξη «cooperation», η οποία στην ευρεία της έννοια σημαίνει συνεργασία, δηλαδή εργασία από κοινού, εργασία με άλλους. Συνεργασία, κατά τον Μαρξ, είναι «η μορφή της εργασίας όπου πολλά άτομα εργάζονται σχεδιασμένα το ένα με το άλλο και το ένα μαζί με το άλλο στο ίδιο προτσές της παραγωγής ή σε διάφορα, συναφή όμως προτσές παραγωγής (Αβδελίδης 1981).

Την έννοια όμως «συνεταιρισμός» δεν πρέπει να την συγχέουμε με την έννοια «συνεργασία». Ο συνεταιρισμός με την σημερινή του κοινωνικοοικονομική σημασία είναι μια μορφή συνεργασίας. Η συνεργασία υπήρχε από πολύ παλιά, τόσο παλιά, όσο παλιά είναι και η ανθρώπινη κοινωνία, όπου κάνει την εμφάνισή της μαζί με την εμφάνιση της εργασίας. Η συνεργασία υφίσταται σε όλα τα στάδια της εξέλιξης της ανθρώπινης κοινωνίας και εκδηλώνεται σχεδόν σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δράσης. Το περιεχόμενο όμως και οι μορφές της συνεργασίας αλλάζουν στις διάφορες βαθμίδες της κοινωνικοοικονομικής εξέλιξης της ανθρώπινης κοινωνίας, στα διαφορά κοινωνικοοικονομικά συστήματα, στο δουλοκτητικό, στο φεουδαρχικό, στο καπιταλιστικό και στο σοσιαλιστικό (Χαραλάμπους 1997).

Ο συνεταιρισμός είναι ένα καινούργιο κοινωνικό φαινόμενο, μια καινούργια μορφή συνεργασίας, που δεν υπήρχε σε όλα τα στάδια της κοινωνικοοικονομικής εξέλιξης της ανθρώπινης κοινωνίας. Είναι γέννημα του καπιταλιστικού κοινωνικού συστήματος και εμφανίστηκε με την ανάπτυξη των καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής. Από τότε που η καπιταλιστική εκμετάλλευση σε βάρος των εργατών και των άλλων εργαζομένων έγινε σκληρή και απάνθρωπη, από τότε που η ανεργία η φτώχεια και η πείνα έφεραν σε απόγνωση τους εργάτες και τους οδήγησαν σε εξεγέρσεις, από τότε που οι βιοτέχνες άρχισαν να νοιώθουν το βάρος του ανταγωνισμού των μεγάλων καπιταλιστικών επιχειρήσεων, από τότε που οι αγρότες άρχισαν να γίνονται ατομικά ανεξάρτητοι και άρχισαν να αναπτύσσονται οι καπιταλιστικές σχέσεις παραγωγής στην ύπαιθρο με ολέθριες συνέπειες για τους μικρομεσαίους παραγωγούς, από τότε άρχισε να ξεπηδάει η ανάγκη της εθελοντικής οικονομικής οργάνωσης των εργαζομένων στις πόλεις αλλά και των αγροτών, πάνω σε μια βάση αλληλεγγύης και αμοιβαίας βοήθειας, για την υπεράσπιση των οικονομικών συμφερόντων τους, ενάντια στους εκμεταλλευτές τους. Έτσι γεννήθηκε και αναπτύχθηκε ο συνεταιρισμός. Σαν μια οργάνωση υπεράσπισης των οικονομικών συμφερόντων ενάντια στην εκμετάλλευση των καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής. Μια τέτοια μορφή οργάνωσης στα προηγούμενα κοινωνικά καθεστώτα δεν μπορούσε να γεννηθεί, γιατί δεν υπήρχαν οι όροι υλικής ζωής για να δημιουργήσουν τις καινούργιες σχέσεις και μορφές (Ratner 2009).

Ο συνεταιρισμός αποτελείται από μια ομάδα ανθρώπων που συνενώνονται ελεύθερα για να κινητοποιήσουν και να συντονίσουν τις δραστηριότητες τους προς ένα ορισμένο σκοπό ή περισσότερους συγκεκριμένους σκοπούς. Ο γενικός βασικός σκοπός του συνεταιρισμού είναι η βελτίωση της οικονομικής κατάστασης των μελών του με δραστηριότητες που καθορίζονται στο καταστατικό. Αλλά σίγουρά δεν αποτελεί μόνο μια οικονομική οργάνωση με σκοπούς μόνο οικονομικούς. Οι σκοποί του επεκτείνονται και σε σκοπούς άλλων μορφών οργανώσεων, κοινωνικών, εκπολιτιστικών και επαγγελματικών. Είναι μια κοινωνική οργάνωση με περισσότερες λειτουργίες και με πιο πλατύ περιεχόμενο από μια καθαρά οικονομική οργάνωση. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι μια οργάνωση μικτής μορφής. Για να δημιουργηθεί μια τέτοια οργάνωση έπρεπε να αλλάξουν οι όροι της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής ζωής των ανθρώπων και να ωριμάσουν οι συνθήκες. Αυτή η αλλαγή ήρθε με τις καινούργιες παραγωγικές δυνάμεις που διαμορφώθηκαν στον καπιταλισμό.

Ο συνεταιρισμός σαν λέξη πρώτη φορά εμφανίζεται στην εποχή του καπιταλιστικού καθεστώτος, στα τέλη του 18^{ου} με αρχές του 19^{ου} αιώνα. Πρώτος τη χρησιμοποίησε ο William Gordin στα 1913. Αργότερα ο ουτοπιστής σοσιαλιστής Robert Owen στις διαλέξεις που έκανε στο Λονδίνο, μιλούσε για «χωρία αρμονίας και συνεταιρισμού». Ο ίδιος πάλι στο περιοδικό «Economist» στις 27 Αυγούστου 1821 έγραφε: «Μεγάλο μυστικό αποκαλύφθηκε-είναι ένας ατελείωτος συνεταιρισμός όλων και προς όλες τις κατευθύνσεις της κοινωνίας» (Αβδελίδης 1978:18-20).

Ο αγροτικός συνεταιρισμός αποτελεί παγκοσμίως βασικό θεσμό οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης του αγροτικού τομέα και το βασικό φορέα άσκησης οικονομικής δραστηριότητας του αγροτικού πληθυσμού. Με τη σύγχρονη μορφή του έχει ήδη συμπληρώσει έναν αιώνα ζωής στην Ελλάδα και περισσότερο από ενάμιση αιώνα σε αρκετές χώρες του κόσμου. Διαφοροποιείται από τις επιχειρήσεις κεφαλαίου, γιατί η λειτουργία του διέπεται κυρίως από τις συνεταιριστικές αρχές. Η ιδιομορφία του συνεταιριστικού δικαίου βρίσκεται στη νομική προσαρμογή στον οικονομικό κυρίως τομέα, των θεμελιωδών ανθρωπίνων αξιών της αλληλεγγύης, της υπευθυνότητας, της ισότητας και της δημοκρατικής συμπεριφοράς (Μητροπούλου 1998).

1.3 Οι Συνεταιριστικές Αξίες

Ο Συνεταιρισμός υπάρχει για να εξυπηρετεί τα μέλη του, με πρωταρχικό στόχο να παρέχει υπηρεσίες σε αυτά. Για την διευκόλυνση και τη σωστή παροχή των υπηρεσιών αυτών, θα πρέπει να ισχύουν κάποιες αξίες αποδεκτές από όλους. Οι συνεταιρισμοί στηρίζονται στις αξίες της αυτοβοήθειας, της αυτοευθύνης, της δημοκρατίας, της ισότητας, της ισοτιμίας, της αλληλεγγύης και της φροντίδας για τους άλλους, της εντιμότητας, της διαφάνειας και της κοινωνικής υπευθυνότητας (Parnell 2000).

Τα μέλη του συνεταιρισμού θα πρέπει να αναλαμβάνουν από μόνοι τους πρωτοβουλίες για τη βελτίωση της θέσης τους. Είναι σημαντικό οι συνεταιρισμοί να στηρίζονται στις δικές τους δυνάμεις. Επιπλέον θα πρέπει μέσω της αυτοευθύνης να αναλαμβάνουν τις ευθύνες των πράξεών τους. Η ελευθερία και η αυτονομία που επιθυμούν, πρέπει εκτός από την αυτοβοήθεια να περιλαμβάνουν και την ανάληψη ευθυνών των πράξεών τους.

Ο συνεταιρισμός, ως ανθρωποκεντρικός θεσμός θέτει ως επίκεντρο τον άνθρωπο και το αποδεικνύει με την αξία της δημοκρατίας. Τα μέλη του συνεταιρισμού αποτελούν το επίκεντρό του. Δίνει στα μέλη του δικαιώματα και υποχρεώσεις, που μέσω της σωστής στάσης και διαχείρισης, οδηγούν στην ευημερία του συνεταιρισμού.

Σε αυτό συντελεί και η ισότητα που πρέπει να υπάρχει μεταξύ των μελών ανεξαρτήτως οικονομικών και κοινωνικών χαρακτηριστικών. Όλοι μπορούν να είναι μέλη του συνεταιρισμού και να έχουν ίση μεταχείριση. Αποφασίζουν από κοινού για διάφορα θέματα και χρησιμοποιούν όλοι τις υπηρεσίες του. Απαραίτητα πρέπει να είναι η ισοτιμία, που σημαίνει όχι μόνο ίση μεταχείριση από μέρους του συνεταιρισμού αλλά και ισότιμη και κοινή προσπάθεια από μέρους των μελών για τη βελτίωση της ευημερίας και της θέσης τους. Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των μελών δεν αφορούν μόνο τον συνεταιρισμό αλλά και την ευρύτερη κοινωνία. Οι υποχρεώσεις δεν αφορούν μόνο τον συνεταιρισμό αλλά το αίσθημα ευθύνης που νιώθουν τα μέλη για την κοινωνία γενικότερα. Όταν την κοινωνία την φροντίζουν τα μέλη της, τότε και αυτή φροντίζει για αυτά (Κρυσταλλάκη-Μπεβεράτου 1990:47-49). Τέλος, αρκετά σημαντικό είναι το στοιχείο της αλληλεγγύης. Είναι η αξία που δείχνει την φροντίδα που πρέπει να έχει κάποιος για τους συνανθρώπους του. Να δίνει χωρίς να περιμένει ανταπόδοση. Είναι στοιχείο που αν δεν υπάρχει, είναι αδύνατη η σύσταση και η εξέλιξη του συνεταιρισμού.

Παράλληλα, οι συναλλαγές του συνεταιρισμού τόσο με τα μέλη του όσο και με τους τρίτους θα πρέπει να χαρακτηρίζονται από εντιμότητα. Η εντιμότητα θα πρέπει να συνοδεύεται από διαφάνεια στις συναλλαγές και γενικά σε όλες τις ενέργειες. Σε αυτό θα βοηθήσουν οι συνεχείς έλεγχοι των μελών στην επιχείρηση.

Όλες οι παραπάνω αξίες αποτελούν ποιοτικά χαρακτηριστικά. Πρόκειται για άγραφους κανόνες, οι οποίοι δημιουργούν τα θεμέλια για μια σωστή συνεργασία, για τη μελλοντική εξέλιξη και την επίτευξη των στόχων των συνεταιρισμών (Παπαγεωργίου 2004). Το σύνολο των συνεταιριστικών αξιών αλλά και των ανθρωπινων ιδεών συντελούν την Συνεταιριστική Ιδέα.

Είναι γεγονός ότι τα ιδεώδη της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, της δικαιοσύνης, της αδελφосύνης και της αλληλεγγύης συνθέτουν τον πυρήνα της Συνεταιριστικής Ιδέας και υλοποιούνται στους συνεταιρισμούς τόσο κατά τη δημιουργία τους όσο και κατά τη λειτουργία τους με σκοπό την ευημερία των μελών τους, δηλαδή την αύξηση των εισοδημάτων τους, τη βελτίωση της κοινωνικής θέσης τους και την ανύψωση του πνευματικού τους επιπέδου.

Χάρη στα ιδεώδη της αδελφосύνης και της αλληλεγγύης, οι άνθρωποι που συμμετέχουν στους συνεταιρισμούς, βοηθούν ο ένας τον άλλον, γιατί γνωρίζουν καλά την αξία της αρχής «η ισχύς εν τη ενώσει».

Είναι ολοφάνερο λοιπόν ότι τα ευγενή ιδεώδη της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας και της δικαιοσύνης ενσαρκώνονται στη Συνεταιριστική Ιδέα, η οποία συγκινεί τους ανθρώπους και τους προωθεί στο να συμμετέχουν στους συνεταιρισμούς για να βοηθήσουν ο ένας τον άλλον, μέσα σε ένα πνεύμα αδελφосύνης και αλληλεγγύης.

1.4 Οι Συνεταιριστικές Αρχές

Για την υποβοήθηση της εξέλιξης και της λειτουργίας των συνεταιρισμών, έχουν τεθεί κατά περιόδους ορισμένες βασικές αρχές που ουσιαστικά αποτελούν «πιλότους» της δραστηριότητάς του. Έτσι, με τον όρο Συνεταιριστικές Αρχές ή Συνεταιριστικοί Κανόνες εννοούμε τις κατευθυντήριες οδηγίες για την ίδρυση, οργάνωση, διοίκηση, διαχείριση και λειτουργία των συνεταιρισμών. Βασικά, για να χαρακτηριστεί μια οικονομική μονάδα ως συνεταιρισμός, πρέπει να λειτουργεί με βάση τις συνεταιριστικές αρχές. Οι αρχές αυτές έχουν διεθνή εφαρμογή, αφού καθορίζονται από την Διεθνή Συνεταιριστική Ένωση (International Cooperative Alliance-ICA) και ισχύουν για όλες τις χώρες του κόσμου, γι' αυτό συνήθως ονομάζονται Διεθνείς Συνεταιριστικές Αρχές. Οι αρχές δεν έχουν υποχρεωτικό

χαρακτήρα αφού είναι δημιούργημα των συνεταιριστικών οργανώσεων των κρατών-μελών της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης.

Κατά μεγάλα χρονικά διαστήματα οι Διεθνής Συνεταιριστικές Αρχές αναθεωρούνται για να προσαρμοστούν καλύτερα στις νέες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, ενσωματώνοντας όμως μέσα σε αυτές και τις συνεταιριστικές αξίες για να συγκρίνουν τους ανθρώπους και να διαφοροποιούν σημαντικά τους συνεταιρισμούς από τις άλλες οικονομικές οργανώσεις (Δροσοπούλου 1989).

Οι Διεθνείς Συνεταιριστικές Αρχές διατυπώθηκαν για πρώτη φορά άτυπα από τον πρώτο συνεταιρισμό του Rochdale της Αγγλίας το 1844. Οι κανόνες που διατυπώθηκαν μπορούν να θεωρηθούν ως η πρώτη διατύπωση των διεθνών συνεταιριστικών αρχών, γιατί είτε αυτούσιοι είτε τροποποιημένοι χρησιμοποιήθηκαν ως η βάση λειτουργίας άλλων συνεταιρισμών. Οι αρχές αυτές είναι οι εξής:

- 1) Αμοιβή κεφαλαίου με σταθερό επιτόκιο.
- 2) Προμήθεια ανόθευτων προϊόντων στα μέλη.
- 3) Ακριβής ζύγιση και μέτρηση των πωλούμενων προϊόντων.
- 4) Πώληση τοις μετρητής και σε τιμές αγοράς.
- 5) Δίκαιη διανομή κερδών στα μέλη.
- 6) Δημοκρατικός έλεγχος των συνεταιρισμών.
- 7) Διαχείριση συνεταιρισμών από αιρετές διοικήσεις.
- 8) Εκπαίδευση μελών.
- 9) Συχνή παρακολούθηση των οικονομικών των συνεταιρισμών.
- 10) Θρησκευτική και πολιτική ουδετερότητα.

Όμως, η πρώτη επίσημη διατύπωση των αρχών αυτών έγινε στο 15^ο Συνέδριο της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης στο Συνέδριο του Παρισιού του 1937, που στηρίχτηκαν όμως στους κανόνες- αρχές του Συνεταιρισμού του Rochdale. Οι αρχές αυτές είναι οι εξής:

- 1) Εθελοντική και ελεύθερη συμμετοχή.
- 2) Δημοκρατικός έλεγχος.
- 3) Αναλογική επιστροφή πλεονάσματος.
- 4) Περιορισμένη αμοιβή του κεφαλαίου.
- 5) Πολιτική και θρησκευτική ουδετερότητα.
- 6) Συναλλαγές τοις μετρητοίς.
- 7) Εκπαίδευση των μελών.

Στο Συνέδριο της Βιέννης το 1966 έγινε νέα αναθεώρηση των Διεθνών Συνεταιριστικών Αρχών και οι αρχές που επαναδιατυπώθηκαν έχουν ως εξής:

- 1) Εθελοντική και ελεύθερη συμμετοχή.
- 2) Δημοκρατικός έλεγχος.
- 3) Περιορισμένη αμοιβή κεφαλαίου.
- 4) Δίκαιη διανομή πλεονασμάτων.
- 5) Συνεταιριστική εκπαίδευση.
- 6) Συνεργασία μεταξύ των συνεταιρισμών.

Η Τρίτη αναθεώρηση των συνεταιριστικών αρχών έγινε στο 31^ο Συνέδριο της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης που πραγματοποιήθηκε στο Μάντσεστερ το 1995, που κατέληξε στην εξής διατύπωση των συνεταιριστικών αρχών:

- 1) Εθελοντική και ελεύθερη συμμετοχή, δηλαδή οι συνεταιρισμοί είναι εθελοντικές οργανώσεις, ανοικτές σε όλα τα άτομα που μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις υπηρεσίες τους και επιθυμούν να αποδεχθούν τις ευθύνες του μέλους, χωρίς διακρίσεις φυλής, φύλου, κοινωνικής θέσης, πολιτικών και θρησκευτικών πεποιθήσεων.

- 2) Δημοκρατική διοίκηση των συνεταιρισμών δηλαδή οι συνεταιρισμοί είναι δημοκρατικές οργανώσεις, που διοικούνται και ελέγχονται από τα μέλη τους, τα οποία συμμετέχουν ενεργά στη διαμόρφωση της πολιτικής τους και στη λήψη των αποφάσεων.
- 3) Οικονομική συμμετοχή των μελών, δηλαδή τα μέλη συμμετέχουν ισότιμα και διαχειρίζονται δημοκρατικά το κεφάλαιο του συνεταιρισμού.
- 4) Αυτονομία και ανεξαρτησία των συνεταιρισμών, δηλαδή οι συνεταιρισμοί είναι αυτόνομες και ανεξάρτητες από το κράτος, τα κόμματα και άλλους φορείς.
- 5) Εκπαίδευση, πρακτική εξάσκηση και πληροφόρηση, δηλαδή οι συνεταιρισμοί θα πρέπει να παρέχουν εκπαίδευση στα αιρετά και υπαλληλικά στελέχη τους καθώς και στα μέλη τους και πληροφόρηση στο κοινό για συνεταιριστικά και άλλα θέματα.
- 6) Συνεργασία μεταξύ συνεταιρισμών, δηλαδή η συνεργασία μεταξύ των συνεταιρισμών επιβάλλεται για να αυξάνεται ο συνολικός όγκος των εργασιών τους και έτσι να λειτουργούν αποδοτικότερα.
- 7) Ενδιαφέρον για την Κοινότητα, δηλαδή οι συνεταιρισμοί πρέπει να ενδιαφέρονται για την ανάπτυξη της κοινότητας μέσα στην οποία λειτουργούν.

Παρατηρούμε λοιπόν, ότι οι Διεθνείς Συνεταιριστικές Αρχές, όπως διατυπώθηκαν στο Μάντσεστερ το 1995, έγιναν πάλι επτά, όπως αρχικά ήταν στην πρώτη τους διατύπωση το 1937. Επίσης στο Συνέδριο του Μάντσεστερ εμφανίζονται για πρώτη φορά οι αρχές που έχουν σχέση με την αυτονομία και ανεξαρτησία των συνεταιρισμών καθώς και το ενδιαφέρον του συνεταιρισμού για την κοινότητα. Τέλος, στην νέα αυτή διατύπωση των αρχών δεν αποκλείεται η συμμετοχή νομικών προσώπων σε συνεταιρισμούς (Ουσταμπασιδής 2001:187-189).

Οι κύριες διαφορές των συνεταιριστικών αρχών του Rochdale με τις υπόλοιπες διατυπώσεις αφορούν το κεφάλαιο, την εκπαίδευση και την εισαγωγή νέων αρχών. Πιο συγκεκριμένα, από το 1937 και μετά, ο τόκος του κεφαλαίου ήταν περιορισμένος, ενώ το 1844 το κεφάλαιο προέρχονταν από τα μέλη και το επιτόκιο, ήταν σταθερό. Επίσης, το 1844, ένα μέρος των κερδών προορίζονταν για την εκπαίδευση. Από το 1937 και μετά έγινε ιδιαίτερη προώθηση τη εκπαίδευσης και το 1995 ενσωματώθηκαν η πρακτική εξάσκηση και η πληροφόρηση. Η συνεργασία μεταξύ των μελών ξεκίνησε από το 1966 και το 1995 ενσωματώθηκαν στον κατάλογο των συνεταιριστικών αρχών και οι αρχές της οικονομίας και της ανεξαρτησίας καθώς και το ενδιαφέρον για την κοινότητα. Σημαντικό είναι επίσης το γεγονός ότι μέχρι το 1937 οι αγοροπωλησίες γίνονταν τοις μετρητοίς (Παπαγεωργίου 2004).

Οι επτά αυτές αρχές του συνεταιρισμού είναι καλό να αναθεωρούνται κατά διαστήματα και να γίνονται οι απαραίτητες τροποποιήσεις για τη βελτίωση της αποδοτικότητας λειτουργίας των συνεταιρισμών, των μελών τους και ολόκληρης της κοινωνίας.

1.5 Ιστορική Αναδρομή

Από τα πρώτα βήματά της, η κοινωνία μας γνώρισε την κοινή δουλειά και τη μορφή της συνεργασίας. Μέσα από το σύστημα της κοινοκτημοσύνης της γης, όλες οι γύρω από αυτό δραστηριότητες γινόντουσαν από κοινού. Και κατά αυτό τον τρόπο συνεργαζόμενοι οι άνθρωποι, πετύγγαναν καλύτερη και αποδοτικότερη καλλιέργεια, παραγωγή, προστασία από όλων των ειδών τους κινδύνους.

Εξάλλου, η συνεργασία είναι τόσο παλιά όσο και ο άνθρωπος. Η ανάγκη των ανθρώπων να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα της φύσης και του περιβάλλοντος, προκειμένου να επιβιώσουν, τους ανάγκασε να συνενώσουν τις δυνάμεις τους και να συγκροτήσουν την κοινωνία. Ο Μαρξ υποστήριξε ότι στην πρωτόγονη αγροτική κοινότητα, οι άνθρωποι είχαν γνωρίσει μια ενστικτώδη ευτυχία, χάρη στην αταξική οργάνωση της κοινωνίας (Χριστοδούλου 1987:53-55).

Ανέκαθεν λοιπόν υπήρχαν μορφές συνεργασίας, οι οποίες διαμορφώνονταν σύμφωνα με τις υπάρχουσες σε κάθε χρονική περίοδο, κοινωνικές, οικονομικές, πολιτικές, θρησκευτικές συνθήκες, από τις οποίες είχαν άμεση εξάρτηση. Οι μορφές αυτές της συνεργασίας είχαν σκοπό την επίλυση των προβλημάτων, μέσα από την κοινή προσπάθεια. Πάντως η συνεταιριστική ιδέα δεν είχε αρχικά κάποιο ιδεολογικό υπόβαθρο, αλλά το απέκτησε με το πέρασμα του χρόνου.

Η συνεργασία αποτέλεσε το θεμέλιο λίθο για το σχηματισμό της μεγάλης πατριαρχικής οικογένειας και της φυλής. Ποικίλες μορφές συνεργασίας υπήρχαν στην αρχαία Βαβυλώνα, στην Κίνα και τις Ινδίες, στην αρχαία Ελλάδα και στη Ρώμη μεταξύ γεωργών, τεχνιτών ή εμπόρων για την επιδίωξη κοινών σκοπών. Κατά την περίοδο του Βυζαντίου, του Μεσαίωνα και μέχρι και τη Γαλλική Επανάσταση αναπτύχθηκαν οι συντεχνίες, οι οποίες αρχικά φρόντιζαν για την εξυπηρέτηση των μελών τους και για την επιβολή κανόνων τιμότητας, αλλά αργότερα αποτέλεσαν κλειστά σωματεία που μονοπωλούσαν τη δυνατότητα εργασίας. Παλιές μορφές συνεργασίας στον αγροτικό χώρο αποτέλεσαν τα «μυρ» (αγροτική κοινοκτημοσύνη) και τα «αρτέλ» (εργατικοί σύνδεσμοι) στη Ρωσία, τα «εγίντος» (ομάδες κοινής καλλιέργειας) στο Μεξικό, τα «τσελιγκάτα» (κοινή εκτροφή και διαχείριση ζώων) στην Ελλάδα και σε άλλες βαλκανικές χώρες (Κλήμη – Καμινάρη 2006).

Κατά τον Μεσαίωνα, πολύ σημαντικό ρόλο στην κοινωνικοοικονομική ζωή είχε κράτος. Εκείνη την περίοδο άρχισαν να λειτουργούν οι συντεχνίες για όλους τους επαγγελματικούς τομείς της ζωής, οι οποίες εξυπηρετούσαν τα μέλη τους και είχαν μεγάλη ακμή το 14^ο και 15^ο αιώνα. Είχαν αποκτήσει μεγάλη δύναμη που μπορούσαν ακόμα και να αντιπαρατίθενται στο κράτος. Στη συνέχεια το πνεύμα που κυριαρχεί κατά το Μεσαίωνα με τις συντεχνίες, τη φεουδαρχία με την οποία η αγροτική ιδιοκτησία ανήκε ολοσχερώς στα χέρια των μεγαλοϊδιοκτητών της γης, αρχίζει σταδιακά να διαφοροποιείται.

Η διαφοροποίηση αυτή, οφείλεται στις νέες φιλελεύθερες ιδέες οι οποίες διαμορφώθηκαν με τη Γαλλική Επανάσταση και οι οποίες έδιναν προτεραιότητα στην απόλυτη ελευθερία του ατόμου. Οι ιδέες αυτές ήταν αποτέλεσμα της υποχώρησης της φεουδαρχίας, της διανομής των μεγάλων κτημάτων στους ακτήμονες καλλιεργητές, της ανάπτυξης του εμπορίου αλλά και της βελτίωσης των μεταφορικών μέσων. Επόμενο ήταν λοιπόν, με την ανάπλαση της κοινωνικής και οικονομικής δομής και τη δημιουργία μεγάλων επιχειρήσεων που επιδίωκαν υψηλούς ρυθμούς παραγωγής, να αυξηθούν και οι ανάγκες εργατικών χεριών. Έτσι δημιουργήθηκε μια μεγάλη εργατική τάξη, η οποία δεν είχε την απαραίτητη οργανωτική υποδομή, με αποτέλεσμα να γίνει αντικείμενο εκμετάλλευσης. Εργάζονταν ατέλειωτες ώρες, αμείβονταν ελάχιστα και δεν είχαν ασφάλιση. Κάτω λοιπόν από αυτές τις συνθήκες δημιουργήθηκαν οι πρώτες συνεταιριστικές οργανώσεις με σκοπό κυρίως τη διαφοροποίηση των όρων εργασίας (Δροσοπουλού 1989).

Ο συνεργατισμός ουσιαστικά αποτελεί μια μορφή ανθρώπινης συνεργασίας που αναπτύχθηκε στα πλαίσια του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής, πράγμα που σημαίνει ότι ούτε οι διάφορες προκαπιταλιστικές μορφές συνεργασίας θα πρέπει να εκλαμβάνονται ως συνεταιρισμοί ούτε κάθε συνεργασία στον καπιταλισμό να εκλαμβάνεται ως συνεταιρισμός. Η άποψη αυτή οφείλεται στην θεωρία του

«συνεργατισμού», που εμπνευστής ήταν ο Γάλλος Charles Gide, περίπου στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή, η κατανάλωση παίζει τον αποφασιστικότερο ρόλο μέσα στην κοινωνική ζωή αφού πίστευαν ότι το σύνολο των καταναλωτών μέσω του καταναλωτικού συνεταιρισμού, μπορεί να μετασχηματίσει το κοινωνικοοικονομικό σύστημα. Βέβαια δεν είναι τυχαίο ότι η θεωρία του «συνεργατισμού» εμφανίστηκε την περίοδο ανάπτυξης του μονοπωλιακού καπιταλισμού και του περάσματος στον ιμπεριαλισμό (Αβδελίδης 1978:33-36).

Η όξυνση, η συνειδητοποίηση των εργαζομένων αλλά και η ανάπτυξη ενός πολιτικοποιημένου συνεταιριστικού κινήματος, βρήκαν τον αντίλογό τους στην θεωρία του «συνεργατισμού» ο οποίος κατόρθωσε να επηρεάσει αλλά και να εκτονώσει τόσο τους εργάτες όσο και τους αγρότες στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Από το ζύμωμα πολλών ιδεών και διδαγμάτων από την πράξη και από το πλήθος των πειραματισμών αναπήδησε η σύγχρονη μορφή του συνεταιρισμού. Ο συνεταιρισμός εμφανίστηκε στην περίοδο πολλών και μεγάλων αναστατώσεων και αναγκών του αγροτικού πληθυσμού αλλά και ελπίδων και εξορμήσεων και σε χρόνο που υπήρχε έλλειψη άλλων οργάνων και θεσμών. Θεωρήθηκε ως πανάκεια που θα έλυνε τα τότε προβλήματα (τοκογλυφία, εκμετάλλευση από τοπικούς μπακάληδες, εμπόρους, μεσάζοντες, κτλ.).

Στις μέρες μας, η θεωρία αυτή έχει ελάχιστη επιρροή αν και υποστηρίζεται ακόμα από ορισμένους. Πέρα όμως από το γεγονός ότι ο κοινωνικός μετασχηματισμός είναι αποτέλεσμα βαθύτερων αλλαγών και όχι μόνο συνεταιρισμών που λειτουργούν στα πλαίσια του καπιταλιστικού συστήματος, η ίδια η πραγματικότητα επιβεβαιώνει ότι παρά την αλματώδη ανάπτυξη των συνεταιρισμών, σε πολλές καπιταλιστικές χώρες και παρά την 150χρονή δράση του συνεταιριστικού κινήματος, καμία καπιταλιστική κοινωνία δεν άρχισε να μετασχηματίζεται σε σοσιαλιστική. Εκείνο όμως που είναι βέβαιο είναι ότι η συνεταιριστική οργάνωση των εργαζομένων και των αγροτών σε πολλές περιπτώσεις, μείωσε την εκμετάλλευση των μελών τους και βελτίωσε το βιοτικό τους επίπεδο (Δροσοπούλου 1989).

Όπως αναφέραμε, οι συνεταιρισμοί πρωτοεμφανίστηκαν στην Αγγλία με την μορφή της συνένωσης καταναλωτών, στην συνέχεια στην Γαλλία ως παραγωγικοί συνεταιρισμοί και τέλος στην Γερμανία ως πιστωτικοί. Προοδευτικά εξαπλώθηκαν και στις υπόλοιπες χώρες με την μορφή του αγροτικού συνεταιρισμού. Ως αφετηρία όμως όλων των συνεταιρισμών σύγχρονης μορφής είναι ο συνεταιρισμός των σκαπανέων της πόλης του Rochdale. Οι αρχές τους εξακολουθούν να ισχύουν ακόμα και σήμερα και αποτελούν αναγνωριστικό στοιχείο των γνήσιων συνεταιρισμών. Αξίζει να ειπωθεί ότι οι σκαπανείς του Rochdale είχαν το πλεονέκτημα της προηγούμενης εμπειρίας από πολλές άλλες ομάδες που είχαν αποπειραθεί να ιδρύσουν προηγουμένως συνεταιρισμούς στο Ηνωμένο Βασίλειο (Parnell 2000).

Το έτος 1895 ιδρύθηκε η Διεθνής Συνεταιριστική Ένωση (ΔΣΕ) που αποτελεί την κορυφαία διεθνή συνεταιριστική οργάνωση, στην οποία συμμετείχαν 742.000 πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοί με 355 εκατομμύρια μέλη των οποίων ο ετήσιος κύκλος εργασιών ανέρχονταν σε 441 δις δολάρια (Χριστοδούλου 1987:52).

1.6 Οι πρόδρομοι του Συνεταιρισμού

Πολύ συχνά συναντάμε λαθεμένες αντιλήψεις ως προς την γέννηση, το περιεχόμενο και τη μορφή του συνεταιρισμού. Υπάρχουν πολλοί που υποστηρίζουν ότι ο συνεταιρισμός, με το σημερινό περιεχόμενο και μορφή, σαν ιδέα και πράξη υφίσταται σε όλα τα κοινωνικά συστήματα. Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι ο συνεταιρισμός είναι ένα φαινόμενο, που απορρέει από τη συνεταιριστική ιδέα, η οποία δήθεν είναι έμφυτη στον άνθρωπο. Άλλοι υποστηρίζουν ότι το συνεταιριστικό κίνημα ξεκίνησε από το

φεουδαρχικό κοινωνικό σύστημα ή από το δουλοκτητικό ή άλλοι προσπαθούν να βρουν τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του σύγχρονου συνεταιρισμού σε διάφορες μορφές συνεργασίας στο φεουδαρχικό και στο δουλοκτητικό κοινωνικό σύστημα για να ανακαλύψουν τους προδρόμους του σημερινού συνεταιριστικού κινήματος.

Οι πρώτες μορφές συνεταιρισμών δημιουργήθηκαν κατά την περίοδο 1840-1850, σαν μέσο αντιμετώπισης της οξυνόμενης καπιταλιστικής εκμετάλλευσης από τους εργάτες και τους αγρότες παράλληλα με τις άλλες μορφές συνδικαλιστικής οργάνωσης. Οι συνεταιριστικές ιδέες όμως είχαν εμφανιστεί ήδη από τα τέλη του 17^{ου} αιώνα, χωρίς πάντως να μετασχηματιστούν σε κάποιο είδος κοινωνικής πρακτικής, εξαιτίας των κοινωνικοοικονομικών συνθηκών της περιόδου εκείνης (Αβδελίδης 1981).

Ως οραματιστές της συνεταιριστικής ιδέας μπορούν να θεωρηθούν οι πρώτοι ουτοπιστές σοσιαλιστές όπως ο Άγγλος Thomas Morus με το βιβλίο του «Ουτοπία» (1513), ο Ιταλός T. Cambanella με την «Πολιτεία του Ήλιου» και ο Άγγλος Gerard Winsianly με τον «Νόμο της Ελευθερίας» (1652). Πάντως οι πρώτοι που ανέφεραν με περισσότερο συγκεκριμένο τρόπο τις συνεταιριστικές ιδέες, ήταν ο Ολλανδός Peter Cornelius Plockoy και ο Άγγλος John Bellers, στα τέλη του 17^{ου} αιώνα (Χριστοδούλου 1987). Στην διάρκεια του 18^{ου} αιώνα με την ανάπτυξη των καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής αναπτύσσονται παράλληλα και οι ουτοπιστικές σοσιαλιστικές ιδέες, με κυριότερο εκπρόσωπο τον Άγγλο William Godwin, ο οποίος ήταν ο πρώτος που είχε αναφέρει τον όρο «συνεταιρισμός» στο βιβλίο του «Αναζήτηση της αληθινής πολιτικής» (1793).

Κατά την διάρκεια του 19^{ου} αιώνα με την εκβιομηχάνιση της παραγωγής και την ανάπτυξη του καπιταλισμού, η εκμετάλλευση των εργατών οξύνθηκε και τους οδήγησε σε πρακτική εξαθλίωση. Οι βιοτέχνες καταστρέφονται, ενώ οι εργάτες δούλευαν κάτω από τις πιο άθλιες συνθήκες. Η κεφαλαιοκρατική εκμετάλλευση την περίοδο αυτή χαρακτηρίζεται από μια ιδιαίτερη αγριότητα. Όσο αναπτύσσονταν η βιομηχανική παραγωγή τόσο η εκμετάλλευση των εργατών γίνονταν πιο άγρια, πιο απάνθρωπη. «Εκεί που η μηχανή, γράφει ο Μαρξ, καταχτάει σιγά-σιγά ένα πεδίο παραγωγής, δημιουργεί χρόνια αθλιότητας στα εργατικά στρώματα, που συναγωνίζονται μαζί της. Εκεί που το πέραςμα είναι γρήγορο, η μηχανή δρα μαζικά και με οξεία μορφή. Η παγκόσμια ιστορία δεν έχει να παρουσιάσει πιο φρικτό θέαμα από το σιγανό αφανισμό των εργατών» (Αβδελίδης 1978:20-28). Η εποχή αυτή χαρακτηρίζεται σαν η πιο μαύρη εποχή της πιο άγριας καπιταλιστικής εκμετάλλευσης. Μέσα από αυτές τις συνθήκες, άρχισαν προοδευτικά οι ιδέες των ουτοπιστών σοσιαλιστών να μετασχηματίζονται σε κοινωνική πρακτική.

Κύριος εκπρόσωπος της εποχής εκείνης ήταν ο H. Simon, ο οποίος είχε οραματιστεί ένα σύστημα κοινωνικής οργάνωσης που αποκαλεί «Βιομηχανική Κοινωνία». Σύμφωνα με αυτό η βιομηχανία περικλείει όλες τις πραγματικές δυνάμεις της κοινωνίας. Οι απόψεις του δεν τάσσονται κατά της ιδιοκτησίας, αλλά κατά των αδρανών ιδιοκτητών, θεωρώντας την βιομηχανία σαν θεμέλιο της μελλοντικής κοινωνίας. Επίσης υποστήριζε πως τα μέσα παραγωγής (έδαφος, εργασία, κεφάλαιο) πρέπει να τεθούν στη διοικητική διάθεση μιας εταιρίας ή ενός συλλόγου, για να επιτευχθεί ορθολογικότερη παραγωγή αγαθών και πληρέστερη ικανοποίηση των συλλογικών αναγκών της κοινωνίας (Χριστοδούλου 1987:47-50).

Αντίθετα με τον H. Simon, ο Charles Fourier, πίστευε ότι η βάση της μελλοντικής κοινωνίας βρίσκεται στην γεωργία, όπου η οργάνωση της θα γίνονταν μέσα από παραγωγικούς και κοινωνικούς συνεταιρισμούς (φάλαγγες) που θα απαρτίζονταν από 1500-1600 μέλη, άνδρες και γυναίκες κάθε παραγωγικής απασχόλησης. Με αυτό τον τρόπο πίστευε ότι θα συντελεστεί ένας ειρηνικός μετασχηματισμός της κοινωνίας,

εφόσον δεν θα οξύνονταν οι αντιθέσεις αλλά θα εναρμονίζονταν για το κοινό καλό. Ο Fourier ήταν εναντίον της έμμισθης εξαρτημένης και συνεπώς ειδικευμένης εργασίας, γιατί πίστευε ότι ήταν μονότονη και ανιαρή, αφαιρούσε από τον εργάτη την αγάπη και την όρεξη προς την εργασία του και έτσι μείωνε την αποδοτικότητά του. Γι' αυτό ακριβώς το λόγο πρότεινε την ίδρυση των συνεταιρισμών ποικιλίας παραγωγής για να δώσει τη δυνατότητα στα μέλη του να ασχοληθούν σε διαφορετικές εργασίες, με έμφαση στη γεωργία και ιδιαίτερα στη δενδροκομία και λαχανοκομία. Επιπλέον, στους συνεταιρισμούς του Fourier συναντά κανείς «τον κανόνα διανομή των πλεονασμάτων» με την διαφορά ότι σε αυτούς το πλεόνασμα διανέμεται στα μέλη σύμφωνα με το κεφάλαιο, την εργασία και την ιδιοφυία που διαθέτουν, ενώ στους σύγχρονους συνεταιρισμούς το πλεόνασμα διανέμεται στα μέλη τους σύμφωνα με τον όγκο των συναλλαγών (Καμενίδης 2001:3133).

Τέλος ο Robert Owen, Άγγλος βιομήχανος, διέθεσε την περιουσία του για να βάλει σε εφαρμογή τις απόψεις του για τον ειρηνικό σοσιαλιστικό μετασχηματισμό της κοινωνίας μέσω των συνεταιριστικών κοινοτήτων. Στις κοινότητες αυτές θα συνεργάζονται η γεωργία και η βιομηχανία με βάση την αρχή της ενοποίησης της εργασίας, των εξόδων της ιδιοκτησίας και των ίσων δικαιωμάτων. Με την επέκταση των συνεταιριστικών κοινοτήτων θα αντικαθιστούσαν το υπάρχον ανταγωνιστικό σύστημα από το συνεταιριστικό σύστημα (Χριστοδούλου 1987).

Κατά τον Owen, τα αγαθά πρέπει να πουλιούνται στην τιμή κόστους, την οποία θεωρούσε ως δίκαιη τιμή (θεωρία της δίκαιης ανταλλαγής). Για όλα αυτά ο Owen θεωρείται ως ο αδιαφιλονίκητος πατέρας των καταναλωτικών συνεταιρισμών. Όμως ο Owen προχώρησε και στη διακήρυξη δημιουργίας παραγωγικών συνεταιρισμών με τη μορφή της κοινοκτημοσύνης. Συγκεκριμένα, πρότεινε τη δημιουργία «συνεταιριστικών κοινοτήτων» που θα είχαν ως βάση την κοινοκτημοσύνη, δηλαδή θα διατηρούσαν κοινά μέσα παραγωγής και θα παρήγαγαν από κοινού ότι είναι απαραίτητο για τις ανάγκες των μελών. Για τις ιδέες αυτές ο Owen θεωρείται από πολλούς ως ο πατέρας του κομμουνισμού (Καμενίδης 2001:26-28).

Ο πρώτος συνεταιρισμός δημιουργήθηκε το 1844 στην πόλη Rochdale της Αγγλίας από 28 υφαντουργούς. Ο συνεταιρισμός αυτός ήταν καταναλωτικός και αποσκοπούσε στο άνοιγμα καταστήματος στην αγορά ειδών πρώτης ανάγκης (είδη διατροφής, υποδήματα, ενδύματα κ.α.). Ο συνεταιρισμός αυτός αποτέλεσε πρότυπο για την δημιουργία των καταναλωτικών συνεταιρισμών. Η λειτουργία του συνεταιρισμού αυτού δεν ήταν τυχαία, αφού από την Αγγλία ξεκίνησε η Βιομηχανική Επανάσταση. Ο καπιταλιστικός τρόπος παραγωγής είχε τότε την μεγαλύτερη ανάπτυξη και η εκβιομηχάνιση της παραγωγής οδηγούσε μαζικά τους βιοτέχνες στην προλεταριοποίηση. Έτσι η συνειδητοποίηση και η οργάνωσή τους προκειμένου να αντιμετωπίσουν την εκμετάλλευση, οδήγησαν στην δημιουργία του πρώτου συνεταιρισμού σε μια περίοδο που αρχίζει να αναπτύσσεται το εργατικό κίνημα στην Ευρώπη.

Την ίδια περίοδο δημιουργήθηκε στην Γερμανία ο πρώτος αγροτικός συνεταιρισμός πιστωτικού χαρακτήρα. Αφορμή για την δημιουργία αυτού του συνεταιρισμού υπήρξε η σιτοδεία του χειμώνα 1846-47, που ταλαιπώρησε του κατοίκους του χωριού Wasterwald. Έτσι οι αγρότες δημιούργησαν μια ομάδα που την ονόμασαν «επιτροπή ψωμιού», όπου από την μία μεριά φρόντιζε για την δίκαιη μοιρασιά των τροφίμων και από την άλλη έπαιρνε δάνεια που στη συνέχεια τα χορηγούσε σε αυτούς που τα είχαν ανάγκη. Η προσπάθεια αυτή στην οποία συμμετείχαν σχεδόν όλοι οι κάτοικοι του χωριού, αποτέλεσε τον πυρήνα για την δημιουργία αγροτικού πιστωτικού συνεταιρισμού (Δασκάλου 1992).

1.7 Οι Συνεταιρισμοί στην Ευρώπη

Το σύνολο των συνεταιρισμών της Ε.Ε. εκπροσωπείται από τη Συντονιστική Επιτροπή Ευρωπαϊκών Συνεταιριστικών Οργανώσεων C.C.A.C.E. (Co-ordinating Committee of European Co-operatives), η οποία ιδρύθηκε το 1982. Εκτός από τους συνεταιρισμούς συμμετέχουν και εθνικές διατομεακές οργανώσεις, όπως το Ινστιτούτο Συνεταιριστικών Ερευνών και Μελετών (Ι.Σ.Ε.Μ.) της Ελλάδας.

Το 1958 ιδρύθηκε η ΚΟΠΑ., δηλαδή η Επιτροπή Γεωργικών Επαγγελματικών Οργανώσεων της ΕΟΚ και το 1959 η ΚΟΖΕΚΑ, δηλαδή η Γενική Επιτροπή Γεωργικού Συνεταιρισμού της ΕΟΚ. Η διαφορά των δυο επιτροπών έγκειται στο γεγονός ότι στην ΚΟΠΑ μπορούν να μετέχουν περισσότερες από μια οργανώσεις από κάθε χώρα, σε αντίθεση με τη ΚΟΖΕΚΑ που δέχεται μόνο μια. Στην Ελλάδα υπάρχουν η ΠΑΣΕΓΕΣ, η ΓΕΣΑΣΕ- Γενική Συνομοσπονδία Αγροτικών Συλλόγων Ελλάδος και η ΣΥΔΑΣΕ-Συνομοσπονδία Αγροτικών Συλλόγων Ελλάδος. Στην ΚΟΠΑ συμμετέχει μόνο η ΓΕΣΑΣΕ. Η κύρια δραστηριότητα της ΚΟΖΕΚΑ είναι η εφαρμογή της παρεμβατικής Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) (Παπαγεωργίου 2004).

Μέχρι το 1990 υπήρχαν στην Ευρώπη πολλοί συνεταιρισμοί. Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζεται ο αριθμός των συνεταιρισμών σε διάφορες χώρες της Ευρώπης.

Πίνακας 1.1. Αριθμός Αγροτικών Συνεταιρισμών και των μελών τους στην Ε.Ε. από 1996-1999

ΧΩΡΑ	ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΥΝΟΛΙΚΑ	ΓΕΩΡΓΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΕΝΩΝ ΜΕΛΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΜΕΛΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ
ΒΕΛΓΙΟ	1.553	1.264	81,4	3.597.862	398.000	11,1
ΔΑΝΙΑ	1.445	65	4,5	1.392.244	113.000	8,1
ΦΙΛΑΝΔΙΑ	1.664	64	3,9	2.337.374	134.800	5,8
ΓΑΛΛΙΑ	23.573	16.800	71,3	17.485.573	1.300.000	7,4
ΙΤΑΛΙΑ	39.625	8.327	21,0	7.620.430	1.177.703	15,5
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	723	133	18,4	2.213.576	186.097	8,4
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	63	25	39,7	-	17.627	-
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	10.320	4.434	43,0	22.322.050	3.100.000	13,9
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	735	223	30,3	856.446	270.664	31,6
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	2.966	952	32,1	2.134.670	1.002.170	47,0
ΑΥΣΤΡΙΑ	2.074	1.670	80,5	3.828.816	444.139	11,6
ΕΛΛΑΔΑ	6.970	6.800	97,6	1.043.381	782.000	75,0
ΙΣΠΑΝΙΑ	23.481	4.350	18,5	4.336.502	950.000	21,9
ΣΟΥΗΔΙΑ	15.106	84	0,5	4.900.240	200.000	40,8
Μ.ΒΡΕΤΑΝΙΑ	2.191	553	25,2	9.547.707	271.000	2,8
ΣΥΝΟΛΟ	132.489	45.744	34,5	83.664.498	10.329.573	12,4

Πηγή: GOGECA (General Confederation of Co-Operatives in the European Union).

Στη Δανία ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι δεν υπάρχει ειδικός συνεταιριστικός νόμος που να διέπει τη δημιουργία και τη λειτουργία των συνεταιρισμών, ωστόσο διαθέτει ένα από τα πιο ανεπτυγμένα συνεταιριστικά κινήματα του κόσμου (Αβδελίδης 1978). Το κυριότερο χαρακτηριστικό των αγροτικών συνεταιρισμών στη Δανία είναι ότι έχουν αναπτυχθεί κλαδικά, δηλαδή κατά κλάδο παραγωγής όπως το κρέας ή το γάλα, καλύπτοντας έτσι το σύνολο της χώρας ή μια μεγάλη περιφέρεια. Το σπουδαιότερο προϊόν της Δανίας είναι τα

γαλακτοκομικά προϊόντα τα οποία διαχειρίζονται οι γαλακτοκομικοί συνεταιρισμοί που είναι από τους αρχαιότερους στη χώρα και εμπορεύονται περίπου το 90% της συνολικής παραγωγής γάλακτος και βουτύρου και περίπου το 80% της παραγωγής τυριού.

Εδώ αξίζει να αναφερθεί η ύπαρξη της Ομοσπονδίας Δανικών Γαλακτοκομείων που έχει εθνική οργάνωση και πλαισιώνεται όχι μόνο από τους συνεταιρισμούς αλλά και από ιδιωτικές επιχειρήσεις. Επίσης έχουν δημιουργηθεί ο Δανικός Εξαγωγικός Οργανισμός Βουτύρου και ο Δανικός Εξαγωγικός Οργανισμός Τυριού οι οποίοι συμβάλουν αποφασιστικά στις εξαγωγές και μάλιστα επιτυγχάνουν το 90% των εξαγωγών να προέρχεται από προϊόντα του συνεταιρισμού.

Ανάλογο τρόπο λειτουργίας έχουν οι Κτηνοτροφικοί Εμπορικοί Συνεταιρισμοί, η Ομοσπονδία Δανικών Συνεταιριστικών Εργοστασίων μπέικον και ο Δανικός Συνεταιρισμός Γεωργικών Εφοδίων. Ο τελευταίος πραγματοποιεί εισαγωγή και εμπόριο του 50% των λιπασμάτων και ζωοτροφών προσφέροντας στα μέλη του ικανοποιητικές τιμές και γεωπονικές συμβουλές. Σε ορισμένες περιπτώσεις συνεταιρισμών, το μέλος είναι υποχρεωμένο να παραδίδει μια ελάχιστη ποσότητα του προϊόντος που παράγει ή και ολόκληρη την ποσότητα στον συνεταιρισμό. Ολόκληρη την ποσότητα οφείλουν να παραδίδουν όσοι είναι μέλη στον γαλακτοκομικό συνεταιρισμό και σε αυτόν του μπέικον. Με αυτόν τον τρόπο εξασφαλίζεται πάγια μια μεγάλη ποσότητα προϊόντος που έχουν να διαχειριστούν και καταμερισμό των λειτουργικών δαπανών σε μεγαλύτερη ποσότητα προϊόντων. Στην Δανία, άλλωστε αναπτύχθηκε και ανδρώθηκε ο μεγαλύτερος ευρωπαϊκός τυροκομικός συνεταιρισμός, ο οποίος μετά την συγχώνευσή του με τον αντίστοιχο σουηδικό, μετατράπηκε σε μεγάλη πολυεθνική εταιρία (Nouyrit 1992).

Στην Ολλανδία οι αγροτικοί συνεταιρισμοί είναι απλού σκοπού, δηλαδή πραγματοποιούν μόνο μια δραστηριότητα. Υπάρχουν συνεταιρισμοί εμπορίας φρούτων και λαχανικών, μεταποίησης και εμπορίας του γάλακτος, ασφαλιστικοί και πιστωτικοί συνεταιρισμοί, συνεταιρισμοί γεωργικών εφοδίων κλπ. Για τον λόγο αυτό παρατηρείται το φαινόμενο οι αγρότες στην Ολλανδία να είναι μέλη κατά μέσο όρο σε τέσσερις συνεταιρισμούς ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις φτάνουν και στους οκτώ. Ένας παραγωγός κηπευτικών για παράδειγμα είναι μέλος στον συνεταιρισμό εμπορίας, στον πιστωτικό, σε αυτόν των γεωργικών εφοδίων κ.ο.κ. Όσον αφορά στην οργάνωσή τους, οι αγροτικοί συνεταιρισμοί στην Ολλανδία, χωρίζονται σε 25 Κεντρικές Οργανώσεις κατά κλάδο παραγωγής. Ο αριθμός των δευτεροβάθμιων συνεταιριστικών οργανώσεων δεν είναι αυστηρά σταθερός και διαχειρίζεται π.χ. τα φρούτα, τα κρεατικά κλπ. Οι Κεντρικές Οργανώσεις οργανώνονται σε μια εθνική οργάνωση, το Εθνικό Συνεταιριστικό Συμβούλιο, που έχει ως στόχο να προάγει τα συμφέροντα των συνεταιρισμών απέναντι στην εκάστοτε κυβέρνηση και εμπόρους. Με τον τρόπο αυτό οι αγροτικοί συνεταιρισμοί διακινούν το 50% των γεωργικών προϊόντων και παίζουν σημαντικότατο ρόλο στην εθνική οικονομία της χώρας. Ο μεγαλύτερος γαλακτοκομικός συνεταιρισμός της Ευρώπης έχει την έδρα του στην Ολλανδία και έχει επεκταθεί με το μοντέλο της πολυεθνικής εταιρείας σε πολλές χώρες του κόσμου, εκ των οποίων μία είναι και η Ελλάδα. Πρόκειται για τη Friesland-Campina, που προέκυψε μετά από τη συγχώνευση των δύο μεγαλύτερων γαλακτοκομικών συνεταιρισμών της Ολλανδίας.

Η Γαλλία έχει ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό που έγκειται στην αρχή της αποκλειστικότητας, που σημαίνει ότι οι συνεταιρισμοί μπορούν να συναλλάσσονται μόνο με τα μέλη τους και μόνο μέχρι το 20% του συνολικού τζίρου μπορεί να συναλλάγουν με μη μέλη. Τα μέλη από την πλευρά τους υποχρεώνονται να χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες των συνεταιρισμών. Επίσης, οι αγροτικοί συνεταιρισμοί

έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν ένα Συμβουλευτικό Συμβούλιο και Διευθυντήριο αντί για κλασσικό διοικητικό συμβούλιο, ώστε να έχουν καλύτερο μάνατζμεντ. Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί της Γαλλίας είναι οργανωμένοι σε μορφή πυραμίδας. Οι αγρότες οργανώνουν τους τοπικούς συνεταιρισμούς (πρωτοβάθμιες οργανώσεις) στους οποίους είναι μέλη και ανήκουν και σε περιφερειακές ενώσεις (δευτεροβάθμιες οργανώσεις). Οι περιφερειακές ενώσεις με τη σειρά τους ανήκουν σε εθνικές ενώσεις (τριτοβάθμιες οργανώσεις). Όσο ανεβαίνουμε στην πυραμίδα τόσο πιο ισχυρές είναι οι οργανώσεις και τόσο πιο δραστήριες είναι στα θέματα που τους απασχολούν. Οι εθνικές ενώσεις ανήκουν σε μια από τις τρεις διαφορετικές εθνικές ομοσπονδίες, την Γαλλική Συνομοσπονδία Αγροτικών Συνεταιρισμών, την Εθνική Ομοσπονδία Αγροτικών Ασφαλίσεων και την Εθνική Ομοσπονδία Αγροτικής Πίστης (Ιωακειμίδης 2004).

1.8 Οι Συνεταιρισμοί παγκοσμίως

Σε όλο τον κόσμο υπάρχουν διάφορες κατηγορίες συνεταιρισμών. Η παγκόσμια οργάνωση συνεταιρισμών ακούει στο όνομα Διεθνής Συνεταιριστική Ένωση (International Co-operative Alliance – ICA) και ιδρύθηκε το 1895. Το ιδρυτικό της συνέδριο έγινε στο Λονδίνο, με τη συμμετοχή εκπροσώπων των συνεταιριστικών κινήματων της Αργεντινής, της Αυστραλίας, του Βελγίου, της Γαλλίας, της Γερμανίας, της Δανίας, του Ηνωμένου Βασιλείου, των Ηνωμένων Πολιτειών, της Ινδίας, της Ιταλίας, των Κάτω Χωρών, της Ουγγαρίας, της Ρωσίας, και της Σερβίας. Στο ιδρυτικό συνέδριο καθορίστηκαν οι πρώτοι στόχοι της Ένωσης, που ήταν ο συντονισμός για την προώθηση, την ανάπτυξη, τον καθορισμό και την υπεράσπιση των Συνεταιριστικών Αρχών.

Η ICA, από το 1982 έχει την έδρα της στη Γενεύη, και είναι η μεγαλύτερη μη κυβερνητική οργάνωση στον κόσμο. Είναι ανεξάρτητος οργανισμός και ενώνει, αντιπροσωπεύει και εξυπηρετεί τα εθνικά και διεθνή συνεταιριστικά κινήματα σε παγκόσμιο επίπεδο. Συνεργάζεται με πολλούς διεθνείς οργανισμούς σε διάφορα θέματα, και έχει ειδικό συμβουλευτικό ρόλο στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, στο Συμβούλιο της Ευρώπης και σε τοπικές τράπεζες αναπτύξεως. Συμμετέχει επίσης σε διάφορα δίκτυα των Ηνωμένων Εθνών όπως είναι η Επιτροπή για την Προώθηση και την Ανάπτυξη των Συνεταιρισμών (COPAC-Committee for the Advancement and Promotion of Co-operatives), η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (ILO-International Labour Office), το Διεθνές Αγροδιατροφικό Δίκτυο (IAFN-International AgriFood Network) κ.α. Ως μέλη της ICA μπορούν να εγγραφούν εθνικές και διεθνείς συνεταιριστικές οργανώσεις, όλων των συνεταιριστικών τομέων. Σήμερα τα εγγεγραμμένα μέλη της Ένωσης ανέρχονται σε 221 συνεταιριστικές οργανώσεις, που προέρχονται από 89 χώρες και αντιπροσωπεύουν πάνω από 800 εκατομμύρια άτομα. Τα σημαντικότερα θέματα με τα οποία ασχολείται η ICA είναι η προαγωγή και η υπεράσπιση των Συνεταιριστικών Αρχών για να διασφαλίζεται ο συνεργατικός χαρακτήρας των συνεταιριστικών επιχειρήσεων, η κατάλληλη πληροφόρηση ατόμων και κυβερνήσεων, για την καλύτερη κατανόηση του συνεταιριστικού επιχειρηματικού μοντέλου, η διαμόρφωση του κατάλληλου πολιτικού περιβάλλοντος για να διευκολύνεται η απρόσκοπτη ανάπτυξη των συνεταιριστικών επιχειρήσεων, η εξασφάλιση της αναγκαίας πληροφόρησης στις συνεταιριστικές επιχειρήσεις με τη διοργάνωση συνεδρίων, σεμιναρίων κ.λ.π., η παροχή τεχνικής βοήθειας, κυρίως στις αναπτυσσόμενες χώρες, μέσω αναπτυξιακών προγραμμάτων κ.α.

Η ICA καθιέρωσε στη σύνοδο της Εκτελεστικής Επιτροπής, που έγινε στην Γάνδη τον Φεβρουάριο του 1923, με τη συμμετοχή 64 συνεταιριστικών οργανώσεων από 35 χώρες, το πρώτο Σάββατο του Ιούλη, ως τη Διεθνή Μέρα Συνεταιρισμού. Από τότε

ως και σήμερα, η μέρα αυτή γιορτάζεται από όλες τις εθνικές συνεταιριστικές οργανώσεις με εκδηλώσεις υπέρ της αδελφικής συνεργασίας και φιλίας των συνεταιρισμών και της υπεράσπισης της ειρήνης. Η Διεθνής Μέρα Συνεταιρισμού υιοθετήθηκε από τον ΟΗΕ και εορτάζεται από τα συνεταιριστικά κινήματα όλου του κόσμου (Δροσοπούλου 1989).

Επίσης υπάρχει η Διεθνής Οργάνωση Αγροτικών Συνεταιρισμών (ICAO-International Co-operative Agriculture Organisation) η οποία είναι μία δημοκρατική οργάνωση που εκπροσωπεί τους αγροτικούς συνεταιρισμούς και τους αγρότες σε όλο τον κόσμο. Η ICAO ιδρύθηκε το 1951 και είναι τομεακή οργάνωση της ICA. Αντιπροσωπεύει σήμερα 47 αγροτικούς συνεταιρισμούς σε περισσότερες από 38 χώρες. Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί αντιπροσωπεύουν το 36% του συνολικού αριθμού των συνεργατικών εταιριών που εκπροσωπούνται από την ICA (Δασκάλου 1998).

Παρακάτω δίνονται κάποια στοιχεία που δείχνουν σαφώς τη σημασία της οργάνωσης, η οποία έχει τους εξής στόχους:

- να συμβάλλει στην ανταλλαγή εμπειριών πάνω σε συγκεκριμένα πεδία δραστηριοτήτων, φιλοξενώντας διεθνείς συναντήσεις, όπως σεμινάρια και εργαστήρια,
- να προωθεί την δημιουργία αγροτικών συνεταιρισμών στις αναπτυσσόμενες χώρες με σκοπό την ενίσχυση της επισιτιστικής ασφάλειας,
- να προωθεί τη βελτίωση της διανομής των αγροτικών προϊόντων και
- να λαμβάνει συγκεκριμένα μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος

Για επίτευξη αυτών των στόχων η ICAO συνεργάζεται στενά με τον Οργανισμό Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών (FAO-Food and Agriculture Organization), τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου των Ηνωμένων Εθνών (WTO-World Trade Organization), την Γενική Επιτροπή Γεωργικής Συνεργασίας της Ε.Ε. (COGECA-General Confederation of Agriculture Cooperatives), τη Διεθνή Ομοσπονδία Παραγωγών Αγροτικών Προϊόντων (IFAP-International Federation of Agricultural Producers), την Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία και άλλες επαγγελματικές ομάδες από τον τομέα της γεωργίας.

Για παράδειγμα, στις ΗΠΑ υπάρχουν περίπου 8.000 συνεταιρισμοί, κάτι που προκαλεί έκπληξη και ενώ πολλοί το αγνοούν. Παρά την καπιταλιστική φιλοσοφία που επικρατεί, έξι εκατομμύρια Αμερικανοί είναι μέλη αγροτικών συνεταιρισμών με κύριο στόχο τους τη δραστηριοποίηση στον τομέα της εμπορίας και κυρίως στις εξαγωγές των προϊόντων τους. Αξίζει να σημειωθεί ότι υπάρχουν ακόμα και συνεταιριστικά διυλιστήρια και πετρελαιοπηγές. Στον Καναδά οι αγροτικοί συνεταιρισμοί έχουν ως κύριο στόχο την εμπορία και μεταποίηση των αγροτικών προϊόντων, καθώς και την προμήθεια γεωργικών εφοδίων.

Στις χώρες της Λατινικής Αμερικής οι συνεταιρισμοί παρουσιάζουν επίσης μια σχετική ανάπτυξη. Δημιουργήθηκαν και δρουν όλες οι μορφές των συνεταιρισμών αλλά λόγω του επικρατέστερου αγροτικού χαρακτήρα, οι συνεταιρισμοί συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με την αγροτική παραγωγή, την πώληση και την εξαγωγή των πατροπαράδοτων αγροτικών προϊόντων. Οι συνεταιρισμοί στις χώρες αυτές παρουσιάζουν έναν χαρακτήρα περισσότερο καπιταλιστικών επιχειρήσεων. Η ανισόμετρη κατανομή της γης και η ανισότητα δικαιωμάτων των πολιτών, που υπάρχει ακόμα σε πολλές από τις χώρες αυτές, δεν δημιουργούν τις ευνοϊκές προϋποθέσεις για να πάρουν οι συνεταιρισμοί τον χαρακτήρα των λαϊκών οργανώσεων.

Επίσης, στην Κούβα, πριν από την λαϊκή επανάσταση, η οικονομία της, που βρίσκονταν κάτω από την κυριαρχία του ξένου κεφαλαίου, ήταν πολύ καθυστερημένη. Η αγροτική οικονομία ιδιαίτερα, που αποτελούσε τον κύριο κλάδο

της εθνικής οικονομίας, ήταν πάρα πολύ καθυστερημένη, ενώ μεγάλες εκτάσεις βρίσκονταν στα χέρια μεγάλων γαιοκτημόνων. Από τα βασικότερα μέτρα της λαϊκής επαναστατικής κυβέρνησης του Φιντέλ Κάστρο για το ξεπέρασμα της καθυστέρησης στον τομέα της αγροτικής οικονομίας ήταν η πραγματοποίηση κατά περιοχές της αγροτικής μεταρρύθμισης αλλά και η ανάπτυξη του συνεταιριστικού κινήματος.

Πάντως, λόγω του γεγονότος ότι η καλλιέργεια του ζαχαροκάλαμου καταλαμβάνει σχεδόν το 53% της καλλιεργήσιμης επιφάνειας της Κούβας, οι αγροτικοί συνεταιρισμοί είναι προσανατολισμένοι κυρίως στην καλλιέργεια αυτή.

Η ανάπτυξη των συνεταιρισμών γενικά και ειδικά στην Κούβα, δεν έγινε με απότομους ρυθμούς, όπως στις περισσότερες σοσιαλιστικές χώρες της Ευρώπης, αλλά με προσοχή και σύνεση. Ο σχετικά βραδύς ρυθμός ανάπτυξής τους οφείλεται πρώτον στην επαναστατική κυβέρνηση της Κούβας, που πίστευε ότι οι παραγωγικοί συνεταιρισμοί παίζουν ρόλο στην αύξηση της παράγωγης και γενικά στην ανάπτυξη στην αγροτικής οικονομίας, με αποτέλεσμα να μην επιμένει στην επιτάχυνση της συνεταιριστικοποίησης της αγροτικής οικονομίας και δεύτερον, γιατί εφαρμόζοντας πιστά την μαρξιστική-λενινιστική αρχή της ελεύθερης συγκατάθεσης των αγροτών αφήνει απόλυτη ελευθερία στους αγρότες να διαλέξουν μόνοι τους το δρόμο τους, χωρίς να ασκεί μια ιδιαίτερη εντατική συνεταιριστική προπαγάνδα (Rosset 1998).

Στην Βενεζουέλα, όπου οι αγροτικοί συνεταιρισμοί είχαν αποτύχει από την αρχή, η καθυστέρηση οφείλονταν σε δυο βασικούς λόγους. Ο ένας είναι ότι δεν μπόρεσε να εφαρμοσθεί ένα συνεταιριστικό σύστημα προσαρμοσμένο στις συνθήκες της Βενεζουέλας και ο δεύτερος στο αντιδραστικό καθεστώς που υπήρχε ως τότε. Πάντως, αργότερα άρχισε μια σοβαρή προσπάθεια για τη δημιουργία αγροτικών συνεταιρισμών, η αναγκαιότητα των οποίων εμφανίστηκε κυρίως στον τομέα της ομαδικής καλλιέργειας της γης, ύστερα από την αγροτική μεταρρύθμιση που πραγματοποιήθηκε (Pineiro Harnacker 2009).

Επίσης στο Ισραήλ, έχουν αναπτυχθεί δυο διαφορετικά είδη συνεταιρισμών, το μοσάβ και το κιμπούτς. Τα μοσάβ προσφέρουν διάφορες υπηρεσίες όπως συσκευασία, προμήθεια γεωργικών εφοδίων, συγκέντρωση των προϊόντων κλπ στα μέλη τους, τα οποία έχουν δική τους ιδιοκτησία γης και επιλέγουν με δική τους ευθύνη τι προϊόν θα παράγουν. Τα κιμπούτς είναι διαφορετικής νοοτροπίας συνεταιρισμοί που παρομοιάζονται με κοινόβια αγροτών. Η αγροτική γη νοικιάζεται από το κράτος για πολλά χρόνια και ανήκει σε όλους. Όλοι εργάζονται και κάνουν όλες τις εργασίες μετά από απόφαση των ηγετικών στελεχών. Την παραγόμενη ποσότητα διαχειρίζεται η διοίκηση, ώστε να αποκομιστεί το μεγαλύτερο δυνατό κέρδος για τα μέλη και το εισόδημα χρησιμοποιείται για να καλύψει το σύνολο των αναγκών του συνεταιρισμού, ενώ το επιπλέον κέρδος διαμοιράζεται στα μέλη (Καμενίδης 2001).

Τέλος, στις χώρες της Αφρικής, το συνεταιριστικό κίνημα χρησιμοποιείται σαν ένα από τα βασικά μέσα για την ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας. Για αυτό και οι κυβερνήσεις αυτών των χωρών δίνουν ιδιαίτερη σημασία στην ανάπτυξή του, ενισχύοντας το με όλα τα μέσα. Ιδιαίτερα, οι αγροτικοί συνεταιρισμοί, προσπαθούν να πάρουν ένα πολύμορφο χαρακτήρα, έτσι ώστε να συνδεθούν με την παραγωγή, την κατανάλωση, την προμήθεια, την πίστωση και την μεταποίηση (Harris 1980).

Παρατηρούνε λοιπόν, ότι το συνεταιριστικό κίνημα αποτελεί παγκόσμιο φαινόμενο. Η φιλοσοφία που διέπει τους συνεταιρισμούς και οι αρχές βάσει των οποίων λειτουργούν τους καταξίωσε σε παγκόσμια κλίμακα σαν χρησιμότετους οικονομικοκοινωνικούς θεσμούς, οι οποίοι μπορούν να συμβάλλουν όχι μόνο στην ευημερία των μελών τους αλλά και μη μελών και να παίξουν σημαντικό ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη της εκάστοτε χώρας.

Για αυτό ακριβώς το λόγο οι συνεταιρισμοί έχουν αναπτυχθεί σε όλες σχεδόν τις χώρες του κόσμου, σε άλλες περισσότερο και σε άλλες λιγότερο, ανεξάρτητα από το οικονομικοκοινωνικό σύστημα με το οποίο λειτουργούν (Καμενίδης 2001:207).

Το Συνεταιριστικό Κίνημα έχει ως μέλη του πάνω από 800 εκατομμύρια ανθρώπους σε όλο τον κόσμο. Σύμφωνα με εκτιμήσεις των Ηνωμένων Εθνών για το 1994 το βιοτικό επίπεδο περίπου τριών δισεκατομμυρίων ανθρώπων ή του μισού πληθυσμού του πλανήτη βελτιώθηκε μέσω των συνεταιριστικών οργανώσεων. Οι εν' λόγω οργανώσεις συνεχίζουν να παίζουν σημαντικό οικονομικό και κοινωνικό ρόλο στις κοινότητές τους.

Πίνακας 1.2. Ποσοστό Αγροτικών Συνεταιρισμών παγκοσμίως

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥΣ		
	ΜΕΛΗ %	Συνεταιρισμοί%
ΕΥΡΩΠΗ	6,1	10
ΑΜΕΡΙΚΗ	2,85	3,14
ΑΣΙΑ	86,1	77,8
ΑΦΡΙΚΗ	4,8	9,03
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ	0,15	0,03

Πηγή: ICA (International Co-operative Alliance) 1996

Στην συνέχεια αναφέρονται μερικά στοιχεία σχετικά με το συνεταιριστικό κίνημα που αποδεικνύουν τη σημασία και την συμβολή του στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη.

- 1 Στην Αργεντινή, υπάρχουν πάνω από 11.357 συνεταιρισμοί με 9,1 εκατομμύρια μέλη.
- 2 Στον Καναδά, τέσσερις στους δέκα Καναδούς είναι μέλη τουλάχιστον ενός συνεταιρισμού.
- 3 Στην Κίνα πάνω από 180 εκατομμύρια άνθρωποι είναι μέλη των συνεταιρισμών.
- 4 Στην Βραζιλία πάνω από 5,6 εκατομμύρια άνθρωποι είναι μέλη των συνεταιρισμών.
- 5 Στην Κολομβία, πάνω από 8 εκατομμύρια άνθρωποι είναι μέλη των συνεταιρισμών.
- 6 Στη Κόστα Ρίκα πάνω από το 10% του πληθυσμού, είναι μέλη των συνεταιρισμών.
- 7 Στην Ινδονησία, το 27,5% των οικογενειών που εκπροσωπούν περίπου 80 εκατομμύρια άτομα είναι μέλη των συνεταιρισμών.
- 1 Στην Ιαπωνία, 1 στις 3 οικογένειες είναι μέλος ενός συνεταιρισμού.
- 2 Στη Κένυα 1 στους 5 είναι μέλος ενός συνεταιρισμού ή 5,9 εκατομμύρια άμεσα και 20 εκατομμύρια έμμεσα αντλούν τα προς το ζην από το Συνεταιριστικό Κίνημα.
- 3 Στην Ινδία, πάνω από 236 εκατομμύρια άνθρωποι είναι μέλη ενός συνεταιρισμού.
- 4 Στη Μαλαισία, 5,9 εκατομμύρια άνθρωποι ή το 24% του συνολικού πληθυσμού είναι μέλη των συνεταιρισμών.

5 Στη Σιγκαπούρη, το 50% του πληθυσμού (1,6 εκατομμύρια άνθρωποι) είναι μέλη ενός συνεταιρισμού.

Πηγή: Δίκτυο Κοινωνικής Αλληλεγγύης & Περιφερειακής Ανάπτυξης (www.diktio-kara.doc.com.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

2.1 Οι πρώτοι συνεταιρισμοί

Το συνεταιριστικό πνεύμα έλαβε διαστάσεις στην Ελλάδα πολύ νωρίτερα από τις άλλες χώρες της Ευρώπης, διότι το πνεύμα του Συνεταιρισμού είναι έμφυτο στη χώρα μας, όπως χαρακτηριστικά τονίζει σε σύγγραμμά του ο Γάλλος Μπουλανζέ, ο οποίος έζησε τριάντα περίπου χρόνια στη Ελλάδα. Η συνεταιριστική ιδέα δεν αποτελεί ξένο είδος, το οποίο μεταφυτεύτηκε στη χώρα μας, αλλά αποτελεί αυτή την εθνική λαϊκή παράδοση της πατρίδας μας, στηρίζεται στη δικαιοσύνη της κατανομής των κερδών και περιέχει βαθύ ανθρωπιστικό περιεχόμενο. Γύρω στο 18ο αιώνα παρουσιάζονται οι πρώτες συνεργατικές μορφές. Οι σπουδαιότερες είναι της Θράκης, των σφουγγαράδων Αιγίνης, οι Θεσσαλικές συντροφίες Τυρνάβου - Αγιάς - Ζαγοράς κλπ καθώς και οι ναυτικοί συνεταιρισμοί των νησιών Ύδρας, Σπετσών, Ψαρών, Σύμης, Σαντορίνης και των ναυτικών πόλεων Μεσημβρίας, Γαλαξιδίου και Κρανιδίου. Η σπουδαιότερη όμως συνεργατική οργάνωση στην Ελλάδα παρατηρείται στα Θεσσαλικά Αμπελάκια. Ο συνεταιρισμός εμπόρων, τεχνιτών, γεωργών και εργατών παρασκευής κόκκινων νημάτων των Αμπελακίων, άκμασε στα τέλη του 18ου και αρχές 19ου αιώνα και αποτέλεσε την πρώτη και τελειότερη συνεταιριστική οργάνωση, η οποία διαμορφώθηκε στην τουρκοκρατούμενη Ελλάδα. Κατά την περίοδο που στον ευρωπαϊκό χώρο και κυρίως στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης αναπτύσσονταν οι διάφορες συνεργατικές θεωρίες για αντιμετώπιση του κοινωνικού προβλήματος, στην Ελλάδα, η οποία βρισκόταν κάτω από τη στυγνή δουλεία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, λειτούργησε με μεγάλη επιτυχία η "Κοινή Συντροφιά και Αδελφότητα των Αμπελακίων", ένας οργανισμός με έντονα συνεργατικά χαρακτηριστικά. Σκοπός του συνεταιρισμού ήταν η οικονομική ενίσχυση των μελών του, αλλά και η πνευματική και ηθική καλλιέργεια και αναβάθμιση τους. Για την επίτευξη των σκοπών του παραλάμβανε, επεξεργαζόταν και εμπορευόταν τα προϊόντα της πρωτογενούς παραγωγής των μελών του, παρείχε σε αυτά εργασία στα σύγχρονα τότε εργαστήρια του, παραχωρούσε στα μέλη πιστωτικές διευκολύνσεις με ευνοϊκούς όρους και δέχονταν από αυτά καταθέσεις. Τα ετήσια κέρδη του συνεταιρισμού ύστερα από την αφαίρεση σημαντικών ποσών για έργα κοινής ωφέλειας και για φιλανθρωπικούς, πολιτιστικούς και άλλους παρεμφερείς σκοπούς, διαμοιράζονταν στα μέλη ανάλογα με τα κεφάλαια με τα οποία το κάθε ένα συμμετείχε στο συνεταιρισμό υπό μορφή σταθερού τόκου και ανάλογα με τη συνεργασία που κάθε μέλος είχε με το συνεταιρισμό. Ο τρόπος διάθεσης των καθαρών κερδών ικανοποιούσε την αρχή της δίκαιης κατανομής, σύμφωνα με την οποία φτωχοί και πλούσιοι εργάζονταν και απολάμβαναν τους καρπούς της προσωπικής τους εργασίας (Μαυρογιάννης 1980).

Ο οργανισμός είχε οργανώσει μεγάλο διεθνές δίκτυο διάθεσης των προϊόντων του και ίδρυσε δικά του υποκαταστήματα στη Βιέννη, στο Λονδίνο, στο Άμστερνταμ, στη Τεργέστη, στη Δρέσδη, στη Λειψία, στην Οδησό και στην Κωνσταντινούπολη. Από το 1808 άρχισε η βαθμιαία παρακμή του συνεταιρισμού που ολοκληρώθηκε το 1820, παραμονές της Ελληνικής Επανάστασης. Βασικά, η διάλυση του συνεταιρισμού των Αμπελακίων οφείλεται στο γεγονός ότι δεν μπόρεσε να συναγωνιστεί τις αντίστοιχες ευρωπαϊκές βιομηχανίες, αλλά και στην πτώχευση της Αυστρίας όπου ο συνεταιρισμός είχε πολλές καταθέσεις (Μαυρογιάννης 1980).

Στην μετεπαναστατική Ελλάδα ιδρύθηκε το 1879 το σωματείο "**ο Εργάτης**" στην Κύμη της Εύβοιας, που είχε σκοπό την αποταμίευση, την παροχή δανείων και την περίθαλψη των μελών του. Από τον "**Εργάτη**" όμως έλειπαν ορισμένα κύρια

γνωρίσματα των συνεταιρισμών, όπως το δικαίωμα της μιας ψήφου για όλα τα μέλη του. Έτσι, ο πρώτος συνεταιρισμός στο νεότερο Ελληνικό Κράτος θεωρείται ο **"Μετοχικός Γεωργικός Σύλλογος Αλμυρού"** που ιδρύθηκε το 1900 από τους Ν. Μιχόπουλο και τον Δ. Γρηγοριάδη. Ο συνεταιρισμός του Αλμυρού οργανώθηκε συστηματικά το 1906 από τον Σ. Ιασεμίδη. Στα επόμενα χρόνια, και κυρίως μετά την επανάσταση του 1909, το πιο πάνω παράδειγμα βρήκε πολλούς μιμητές. Ιδρύθηκαν αρκετοί γεωργικοί συνεταιρισμοί που αρχικά είχαν τη μορφή σωματείων επειδή δεν υπήρχε σχετική νομοθεσία. Στις αρχές του 1915 δημοσιεύτηκε ο Ν.602 που καθιέρωνε το θεσμό των συνεταιρισμών. Οι περισσότεροι συνεταιρισμοί που ιδρύονταν τότε ήταν γεωργικοί και η εποπτεία τους ανήκει, από το 1917, στο υπουργείο Γεωργίας. Όταν το 1929 ιδρύθηκε η Αγροτική Τράπεζα ανέλαβε αυτή αυτό το έργο (Κλήμης 1991).

Το αγροτικό συνεταιριστικό κίνημα θεωρείται ότι άρχισε το 1900 με την ίδρυση του αγροτικού συνεταιρισμού του Αλμυρού. Ως το 1913 υπήρχαν 87 αγροτικοί συνεταιρισμοί, ενώ ως το 1915 που δημοσιεύτηκε ο νόμος 602 «περί συνεταιρισμών» είχαν ιδρυθεί συνολικά 152 (Κλήμη – Καμινάρη 2006). Εκείνη την περίοδο δεν υπήρχαν οι κατάλληλες προϋποθέσεις για την ανάπτυξη των συνεταιρισμών, διότι δεν υπήρχε νομοθεσία και οι έμποροι αγροτικών προϊόντων (οι μεσάζοντες) αντιδρούσαν στην ίδρυσή τους. Η δράση τους κατά την περίοδο 1915-1922 ήταν περιορισμένη και κυρίως πιστωτική, δηλαδή προήγαγε την οικονομία των μελών του με την παροχή δανείων από την Εθνική Τράπεζα με όσο το δυνατόν χαμηλότερους τόκους και γενικά ευνοϊκότερους όρους από εκείνους που θα μπορούσε να εξασφαλίσει κάθε μέλος του χωριστά (Αβδελίδης 1986:42-44). Εξαίρεση αποτελούσε ο Συνεταιρισμός Αλμυρού, που πρόσφερε εργασίες αλωνισμού σιτηρών και εκκοκκισμού καλαμποκιού με τις μηχανές που απέκτησε.

Μετά το 1914 άρχισε ένας έντονος ρυθμός ανάπτυξης των συνεταιρισμών στη χώρα μας. Πράγματι, το 1922 ο αριθμός των συνεταιρισμών ανέρχεται σε 1.815, που σημαίνει πως μετά τη ψήφιση του Νόμου 602/1914, ο ετήσιος ρυθμός δημιουργίας συνεταιρισμών ξεπερνά τους 200. Το 1923 υπό την πίεση των αγροτικών στρωμάτων για το πρόβλημα της γης και το επείγον πρόβλημα της αποκατάστασης των προσφύγων έγινε η απαλλοτρίωση από την κυβέρνηση Πλαστήρα. Συνολικά διανεμήθηκαν στους αγρότες 18.129.263 στρέμματα γης και προστέθηκαν πάνω από 300.000 ατομικοί ιδιοκτήτες γης. Μόνο κατά την τριετία 1923-1926 ιδρύθηκαν 2.018 αγροτικοί συνεταιρισμοί για να φτάσουν το 1931 τους 3.347 λειτουργούντες και 85 περιφερειακές ενώσεις και το 1936 τους 3.967 λειτουργούντες συνεταιρισμούς, από τους οποίους το 79% ήταν κυρίως πιστωτικοί (Αβδελίδης 1986:55-57).

Σημαντικό σταθμό για την περαιτέρω εξέλιξη των συνεταιρισμών αποτέλεσε η ίδρυση της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος το 1929 (Ν.4332/1929) επί κυβερνήσεως Ελευθέριου Βενιζέλου. Η παραγωγή αγροτικών προϊόντων με τα οποία εφοδιαζόταν η αγορά αυξήθηκε, καθώς και οι καλλιεργούμενες εκτάσεις, που το 1932 φτάνουν τα 19.209.716 στρέμματα. Στις 12 Φεβρουαρίου 1935 ιδρύθηκε με απόφαση του Υπουργείου Γεωργίας η Πανελλήνιος Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών, ως σωματείο με έδρα την Αθήνα και με περιφέρεια όλη την Ελλάδα. Κατά την περίοδο της κατοχής, οι συνεταιρισμοί αποτέλεσαν ικανό στοιχείο της κοινωνικής και οικονομικής ζωής της χώρας, με ένταση των προσπαθειών για αύξηση της παραγωγής και τη διασφάλιση της συντήρησης στρατού και αμάχων, παρά την αντισυνεταιριστική επέμβαση του διδακτορικού καθεστώτος της 4^{ης} Αυγούστου. Μετά το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο το συνεταιριστικό κίνημα γνώρισε κρίσεις λόγω των εσωτερικών (εθνικών) αναταραχών, αλλά σταδιακά ανασυγκρότησε τις δυνάμεις του και ακολούθησε ανοδική πορεία. Αυξήθηκε ο αριθμός των πρωτοβάθμιων και

δευτεροβάθμιων συνεταιρισμών και βελτιώθηκε ο τεχνικός παραγωγικός εξοπλισμός και οι εγκαταστάσεις των συνεταιρισμών (Αβδελίδης 1986). Αναπτύσσονται επίσης οι παραγωγικές και βιομηχανικές δραστηριότητες σε τομείς ιδίως της επεξεργασίας του γάλακτος σε συνεταιριστικά τυροκομεία, της οινοποίησης, της επεξεργασίας του ελαιοκάρπου, κτλ. Την ίδια περίοδο ιδρύονται οι κεντρικές συνεταιριστικές οργανώσεις με έργο την υποστήριξη της παραγωγής και της διάθεσης αγροτικών προϊόντων.

Η πρώτη Ένωση Γεωργικών Συνεταιρισμών ιδρύθηκε στην Καλαμάτα το 1917. Το 1923 υπήρχαν 22 ενώσεις με μέλη 471 συνεταιρισμούς και το 1927 έφτασαν τις 44. Σε μικρό σχετικά χρόνο διασυνδέθηκαν οι συνεταιρισμοί μεταξύ τους στις ενώσεις σε όλη τη χώρα και προωθούσαν τη διασύνδεσή τους σε ακόμη ευρύτερο χώρο. Το 1927 είχε ήδη ιδρυθεί αλλά δεν λειτουργούσε, η Κεντρική Προμηθευτική Ένωση Πελοποννήσου με έδρα την Πάτρα.

Το 1922, με πρωτοβουλία ενώσεων της Πελοποννήσου ιδρύθηκε η "Πανελλήνιος Συνομοσπονδία Γεωργικών Συνεταιρισμών" με τη μορφή σωματείου, που όμως δεν είχε την αναμενόμενη ηθική και οικονομική στήριξη και γι' αυτό ατόνησε. Στο μεταξύ επανιδρύθηκε το 1935 η Πανελλήνια Συνομοσπονδία Γεωργικών Συνεταιρισμών, που μέλη της είχε 34 ενώσεις με 1300 συνεταιρισμούς. Η συνομοσπονδία αυτή αργότερα ονομάστηκε Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών, η γνωστή σήμερα ΠΑΣΕΓΕΣ, με πρώτο πρόεδρό της τον Αλ. Μπαλτατζή, της Ενώσεως Ξάνθης και πρώτο Διευθυντή τον Θεόδωρο Τζωρτζάκη (Κλήμης 1991).

Σπουδαίες συνεταιριστικές οργανώσεις (κοινοπραξίες, εταιρείες, κτλ) μπήκαν στη συνέχεια αποφασιστικά στη μεταποίηση και εμπορία των αγροτικών προϊόντων, όπως οι Κεντρικές Συνεταιριστικές Ενώσεις, ΚΕΣΠΥ (ιδρύθηκε το 1988 σύμφωνα με την υπ. αριθμό 5559/88 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών όπου κατατέθηκε το καταστατικό της και λειτούργησε το 1994 και σήμερα αποτελείται από 70 ενώσεις αγροτικών προϊόντων ως μέλη) για τη διαχείριση των σπόρων και του πολλαπλασιαστικού υλικού, η ΣΙΤΙΚΗ (Συνεταιριστική Ένωση Σιτοπαραγωγών Ελλάδος) για τη διακίνηση των σιτηρών, η ΒΑΜΒΑΚΟΥΡΓΙΚΗ για τη διακίνηση του βαμβακιού, η ΣΕΚΕ Α.Ε. (Συνεταιριστική Ένωση Καπνοπαραγωγών Ελλάδος η οποία ιδρύθηκε το 1947) για την εμπορία καπνού, η ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΚΗ (ιδρύθηκε το 1949 σύμφωνα με το Νόμο 602/1914, με τη μορφή κεντρικής συνεταιριστικής οργάνωσης) για την εμπορία ελαιόλαδου, η ΣΕΚΑΠ Α.Ε. (Συνεταιριστική Ελληνική Καπνοβιομηχανία) για τη βιομηχανική παραγωγή προϊόντων καπνού, η ΣΕΒΑΘ Α.Ε. (κονσερβοποιία) για τη μεταποίηση οπωροκηπευτικών, κτλ. Το έτος 1990 είχαμε περίπου 7.000 αγροτικές οργανώσεις και 850.000 φυσικά πρόσωπα-μέλη στο σύνολο της χώρας ενώ σήμερα ο αριθμός των ενώσεων έχει μειωθεί στους 6.350 (Καμενίδης 2001).

Πολλοί Έλληνες μελετητές του συνεταιριστικού κινήματος της Ελλάδας, υποστηρίζουν έντονα ότι ο συνεταιρισμός του Rochdale του Ηνωμένου Βασιλείου δεν ήταν η πρώτη στον κόσμο συνεργατική εταιρεία. Επιμένουν ότι η πρώτη συνεργατική εταιρεία ήταν η "Κοινή Συντροφιά και Αδελφότητα των Αμπελακίων" και υπογραμμίζουν ότι η Ελλάδα είναι ιστορικά αδικημένη στο θέμα αυτό. Ορισμένοι μάλιστα έχουν προβεί σε διαβήματα προς το διεθνές συνεταιριστικό κίνημα διεκδικώντας την αποκατάσταση της ιστορικής αλήθειας (Αβδελίδης 1986:21-32).

2.2 Η Δομή των Αγροτικών Συνεταιρισμών στην Ελλάδα

Με τον όρο δομή των αγροτικών συνεταιρισμών εννοούμε κυρίως τον τρόπο με τον οποίο είναι οργανωμένοι σε όλο το φάσμα των εργασιών τους. Η δομή περιλαμβάνει τόσο την ένωση των φυσικών προσώπων σε πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς όσο και την ένωση των πρωτοβάθμιων, δευτεροβάθμιων και τριτοβάθμιων συνεταιρισμών προς την αμέσως ανώτερη συνεταιριστική βαθμίδα (Καμενίδης 2001:83).

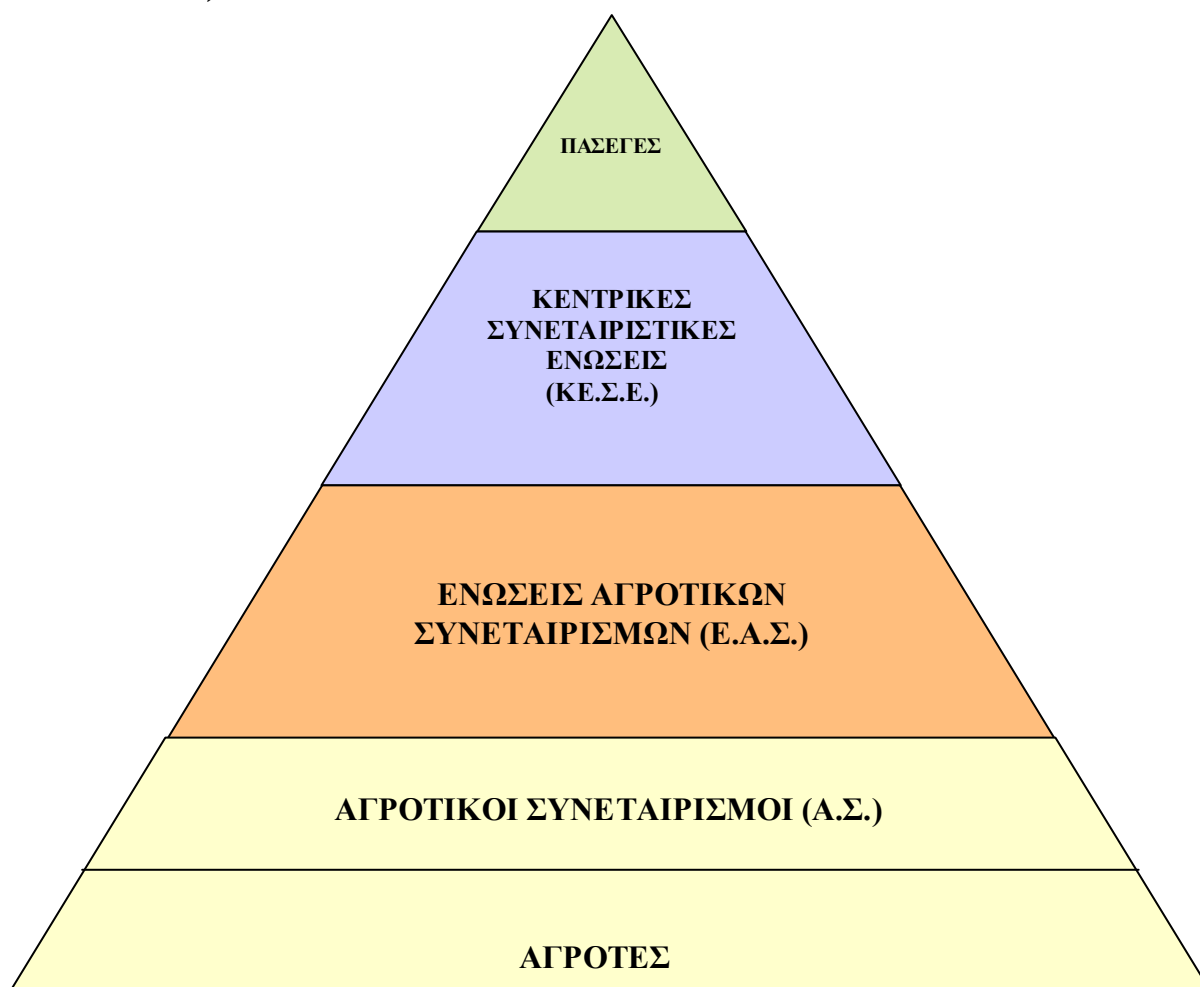
Μπορούμε να χαρακτηρίσουμε τη δομή των συνεταιρισμών ως μια πυραμίδα. Στην βάση αυτής βρίσκονται τα πολλά φυσικά πρόσωπα (αγρότες), που αποτελούν τα μέλη των συνεταιρισμών. Αμέσως παραπάνω υπάρχουν οι πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοί, που ονομάζονται Αγροτικοί Συνεταιρισμοί (Α.Σ.) και αποτελούν ενώσεις αγροτών. Ο αριθμός των μελών σε έναν πρωτοβάθμιο συνεταιρισμό ποικίλλει ανάλογα με τον πληθυσμό της περιφέρειας του, την ομοιογένεια αλλά και την συνεργασία των κατοίκων. Οι πρωτοβάθμιοι αγροτικοί συνεταιρισμοί διακρίνονται ανάλογα με τη φύση της κύριας ή αποκλειστικής δραστηριότητας τους σε προμηθευτικούς, που έχουν κύριο ή αποκλειστικό έργο την προμήθεια γεωργικών εφοδίων, σε παραγωγικούς, όταν τα μέλη επιδίδονται στην από κοινού παραγωγή αγροτικών προϊόντων, σε πιστωτικούς, όπου αναλαμβάνουν το έργο της παροχής δανείων, σε μεταποιητικούς, όταν μεταποιούν τα πρωτογενή αγροτικά προϊόντα των μελών, σε εμπορικούς, όπου αναλαμβάνουν τη διάθεση των αγροτικών προϊόντων και σε συνεταιρισμούς πολλαπλού σκοπού, οι οποίοι ασχολούνται ταυτόχρονα με περισσότερες από μια δραστηριότητες (Νόμος 2810/2000- ΦΕΚ 149/10-9-1993- Κεφάλαιο Ι': Άρθρο 35).

Στην επόμενη βαθμίδα της συνεταιριστικής οργάνωσης βρίσκονται οι δευτεροβάθμιοι συνεταιρισμοί. Σε αυτήν ανήκουν τόσο οι Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών (Ε.Α.Σ.) όσο και οι Κοινοπραξίες Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων (Κ.Α.Σ.Ο.). Οι Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών έχουν ως μέλη τους πρωτοβάθμιους αγροτικούς συνεταιρισμούς της περιφέρειάς τους. Οι Κοινοπραξίες Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων αποτελούν μια άλλη μορφή συνεταιριστικής οργάνωσης, η οποία καθορίστηκε για πρώτη φορά με τον νόμο 479/1943 (Καμενίδης 2001:85).

Στην συνέχεια είναι οι τριτοβάθμιοι συνεταιρισμοί, που είναι γνωστοί και ως Ομοσπονδίες. Οι τριτοβάθμιοι συνεταιρισμοί αποτελούν ενώσεις δευτεροβάθμιων συνεταιρισμών, όπου ονομάζονται Κεντρικές Συνεταιριστικές Ενώσεις (ΚΕ.Σ.Ε.) και έχουν ως μέλη τους δυο ή περισσότερες ενώσεις αγροτικών συνεταιρισμών. Έχουν ως περιφέρεια συνήθως ολόκληρη την Επικράτεια, η οποία μαζί με την έδρα της ορίζονται στο Καταστατικό. Ο σκοπός των συνεταιρισμών αυτών είναι ο συντονισμός και η ενίσχυση της συνεταιριστικής δράσης των μελών τους, καθώς και η ανάληψη εργασιών και η παροχή υπηρεσιών σε ευρύτερη κλίμακα. Κάθε Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών, μπορεί να συμμετέχει σε περισσότερες κεντρικές συνεταιριστικές ενώσεις, αν υπάρχουν περισσότερα από ένα βασικά προϊόντα ή κλάδοι παραγωγής. Οι κύριες δραστηριότητές τους είναι ο εφοδιασμός των μελών τους με αγαθά που είναι απαραίτητα για την πρωτογενή ή δευτερογενή παραγωγή τους, η μεταποίηση των αγροτικών προϊόντων, αλλά και η εμπορία των αγροτικών προϊόντων των μελών τους (Νόμος 2810/2000- ΦΕΚ 149/10-9-1993- Κεφάλαιο Ι': Άρθρο 35).

Στην κορυφή της πυραμίδας βρίσκεται η κορυφαία συνεταιριστική οργάνωση, γνωστή ως Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών, που αποτελεί την ένωση τριτοβάθμιων συνεταιριστικών οργανώσεων. Στην Ελλάδα στην κορυφή της πυραμίδας βρίσκεται η Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών, η οποία ονομάζεται ΠΑΣΕΓΕΣ (Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών

Συνεταιρισμών). Οι Συνομοσπονδίες Συνεταιρισμών αποτελούνται από όλες τις Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών και έχουν ως περιφέρεια ολόκληρη την Επικράτεια. Δεν ασκούν καμιά οικονομική δραστηριότητα, αλλά αποτελούν τον συντονιστικό φορέα όλων των αγροτοσυνεταιριστικών οργανώσεων. Οι κύριες δραστηριότητες τους είναι αρχικά ότι εκπροσωπούν το συνεταιριστικό κίνημα στο εσωτερικό αλλά και στο εξωτερικό, διαπραγματεύονται και συνάπτουν συλλογικές συμβάσεις εργασίας για το προσωπικό των αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων κάθε βαθμίδας, παρέχουν επαγγελματική εκπαίδευση, ιδρύοντας προς τούτο κατάλληλα εκπαιδευτικά κέντρα, γνωμοδοτούν για διάφορα θέματα και τέλος αναλαμβάνουν την εκπόνηση μελετών και ερευνών χρήσιμων για την καλύτερη οργάνωση και λειτουργία των αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων (Καμενίδης 2001:86-98).

Σχήμα 1: Δομή των αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων στην Ελλάδα
Πηγή :Καμενίδης 2001

2.2.1 ΠΑΣΕΓΕΣ

Η Πανελλήνια Συνομοσπονδία Αγροτικών Συνεταιρισμών ιδρύθηκε το 1935 και αποτελεί Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Αποτελεί τον ανώτατο ιδεολογικό, επαγγελματικό και συντονιστικό φορέα των Ελληνικών Αγροτικών Συνεταιρισμών αφού εκπροσωπώντας 746.812 Αγρότες σε όλη την χώρα, 6.350 Αγροτικούς Συνεταιρισμούς (Πρωτοβάθμιες Οργανώσεις), 118 Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών (Δευτεροβάθμιες Οργανώσεις) ενώ συνεργάζεται με 25 Αγροτικές Συνεταιριστικές που λειτουργούν σε μορφή Κεντρικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων και Κοινοπραξίες Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων.

Η μεγαλύτερη δύναμη της ΠΑΣΕΓΕΣ οφείλεται σήμερα στο τεράστιο δίκτυο των μελών της το οποίο καλύπτει όλα τα γεωγραφικά διαμερίσματα της Ελλάδος. Συγκεντρωτικά ανά γεωγραφικό διαμέρισμα έχουμε:

Πίνακας 1.3: Κατανομή των Συνεταιρισμών ανά Γεωγραφικό Διαμέρισμα

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΝΩΣΕΙΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ	ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ	ΑΓΡΟΤΕΣ ΜΕΛΗ
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΕΥΒΟΙΑ	17	866	13.5635
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	19	1.066	10.6060
ΝΗΣΙΑ ΙΟΝΙΟΥ	4	197	21.620
ΗΠΕΙΡΟΣ	6	463	53.683
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	10	705	85.427
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	28	1.713	174.774
ΘΡΑΚΗ	5	328	30.690
ΝΗΣΙΑ ΑΙΓΑΙΟΥ	11	302	46.145
ΚΡΗΤΗ	18	707	92.778
ΣΥΝΟΛΙΚΑ	118	6.350	746.812

Πηγή: Στοιχεία ΠΑΣΕΓΕΣ

Η έδρα της ΠΑΣΕΓΕΣ βρίσκεται στην Αθήνα και οι υπηρεσίες που παρέχει στηρίζονται στη συγκροτημένη Υπηρεσιακή της δομή, που αποτελείται από έμπειρα και ειδικευμένα στελέχη. Σημαντική συμβολή στην προώθηση των θέσεων και των προτάσεων των αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων της χώρας παρέχεται από το Γραφείο Βρυξελλών της ΠΑΣΕΓΕΣ, ενώ στις ιδιόκτητες εγκαταστάσεις της, στη Θεσσαλονίκη, η ΠΑΣΕΓΕΣ διαθέτει εκπαιδευτικά κέντρα, όπου παρέχει συνεταιριστική εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση στον αγροτικό τομέα με το εθνικής εμβέλειας Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ ΠΑΣΕΓΕΣ).

Ως θεσμικός εκπρόσωπος των συνεταιρισμένων αγροτών και των οργανώσεων τους η ΠΑΣΕΓΕΣ υποστηρίζει τις θέσεις τους στο εξωτερικό, μετέχοντας σε ευρωπαϊκούς και διεθνείς οργανισμούς, όπως η Επιτροπή των Γεωργικών Επαγγελματικών Οργανώσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (COPA), η Γενική Επιτροπή Αγροτικού Συνεργατισμού της

Ευρωπαϊκής Ένωσης (COGECA. Σε εθνικό επίπεδο η ΠΑΣΕΓΕΣ μετέχει σε Διοικητικά Συμβούλια οργανισμών και φορέων, όπως ο Οργανισμός Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΕΛΓΑ), ο Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΟΓΑ), το Εθνικό Ίδρυμα Αγροτικής Έρευνας (ΕΘΙΑΓΕ). Μετέχει επίσης στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΟΚΕ), σε εθνικές επιτροπές και συμβούλια, όπως οι Επιτροπές Παρακολούθησης Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης, οι Επιτροπές Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, οι Εθνικές Επιτροπές Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, το Εθνικό Συμβούλιο Καταναλωτή, το Εθνικό Συμβούλιο Εξαγωγών, το Εθνικό Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας, αλλά και σε περιφερειακά συμβούλια και γνωμοδοτικές επιτροπές για τη διαχείριση δράσεων και ενεργειών που αφορούν στην αγροτική ανάπτυξη της χώρας.

Η διοίκηση και διαχείριση των υποθέσεων της ΠΑΣΕΓΕΣ ασκείται από το Διοικητικό της Συμβούλιο, το οποίο απαρτίζεται από είκοσι ένα (21) μέλη, με διάρκεια θητείας τεσσάρων ετών. Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου εκλέγονται από τη Γενική της Συνέλευση μεταξύ των τακτικών αντιπροσώπων των μελών της. Η Γενική Συνέλευση, η οποία αποτελεί το ανώτατο όργανο της ΠΑΣΕΓΕΣ, συγκαλείται από το Διοικητικό Συμβούλιο σε τακτική σύνοδο κάθε έτος.

2.2.2 Κεντρικές Συνεταιριστικές Ενώσεις στην Ελλάδα

Οι Κεντρικές Συνεταιριστικές Ενώσεις όπως αναφέραμε αποτελούν τις τρίτοβάθμιες συνεταιριστικές οργανώσεις και έχουν ως μέλη τους δυο ή και περισσότερες ενώσεις αγροτικών προϊόντων. Συνήθως για κάθε κλάδο παραγωγής δημιουργείται μόνο μια κεντρική συνεταιριστική ένωση. Για παράδειγμα μια για τον καπνό, μια για τις σταφίδες, μια για το ελαιόλαδο κ.τ.λ..

Οι κυριότερες Κ.Ε.Σ.Ε. στην Ελλάδα είναι οι εξής:

1. ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΚΗ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΚΛΑΔΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΛΑΙΟΚΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ

Ιδρύθηκε το 1949, αποτελείται από 58 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 430.940 φυσικά μέλη. Ασχολείται με τη μεταποίηση και εμπορία ελαιοκομικών προϊόντων (ελαιόλαδο, επιτραπέζιες ελιές, μαργαρίνες).

2. ΚΑΠΝΙΚΗ

Ιδρύθηκε το 1989, αποτελείται από 35 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 50.000 φυσικά μέλη. Ασχολείται με το συντονισμό του έργου των καπνοπαραγωγών και των αγροτικών συνεταιρισμών τους σε ότι αφορά την καλλιέργεια -διάθεση- πώληση (συμβόλαια) του καπνού.

3. ΚΕΟΣΟΕ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΚΛΑΔΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΑΜΠΕΛΟΥΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΣΥΝ.Π.Ε.

Ιδρύθηκε το 1949, αποτελείται από 32 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 200.000 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

✓ Εκπροσωπεί τα μέλη της σε όλα τα εθνικά και διεθνή κέντρα λήψης αποφάσεων, που αφορούν την Ελληνική και Ευρωπαϊκή Αμπελουργία (π.χ. COPA-COGECA, Συμβουλευτική Επιτροπή Οίνου, Ομάδες Εργασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του

Υπουργείου Γεωργίας) για θέματα: Αναφύτευσης -Εκριζώσεων-Αποστάξεων-Αμπελουργικού Εισοδήματος - Τιμών κ.α.

✓ Συμμετέχει στις εκθέσεις εσωτερικού και εξωτερικού του κλάδου. Συνάπτει συνεργασίες εμπορικού χαρακτήρα.

✓ Λειτουργία καταστήματος πωλήσεως συνεταιριστικών κρασιών.

4. ΚΕΣΠΥ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΣΥΝ/ΚΗ ΕΝΩΣΗ ΣΠΟΡΩΝ & ΠΟΛ/ΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

Ιδρύθηκε το 1994, αποτελείται από 70 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 532.600 φυσικά μέλη. Ασχολείται κυρίως με την παραγωγή και εμπορία σπόρων φυτών μεγάλης καλλιέργειας.

5. Κ.Σ.Ο.Σ.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΚΛΑΔΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΣΟΥΛΤΑΝΙΝΑΣ

Ιδρύθηκε το 1940, αποτελείται από 14 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 22.000 φυσικά μέλη. Ασχολείται κυρίως με την αγορά -μεταποίηση-εμπορία σταφίδας σουλτανίνας και επιτραπέζιων σταφυλιών.

6. ΣΕΚΕ Α.Ε.

Ιδρύθηκε το 1947, αποτελείται από 17 συνεταιρισμούς μέλη. Ασχολείται κυρίως με την επεξεργασία και το εξαγωγικό εμπόριο καπνών σε φύλλα.

2.2.3 Δευτεροβάθμιες Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις

Στις δευτεροβάθμιες, όπως αναφέραμε ανήκουν οι Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών (Ε.Α.Σ.) και οι Κοινοπραξίες Αγροτικών Συνεταιρισμών (Κ.Α.Σ.Ο.)

Στο Παράρτημα Ι αναφέρονται οι Ε.Α.Σ. και οι Κ.Α.Σ.Ο. που υπάρχουν στην χώρα μας ανά γεωγραφικό διαμέρισμά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

3.1 Χαρακτηριστικά γνωρίσματα των Αγροτικών Συνεταιρισμών

Οι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί αποτελούν μια ένωση προσώπων που διεξάγουν ένα κοινό αγώνα για την καλυτέρευση της ζωής τους και όχι μόνο μια συνένωση κεφαλαίων. Έτσι καταλαβαίνουμε ότι ο αγροτικός συνεταιρισμός διαφοροποιείται από μια καπιταλιστική επιχείρηση γιατί δεν αποσκοπεί στην δημιουργία κέρδους που προκύπτει από την ιδιοποίηση των μέσων παραγωγής και την εκμετάλλευση των παραγωγών, αλλά στην δημιουργία μιας οργάνωσης που αξιοποιεί τα πλεονεκτήματα τα οποία πηγάζουν από την συνεργασία και την από κοινού δράση. Αν στην καπιταλιστική επιχείρηση πρωταγωνιστής είναι το κεφάλαιο, στον αγροτικό συνεταιρισμό πρωταγωνιστές είναι οι άνθρωποι και κυρίως οι ίδιοι οι αγρότες. Μέσα στον αγροτικό συνεταιρισμό αναπτύσσεται πνεύμα αλληλεγγύης και συντροφικότητας και σφυρηλατείται η συνείδηση ότι τα περισσότερα προβλήματα είναι κοινά και διεκδικούνται λύσεις μέσα από την κοινή δράση (Δελλάρης 2006).

Τα κυριότερα στοιχεία που χαρακτηρίζουν τους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς είναι τα εξής:

Α) Ο αγροτικός συνεταιρισμός αποτελεί μια οικονομική μονάδα που πραγματοποιεί διάφορες οικονομικές δραστηριότητες, όπως παραγωγή, μεταποίηση και εμπορία αγροτικών προϊόντων.

Β) Ο αγροτικός συνεταιρισμός αποτελεί μια ένωση προσώπων και όχι κεφαλαίων, αφού η δημιουργία και η λειτουργία του στηρίζεται στα πρόσωπα και όχι στα κεφάλαια. Για αυτό το λόγο, το ύψος της συνεταιριστικής μερίδας είναι περιορισμένο, για να δοθεί η δυνατότητα περισσότερα άτομα να γίνουν μέλη του συνεταιρισμού και έτσι να συγκεντρωθούν τα απαιτούμενα κεφαλαία και όχι να διατεθούν από ένα ή λίγα άτομα.

Γ) Ο αγροτικός συνεταιρισμός συγκροτείται εθελοντικά, δηλαδή εφόσον το θέλουν τα άτομα και όχι κάτω από οποιαδήποτε μορφή πίεση ή εξαναγκασμό.

Δ) Ο αγροτικός συνεταιρισμός αποτελεί μια δημοκρατικά διοικούμενη επιχείρηση και όχι καμία αυταρχική οργάνωση, γιατί η Διοίκησή του εκλέγεται και λειτουργεί με βάση τις αρχές της Δημοκρατίας, δηλαδή σύμφωνα με τον κανόνα της πλειοψηφίας.

Ε) Τα χαρακτηριστικά των αγροτικών συνεταιρισμών είναι ταυτόχρονα οικονομικά, κοινωνικά αλλά και πολιτιστικά, παρόλο ότι είναι οικονομικές οργάνώσεις, δηλαδή επιχειρήσεις που επιτελούν μόνο οικονομικές δραστηριότητες (Νόμος 2810/2000- ΦΕΚ 149/10-9-1993 Κεφάλαιο Α΄: Άρθρο 1).

3.2 Είδη Αγροτικών Συνεταιρισμών

Ο αγροτικός συνεταιρισμός αποτελεί την εκούσια ένωση αγροτών, η οποία έχει σκοπό την οικονομική, κοινωνική και την αμοιβαία βοήθεια των μελών του μέσα σε μια κοινή επιχείρηση (Δροσοπούλου 1989).

Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία διακρίνονται σε δυο μεγάλες κατηγορίες. Στους ελεύθερους συνεταιρισμούς και στους αναγκαστικούς συνεταιρισμούς. Οι ελεύθεροι συνεταιρισμοί, δημιουργούνται από τους αγρότες με την ελεύθερη συγκατάθεση και συμμετοχή σε αυτούς. Την ίδρυσή τους προβλέπει ο Νόμος

602/1914 «Περί Συνεταιρισμών», όπως τροποποιήθηκε με σειρά μεταγενέστερων νόμων (Δροσοπούλου 1989).

Ανάλογα με τις ανάγκες των μελών και την παραγωγή της περιφέρειας οι ελεύθεροι συνεταιρισμοί διακρίνονται στις ακόλουθες κατηγορίες:

Α) Στους πιστωτικούς συνεταιρισμούς, οι οποίοι έχουν για σκοπό την ικανοποίηση των πιστωτικών αναγκών των μελών τους. Άλλες αρμοδιότητες αυτού του είδους των συνεταιρισμών είναι η προμήθεια στα μέλη τους με είδη γεωργικής χρήσης, η συγκέντρωση και διαχείριση των προϊόντων των μελών τους, καθώς επίσης η αποδοχή των καταθέσεών τους.

Β) Στους παραγωγικούς συνεταιρισμούς, οι οποίοι ανάλογα με το κύριο προϊόν που παράγεται στην περιφέρεια τους, διακρίνονται σε ελαιουργικούς, γαλακτοκομικούς, οινοποιητικούς, μελισσοκομικούς, κλπ. Στην ίδια κατηγορία υπάγονται και οι συνεταιρισμοί εκμετάλλευσης δασών, οι συνεταιρισμοί καλλιέργειας κτημάτων καθώς και οι συνεταιρισμοί κοινής εκμετάλλευσης γεωργικών μηχανημάτων.

Γ) Στους προμηθευτικούς συνεταιρισμούς, οι οποίοι έχουν σαν σκοπό την από κοινού προμήθεια και διανομή στα μέλη τους, προϊόντων γεωργικής χρήσης.

Δ) Στους συνεταιρισμούς πώλησης αγροτικών προϊόντων, οι οποίοι συγκεντρώνουν και πουλούν για λογαριασμό των μελών τους, τα προϊόντα τους.

Οι αναγκαστικοί συνεταιρισμοί άρχισαν να ιδρύονται από το 1920 με μια σειρά διαταγμάτων. Το ισχύον Σύνταγμα του 1975 στο άρθρο 12 παράγραφος 6, όριζε ότι: «Επιτρέπεται η δια νόμου σύσταση αναγκαστικών συνεταιρισμών, οι οποίοι αποβλέπουν στην εκπλήρωση σκοπών κοινής ή δημοσίου ενδιαφέροντος ή κοινής εκμετάλλευσης γεωργικών εκτάσεων ή άλλης πλουτοπαραγωγικής πηγής, εξασφαλιζομένης πάντως της ίσης μεταχειρίσεως των συμμετασχόντων» (Δροσοπούλου 1989).

Οι αναγκαστικοί συνεταιρισμοί δεν αποτελούν μορφή γνήσιου συνεταιρισμού γιατί απουσιάζουν από αυτούς δυο βασικές συνεταιριστικές αρχές, η ελεύθερη εγγραφή και έξοδος των μελών του και η έλλειψη δημοκρατικής λειτουργίας. Στην ουσία αποτελούν υποπερίπτωση των συνεταιρισμών. Υπάρχουν πολύ λίγοι και αριθμητικά δεν μπορούν να συγκριθούν. Αποτελεί καθαρά ελληνικό φαινόμενο ενώ δεν συναντώνται σε άλλη ευρωπαϊκή χώρα. Σπάνια επίσης συναντώνται σε μερικές χώρες της Αφρικής.

3.3 Οι δραστηριότητες και οι ωφέλειες των Αγροτικών Συνεταιρισμών

Ο αγροτικός συνεταιρισμός διαφέρει από τις άλλες καπιταλιστικές ιδιωτικές και κρατικές επιχειρήσεις στη διάρθρωση της ιδιοκτησίας και στον τρόπο διανομής των πλεονασμάτων. Διαφέρει από τις επιχειρήσεις αυτές, γιατί δεν έχει σκοπό το κέρδος αλλά την εξυπηρέτηση των μελών του. Έχει σκοπό να παράγει και να προσφέρει υπηρεσίες στα μέλη του για να ικανοποιούν τις ανάγκες τους, οικονομικές και κοινωνικές.

Μέσα στις συνθήκες του καπιταλισμού, η σημασία των αγροτικών συνεταιρισμών είναι μεγάλη και πολύπλευρη και έχουν βασικό σκοπό την ευημερία των μελών τους, δηλαδή τη βελτίωση της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής τους θέσης (Αβδελίδης 1978:85-90).

Κύρια δραστηριότητα των αγροτικών συνεταιρισμών, είναι η μεγιστοποίηση των ωφελειών, με την επίτευξη υψηλότερων τιμών και μεγαλύτερων ποσοτήτων πώλησης των αγροτικών προϊόντων των παραγωγών-μελών του συνεταιρισμού, αυξάνοντας έτσι τα εισοδήματά τους. Ακόμα, η ελαχιστοποίηση των δαπανών παραγωγής ή και προσφοράς υπηρεσιών των συνεταιρισμών προς τα μέλη τους, αποτελεί επίσης

σημαντικό σκοπό. Κυρίως πραγματοποιείται με τη μείωση του κόστους μεταποίησης και εμπορίας των αγροτικών προϊόντων τους και τη διάθεση γεωργικών εφοδίων σε χαμηλές τιμές. Έτσι, τα καθαρά εισοδήματα των μελών των συνεταιρισμών αυξάνονται. Στη συνέχεια, η προσφορά περισσότερων υπηρεσιών στα μέλη τους, αποτελεί πολύ βασικό σκοπό και συνήθως γίνεται με την προμήθεια γεωργικών εφοδίων, με την παραγωγή, τη μεταποίηση και τη διάθεση αγροτικών προϊόντων, καθώς και με πιστώσεις αλλά και ασφαλιστικές εργασίες (Ουσταμπασιδής 2001:74-77).

Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί επιπλέον προσφέρουν καλύτερες υπηρεσίες στα μέλη τους, όπως αγορά από τους γεωργούς όλης της διαθέσιμης ποσότητας των προϊόντων τους και άμεση πληρωμή των γεωργών κατά την αγορά των προϊόντων. Βοηθούν στην εξασφάλιση της κοινωνικής δικαιοσύνης στα μέλη τους, αφού ότι ποιότητα προϊόντων παραδίδουν οι αγρότες στους συνεταιρισμούς πετυχαίνουν ανάλογη τιμή και ότι ποιότητα αγοράζουν οι καταναλωτές πληρώνουν αντίστοιχη τιμή. Προωθούν την διαφύλαξη της υγείας των καταναλωτών, αφού διαθέτουν σε αυτούς αγνά και ανόθευτα προϊόντα. Τέλος, βοηθούν στην ανύψωση του μορφωτικού επιπέδου των μελών τους, χάρη στην εκπαίδευση τους με σεμινάρια, διαλέξεις, έκδοση περιοδικών και διάφορων βιβλίων, καθώς και με τη συνεχή, πλήρη και αντικειμενική ενημέρωσή τους (Πανιτσιδής 1982).

Από άποψη έργου, οι αγροτικοί συνεταιρισμοί παλαιότερα έπαιξαν ρόλο μεγάλης εθνικής σημασίας, που στις μέρες έχει περιοριστεί. Οι συνεταιρισμοί αποδίδουν πάντοτε εμπρόθεσμα στο Δημόσιο το φόρο, που εισπράττουν από τα διακινούμενα και έτσι συντελούν στην αύξηση των εσόδων του κράτους. Τέλος, σημαντική είναι η προσφορά των συνεταιρισμών στην προώθηση πωλήσεων των ελληνικών προϊόντων. Η τακτική αυτή αποκτά ολοένα και μεγαλύτερη σημασία καθώς όλο και περισσότερες ξένες επιχειρήσεις τροφίμων και άλλων προϊόντων μπαίνουν στην ελληνική αγορά, προωθώντας προϊόντα της χώρας προέλευσής τους (Καμενίδης και Κιτσοπανίδης 2003). Όμως, οι αγροτικοί συνεταιρισμοί διαδραματίζουν και ένα ακόμα σοβαρό έργο, αφού αποτελούν ένα σημαντικό μέσο για την υπεράσπιση της ειρήνης. Ουσιαστικά είναι οργανώσεις, οι οποίες κατεξοχήν, μπορούν να δράσουν και να εξελιχθούν μόνο σε ειρηνικές συνθήκες. Για αυτό παράλληλα με τη δράση τους για την εκπλήρωση των βασικών του στόχων, ενδιαφέρονται και για τη διατήρηση της ειρήνης. Σαν οργανώσεις λοιπόν που περικλείουν στους κόλπους τους τις πλατιές μάζες, μπορούν να συμβάλλουν και σε γενικότερους στόχους, όπως η υπεράσπιση της ειρήνης.

Παράλληλα, οι συνεταιρισμοί προσφέρουν πολιτιστικό έργο προωθώντας την εκπαίδευση σε όλα τα μέλη τους με σεμινάρια, διαλέξεις και επιμορφωτικά προγράμματα, προστατεύουν το περιβάλλον, διατηρούν την καθαριότητα στους τόπους παραμονής τους, ενισχύουν οικονομικά συνέδρια και χορηγούν υποτροφίες σε παιδιά οικογενειών-μελών τους. Σημαντικότερη άλλωστε είναι και η προώθηση των ελληνικών προϊόντων από τους αγροτικούς συνεταιρισμούς.

Σημαντική όμως δραστηριότητα των αγροτικών συνεταιρισμών είναι η διακίνηση των προϊόντων τους τόσο στην ελληνική αγορά όσο και στο εξωτερικό. Μάλιστα, σε πολλές περιπτώσεις οι ποσότητες που εξάγονται είναι μεγαλύτερες από αυτές που διοχετεύονται στην εσωτερική κατανάλωση. Το παράδειγμα του ελαιολάδου είναι χαρακτηριστικό. Η Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Σητείας, μία από τις Αγροτικές Ενώσεις της Κρήτης, συγκεντρώνει κάθε χρόνο περί τους πέντε χιλιάδες τόνους ελαιόλαδο, το οποίο επεξεργάζεται, τυποποιεί και διακινεί. Επίσης συγκεντρώνει οινοστάφυλα και παράγει σε

δικές της εγκαταστάσεις κρασί και τσικουδιά. Μεγάλο ποσοστό της παραγωγής διακινείται στο εξωτερικό με κύριες αγορές προορισμού την Γερμανία, την Αυστραλία, τις ΗΠΑ, τον Καναδά, το Βέλγιο, ενώ στην αγορά της Ιταλίας εξάγεται αποκλειστικά χύμα ελαιόλαδο. Επίσης, οι αγορές της Κίνας και της Ινδίας εμφανίζουν σήμερα αυξανόμενη ζήτηση ελαιολάδου, η οποία προέρχεται κυρίως από τα ανώτερα κοινωνικοοικονομικά στρώματα, αλλά για το κρασί δεν διαπιστώνεται αντίστοιχη δυναμική.

Επίσης, η Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Ηρακλείου διαθέτει το 50% της συνολικής παραγωγής της -λάδι, κρασί, ξύδι και επιτραπέζια σταφύλια- στις αγορές του εξωτερικού, η Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Λάρισας, Τιρνάβου και Αγιάς, αντιστοίχως, το 50% της παραγωγής βαμβακιού και το 60% της παραγωγής ελιάς, όπως και η Ένωση Μαστιχοπαραγωγών Χίου εξάγει το 65% της συνολικής παραγωγής της φυσικής μαστίχας.

Για την επίτευξη εξαγωγικών επιδόσεων αρκετοί συνεταιρισμοί αναπτύσσουν έντονη δραστηριότητα. Η Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Ηρακλείου, για παράδειγμα, διαθέτει οργανωμένο εμπορικό τμήμα, με σκοπό την διατήρηση των προσβάσεων της σε υπάρχουσες αγορές και τη δημιουργία νέων προσβάσεων σε καινούργιες. Πολλοί είναι πάντως οι συνεταιρισμοί που συνεργάζονται στενά με τον Οργανισμό Προώθησης Εξαγωγών, ο οποίος οργανώνει εμπορικές αποστολές στο εξωτερικό για την προβολή της ποικιλίας των ελληνικών προϊόντων, στηρίζοντας με αυτό τον τρόπο πληροφοριακά και οργανωτικά τη συμμετοχή των αγροτικών συνεταιρισμών στις διεθνείς εμπορικές εκθέσεις τροφίμων και ποτών.

3.4 Τρόποι επίτευξης των σκοπών των Αγροτικών Συνεταιρισμών

Οι τρόποι που χρησιμοποιούνται για να μπορούν να επιτευχθούν οι σκοποί των αγροτικών συνεταιρισμών, είναι οι διάφορες δραστηριότητες που μπορούν να αναπτύξουν και οι οποίες αναγράφονται στα καταστατικά αλλά και στους νόμους των συνεταιρισμών.

Αρχικά θα πρέπει να πραγματοποιείται τόσο προμήθεια όσο και διανομή των γεωργικών προϊόντων, έτσι ώστε να επιτυγχάνονται καλύτερες τιμές. Στη συνέχεια, σωστό θα ήταν να γίνεται συλλογική παραγωγή αγροτικών προϊόντων, πραγματοποιώντας έτσι από κοινού πολλές καλλιεργητικές φροντίδες, όπως για παράδειγμα την μαζική καταπολέμηση φυτοπαθολογικών ασθενειών. Η μεταποίηση των γεωργικών προϊόντων αποτελεί απαραίτητο στάδιο γιατί βοηθάει στην ευκολότερη και καλύτερη διάθεση των προϊόντων τους στην αγορά. Επίσης, κύριο έργο πρέπει να αποτελεί η εμπορία των αγροτικών προϊόντων που αποτελεί το κλειδί για μεγαλύτερα εισοδήματα των μελών τους. Ακόμα, η άσκηση πιστωτικών εργασιών, οδηγεί στην έγκαιρη πραγματοποίηση των διαφόρων παραγωγικών διαδικασιών, οι οποίες θα συμβάλλουν στη βελτίωση της κατάστασης των μελών τους. Τέλος, πολύ σημαντικό είναι να πραγματοποιείται η ασφάλιση των κεφαλαίων αλλά και των προϊόντων των συνεταιρισμών, γιατί έτσι πραγματοποιείται η διασφάλιση βέβαιων εισοδημάτων στα μέλη τους (Καμενίδης και Κιτσοπανίδης 2003).

Βασική όμως προϋπόθεση για την επίτευξη των παραπάνω σκοπών αποτελεί ο αριθμός των μελών που απαρτίζουν τον συνεταιρισμό. Πράγματι, όσο μεγαλύτερος είναι ο αριθμός των μελών, τόσο μεγαλύτερες ποσότητες προϊόντων διαχειρίζονται και έτσι πετυχαίνουν ισχυρότερη διαπραγματευτική δύναμη και οικονομίες μεγέθους και συνεπώς

ωφέλειες στα μέλη τους. Επίσης, πολύ σημαντικός είναι ο όγκος των συναλλαγών του κάθε μέλους με το συνεταιρισμό του. Έτσι, όσο μεγαλύτερες ποσότητες των προϊόντων τους συναλλάσσουν με τους συνεταιρισμούς τους, τόσο μεγαλύτερες ποσότητες θα διαχειρίζονται οι συνεταιρισμοί για τον ίδιο αριθμό μελών και συνεπώς θα πετυχαίνουν ισχυρότερη διαπραγματευτική δύναμη ή μεγαλύτερες οικονομίες μεγέθους και θα πετυχαίνουν περισσότερες ωφέλειες για τα μέλη τους. Ακόμα, πολύ σπουδαία είναι η ορθολογική οργάνωση και αξιοκρατική στελέχωση των συνεταιρισμών. Χωρίς σωστή οργάνωση των συνεταιρισμών σε διάφορα τμήματα και χωρίς στελέχωση, οι συνεταιρισμοί δεν μπορούν να λειτουργήσουν αποδοτικά, δηλαδή να προσφέρουν ή να παράγουν το μεγαλύτερο δυνατό έργο με το μικρότερο δυνατό κόστος και έτσι να ωφεληθούν περισσότερο τα μέλη τους. Τέλος, μεγάλη βάση πρέπει να δίνεται στην επαρκή και έγκαιρη χρηματοδότηση των συνεταιρισμών. Δηλαδή, όταν οι συνεταιρισμοί κατορθώσουν και πάρουν έγκαιρα επαρκή κεφάλαια, τότε θα μπορέσουν να λειτουργήσουν αποδοτικότερα (Χαραλάμπους 1993).

3.5 Η επίδραση των οικονομικών κρίσεων στην πορεία και στο ρόλο των Αγροτικών Συνεταιρισμών

Ιστορικά έχει αποδειχθεί ότι οι μεγάλες αγροτικές κρίσεις υπερπαραγωγής, επέδρασαν διαφορετικά η καθεμία στους αγροτικούς συνεταιρισμούς.

Η πρώτη μεγάλη αγροτική κρίση εμφανίστηκε στα τέλη του 19^{ου} αιώνα, όπου συνδέθηκε με τη διεύδυση των καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής στην αγροτική οικονομία, την υπερπαραγωγή δημητριακών και την αδυναμία των χωρών-εξαγωγέων να ρευστοποιήσουν τα προϊόντα τους. Η κρίση αυτή υπήρξε θεμελιακή για την εμφάνιση και διάδοση των αγροτικών συνεταιρισμών. Το κίνημα χαρακτηρίστηκε περισσότερο από το αυθόρμητο στοιχείο και την έντονη ταξική αντιπαράθεση, παρά από την τελειοποίηση της εσωτερικής δομής του.

Η δεύτερη αγροτική κρίση που άρχισε από το 1929, συνέπεσε χρονικά με τη μεγάλη βιομηχανική κρίση και ξεπεράστηκε μόνο με το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Αρχικά η κρίση αυτή εμφανίστηκε στις χώρες που παρήγαν μεγάλες ποσότητες σιταριού, όπως οι ΗΠΑ, Καναδάς, Αργεντινή, Αυστραλία και αργότερα μεταφέρθηκε και σε άλλες χώρες. Η περίοδος αυτή χαρακτήρισε ολόκληρη τη μεταπολεμική πορεία ανάπτυξης των αγροτικών συνεταιρισμών επειδή, παρά τα οικονομικά προβλήματα που αντιμετώπιζαν οι περισσότερες χώρες, οι συνεταιρισμοί επιβλήθηκαν στην συνείδηση των αγροτών αλλά και ολόκληρου του πληθυσμού. Επίσης, η περίοδος αυτή υπήρξε το οριακό εκείνο σημείο που από οικονομικής πλευράς εδραιώθηκε και δημιουργήθηκε ο συνεταιριστικός τομέας σε πολλούς κλάδους της αγροτικής οικονομίας, επιτυγχάνοντας ένα πρώτο καταμερισμό δραστηριοτήτων σε επίπεδο ιδιοκτησιακών τομέων.

Η Τρίτη μεγάλη αγροτική κρίση άρχισε μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και περιέλαβε όλους τους κλάδους της αγροτικής οικονομίας των αναπτυγμένων καπιταλιστικών χωρών. Ταυτόχρονα με τη βιομηχανική, νομισματική, εμπορική, οικοδομική κρίση, η αγροτική κρίση προκάλεσε τη μείωση των εισοδημάτων των αγροτών με αποτέλεσμα τη μείωση της ζήτησης βιομηχανικών εμπορευμάτων και τη μείωση των επενδύσεων στην αγροτική οικονομία.

Στις συνθήκες αυτές εντάθηκαν οι αρνητικές επιπτώσεις με τη μείωση των τιμών στα αγροτικά προϊόντα και την αύξηση των αγροτικών χρεών. Πολλοί αγρότες εγκατέλειπαν μαζικά την αγροτική παραγωγή και τη γη τους και κατέφευγαν στα αστικά κέντρα,

ψάχνοντας για νέα επαγγελματική δραστηριότητα. Μεγάλος υπήρξε ο αριθμός των μεταναστών στις αναπτυγμένες βιομηχανικές χώρες. Την περίοδο αυτή οι συνεταιρισμοί αποδιοργανώθηκαν επειδή δεν ήταν σε θέση να λύσουν το οξύμειο πρόβλημα απασχόλησης των αγροτών. Στις συνθήκες αυτές, για την εξομάλυνση της δύσκολης κατάστασης των αγροτών, νομοθετήθηκε η κρατική ρύθμιση της αγροτικής οικονομίας. Όμως η ρύθμιση αυτή σε πολλές χώρες πήρε όχι τη μορφή της ενίσχυσης και της δημιουργίας ευνοϊκών συνθηκών για τη λειτουργία των συνεταιρισμών, αλλά τη μορφή της κρατικής παρέμβασης, που δεν ευνόησε αλλά αντίθετα αποδυνάμωσε το συνεταιριστικό θεσμό (Κρυσταλλάκη- Μπεβεράτου 1990:74-75).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

4.1 Η καθιέρωση της Συνεταιριστικής Νομοθεσίας

Η συνεταιριστική νομοθεσία είναι συνυφασμένη με τον κρατικό παρεμβατισμό στους συνεταιρισμούς. Στην αρχή της εμφάνισης και της δράσης των συνεταιρισμών, στις πρώτες δεκαετίες του 19^{ου} αιώνα, η οργάνωση, η λειτουργία και η δράση των συνεταιρισμών, διέπονταν από τις κοινές διατάξεις του Αστικού Κώδικα της εκάστοτε χώρας. Η πρώτη χώρα που ψήφισε ειδικό συνεταιριστικό νόμο ήταν η Μεγάλη Βρετανία, το 1852. Αυτό ήταν φυσικό, αφού ο πρώτος συνεταιρισμός δημιουργήθηκε σε αυτή τη χώρα. Ο νόμος αυτός αργότερα συμπληρώθηκε και προσαρμόστηκε στις καινούργιες συνθήκες ανάπτυξης και δράσης των συνεταιρισμών στη χώρα αυτή. Το 1867, ειδικούς συνεταιριστικούς νόμους ψήφισαν η Γερμανία και η Γαλλία, που και αυτοί συμπληρώθηκαν και τροποποιήθηκαν αργότερα. Στη συνέχεια και οι άλλες χώρες, ανάλογα με την ανάπτυξη του συνεταιριστικού κινήματος, καθιέρωσαν την ειδική συνεταιριστική νομοθεσία. Σήμερα σχεδόν όλες οι χώρες της Ευρώπης έχουν καθιερώσει ειδική συνεταιριστική νομοθεσία. Με τους νόμους αυτούς ρυθμίζεται η οργάνωση, η λειτουργία και η δράση των συνεταιρισμών σε κάθε χώρα (Αβδελίδης 1985).

Ο συνεταιριστικός θεσμός αποτελεί μια συγκεκριμένη και σε παγκόσμιο επίπεδο διαμορφωμένη μορφή οικονομικής δραστηριότητας. Υπόκειται σε συγκεκριμένους κανόνες, που διαφέρουν από τις άλλες μορφές οικονομικής δράσης και οι οποίοι συνδυάζουν την οικονομική αποτελεσματικότητα με την κοινωνική ευαισθησία αφού όπως χαρακτηριστικά έχει ειπωθεί, οι συνεταιρισμοί αποτελούν ένα «οικονομικό σύστημα με κοινωνικό περιεχόμενο».

Ο συνεταιριστικός θεσμός διαδόθηκε σε ολόκληρο τον κόσμο, σε σημείο ώστε κατά τα τέλη του 20ου αιώνα να αριθμεί 750 εκατομμύρια μέλη. Όπως έγραφε ο βαθύς μελετητής των συνεταιρισμών Καναδός Dr.Laidlaw, δεν υπάρχει δραστηριότητα κάπου στον κόσμο που να μην ασχολούνται οι συνεταιρισμοί. Ως θεσμός που έχει παγκόσμια εξάπλωση, ο συνεταιριστικός θεσμός στηρίζεται σε κοινούς κανόνες, που αποτελούν το καταστάλαγμα της παγκόσμιας εμπειρίας. Αφετηρία των κανόνων αυτών, που παραδοσιακά έχουν ονομαστεί «συνεταιριστικές αρχές», αποτέλεσαν τους κανόνες που καθιέρωσε ο συνεταιρισμός της πόλης Rochdale της Αγγλίας το 1844 (Κασσαβέτης 2005).

Όσο αφορά τον κρατικό παρεμβατισμό στους συνεταιρισμούς, που καθιερώθηκε με τη συνεταιριστική νομοθεσία, αναπτύχθηκαν διάφορες απόψεις, τις οποίες θα μπορούσαμε να συνοψίσουμε σε τρεις γενικές. Η πρώτη αρνείται κάθε είδους κρατικού παρεμβατισμού στους συνεταιρισμούς και δεν αναγνωρίζει στο κράτος το δικαίωμα να ψηφίζει ειδικούς νόμους για τους συνεταιρισμούς. Η δεύτερη αναγνωρίζει στο κράτος το δικαίωμα να επιβάλλει με ειδικούς νόμους τον απόλυτο κρατικό παρεμβατισμό στους συνεταιρισμούς, που χαρακτηρίζονται σαν δημόσια ιδρύματα. Και η Τρίτη και τελευταία, δέχεται έναν περιορισμένο κρατικό παρεμβατισμό στους συνεταιρισμούς και αναγνωρίζει στο κράτος το δικαίωμα ψήφισης ειδικών συνεταιριστικών νόμων. Η άποψη αυτή βρίσκεται περισσότερο κοντά στην πραγματικότητα (Δασκάλου 1992).

Πάντως η συνεταιριστική νομοθεσία, χωρίς να έχει την αποφασιστική επίδραση πάνω στην εξέλιξη και ανάπτυξη του συνεταιριστικού κινήματος, παίζει αναμφισβήτητο σοβαρό ρόλο στην ανάπτυξη του. Το περιεχόμενό της εξαρτάται από το κράτος που την

καθιερώνει. Αν το κράτος είναι αντιδραστικό και η κυβέρνηση που την καθιερώνει εκπροσωπεί τα συμφέροντα της πλουτοκρατικής ολιγαρχίας, θα είναι αντιδραστικό και οι διατάξεις του θα βάζουν εμπόδια στην προοδευτική ανάπτυξη των συνεταιρισμών. Αν το κράτος είναι δημοκρατικό και η κυβέρνηση εκπροσωπεί τα συμφέροντα των εργαζομένων, η συνεταιριστική νομοθεσία που καθιερώνει θα είναι προοδευτική και θα βοηθάει την ανάπτυξη των συνεταιρισμών (Αβδελίδης 1985).

4.2 Το Νομικό Καθεστώς στην Ε.Ε

Το νομικό καθεστώς της Ε.Ε. δεν ασχολείται ιδιαίτερα με τους αγροτικούς συνεταιρισμούς. Επιβεβαίωση των δυσχερειών προσέγγισης των συνεταιριστικών δικαίων στην Ευρώπη, αποτελεί η απουσία οδηγιών που είναι το βασικότερο μέσο για την επίτευξη της εναρμόνισης. Αντίθετα έντονη παρουσιάζεται η έκδοση Κανονισμών, που ρυθμίζουν επιμέρους προβλήματα κοινής αγροτικής πολιτικής και αφορούν συνήθως τη διαμόρφωση τιμών και τρόπων διάθεσης αγροτικών προϊόντων, αφήνουν όμως ανέπαφο το νομικό πλαίσιο λειτουργίας συνεταιρισμών στα κράτη-μέλη (Τζίββα 1997).

Το ενδιαφέρον της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τους συνεταιρισμούς ακολούθησε μια βραδεία αλλά ανοδική πορεία. Η Συνθήκη της Ρώμης αναφέρει τους συνεταιρισμούς στο άρθρο 58, όπου, ως προς το δικαίωμα εγκαταστάσεως, τους κατατάσσει μαζί με τις εταιρείες του αστικού και του εμπορικού δικαίου. Ενασχόληση με την ιδιαιτερότητα των συνεταιρισμών, συναντάται για πρώτη φορά στον κανονισμό 26/1962, με τον οποίο καθορίζεται ότι, οι πρακτικές συνεργασίας στα πλαίσια των αγροτικών συνεταιρισμών, δεν παραβιάζουν τους κανόνες ανταγωνισμού του άρθρου 85 της συνθήκης, όταν είναι αναγκαίες για την επίτευξη των στόχων του άρθρου 39 της Συνθήκης (Κασσαβέτης 2005).

Μετά την προβολή, από το Σχέδιο Mansholt, το 1968, της αναγκαιότητας της συλλογικής δράσης των παραγωγών γεωργικών προϊόντων για την αύξηση της διαπραγματευτικής τους δύναμης, η Κοινότητα προχώρησε, από το 1971, στην αναγνώριση της σημασίας και στην προώθηση των συλλογικών δραστηριοτήτων κάθε νομικής μορφής και όχι μόνο της συνεταιριστικής. Παράλληλα, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με την απόφαση της 13^{ης} Απριλίου 1983 τονίζει τη μεγάλη σημασία των συνεταιρισμών για την Ευρώπη και καλείται η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εξετάσει τα μέτρα για την ανάπτυξη των συνεταιρισμών.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ασχολήθηκε με το πρόβλημα της χρηματοδότησης και πληροφόρησης των συνεταιρισμών και των άλλων εταιριών της Κοινωνικής Οικονομίας και υποστήριξε, πρώτον τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού δικτύου πληροφόρησης υπέρ των συνεταιρισμών αλληλασφάλισης και των άλλων Ενώσεων, με μη κερδοσκοπικό περιεχόμενο (ARIES), και δεύτερον την ίδρυση μίας ευρωπαϊκής ανώνυμης εταιρίας επενδύσεων ιδίων κεφαλαίων και οιονεί ιδίων κεφαλαίων για τους συνεταιρισμούς και τις άλλες επιχειρήσεις της Κοινωνικής Οικονομίας (SOFICATRA). Ακόμα έχει συσταθεί η Επιτροπή για προώθηση και ανάπτυξη των συνεταιρισμών (COPAC), στην οποία συμμετοχος στις εργασίες είναι τα Ηνωμένα Έθνη. Τέλος, η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (ΔΟΕ) εξέδωσε τρεις συστάσεις σχετικές με τους συνεταιρισμούς, την 127 για το ρόλο των Συνεταιρισμών στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη (1966), την 149 για τις οργανώσεις των εργαζομένων της υπαίθρου και το ρόλο τους στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη (1975) και τη 193 (Γενεύη 2002) για την προώθηση των συνεταιρισμών (Μαυρόγιαννης και Κασσαβέτης 1998).

Πάντως η συνεταιριστική νομοθεσία, που κύριος σκοπός της είναι να εισάγει τον κρατικό παρεμβατισμό στους συνεταιρισμούς, διαφέρει από χώρα σε χώρα. Οι ειδικοί συνεταιριστικοί νόμοι σε άλλες χώρες ρυθμίζουν με κάθε λεπτομέρεια την οργάνωση, τη λειτουργία και τη δράση των συνεταιρισμών και σε άλλες ρυθμίζουν μόνο τις γενικές αρχές της οργάνωσης, της λειτουργίας και της δράσης. Ένα από τα βασικότερα θέματα που ρυθμίζουν οι νόμοι αυτοί είναι το θέμα της εποπτείας και του ελέγχου των συνεταιρισμών, γιατί με αυτή εκφράζεται κυρίως ο κρατικός παρεμβατισμός σε αυτούς. Το σύστημα της εποπτείας και ελέγχου, που καθιερώνουν οι χώρες της Ε.Ε., σε άλλες είναι άμεση και απόλυτη από το κράτος, σε άλλες έμμεση και σε άλλες αφήνεται στους ίδιους τους συνεταιρισμούς (Αβδελίδης 1985).

Πρέπει να αναφέρουμε ότι στις αρχές της δεκαετίας του '60, διαμορφώθηκε η έννοια των «ομάδων παραγωγών», η οποία και εφαρμόστηκε αρχικά στη Γαλλία και τη Γερμανία. Με τις ομάδες αυτές οι αγρότες σχηματίζουν συσπειρωμένες ενώσεις-ομάδες για ένα συγκεκριμένο προϊόν, το οποίο αποφασίζουν να παράγουν σε περιορισμένη ποσότητα και σαφώς προσδιορισμένη ποιότητα, ενώ δικαιούνται να λαμβάνουν ενισχύσεις αρχικής συγκρότησης και επενδύσεων.

Το 1978 θεσπίστηκε ειδικός κανονισμός (Καν.1360/78) «περί των ομάδων παραγωγών και των ενώσεων αυτών» με σκοπό να υποβοηθηθεί η οργάνωση της προσφοράς γεωργικών προϊόντων στις περιοχές ή τα προϊόντα που παρουσίαζαν σοβαρές διαρθρωτικές αδυναμίες. Αυτός αντικαταστάθηκε από τον Κανονισμό 952/1997 «για τις ομάδες παραγωγών και τις ενώσεις τους», που ίσχυσε μέχρι το Μάιο του 1999 και καταργήθηκε με τον Κανονισμό 1257/1999. Οι ομάδες παραγωγών ως ενώσεις παραγωγών προϊόντων με νομική προσωπικότητα, έχουν ουσιαστική διαπραγματευτική δύναμη και μπορούν να επηρεάσουν τη διαμόρφωση των τιμών των εισροών και να πετύχουν οικονομίες κλίμακας (Εμμανουήλ 1998).

Όσο αφορά την Ελλάδα, η πολιτική της Ε.Ε., όπως αυτή παρουσιάστηκε μέσα από την αναδιάρθρωση της ΚΑΠ, και το νέο παγκοσμιοποιημένο οικονομικό περιβάλλον, ωθεί σε αλλαγές που συνιστούν προκλήσεις για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, στις οποίες πρέπει να ανταποκριθούν για να αποτελέσουν χρήσιμο θεσμό για τους αγρότες (Κασσαβέτης 2005).

Στον τομέα των αγροτροφίμων, η οικονομική ολοκλήρωση μέσα στα πλαίσια της ΚΑΠ, προχωράει με συγχωνεύσεις, εξαγορές επιχειρήσεων, joint ventures κ.α. και με πρωταγωνιστές της διαδικασίας αυτής τις ιδιωτικές επιχειρήσεις, δηλαδή τους ανταγωνιστές των αγροτικών συνεταιρισμών. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να εκφυλίζεται ο ρόλος τους σταδιακά και να παραμερίζεται από τις πολυεθνικές. Σε ένα τέτοιο περιβάλλον που επικρατούν οι μεγάλες διεθνείς εταιρίες, οι αγροτικοί συνεταιρισμοί ίσως μπορέσουν να επιβιώσουν αν κινηθούν με τον ίδιο τρόπο που κινούνται οι ανταγωνιστές τους και να αποκτήσουν οικονομική ισχύ σε ευρωπαϊκή κλίμακα με την ανάπτυξη της διασυνεταιριστικής συνεργασίας, γεγονός βέβαια που δεν ξέρουμε που θα οδηγήσει.

Οι αναδιρθρώσεις της ΚΑΠ ήταν δυσμενείς και για την παραγωγή πολλών αγροτικών προϊόντων. Αλλά η δυσμενέστερη εικόνα αποτυπώνεται στην καλλιέργεια δυο παραδοσιακών δυναμικών προϊόντων, που έκτος άλλων αποτελούσαν το στήριγμα πολλών αγροτικών συνεταιρισμών, που έχουν σχεδόν εξαφανιστεί ως αποτέλεσμα της νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) και των απαράδεκτων κυβερνητικών διαπραγματεύσεων στις Βρυξέλλες: του καπνού (-88,7%) και των τεύτλων (-86%).

Βέβαια η μείωση της παραγωγής είναι δραματική και σε μια σειρά άλλων προϊόντων, όπως η σταφίδα (-46%), το βαμβάκι (-30%), τα σιτηρά (-25%), το ελαιόλαδο (22%) και το κρασί (-14%).

Όλα αυτά είχαν σαν αποτέλεσμα στη δραστική μείωση του αγροτικού εισοδήματος που οδήγησε σε αδυναμία επιβίωσης τα μικρά και μεσαία αγροτικά νοικοκυριά, επιταχύνοντας τις διαδικασίες ερήμωσης της υπαίθρου. Οι αγρότες εγκαταλείπουν κατά χιλιάδες την παραγωγή, ενώ το ύψος δανεισμού είναι εκρηκτικό, με τη δραστηριοποίηση πλέον στον αγροτικό τομέα του συνόλου των ελληνικών τραπεζών, ενώ οι στρεβλώσεις της αγοράς, η ανεξέλεγκτη κερδοσκοπία, οι εναρμονισμένες πρακτικές (καρτέλ) και η πλήρης αδράνεια των μηχανισμών ελέγχου αποτελούν επίσης κρίσιμες συνιστώσες της κρίσης.

Πάντως, οι πολιτικές στήριξης εκ μέρους της Ε.Ε., εξαντλούνται στη στήριξη κυρίως των μεγάλων επιχειρήσεων, ενώ για τις αγροτικές εκμεταλλεύσεις, τους συνεταιρισμούς και άλλες «συλλογικές» δραστηριότητες, το ενδιαφέρον εξαντλείται σε λόγια και υποσχέσεις. Είναι χαρακτηριστικό ότι το 75-80% των δαπανών στήριξης του αγροτικού τομέα από την Ε.Ε., πάει στο 20% των εκμεταλλεύσεων δηλαδή στις μεγάλες αγροτικές επιχειρήσεις.

Πάντως η ίδια η κυβερνητική πολιτική για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, την τελευταία δεκαετία, όχι μόνο δεν συνέβαλλε στην εξυγίανση και ανάπτυξη τους, αλλά αποδυνάμωσε την αξιοπιστία της «Συνεταιριστικής Ιδέας».

Επομένως το αγροτικό συνεταιριστικό κίνημα ίσως πρέπει να κινηθεί προς δυο κατευθύνσεις, συμβατές προς τη φύση του συνεταιρισμού. Η μια προς τις κοινές πολυεθνικές ευρωπαϊκές συνεταιριστικές επιχειρήσεις και η άλλη στις διασυννοριακές επιχειρηματικές δράσεις. Η ανάγκη προσαρμογής των αγροτικών συνεταιρισμών στο ραγδαία μεταβαλλόμενο οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον επιβάλλει τη διαμόρφωση και την εφαρμογή στρατηγικών εξειδίκευσης και συνεργασίας (Κασσαβέτης 2005).

4.3 Το Νομικό Καθεστώς στην Ελλάδα

Βασικό στοιχείο για την αποτελεσματική λειτουργία του συνεταιριστικού κινήματος είναι η δημιουργία από την πολιτεία ευνοϊκού περιβάλλοντος μέσα στο οποίο μπορεί να αναπτυχθεί. Σε όλα τα κράτη η παρέμβαση-προστασία του κράτους στον αγροτικό συνεταιριστικό τομέα γίνεται μέσω της νομοθεσίας, της εποπτείας και της αγροτικής πίστης.

4.3.1 Το Σύνταγμα

Για πρώτη φορά υπάρχει αναφορά στο ελληνικό Σύνταγμα το 1864 σχετικά με το δικαίωμα του «συνεταιρίζεσθαι» στο άρθρο 11, την οποία διάταξη επανέλαβε το Σύνταγμα του 1911 και το Σύνταγμα του 1927. Το Σύνταγμα του 1952 στο άρθρο 109 ορίζει πως: «οι συνεταιρισμοί, γεωργικοί και αστικοί, τελούν υπό την προστασία του Κράτους», μεριμνώντας συστηματικώς υπέρ της ανάπτυξης αυτών (Παπαγεωργίου 2004).

Στο Σύνταγμα του 1975 οι δύο παράγραφοι που αναφέρονται στους συνεταιρισμούς εντάχθηκαν στο άρθρο 12, στο οποίο εντάχθηκε και η αναφορά στο δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι. Τέλος, το 2001 έγιναν κάποιες μεταβολές με την κατάργηση του

άρθρου 4 και με τη μεταφορά του άρθρου στη δημοτική, έτσι ώστε τα άρθρα 4 και 5 διαμορφώθηκαν ως εξής:

Στο άρθρο 4: «Οι γεωργικοί και αστικοί συνεταιρισμοί κάθε είδους αυτοδιοικούνται σύμφωνα με τους όρους του νόμου και του καταστατικού τους και προστατεύονται και εποπτεύονται από το Κράτος, που είναι υποχρεωμένο να μεριμνά για την ανάπτυξή τους».

Στο άρθρο 5: «Επιτρέπεται η σύσταση με νόμο αναγκαστικών συνεταιρισμών που αποβλέπουν στην εκπλήρωση σκοπών κοινής ωφέλειας ή δημόσιου ενδιαφέροντος ή κοινής εκμετάλλευσης γεωργικών εκτάσεων ή άλλης πλουτοπαραγωγικής πηγής, εφόσον πάντως εξασφαλίζεται η ίση μεταχείριση αυτών που συμμετέχουν».

4.3.2 Οι Αναγκαστικοί Συνεταιρισμοί

Οι αναγκαστικοί συνεταιρισμοί που πρωτοεμφανίστηκαν στη δεκαετία του 1920 ως συνεταιρισμοί αποκατάστασης των ακτημόνων καλλιεργητών. Σε αυτούς λείπουν βασικά συστατικά γνωρίσματα του συνεταιρισμού και δεν είναι γνήσιοι συνεταιρισμοί. Η μορφή τους καθιερώθηκε με ειδικούς νόμους για την αντιμετώπιση ειδικών προβλημάτων σε ορισμένους τομείς της οικονομίας, πχ. για την προστασία των προϊόντων ορισμένων περιοχών. Ο νόμος δεν μπορεί να συστήσει αναγκαστικούς συνεταιρισμούς σε οποιαδήποτε περίπτωση, παρά μόνο στις προβλεπόμενες περιοριστικά από το Σύνταγμα περιπτώσεις (άρθρο 12 παρ. 6). Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή «επιτρέπεται η σύσταση με νόμο αναγκαστικών συνεταιρισμών που αποβλέπουν στην εκπλήρωση σκοπών κοινής ωφέλειας ή δημόσιου συμφέροντος ή κοινής εκμετάλλευσης γεωργικών εκτάσεων ή άλλης πλουτοπαραγωγικής πηγής, εφόσον πάντως εξασφαλίζεται η ίση μεταχείριση αυτών που μετέχουν» (Αβδελίδης 1985).

Οι αναγκαστικοί συνεταιρισμοί που υπάρχουν στην χώρα μας είναι οι εξής:

α) οι συνεταιρισμοί δασοκτημόνων β) οι οινοποιητικοί Σάμου γ) οι συνεταιρισμοί μαστιχοπαραγωγών Χίου δ) οι συνεταιρισμοί κитροπαραγωγών ε) ο συνεταιρισμός κροκοπαραγωγών στ) οι συνεταιρισμοί διαχειρίσεως ακινήτου συνιδιοκτησίας και κοινής χορτονομής και ζ) οι συνεταιρισμοί Θηραϊκών προϊόντων Θήρας και Θηρασίας.

4.4 Η Αγροτική Συνεταιριστική Νομοθεσία στην Ελλάδα

Η εισαγωγή του συνεργατισμού στην Ελλάδα δεν ήταν τυχαίο πολιτικό γεγονός, αλλά «υλοποίηση» ιδεών που είχαν ήδη ρίζες στην ελληνική κοινωνία. Η ψήφιση του Νόμου 602/1915 (ΦΕΚ 33/24.1.1915) «Περί συνεταιρισμών» έθεσε τέλος σε μια μακρόχρονη γραπτή και άγραφη παράδοση των προσυνεταιριστικών φαινομένων του ελλαδικού χώρου και συμπλήρωσε ένα κενό τόσο στην οικονομική και κοινωνική πραγματικότητα όσο και του δικαίου. Περιείχε 95 άρθρα και θεωρείται ένας προοδευτικός και σοφός νόμος, όχι μόνο για την εποχή εκείνη αλλά και σήμερα (Κασσαβέτης 2000).

Ο Νόμος 602/1915 «Περί Συνεταιρισμών» είναι ο πρώτος συνεταιριστικός νόμος της χώρας μας και αφορά όλους τους συνεταιρισμούς, αγροτικούς και αστικούς. Κύρια χαρακτηριστικά του νόμου αυτού είναι αρχικά ότι επιτρέπει στους γεωργικούς συνεταιρισμούς «να αναλάβουν κάθε δραστηριότητα που ανάγεται στα πλαίσια του γεωργικού επαγγέλματος και προβλέπεται από το καταστατικό τους για την εξυπηρέτηση και προαγωγή της ιδιωτικής οικονομίας και την εξύψωση του κοινωνικού, επαγγελματικού και πολιτιστικού επιπέδου των μελών τους». Αναφέρει ακόμα ότι για τη σύσταση του γεωργικού συνεταιρισμού, απαιτούνται τουλάχιστον δέκα άτομα. Επίσης,

δεν απαγορεύει την ύπαρξη περισσότερων από ένα γεωργικών συνεταιρισμό σε ένα χωριό ή περισσότερων από μια ένωση γεωργικών συνεταιρισμών σε ένα νομό. Τέλος, όριζε ως ύψος της συνεταιριστικής μερίδας τις 5.000 δραχμές, ενώ για τις ορεινές και ακριτικές περιοχές ή τα νησιά μπορεί η μερίδα να μειωθεί ως τις 2.500 δραχμές (Καμενίδης 2001:173-174).

Η προοδευτικότητα του Νόμου 602 προκύπτει και από το κείμενο της εισηγητικής έκθεσης, απ' όπου φαίνεται ότι επιδίωξη του νομοθέτη ήταν η κάλυψη των άμεσων και μακροπρόθεσμων αναγκών για την απρόσκοπτη ανάπτυξη των συνεταιρισμών. Στις επιμέρους διατάξεις του βρίσκουν έμμεση εφαρμογή βασικές ιδεολογικές και οργανωτικές αρχές του συνεργατισμού: η ελευθερία εισόδου και εξόδου στα άρθρα 16-18, η δημοκρατική λειτουργία του συνεταιρισμού στα άρθρα 28 επόμενα, τα ευρέα όρια για ανάπτυξη κάθε είδους συνεταιρισμού, ο χαρακτηρισμός του συνεταιρισμού ως ιδίου τύπου εταιρία που βοήθησε τις δραστηριότητες των συνεταιριστικών ομάδων και ήρε τα έως τότε εμπόδια, διατάξεις για τη σύσταση του συνεταιρισμού (Κασσαβέτης 2000).

Η πρώτη τροποποίηση του νόμου πραγματοποιήθηκε το 1930 στο άρθρο 56, όπου μετέβαλε ριζικά τη φιλελεύθερη έως τότε συνεταιριστική πολιτική και διατάραξε τις σχέσεις κράτους και συνεταιρισμών, καθώς επέβαλε ειδικά στη διοίκηση και δράση των γεωργικών συνεταιρισμών δεσμευτικές διατάξεις, που έθιγαν ακόμα και την αρχή της δημοκρατικής λειτουργίας και ομαλής ανάπτυξής τους. Την περίοδο της δικτατορίας, εφαρμόζονται και για τους συνεταιρισμούς τα γενικά έκτακτα περιοριστικά μέτρα, η επιβολή άμεσων κυρώσεων στις Οργανώσεις και η ενίσχυση του ρόλου της Εποπτείας Συνεταιρισμών.

Μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας, το ενδιαφέρον για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς είναι έκδηλο, καθώς και οι ίδιες οι συνεταιριστικές οργανώσεις εμφανίζονται στο προσκήνιο διεκδικώντας καλύτερη μεταχείριση. Η ελληνική γεωργία της περιόδου αυτής αλλάζει δομή και αναπτύσσεται τεχνολογικά. Η ενασχόληση με νέες καλλιέργειες και προϊόντα, η ποιοτική βελτίωση της παραγωγής και η απορρόφησή της από νέες αγορές, έθεταν το πρόβλημα της μεταποίησης και της διανομής των αγροτικών προϊόντων.

Ο νέος Ν.921/1979 «περί γεωργικών συνεταιρισμών», ψηφίστηκε στις 1 Ιουνίου 1979 και άρχισε να ισχύει από τις 1 Σεπτεμβρίου 1979. Αφορά μόνο τους αγροτικούς συνεταιρισμούς και επιχειρεί να τους εκσυγχρονίσει και να τους ενσωματώσει ως μορφές επιχειρηματικής συνεργασίας στην εθνική οικονομία. Οι στόχοι του ήταν κυρίως να ενισχύσει τη γεωργία και την αποκέντρωση της οικονομίας, να αντιμετωπίσει τα δημογραφικά προβλήματα λόγω της υποαπασχόλησης και του χαμηλού αγροτικού εισοδήματος με την ανάπτυξη των αγροτικών συνεταιρισμών, να μειωθεί η κερδοσκοπική εκμετάλλευση και τέλος να εξαλειφθούν οι κρατικές παρεμβάσεις. Η ισχύς αυτού του νόμου σταμάτησε στις 18 Απριλίου 1985, αφού άρχισε η ισχύς του νέου αγροτοσυνεταιριστικού νόμου 1541/1985.

Ο νόμος Ν.1541/1985 «Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις», εισήγαγε πλήθος μεταβολών δομικής, θεσμικής και λειτουργικής υφής. Ουσιαστικά σχεδίασε εκ νέου τη συνεταιριστική δομή, έθεσε νέους κανόνες λειτουργίας και είχε ως στόχο την ενίσχυση της συνεταιριστικής οικογενειακής εκμετάλλευσης και τη δημιουργία βιώσιμων «αγροτοβιομηχανικών» συνεταιρισμών στα πλαίσια της προσπάθειας για σοσιαλιστικό μετασχηματισμό. Ο συνεταιρισμός θεωρείται ένα σχήμα συλλογικής οικονομικής δραστηριότητας, που βοηθά στην κοινή και αλληλέγγυα αντιμετώπιση των

προβλημάτων, στην κοινή εκμετάλλευση ή αξιοποίηση παραγωγικών μέσων και στην αύξηση του εισοδήματος, μέσω βέβαια της επιχειρηματικής του αποτελεσματικότητας, της ικανής σε κεφάλαια και προσωπικό συγκρότησής του, της χρησιμοποίησης σύγχρονης τεχνολογίας και της προσαρμογής του στις συνθήκες και απαιτήσεις της αγοράς (Κασσαβέτης 2000).

Ο νόμος αυτός απαρτίζεται από 70 άρθρα, τα οποία αναφέρονται στην ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία των αγροτικών συνεταιρισμών. Δύο είναι οι βασικές αρχές που, σύμφωνα με το νόμο, διέπουν τους συνεταιρισμούς: «Κυριότητα του αγρότη πάνω στη γη του» και «εθελοντική συμμετοχή», σε τόσο μάλιστα βαθμό, ώστε να περιλάβει το σχετικό όρο «εκούσια ένωση» στον επίσημο ορισμό της έννοιας του αγροτικού συνεταιρισμού. Για να ζήσει ο αγροτικός συνεταιρισμός και να αποτελέσει βασικό μοχλό ανάπτυξης της αγροτικής οικονομίας πρέπει να αποκτήσει την οικονομική του αυτοδυναμία. Εισήγαγε την υποχρεωτική συνένωση των συνεταιρισμών με στόχο ένα συνεταιρισμό σε κάθε δήμο ή κοινότητα και μία ένωση συνεταιρισμών σε κάθε νομό και καθορίζει τις προϋποθέσεις δημιουργίας και λειτουργίας των κλαδικών κεντρικών συνεταιριστικών οργανώσεων.

Για την ίδρυση του συνεταιρισμού απαιτείται ελάχιστος αριθμός 50 φυσικών προσώπων, τα οποία διακρίνονται σε τακτικά μέλη και σε ειδικά μέλη. Τα τακτικά μέλη είναι όσοι αποκλειστικά ή μη ασχολούνται με τη γεωργία και ειδικά, όσα πρόσωπα έχουν αγροτική περιουσία, χωρίς να ασχολούνται με τη γεωργία.

Ο Ν.1541/1985 αντικαταστήθηκε από τον Ν.2169/1993, ο τρίτος κατά σειρά νόμος για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς. Άρχισε να ισχύει από τις 10 Σεπτεμβρίου 1993 και δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως με αριθμό ΦΕΚ 149, στο Τεύχος Α, στις 10-9-1993.

Ο Νόμος αυτός αποτελείται από 56 άρθρα, τα οποία αναφέρονται σε όλα τα θέματα των αγροτικών συνεταιρισμών (ίδρυση, σκοπός, νομική μορφή, δραστηριότητες, μέλη, οργάνωση, λειτουργία, κα). Στηρίζεται στις αρχές της ελεύθερης συμμετοχής, της αυτοδιοίκησης και της αυτοδιαχείρισης. Η πρωτοβουλία λήψης των αποφάσεων ανήκει στους συνεταιρισμένους αγρότες και αφήνεται στο καταστατικό η ευχέρεια να ρυθμίσει αρκετά θέματα. Απλουστεύει την εσωτερική δομή του αγροτικού συνεταιρισμού και ενισχύει το δημοκρατικό χαρακτήρα και οι διατάξεις που βρίσκονται σε συμφωνία με τις κατευθύνσεις των Διεθνών Συνεταιριστικών Κανόνων (Μελέτη και Τσουραμάνη 2004).

Τα νέα όμως οικονομικά και κοινωνικά δεδομένα σε συνδυασμό με τα βασικά προβλήματα του ελληνικού συνεταιριστικού δικαίου, οδήγησαν την δημιουργία του Ν.2810/2000 για τις «Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις». Ο νόμος αυτός είναι ο τέταρτος κατά σειρά γεωργοσυνεταιριστικός νόμος της χώρας. Βασικός σκοπός του νέου νόμου είναι να δώσει στα μέλη των συνεταιρισμών ένα ευέλικτο και προσαρμοσμένο στις επιλογές του εργαλείο, το οποίο να μπορούν να χρησιμοποιήσουν για το δικό τους συνεταιρισμό, τον οποίο αντιλαμβάνονται ως δική τους επιχείρηση, την οποία διαχειρίζονται από κοινού και με δημοκρατικές διαδικασίες, για να απολαύσουν τα οφέλη που προκύπτουν από την επιτυχή και αποτελεσματική διαχείρισή της (Κασσαβέτης 2000).

Σύμφωνα με το νομό αυτό, ο αγροτικός συνεταιρισμός για να συσταθεί απαιτούνται τουλάχιστον επτά πρόσωπα. Παρατηρούμε εδώ ότι ο νομός αυτός επανέφερε τον αριθμό επτά του αρχικού Νόμου 602/1915. Επίσης, ο Ν.2810/2000 έχει νομική προσωπικότητα, η οποία αποκτάται από την καταχώρηση του καταστατικού στο Μητρώο

αγροτικών συνεταιρισμών που τηρείται στο Ειρηνοδικείο της έδρας του. Ως έδρα ορίζεται στο καταστατικό της ο δήμος ή η κοινότητα του ελληνικού κράτους όπου είναι εγκαταστημένη η διοίκηση της, η δε περιφέρεια δραστηριότητας των συνεταιρισμών ορίζεται ελεύθερα και δίνεται στους συνεταιρισμούς η δυνατότητα να αποφασίζουν για τη διοίκηση και τη διαχείριση της οργάνωσής τους. Ο Ν.2810/2000 ψηφίστηκε στη Βουλή το Φεβρουάριο του 2000, αποτελείται από 42 άρθρα και δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως στις 9-3-2000, στο ΦΕΚ με αριθμό 61, στο τεύχος Α, όπου και τέθηκε και σε ισχύ (Καμενίδης 2001:184187).

Το νομικό πλαίσιο των αγροτικών συνεταιρισμών είναι έτσι δομημένο ώστε να πλεονεκτεί έναντι των άλλων μορφών οικονομικής δραστηριότητας. Όμως για να αναδείξει την υπεροχή του στην πράξη, ο συνεταιρισμός οφείλει να αποδειχθεί αποτελεσματικός πρώτον ως προς την ανταγωνιστικότητα του στην αγορά και δεύτερον ως προς την εσωτερική του λειτουργία, που οφείλει να διατηρεί το συνεταιριστικό του χαρακτήρα (Παπαγεωργίου 2004).

Όμως στην πραγματικότητα, η αποτελεσματικότητα του νομικού πλαισίου των αγροτικών συνεταιρισμών δεν αποτελεί αντικείμενο μέριμνας μόνο του εκάστοτε κράτους. Σίγουρα μπορεί να εξασφαλίσει ένα περιβάλλον ευνοϊκό εντός του οποίου μπορούν χωρίς εμπόδια να αναπτυχθούν οι συνεταιρισμοί, χωρίς όμως να φτάσει στο στάδιο της κηδεμονίας. Είναι δηλαδή θέμα ουσίας. Όταν τα μέλη συνειδητοποιήσουν πως ο συνεταιρισμός αποτελεί δική τους επιχείρηση, μακριά από μικροσυμφέροντα, κομματισμούς, φιλίες και συγγένειες, όταν θα επιλέγουν με πολλή περίσκεψη τους διοικούντες και τους εργαζόμενους σε αυτή, όταν θα συνεργάζονται με πραγματική έννοια αλληλεγγύης, όταν το προσωπικό συμφέρον θα εξυπηρετείται από το συλλογικό, τότε μόνο η εφαρμογή των συνεταιριστικών αρχών θα γίνει πράξη και οι στόχοι θα επιτευχθούν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΟΙ ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΤΟΝ 21^ο ΑΙΩΝΑ

5.1 Η σημερινή κατάσταση των Αγροτικών Συνεταιρισμών

Σύμφωνα με τα σημερινά δεδομένα, ο κύκλος ανάπτυξης και λειτουργίας των συνεταιρισμών έχει οριστικά κλείσει. Είναι ενδεικτικό ότι από τους περίπου 1.000 ενεργούς πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς ελάχιστοι διαγράφουν επιτυχημένη πορεία στις αγορές, αφού μόνο 50 έχουν επώνυμα προϊόντα.

Οι συνεταιρισμοί νοσούν διότι η ιδρυτική τους Φιλοσοφία που είναι η «ισχύς εν τη ενώσει», δηλαδή η ενδυνάμωση των ομάδων παραγωγών, έχει αλλοτριωθεί. Ο απώτερος στόχος που είναι η βελτιστοποίηση της οικονομικής κατάστασης των συνεταιριστών μέσα από αρχές ισότητας, αλληλεγγύης και διαφάνειας δεν υλοποιείται πλην ελάχιστων εξαιρέσεων.

Από τότε που εμφανίστηκαν οι συνεταιρισμοί μέχρι και σήμερα αναπτύχθηκαν διάφορες θεωρίες που υποστήριζαν ότι οι συνεταιρισμοί μπορούν από μόνοι τους, χωρίς να είναι αναγκαία η σοσιαλιστική αλλαγή της κοινωνίας, να καταργήσουν και όχι μόνο να περιορίσουν την εκμετάλλευση των αγροτών. Όπως επίσης ότι οι συνεταιρισμοί αποτελούν σοσιαλιστικές νησίδες μέσα στον καπιταλισμό, που μεγαλώνοντας μπορούν να κάνουν κυρίαρχες τις συνεταιριστικές (σοσιαλιστικές) σχέσεις παραγωγής, χωρίς να είναι αναγκαία η σοσιαλιστική επανάσταση, ο πρωτοπόρος ρόλος της εργατικής τάξης και η δικτατορία του προλεταριάτου (Βενιέρης 1988).

Δύο σχεδόν αιώνες όμως, από τότε που εμφανίστηκαν οι συνεταιρισμοί, όχι μόνο δεν επιβεβαιώθηκαν αυτές οι θεωρίες αλλά διαψεύστηκαν με τον πιο κατηγορηματικό τρόπο. Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί δεν επέβαλαν τις σοσιαλιστικές σχέσεις παραγωγής στην αγροτική οικονομία καμιάς καπιταλιστικής χώρας. Δεν κατέργησαν την εκμετάλλευση των μικρομεσαίων αγροτών από το μεγάλο κεφάλαιο, και δεν μπόρεσαν να στηρίξουν αποτελεσματικά τους μικρομεσαίους αγρότες-μέλη τους, με αποτέλεσμα να ξεκληριστούν και να συγκεντρωθεί η γη και η αγροτική παραγωγή σε λίγους μεγαλοαγρότες. Δηλαδή καπιταλιστικοποιήθηκε αντί να σοσιαλιστικοποιηθεί η αγροτική οικονομία. Η πραγματικότητα αυτή επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι σε όλες τις βιομηχανικές χώρες από το 1950 μέχρι σήμερα ο αριθμός των αγροτών έχει μειωθεί μέχρι και 80%. Έτσι στις ΗΠΑ οι αγρότες με πλήρη απασχόληση είναι λιγότεροι από το 1% του πληθυσμού και οι μεγάλες φάρμες είναι κλασικές καπιταλιστικές επιχειρήσεις (Borgen 2004).

Στη χώρα μας, τη δεκαετία του 1980 χρεοκόπησαν μαζικά κάποιοι αγροτικοί συνεταιρισμοί, οι οποίοι συρρικνώθηκαν, περιθωριοποιήθηκαν και οι περισσότεροι οδηγήθηκαν στο κλείσιμο ή στο ξεπούλημα από το ιδιωτικό κεφάλαιο.

Σύγχρονη παραλλαγή αυτών των θεωριών που εκπορεύεται από την Ε.Ε. και υιοθετείται από όλες τις πολιτικές δυνάμεις που θεωρούν μονόδρομο την Ε.Ε., είναι η θεωρία που ισχυρίζεται ότι οι συνεταιρισμοί δεν είναι καπιταλιστικές οργανώσεις αλλά ανήκουν στο λεγόμενο κοινωνικό τομέα της οικονομίας. Μάλιστα η Ε.Ε. στα τέλη της δεκαετίας δημιούργησε ειδική Διεύθυνση «Κοινωνικής Οικονομίας» η οποία περιλαμβάνει τους συνεταιρισμούς, τα ταμεία αλληλασφάλισης, τις Ενώσεις και τα ιδρύματα. Η διεύθυνση αυτή υπάγεται στην ίδια Γενική Διεύθυνση που υπάγεται η πολιτική για τις επιχειρήσεις, το εμπόριο και τον τουρισμό (Πατρώνης και Μαυρέας 2005).

Στόχος αυτής της θεωρίας είναι η διαμόρφωση μιας κοινωνικής συνείδησης σε πλατιά λαϊκά στρώματα ότι ο καπιταλισμός δεν είναι βάρβαρος και ότι δε βάζει πάνω απ' όλα το καπιταλιστικό κέρδος. Αλλά ενδιαφέρεται και για τον άνθρωπο, γι' αυτό ένα τμήμα της οικονομίας δεν έχει στόχο του το κέρδος αλλά την ικανοποίηση βασικών αναγκών του σύγχρονου ανθρώπου. Και η θεωρία όμως αυτή διαψεύδεται από την πραγματικότητα, επειδή οι οικονομικές επιχειρήσεις του λεγόμενου κοινωνικού τομέα αποτελούν οικονομικούς μοχλούς του κρατικο-μονοπωλιακού συστήματος. Λειτουργούν στα πλαίσιά του, εκμεταλλεύονται την εργατική δύναμη και με διάφορους άμεσους και έμμεσους τρόπους (προμήθειες, τιμολογιακή πολιτική κ.ά.) εξυπηρετούν τα συμφέροντα του μεγάλου κεφαλαίου.

Η άμεση συνεργασία των επιχειρήσεων του λεγόμενου κοινωνικού τομέα της οικονομίας με το μεγάλο ιδιωτικό κεφάλαιο, μέσα από τη δημιουργία κοινών επιχειρήσεων που παρατηρείται έντονα την τελευταία περίοδο στα πλαίσια των καπιταλιστικών αναδιαρθρώσεων, επιβεβαιώνει με τον πιο κατηγορηματικό τρόπο τον καπιταλιστικό χαρακτήρα αυτών των επιχειρήσεων. Φυσικά το λαϊκό κίνημα διεκδικεί να είναι διευρυμένος ο ρόλος αυτών των επιχειρήσεων και τα κριτήρια λειτουργίας τους λιγότερο αντιλαϊκά. Αυτό όμως σε καμιά περίπτωση δε σημαίνει ότι οι επιχειρήσεις αυτές στα πλαίσια του καπιταλισμού είναι φιλολαϊκές ή ταξικά ουδέτερες επιχειρήσεις και εξυπηρετούν γενικά και αφηρημένα το κοινωνικό σύνολο (Τζίβα 1997).

Σήμερα στη χώρα μας υπάρχουν 7.000 πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοί με 860.000 μέλη, 126 δευτεροβάθμιες Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΕΑΣ) και ελάχιστες τριτοβάθμιες κλαδικές οργανώσεις. Οι περισσότεροι από τους πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς δεν έχουν καμιά οικονομική δραστηριότητα με αποτέλεσμα να λειτουργούν σαν μηχανισμοί εκλογής αντιπροσώπων. Το φαινόμενο αυτό θα ενταθεί με την κατάργηση της αλληλέγγυας ευθύνης που επέβαλε η ΑΤΕ στα πλαίσια της ιδιωτικοποίησής της, επειδή το 59% των πρωτοβάθμιων συνεταιρισμών ήταν πιστωτικοί. Δηλαδή ασκούσαν την αγροτική πίστη για λογαριασμό της ΑΤΕ. Με την πραγματική έννοια του όρου δεν υπάρχει κανένας παραγωγικός συνεταιρισμός και όσοι πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοί έχουν οικονομική δραστηριότητα, ασχολούνται με τη μεταποίηση και εμπορία αγροτικών προϊόντων ή με τη διακίνηση κάποιων γεωργικών εφοδίων.

Οι δευτεροβάθμιες ΕΑΣ ασχολούνται κυρίως με τη μεταποίηση και εμπορία των αγροτικών προϊόντων, διαχειρίζονται τις κοινοτικές επιδοτήσεις και διακινούν ορισμένα γεωργικά εφόδια και μηχανήματα, αλλά και καταναλωτικά προϊόντα μέσα από τα συνεταιριστικά Σούπερ-Μάρκετ. Οι περισσότερες ΕΑΣ είναι καταχρεωμένες, βρίσκονται σε πορεία συρρίκνωσης και πολλές απειλούνται με κλείσιμο. Οι περισσότερες τριτοβάθμιες συνεταιριστικές οργανώσεις και εταιρίες που είχαν σαν αντικείμενό τους τη μεταποίηση και εμπορία των αγροτικών προϊόντων ή τη διακίνηση αγροτικών μηχανημάτων και εφοδίων έκλεισαν στη δεκαετία του 1990 (ΚΥΔΕΠ, Κτηνοτροφική, Μελισσοκομική, ΣΥΝΕΡΓΑΛ, ΣΥΝΕΛ, ΣΠΕ, ΣΠΕΚΑ, κ.ά.). Όσες απόμειναν (Ελαιουργική, ΚΕΣΠΥ, Καπνική) παίζουν ελάχιστο έως μηδαμινό ρόλο στην εμπορία των αντίστοιχων αγροτικών προϊόντων ή εφοδίων.

Η οικονομική δραστηριότητα, όμως, όλων των συνεταιριστικών οργανώσεων είναι δυσανάλογα μικρή σε σχέση με τον αριθμό τους, αλλά και τον αριθμό των συνεταιρισμένων αγροτών. Έτσι το 1995 η αγροτική παραγωγή της χώρας μας που πουλήθηκε μέσα από τους συνεταιρισμούς ήταν 3% για το χοιρινό κρέας και τα

λαχανικά, 2% για το βοδινό κρέας και τα αυγά, 15% για το κρέας των πουλερικών, 20% για το γάλα, 49% για τα σιτηρά και το βαμβάκι και 57% για τα φρούτα. Έχει σημασία όμως να τονιστεί ότι και στα προϊόντα των οποίων η παραγωγή σε μεγάλο ποσοστό πωλείται μέσα από τους συνεταιρισμούς, όπως σιτηρά κ.ά., ο βαθμός μεταποίησης είναι πολύ μικρός έως ανύπαρκτος, με αποτέλεσμα στην πράξη οι συνεταιρισμοί και στις περιπτώσεις αυτές να λειτουργούν σαν μεσάζοντες ανάμεσα στα μέλη της και στους εμποροβιομήχανους (Τόλιος 2009).

Αυτός ο τρόπος λειτουργίας είχε σαν αποτέλεσμα να χρεοκοπήσουν οι συνεταιρισμοί στις συνειδήσεις των μικρομεσαίων αγροτών, να μειωθεί το ενδιαφέρον τους για το ρόλο και την τύχη των συνεταιρισμών και να μην προβάλλουν σθεναρή αντίσταση στις πολιτικές περιθωριοποίησης, συρρίκνωσης και κλεισίματος πολλών συνεταιριστικών οργανώσεων (Τόλιος 2009).

Από τη δημιουργία τους όμως οι αγροτικοί συνεταιρισμοί σαν κοινωνικές οργανώσεις των μικρομεσαίων αγροτών έπαιξαν στη χώρα μας σημαντικό συνδικαλιστικό ρόλο στο αγροτικό κίνημα, που σε σημαντικό βαθμό οφείλεται στην καθυστέρηση συγκρότησης και λειτουργίας αγροτικών συλλόγων και ομοσπονδιών, που αποτελούν τις κλασικές συνδικαλιστικές οργανώσεις των αγροτών.

Ο διπλός ρόλος των αγροτικών συνεταιρισμών, δηλαδή ο οικονομικός και συνδικαλιστικός, είχε σαν αποτέλεσμα τη μαζικοποίησή τους που διατηρείται τυπικά, τουλάχιστον μέχρι και σήμερα, παρά το γεγονός ότι οι συνεταιρισμοί σήμερα παίζουν ελάχιστο συνδικαλιστικό ρόλο αλλά και ο οικονομικός τους ρόλος είναι περιθωριοποιημένος. Βέβαια σήμερα η συμμετοχή πάρα πολλών αγροτών στους συνεταιρισμούς είναι περισσότερο τυπική και λιγότερο ουσιαστική, επειδή από τη μια πλευρά υπάρχει η κληρονομικότητα της μερίδας και από την άλλη η οικονομική και κοινωνική ανυποληψία των συνεταιρισμών (Προβατάς 1998).

Τέλος, το ίδιο το συνεταιριστικό κίνημα, παρά τα όποια θετικά βήματα, βρίσκεται συνολικά πίσω από τις απαιτήσεις και τις δυνατότητες ανάπτυξης του. Σημαντική ευθύνη για αυτό έχουν, πάντως, οι ηγεσίες των μεγάλων συνεταιριστικών οργανώσεων, που αποτελούν και το βασικό κορμό του συνεταιριστικού κινήματος τόσο για την χώρα μας όσο και για άλλες χώρες του κόσμου.

5.2 Σχέση Α.Τ.Ε.-Αγροτικών Συνεταιρισμών

Από τη δημιουργία τους οι αγροτικοί συνεταιρισμοί βρέθηκαν αντιμέτωποι με το μεγάλο κεφάλαιο και την κηδεμονία του τραπεζικού κεφαλαίου, η οποία ήταν κατοχυρωμένη νομοθετικά, μιας και η ΑΤΕ με νόμο ασκούσε την εποπτεία στους αγροτικούς συνεταιρισμούς. Δεν είχαν όμως την ουσιαστική και τυπική αυτοτέλεια απέναντι στο κράτος, το οποίο με νομοθετικά θεσμικά και διοικητικά μέτρα παρενέβαινε στην εσωτερική λειτουργία των συνεταιρισμών με στόχο να τους μετατρέψει σε μηχανισμούς υλοποίησης και εξωραϊσμού της εκάστοτε κυβερνητικής πολιτικής αλλά και σε όργανα συναίνεσης και υποταγής των μικρομεσαίων αγροτών στις ανταγροτικές κυβερνητικές πολιτικές. Οι παρεμβάσεις αυτές αφορούσαν τα εκλογικά συστήματα ανάδειξης των οργάνων διοίκησης των συνεταιρισμών, τους εκβιασμούς μέσα από τις χρηματοδοτήσεις της ΑΤΕ, τους όρους και τις προϋποθέσεις καταβολής διαφόρων αναπτυξιακών κινήτρων, τις καθαιρέσεις των εκλεγμένων διοικήσεων και τους διορισμούς εγκάθετων σε ανώμαλες πολιτικές περιόδους της χώρας κ.ο.κ.. Αποτέλεσμα αυτών των πολιτικών ήταν ο περιορισμένος ρόλος του συνεταιριστικού κινήματος στην αγροτική οικονομία

της χώρας μας, η αδυναμία του να στηρίξει αισθητά τους μικρομεσαίους αγρότες, η γραφειοκρατική του λειτουργία, η χρεοκοπία και το κλείσιμο πολλών συνεταιριστικών οργανώσεων (Κολύμβας 1992).

Από την μεταπολιτευτική περίοδο είχαν γίνει πολλές αλλαγές στο νομικό πλαίσιο των αγροτικών συνεταιρισμών, με κύριο στόχο να ελέγξουν ασφυκτικότερα οι κυβερνήσεις τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, για να τους χρησιμοποιήσουν σαν μηχανισμούς εφαρμογής της πολιτικής τους και σαν όργανα συναίνεσης και υποταγής των μικρομεσαίων αγροτών στις αντιαγροτικές πολιτικές των ελληνικών κυβερνήσεων και της ΕΕ.

Έτσι, στις περιπτώσεις που οι τιμές παραγωγού για τα αγροτικά προϊόντα δεν ήταν ικανοποιητικές, η αρμόδια πολιτική ηγεσία έδινε εντολή στους συνεταιρισμούς να καταβάλουν τιμές ανώτερες από αυτές που δικαιολογούσε η αγορά και να εξοφλήσουν τους παραγωγούς με δάνεια που φρόντιζε να συνάπτονται με την κρατική Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος. Στις περισσότερες όμως περιπτώσεις δεν υπήρχε σχετική συμφωνία. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα, οι αγροτικοί συνεταιρισμοί να εφησυχάσουν, διότι πίστευαν ότι οι οφειλές τους προς την ΑΤΕ θα καλυφθούν από το κράτος, αφήνοντας έτσι τα δάνεια αυτά σε εκκρεμότητα επί αρκετά χρόνια.

Εν τω μεταξύ, η σημαντική άνοδος των επιτοκίων από το 1985 και μετά, οδήγησε σε διόγκωση τα οφειλόμενα ποσά, ενώ επάλληλες ήταν οι υποσχέσεις για ρύθμισή τους. Η μεγάλη διόγκωση των χρεών των αγροτικών συνεταιρισμών κατά τη δεκαετία του 1980, απέληξε σε προβλήματα της ΑΤΕ, η οποία με βάση τους κοινοτικούς τραπεζικούς κανόνες, δεν μπόρεσε να καταλογίζει τόκους σε δάνεια που δεν εξυπηρετούνται επί πολλά έτη, σε προβλήματα των συνεταιρισμών οι οποίοι δεν διέθεταν πλέον το στοιχείο της φερεγγυότητας για τον περαιτέρω δανεισμό τους και σε προβλήματα του κρατικού προϋπολογισμού, λόγω του μεγάλου ύψους τους. Η ρύθμιση που επελέγη ήταν η χορήγηση κρατικών ομολογιών προς την ΑΤΕ, διαδικασία που ακολουθήθηκε τη δεκαετία του 1990. Οι ρυθμίσεις αυτές πάντως δεν απέτρεψαν τη συρρίκνωση, την περιθωριοποίηση και το κλείσιμο, επειδή στόχος τους δεν ήταν η εξυγίανση και η ανάπτυξη των συνεταιρισμών, αλλά η εξυγίανση του χαρτοφυλακίου της ΑΤΕ, στην οποία χρωστούσαν σχεδόν όλα τα χρέη τους οι συνεταιρισμοί, για να μπορέσει η ΑΤΕ να ιδιωτικοποιηθεί μέσα από το Χρηματιστήριο, όπως άλλωστε προέβλεπε και σχετική οδηγία της Ε.Ε. και προωθήθηκε με την εισαγωγή στο Χρηματιστήριο του 15% του μετοχικού της κεφαλαίου σε πρώτη φάση (Σακελλαρόπουλος 1992).

Ο στόχος αυτός επιβεβαιώνεται εκ των υστέρων από τα αποτελέσματα. Διαφαινόταν όμως και εκ των προτέρων από τον τρόπο, τους όρους και τις προϋποθέσεις των ρυθμίσεων. Οι όροι αυτοί ήταν επαχθείς για τους συνεταιρισμούς και στην πράξη τους οδηγούσαν στην αυτοεκκαθάριση, επειδή η εκκαθάριση με εντολή της ΑΤΕ θα προκαλούσε πολιτικό κόστος στις κυβερνήσεις.

Βασικότεροι από τους όρους αυτούς ήταν: Η δραστική μείωση του λειτουργικού κόστους με μαζικές απολύσεις προσωπικού, μέχρι του σημείου που να μην μπορούν να λειτουργήσουν οι συνεταιρισμοί. Η επιβολή μεγάλων εισφορών στα αγροτικά προϊόντα σε βάρος των αγροτών, με αποτέλεσμα οι αγρότες να μην πωλούν την παραγωγή τους μέσα από τους συνεταιρισμούς. Η εκποίηση των περιουσιακών στοιχείων των συνεταιρισμών την οποία θα έκανε η ΑΤΕ με εν λευκώ πληρεξούσιο, που ήταν υποχρεωμένοι από τους νόμους να δώσουν οι συνεταιρισμοί στην ΑΤΕ για όλα τα περιουσιακά τους στοιχεία (Κολύμβας 1992).

Έτσι σχεδόν όλοι οι αγροτικοί συνεταιρισμοί που αποδέχθηκαν τη διαδικασία αυτών των ρυθμίσεων, αντιμετωπίζουν σήμερα με μεγαλύτερη οξύτητα το πρόβλημα των χρεών, παρά το γεγονός ότι ορισμένοι έχουν δώσει σημαντικά ποσά στην ΑΤΕ και είναι αδύνατο να αποπληρώσουν αυτά τα χρέη, επειδή εκτός των άλλων ο οικονομικός ρόλος αυτών των συνεταιρισμών είναι πλέον αποδυναμωμένος. Ήδη έχουμε μπει σε μια νέα εποχή για τις συνεταιριστικές οργανώσεις και πρέπει και το συνεταιριστικό κίνημα να περάσει σε μια νέα φάση, πιο ουσιαστική.

5.3 Τα βασικά προβλήματα των Αγροτικών Συνεταιρισμών

Χωρίς να υποτιμούμε ή να μηδενίζουμε τα όποια θετικά βήματα έχουν γίνει στην προώθηση της συνεταιριστικής ιδέας (αγροτικός τομέας, πιστωτικός τομέας, αγροτουρισμός, κ.α.), ωστόσο αυτά αποτελούν την εξαίρεση και όχι τον κανόνα. Συγκεκριμένα:

- 1) Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί, ενώ θα μπορούσαν να αποτελούν βασική λύση στήριξης των μικρών και μεσαίων αγροτών, βρίσκονται σε πλήρη οικονομική και κοινωνική απαξίωση.
- 2) Η έννοια της συνεταιριστικής κουλτούρας έχει απαξιωθεί, τόσο στην Ελλάδα όσο και σε άλλες χώρες του κόσμου, κυρίως στα πλαίσια της οικονομίας της παγκόσμιας αγοράς.
- 3) Δεν υπάρχει στήριξη τόσο της επιχειρηματικότητάς τους όσο και της κοινωνικής τους δράσης αλλά αντίθετα αναλαμβάνουν την διαχείριση προγραμμάτων αλλά και ενισχύσεων (κυρίως στην Ελλάδα), που αποπροσανατολίζουν τη δράση τους από το κύριο έργο τους.
- 4) Επίσης πολλοί συνεταιρισμοί, προκειμένου να επιβιώσουν, αναγκάζονται να χρεώνουν στα μέλη τους υπηρεσίες που ανήκουν στο κράτος και χρησιμοποιούν τις Ομάδες Παραγωγών για να καλύψουν λειτουργικά έξοδα, δημιουργώντας νέες αντιθέσεις μεταξύ Συνεταιρισμών και Ομάδων Παραγωγών.
- 5) Η κομματικοποίηση και ανάμειξη του Κράτους στις εσωτερικές υποθέσεις των αγροτικών συνεταιρισμών, δεν έχει πάντα τα επιθυμητά αποτελέσματα. Αντίθετα η έλλειψη κρατικής πολιτικής, κυρίως στην Ελλάδα, εμποδίζει την ανάπτυξη υγιών συνεταιριστικών επιχειρηματικών πρωτοβουλιών που ανταποκρίνονται στις διεθνείς οικονομικές συνθήκες.
- 6) Η ανυπαρξία ουσιαστικής έρευνας όσο αφορά τα κρίσιμα και ουσιαστικά οργανωτικά, χρηματοοικονομικά και διοικητικά προβλήματα των αγροτικών συνεταιρισμών.
- 7) Το γενικότερο οικονομικό-πολιτικό πλαίσιο λειτουργίας τους, έχει διαμορφώσει ένα «συνεταιριστικό κατεστημένο», με κύρια χαρακτηριστικά: α) την άμεση πολιτική τους εξάρτηση, β) τις εξαρτήσεις τους από εξωσυνεταιριστικά συμφέροντα και ιδιαίτερα μεγάλων επιχειρήσεων, γ) την άρνηση στήριξης πρωτοβάθμιων συνεταιρισμών και Ομάδων Παραγωγών και τέλος δ) τον τρόπο ανάδειξης των διοικήσεων τους, που δεν επιτρέπει καμία ουσιαστική ανανέωση, αλλά μόνο το να αναπαράγουν το συγκεκριμένο «συνεταιριστικό κατεστημένο» (Τόλιος 2003).

- 8) Τέλος, το μικρό μέγεθος των περισσότερων αγροτικών συνεταιρισμών δεν τους παρέχει την ανάλογη ανταγωνιστικότητα αλλά ούτε και τη σωστή προβολή, για να επεκταθούν τόσο στην εγχωρία όσο και στην εξωτερική αγορά.

5.4 Η κατάσταση της γεωργίας τον 21^ο αιώνα

Η γεωργία σήμερα κατέχει διαφορετική θέση απ' ότι συνέβαινε πριν μερικά χρόνια, κι αυτό για πολλούς λόγους. Πρώτον, η γεωργία υποχωρεί γενικά. Δεν υπάρχει άλλη επαγγελματο-κοινωνική κατηγορία που να έχει υποστεί τόσο δραματική πληθυσμιακή κατάρρευση. Πριν σαράντα χρόνια οι αγρότες αποτελούσαν περίπου το 40% του πληθυσμού στην Ευρώπη, ενώ τώρα είναι 4% - 5%. Δεύτερος, εξίσου, σημαντικός λόγος είναι ότι έχει αλλάξει το κοινωνικό συμβόλαιο που συνέδεε τη γεωργία με την υπόλοιπη κοινωνία. Για παράδειγμα, παλιά η γεωργία είχε ως κύριο ρόλο να παράγει τροφές και ως δευτερεύοντα, υλικά για ένδυση. Δηλαδή, η γεωργία παλιά συνδεδεόταν πιο ισχυρά με την κοινωνία. Σήμερα, αυτός ο κοινωνικός ρόλος έχει αλλάξει. Εξακολουθεί μεν να υπάρχει σε κάποιο βαθμό, αλλά η κοινωνία ζητά από τη γεωργία να παίζει και άλλους ρόλους. Είναι ο ρόλος της προστασίας του περιβάλλοντος, ο ρόλος να διατηρηθεί ζωντανή η ύπαιθρος ώστε κάποιες περιοχές να μην ερημώσουν εντελώς και να διασφαλιστεί έτσι η απασχόληση. Άρα η κοινωνία ζητάει σήμερα διαφορετικά πράγματα απ' ότι παλαιότερα (Ντάσιος 2009).

Πάντως η παγκόσμια γεωργία υφίσταται κρίση, ακολουθώντας τα παγκόσμια προβλήματα του πλανήτη, που έχουν να κάνουν με την ερημοποίηση, την κλιματική μεταβολή, την εξάντληση φυσικών πόρων, την πληθυσμιακή πίεση, την φέρουσα ικανότητα του πλανήτη, και αλλά πολλά.

Η συμπεριφορά μας όμως απέναντι στον πλανήτη θα μπορούσε να παρομοιαστεί με τη συμπεριφορά κάποιου που εκμεταλλεύεται εξαντλητικά την ιδιοκτησία του, χωρίς να ενδιαφέρεται για την αυριανή κατάσταση, πιστεύοντας ότι ίσως θα μπορέσει στο μακρινό μέλλον να μετοικήσει αλλού.

Επίσης η παγκοσμιοποίηση οδήγησε το διεθνές εμπόριο, με την κατάργηση των δασμών, σε υψηλό ανταγωνισμό, ώστε η εσωτερική παραγωγή των κρατών οφείλει να παράγει οικονομικά και ανταγωνιστικά, γιατί απειλείται άμεσα από τα φθηνά εισαγόμενα προϊόντα. Στα πλαίσια αυτά η Ε.Ε. αποφάσισε να κόψει προοδευτικά τις επιδοτήσεις των αγροτικών προϊόντων των μελών-χωρών, με στόχο να οδηγήσει σταδιακά τους αγρότες να παράγουν φθηνά και ανταγωνιστικά. Όμως οι αντιδράσεις των μεσογειακών χωρών καθυστέρησαν τη διακοπή των επιδοτήσεων και έτσι η «Κοινή Αγροτική Πολιτική» οριοθετήθηκε, με διάφορες αλλαγές, να διαρκέσει έως το 2013 (Bhagwati 1993).

Η διεθνής οικονομική κρίση και ύφεση ανάγκασε τους αξιωματούχους των Βρυξελλών όχι σε πλήρη κατάργηση, αλλά σε αναθεώρηση των πραγμάτων. Αυτή η νέα ρύθμιση προβλέπει κατ' αρχή την εφαρμογή της εξίσωσης των κοινοτικών επιδοτήσεων μεταξύ των λεγομένων παλαιών και νέων χωρών και περιορισμό του ύψους των επιδοτήσεων. Έτσι το ποσό που θα αναλογεί στο στρέμμα θα είναι πολύ μικρό, με αποτέλεσμα να μειωθεί σε αφάνταστο βαθμό το γεωργικό εισόδημα, γεγονός που θα οδηγήσει πολλούς αγρότες στην εγκατάλειψη των αγρών τους. Αυτό σίγουρά θα έχει επιπτώσεις στους αγρότες, γιατί άλλοι θα πουλήσουν τα χωράφια τους στους μεγαλοκτηματίες για ένα κομμάτι ψωμί και άλλοι θα κατανήσουν άνεργοι και θα στραφούν για εξεύρεση κάποιας άλλης εργασίας, γιατί θα πρέπει να

ζήσουν. Οι συνθήκες αυτές για τα ελληνικά δεδομένα, θα οδηγήσουν τον αγροτικό κόσμο να συρρικνωθεί ακόμη περισσότερο και θα δημιουργηθούν νέες στρατιές προλεταρίων. Ταυτόχρονα θα σημειωθεί μια περαιτέρω έλλειψη γεωργικών προϊόντων στις ελληνικές αγορές, ώστε οι έμποροι θα βρουν πρόσφορο έδαφος να αυξήσουν τις εισαγωγές, με αποτέλεσμα να διαταραχθεί το ήδη παθητικό ισοζύγιο εμπορικών συναλλαγών (Κολυβάς 1992).

Πάντως, όσο αφορά την Ελλάδα, την τελευταία εικοσαετία 182.000 αγρότες ξεκληρίστηκαν, ενώ άλλοι 70.000 είναι υπερχρεωμένοι στην ΑΤΕ. Το κατά πόσον η πολυδραστηριότητα αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για τη διατήρηση των οικογενειακών εκμεταλλεύσεων όπου το γεωργικό εισόδημα δεν επαρκεί, έχει συνεισφέρει στο να αποσβησθεί το τεράστιο κοινωνικό κόστος από την προαναφερθείσα κατάσταση, είναι αντικείμενο προς διερεύνηση. Σίγουρα πάντως η μαζική έξοδος των αγροτών που αντανάκλαται π.χ. στη μη επιστροφή των νέων μετά το τέλος των σπουδών τους και την παραμονή τους στα αστικά κέντρα σηματοδοτεί τη σταδιακή αποψίλωση της υπαίθρου από τις πλέον δυναμικές ηλικιακές ομάδες και συμβάλλει στην όλο και μεγαλύτερη πληθυσμιακή συγκέντρωση στα υπερκορεσμένα αστικά κέντρα.

Σίγουρα, πάντως, η μαζική εισροή φθηνής εργατικής δύναμης στη χώρα μας και η άγρια εκμετάλλευση των μεταναστών από μικρούς (και μεγάλους) παραγωγούς, έχει συντελέσει αρκετά στην επιβράδυνση της αποσάθρωσης του μικρού αγροτικού κλήρου. Η ελληνική ύπαιθρος βρίσκεται σε μια περίοδο βαθιών ανακατατάξεων και όσο κι αν οι κυρίαρχες τάσεις πρέπει να θεωρούνται δεδομένες (συγκέντρωση της ιδιοκτησίας και της παραγωγής, σαφής ενίσχυση των μεγαλοαγροτών και των νέων επιχειρηματιών αγροτών, αυξανόμενη διείσδυση και έλεγχος στην παραγωγή των αγροτοβιομηχανικών κολοσσών), δεν αποτελούν καμία νομοτέλεια. Αν σ' αυτά συνυπολογίσουμε και την εθνολογική αλλοίωση που προκάλεσε η εγκατάσταση μεταναστών αρχικά εργατών γης, ένα μέρος των οποίων σταδιακά μετατράπηκε σε ιδιοκτήτες, έχουμε μια πρώτη εικόνα των συντριπτικών κοινωνικών μετασχηματισμών που λαμβάνουν χώρα στην ελληνική επαρχία την τελευταία 20ετία. Αντίστοιχη συρρίκνωση του αγροτικού κόσμου συνέβη και στις χώρες του αναπτυσσόμενου Βορρά, αλλά ενώ εκεί μιλάμε για ένα 3% του ενεργού πληθυσμού που έπρεπε να βρει απασχόληση στον επεκτεινόμενο σύγχρονο τομέα των υπηρεσιών, στην Ελλάδα μιλάμε για ένα ποσοστό σχεδόν 15% του πληθυσμού (Παχάκη 2006).

Η αγροτική παραγωγή με μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης 0,2% υπέστη πραγματική καθίζηση, την ίδια στιγμή που ο αντίστοιχος ρυθμός ανάπτυξης του τομέα στις χώρες του Βορρά έφτανε το 2% για όλη την προηγούμενη 20ετία. Η καθίζηση αυτή αντανάκλαται στο αγροτικό ισοζύγιο της χώρας, το οποίο παρουσιάζει δραματική επιδείνωση, αφού το έλλειμμα έχει σχεδόν οκταπλασιαστεί μέσα σε 25 περίπου χρόνια, τη στιγμή που μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '70 η χώρα παρουσίαζε ένα υγιές πλεόνασμα στο αγροτικό ισοζύγιο που έφτανε κατά μέσο όρο τα 45 εκ. \$ ετησίως. Σήμερα ετησίως το έλλειμμα του αγροτικού ισοζυγίου φτάνει τα 2 δις €, ενώ με βάση τη νέα ΚΑΠ οι επιδοτήσεις αποκόπτονται από την ποσότητα της παραγωγής.

Οι συνθήκες που επικρατούν στην παραγωγή ορισμένων προϊόντων οδηγούν στην εισαγωγή τους από τον Βορρά (γάλα και κρέας) και τις Τρίτες χώρες, με όλα τα συνεπακόλουθα. Η πολιτική συγκράτησης ή και πτώσης των τιμών των αγροτικών

προϊόντων ευνοεί τους βιομηχάνους και τους μεσάζοντες, καθώς αγοράζουν φτηνά και πουλούν ακριβά. Ενώ στη δεκαετία του '80 η σχέση τιμής σταριού και ψωμιού ήταν 1 προς 3, τώρα είναι 1 προς 7. Το ίδιο και στο βαμβάκι, όπου από 1 προς 15, έχει πάει στο 1 προς 20. Οι επιδοτήσεις παίζουν ακριβώς αυτόν τον ρόλο, της καθήλωσης δηλαδή των τιμών προς τα κάτω, προς όφελος των εταιρειών που αγοράζουν φτηνά τα προς μεταποίηση αγροτικά προϊόντα.

Αυτό που ονομάστηκε εκσυγχρονισμός στον αγροτικό τομέα στην χώρα μας δεν ήταν παρά μία διατροφική, γαστρονομική και πολιτιστική γενοκτονία. Όπως χάθηκαν μνημεία, έργα τέχνης, έτσι χάθηκαν ποικιλίες, προϊόντα, συνταγές γεύσης (Σέμος 2002).

Παράλληλα, με την παγκόσμια κρίση της γεωργίας, σήμερα αντιμετωπίζουμε και τη λεγόμενη «διατροφική κρίση» και τις μεγάλες ανατιμήσεις τροφίμων, σχεδόν σε όλες τις χώρες, που τείνουν να λάβουν μορφή «χιονοστιβάδας» με εξεγέρσεις πεινασμένων και την επιδείνωση του βιοτικού επιπέδου λαϊκών στρωμάτων. Οι εξελίξεις αυτές συντελούνται στο φόντο της γενικότερης οικονομικής κρίσης του συστήματος και της άκρατης χρηματιστηριακής κερδοσκοπίας των τραπεζών και πολυεθνικών εταιριών. Το διατροφικό πρόβλημα δεν είναι καινούργιο. Στις αρχές της νέας χιλιετίας, σύμφωνα με έκθεση του ΟΗΕ για την «ανθρώπινη ανάπτυξη», πάνω από 850 εκατ. άτομα, κυρίως στις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες πεινούσαν. Ωστόσο τα τελευταία χρόνια ξεπέρασαν το ένα δισεκατομμύριο, ενώ οι εξεγέρσεις σε 33 χώρες λόγω έλλειψης τροφίμων, δείχνουν ότι το πρόβλημα οξύνεται. Ορισμένοι αναλυτές αποδίδουν τις αυξήσεις τιμών στις κακές σοδιές λόγω κλιματικών αλλαγών, στην αύξηση της ζήτησης τροφίμων από Κίνα, Ινδία, καθώς και στην αύξηση της ζήτησης δημητριακών για βιοκαύσιμα, κ.ά. Ωστόσο για την ερμηνεία του φαινομένου πρέπει να πάμε βαθύτερα (Τόλιος 2009).

Η έλλειψη τροφίμων και η αύξηση τιμών, έχει άμεση σχέση με την εφαρμογή της νεοφιλελεύθερης πολιτικής στον αγροτικό τομέα, σε εθνικό επίπεδο και στο διεθνές εμπόριο. Οι ρυθμίσεις του ΠΟΕ (Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου) και οι περιφερειακές συμφωνίες «ελεύθερου εμπορίου», λειτουργούν ως «ακήρυκτος πόλεμος» κατά των μικρών παραγωγών. Η επικέντρωση της αγροτικής παραγωγής για εξαγωγές, μειώνει την παραγωγή με βάση τις ανάγκες του πληθυσμού, αποδιαρθρώνει τις τοπικές κοινωνίες και εντείνει την εσωτερική και εξωτερική μετανάστευση εκατομμυρίων αγροτών που ζουν σε «γκέτο» μεγάλων πόλεων υπό άθλιες συνθήκες. Οι πρακτικές «ντάμπινγκ» που ακολουθούν οι αναπτυγμένες χώρες (εξάγουν τρόφιμα σε χαμηλές τιμές μέσω εξαγωγικών επιδοτήσεων), χτυπούν την ντόπια παραγωγή και εντείνουν τη διατροφική εξάρτηση των αναπτυσσόμενων, εκβιάζοντας για παραχώρηση ευνοϊκών ρυθμίσεων υπέρ των πολυεθνικών, σε επενδύσεις, βιομηχανικά προϊόντα, πατέντες, αγορά όπλων, κλπ (Τόλιος 2009).

Ωστόσο η διατροφική κρίση χτυπά την πόρτα και των αναπτυγμένων χωρών. Η πείνα που πιστεύαμε ότι εξαλείφθηκε γυρίζει στην Ευρώπη. Η μείωση της παραγωγής δημητριακών και άλλων αγροτικών προϊόντων, εξ' αιτίας των ρυθμίσεων της νέας ΚΑΠ και της απότομης αύξησης του κόστους παραγωγής (ανατίμησης στα καύσιμα, λιπάσματα και ζωοτροφές), πλήττουν σκληρά τους μικρομεσαίους αγρότες. Η κατάσταση γίνεται πιο δύσκολη στον ευρωπαϊκό νότο, όπου οι κλιματικές αλλαγές και η έλλειψη νερού επηρεάζουν αρνητικά την παραγωγή. Οι μεγάλες ανατιμήσεις τροφίμων επιδεινώνουν τη θέση 74 εκατ. πολιτών της ΕΕ που ζουν κάτω από τα όρια

της φτώχειας. Γι' αυτό πρέπει να υιοθετηθούν πολιτικές που να στηρίζουν τα αδύναμα εισοδηματικά στρώματα, ιδιαίτερα εκείνα που έχουν ανάγκη από τρόφιμα. Επίσης ο παράγοντας «διατροφικής κρίσης», προκαλεί ανατίμηση του πετρελαίου και στροφή στη ζήτηση προϊόντων για παραγωγή «βιοκαυσίμων» ή ορθότερα «αγροκαυσίμων». Μέρος των καλλιεργούμενων εκτάσεων πάει για «βιοκαύσιμα», ενώ παράλληλα μέρος των προϊόντων για είδη διατροφής (σιτηρά, καλαμπόκι, τεύτλα, κ.ά.) χρησιμοποιείται για παραγωγή «αγροκαυσίμων». Η στροφή στα «βιοκαύσιμα», εντείνει την αναζήτηση νέων εκτάσεων και μοιραία οδηγεί σε εκχερσώσεις και καταστροφή δασικών εκτάσεων, ένταση του μοντέλου εντατικής γεωργίας, αύξηση της εκπομπής διοξειδίου του άνθρακα, επιτάχυνση των κλιματικών αλλαγών, ξηρασία, μείωση αγροτικής παραγωγής, κ.α.. Ωστόσο ο ρόλος των βιοκαυσίμων στην διατροφική κρίση είναι περιορισμένος (μόνο 1% της παγκόσμιας παραγωγής σιτηρών πάει για αγροκαύσιμα). Στις ΗΠΑ, το 50% της απόδοσης των τιμών στα τρόφιμα, οφείλεται στην αύξηση τιμών πετρελαίου και μόνο 15% στην παραγωγή βιοκαυσίμων. Παρ' όλα αυτά η χρήση σιτηρών για βιοκαύσιμα, δημιουργεί ηθικό πρόβλημα, τη στιγμή που εκατομμύρια πολίτες υποσιτίζονται στον κόσμο (Τόλιος 2009).

Τέλος σημαντικό ρόλο στις ανατιμήσεις παίζει η κερδοσκοπία στα διεθνή χρηματιστήρια εμπορευμάτων. Λόγω της χρηματοπιστωτικής κρίσης, οι κερδοσκόποι μετακινήθηκαν από χρηματιστηριακά «προϊόντα» (μετοχές, ομόλογα, κλπ), σε υλικές αξίες (πρώτες ύλες, μεταξύ αυτών και αγροτικά προϊόντα), που είχε ως αποτέλεσμα την ένταση της κερδοσκοπίας και την άνοδο των τιμών. Κατά συνέπεια το πρόβλημα δεν είναι η «έλλειψη» τροφίμων γενικά, αλλά ο άνιστος τρόπος κατανομής τους και η δράση των πολυεθνικών. Σύμφωνα με το FAO (Παγκόσμιο Οργανισμό Τροφίμων), τα παραγόμενα τρόφιμα είναι αρκετά να θρέψουν όλο τον κόσμο, ακόμα κι αν ο πληθυσμός φθάσει τα 12 δισεκατομμύρια άτομα (Σέμος 2002).

Η αντιμετώπιση της διατροφικής κρίσης και της ακρίβειας, απαιτεί καταπολέμηση των αιτίων που τη γενούν, τόσο σε εθνικό όσο και διεθνές επίπεδο. Πρόκειται για καθαρά πολιτικό ζήτημα που προϋποθέτει και τους ανάλογους συσχετισμούς δυνάμεων. Ωστόσο με κινητοποιήσεις και παρεμβάσεις μπορούν να ληφθούν μέτρα περιορισμού της οξύτητας του προβλήματος. Στα πλαίσια αυτά χρειάζονται μέτρα στήριξης των στρωμάτων που θίγονται από την ακρίβεια και μεταξύ αυτών και της οικογενειακής γεωργίας.

Το διεθνές αγροτικό κίνημα «Via Campesina», επισημαίνει ότι η πολιτική «αυτοδυναμίας τροφίμων» μπορεί να συμβάλλει αποτελεσματικά στην αντιμετώπιση του προβλήματος. Δεν χρειάζονται μέτρα εντατικοποίησης της παραγωγής και συγκέντρωσης σε λιγότερες μονάδες, αλλά μέτρα στήριξης των μικρομεσαίων αγροτών, για την παραγωγή μεγάλης ποικιλίας προϊόντων που θα εξασφαλίσουν ισοζύγιο τροφίμων με βάση τις ανάγκες της εγχώριας αγοράς. Οι τιμές των προϊόντων πρέπει να καλύπτουν το κόστος παραγωγής και ένα μικρό όφελος υπέρ του παραγωγού. Να διασφαλιστεί το δικαίωμα των χωρών να επιβάλλουν έλεγχο στις εισαγωγές και εξαγωγές τροφίμων και σε πρακτικές ντάμπινγκ. Η παραγωγή δημητριακών για «αγροκαύσιμα» είναι απαράδεκτη και πρέπει να σταματήσει, με άμεση επιβολή «μορατόριου» (πάγωμα παραγωγής). Στόχος κάθε χώρας πρέπει να είναι η εξασφάλιση αυτοδυναμίας σε βασικά τρόφιμα και οι εξαγωγές-εισαγωγές να παίζουν επικουρικό ρόλο. Οι μικρομεσαίοι παραγωγοί μπορούν να θρέψουν τον

κόσμο, γι' αυτό και πρέπει να θεωρούνται μέρος της λύσης του προβλήματος (Τόλιος 2009).

Όσο αφορά την Ελλάδα, για την καταπολέμηση κυρίως της ακρίβειας χρειάζεται, α) έλεγχος της «ψαλίδας» τιμών παραγωγού-καταναλωτή και τιμών αγροεφοδίων, β) εξασφάλιση ελεύθερης πρόσβασης των παραγωγών στις λαχαναγορές και δημιουργία εμπορικών δικτύων διακίνησης χωρίς μεσάζοντες, γ) έλεγχος των τιμολογίων αγοράς-πώλησης και διαφάνεια στα ποσοστά κέρδους, δ) έλεγχος των «καρτέλ» και ολιγοπωλιακών δομών στην διακίνηση, επεξεργασία και εμπορία ειδών διατροφής, ε) ενεργοποίηση των συνεταιρισμών στη διακίνηση και εμπορία αγροτικών προϊόντων, στ) συστηματική παρακολούθηση των τιμών και επιβολή ανώτατης τιμής σε ορισμένες κατηγορίες προϊόντων, ζ) πολύ χαμηλός συντελεστής ΦΠΑ σε είδη πρώτης ανάγκης, η) στήριξη της ανάπτυξης «καταναλωτικών συνεταιρισμών» και απ' ευθείας προμήθεια βασικών ειδών από παραγωγούς σε καλύτερες τιμές για τα μέλη τους, θ) επεξεργασία γνήσιου Τιμάριθμου με βάση τις ανάγκες μιας εργατο-υπαλληλικής οικογένειας και ενίσχυση της αγοραστικής δύναμης μισθών και συντάξεων, ι) στήριξη της αναπτυξιακής διαδικασίας για αύξηση της παραγωγικότητας και μείωσης της κατά μονάδα κόστους των προϊόντων, κ.ά (Ψυχουδάκης 1998:61-67).

5.5 Πιθανές λύσεις στα προβλήματα της γεωργίας

Ενδεχομένως, μια λύση στην κρίση που έχει υποστεί η γεωργία, να μπορέσουν να δώσουν οι αγροτικοί συνεταιρισμοί. Αρχικά η προώθηση της διακίνησης και εμπορίας των αγροτικών προϊόντων, μέσω των αγροτικών συνεταιρισμών, ίσως επιφέρει κάποια αποτελέσματα, κυρίως στην μείωση των τιμών τους. Παράλληλα, θα εξασφαλίσει καλύτερους προορισμούς αλλά και καλύτερες «αγορές», τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό. Επίσης η δημιουργία και η στήριξη των «καταναλωτικών» συνεταιρισμών θα βοηθήσει πολύ ώστε τα μέλη κάθε συνεταιρισμού να εξασφαλίζουν καλύτερες τιμές αλλά και ευνοϊκότερες συνθήκες αντιμετώπισης. Γεγονός που επίσης θα έχει ως αποτέλεσμα να μειωθούν κατά κάποιο τρόπο οι τιμές των προϊόντων, αφού θα παρακαμφθούν με αυτό τον τρόπο πολύ ενδιάμεσοι σταθμοί.

Καταλαβαίνουμε λοιπόν, ότι η ενίσχυση των αγροτικών συνεταιρισμών αποτελεί βασική προϋπόθεση. Η βελτίωση των συνθηκών παραγωγής, διάθεσης και επεξεργασίας των αγροτικών προϊόντων θα στηριχθεί στην συνεταιρισμένη εκμετάλλευση που αποτελεί βασικό κύτταρο ανάπτυξης του αγροτικού τομέα. Η ανάπτυξη ορθολογικά οργανωμένων και οικονομικά βιώσιμων συνεταιρισμών αποτελεί την βασική επιδίωξη της αγροτικής πολιτικής, κυρίως στην Ελλάδα, αφού για το σκοπό αυτό είχε ψηφιστεί στη Βουλή το πλαίσιο λειτουργίας των αγροτικών συνεταιρισμών και χάρη σε αυτό υπήρχε προνομιακή μεταχείριση των συνεταιριστικών οργανώσεων όπως χαμηλότοκά δάνεια, ενισχυμένη επιδότηση των επενδύσεων τους, συμμετοχή του δημοσίου στις δαπάνες συγκρότησής τους, κ.α.. Τέλος, οι συνεταιρισμοί επιδοτούνταν για την πρόσληψη επιστημονικών στελεχών και προωθούνταν οι επενδυτικές πρωτοβουλίες που αναλαμβάνουν σε συνεργασία με τους Ο.Τ.Α. (Χριστοδούλου 1987:308-313).

Με την πάροδο όμως των χρόνων, οι αγροτικοί συνεταιρισμοί καθώς και οι γεωργικές ομοσπονδίες, απέδειξαν ότι δεν μπορούν να βοηθήσουν αποτελεσματικά

για δυο λόγους. Πρώτον, γιατί αφήνουν τον μεμονωμένο αγρότη να παράγει με τον δικό του παραδοσιακό τρόπο υψηλού κόστους, και δεύτερον, επειδή είναι λίγο-πολύ κρατικοδίαιτες και διαχειρίζονται ξένα χρήματα, ώστε δεν μπορούν όχι μόνο να λειτουργήσουν ορθολογιστικά, αλλά να πάρουν και σοβαρές αποφάσεις.

Μπροστά σ' αυτήν την κατάσταση, η επιχειρηματικότητα των γεωργικών μονάδων εμφανίζεται ως δυνατή λύση. Αλλά τι μπορεί να επιτύχει ένας αγρότης με 30-50 στρέμματα γης; Μάλλον τίποτε. Μπορεί ενδεχομένως να παράγει κάπως καλύτερα προϊόντα, αλλά θα έχει υψηλό κόστος παραγωγής και θα είναι όπως πάντα εκτεθειμένος στον εκβιασμό των μεσαζόντων εμπόρων και των μεγαλοεισαγωγέων, που θα φέρνουν πολύ πιο φθηνά προϊόντα από τις ασιατικές και νοτιοαμερικανικές χώρες.

Για την αντιμετώπιση αυτής της κατάστασης επιβάλλεται μια πιο επιθετική πολιτική. Με άλλα λόγια η επιχειρηματικότητα με νέες μεθόδους οργάνωσης και παραγωγής. Δηλαδή, ως λύση θεωρούμε ότι προσφέρεται ο θεσμός της κλασικής Ανωνύμου Εταιρείας, όπου οι γεωργοί θα εισέρχονται ως εταίροι με τη γη, τα γεωργικά μηχανήματα και την εργασία τους στο ποσοστό που αναλογεί στο γενικό μέγεθος της επιχείρησης.

Για τη συγκρότηση μιας Ανώνυμης Αγροτικής Επιχείρησης (Α.Α.Ε.) θα απαιτούνται τουλάχιστον 500 στρέμματα. Τα πλεονεκτήματα μιας τέτοιας επιχείρησης είναι τα εξής:

1. Θα έχει ορθολογιστική οργάνωση κάθετη και οριζόντια. Αυτό θα πει ότι όχι μόνο θα παράγει, αλλά θα διαθέτει με τα κατάλληλα μέσα ή ίδια τα προϊόντα της χωρίς τους μεσάζοντες.
2. Θα συμπίεσει το κόστος πολύ χαμηλά, γιατί για παράδειγμα θα μπορεί να καλλιεργεί τη δεδομένη έκταση π.χ. με δέκα τρακτέρ σε αντίθεση με σήμερα που χρειάζονται πενήντα, επειδή ο κάθε γεωργός έχει το δικό του.
3. Θα μπορεί μέσα από το επιστημονικό marketing να παρακολουθεί τις ανάγκες των αγορών και να προσδιορίζει ανάλογα τις καλλιέργειές.
4. Θα παράγει απόλυτα με τους αναγκαίους επιστημονικούς τρόπους.
5. Θα δύναται να ανανεώσει τους τεχνικούς εξοπλισμούς, γιατί θα είναι οικονομικά πιο εύρωστη.
6. Θα εγγυάται τέλος υψηλότερη και σίγουρη κερδοφορία, που επιτρέπει στους εταίρους γεωργούς να ζουν αξιοπρεπώς στον τόπο που γεννήθηκαν και αγαπούν (Ουσταμπασίδης 2001:181-185).

Μια τέτοια προσπάθεια από μόνη της θα προσκρούσει σε άπειρες δυσκολίες και κύρια στην καχυποψία των αγροτών, οι οποίοι έχουν πολύ κακές εμπειρίες και δυσπιστούν στους πάντες. Αρωγός σ' αυτόν το νεωτερισμό θα πρέπει να είναι η πολιτεία, η οποία οφείλει όχι μόνο να τον αγκαλιάσει, αλλά και να τον στηρίζει ποικιλοτρόπως.

Ως υποστηρικτικά μέτρα μπορεί να θεωρηθούν, αρχικά η προβολή του νέου θεσμού και η ενημέρωση των αγροτών για τα οφέλη που θα έχουν. Επιπλέον, η παροχή εγγυήσεων που συνίσταται από α) την ελαχιστοποίηση της φορολογίας για τις Α.Α.Ε., β) την παροχή ευνοϊκών δανείων για την προμήθεια του απαραίτητου εξοπλισμού, γ) την δημιουργία κέντρου ηλεκτρονικής πληροφόρησης για την πορεία των αγορών Ελλάδας, Ε.Ε. και ευρύτερου διεθνούς χώρου και δ) την παροχή επιμορφωτικών σεμιναρίων για τους επιχειρηματίες γεωργούς.

Η κοινωνία εξελίσσεται διαρκώς επιβάλλοντας τους δικούς της κανόνες. Γι' αυτό, οι άνθρωποι υποχρεούνται να προσαρμόζονται, αλλιώς η ζωή τους προσπερνά με τραγικές συνέπειες. Αν δεν υπάρξουν αλλαγές, είναι σίγουρο ότι ο αγροτικός πληθυσμός θα συρρικνωθεί αφάνταστα, θα δημιουργηθεί μια νέα τάξη τσιφλικάδων, η ύπαιθρος θα εγκαταλειφθεί, τα χωριά θα ερημώσουν και η ανεργία των νέων ανθρώπων θα εκτιναχθεί στα ύψη.

5.6 Η ανάγκη να παραμείνει η γεωργία στρατηγικός στόχος

Η κρίση των τελευταίων χρόνων, διατροφική, ενεργειακή και οικονομική, ανέδειξε ότι η γεωργία πρέπει να παραμένει εκτός από οικονομικός και στρατηγικός στόχος. Οι εξελίξεις διαμορφώνουν υψηλές απαιτήσεις αλλά και δυνατότητες για αξιοποίηση. Ο παγκόσμιος ανταγωνισμός εντείνεται, τα χρηματοπιστωτικά συστήματα γίνονται σύνθετα και πιεστικά, η κατανάλωση τροφίμων όμως αυξάνεται ενώ παράλληλα οι καταναλωτικές συνήθειες διαφοροποιούνται.

Όσο για την ΚΑΠ, για μια ακόμη φορά, βρίσκεται στα πρόθυρα μιας νέας μεταρρύθμισης που δρομολογείται από την πίεση αφενός της διαχρονικής κριτικής για τις δαπάνες που συνεπάγεται και αφετέρου της ανάγκης να προσαρμοστεί στις πολλαπλές προκλήσεις των αγορών, της κοινωνίας και του περιβάλλοντος (Motiram and Vakulabharanam 2007).

Εν τούτοις, οι προοπτικές για μια βιώσιμη και ανταγωνιστική γεωργία υπάρχουν. Μόνο που δεν υπάρχουν τα περιθώρια για αμέλειες και παραλείψεις. Το νέο τοπίο προϋποθέτει γνώση, προσπάθεια, οργάνωση, ανανέωση και δημιουργικότητα. Σίγουρα η ατομική και η συλλογική προσπάθεια των γεωργών αποτελεί αφετηρία αυτής της προοπτικής. Από την άλλη πλευρά, χρειάζεται ένα κράτος που να χαράζει αποτελεσματικές πολιτικές για τις εισροές, τις επενδύσεις και τα προϊόντα, να αποτελεί αρωγό στην παραγωγική προσπάθεια του αγροτικού κόσμου και να μεριμνά για τον έλεγχο της αγοράς (Τόλιος 2009).

Οι γεωργοί και ιδιαίτερα οι νέοι, έχουν συνειδητοποιήσει την ανάγκη αλλαγής νοοτροπίας. Γνωρίζουμε ότι δεν μπορούν να επαναπαύονται σε επιδοτήσεις αλλά πρέπει να αναζητούν πρόσοδο από την αγορά, τις τάσεις της οποίας πρέπει όχι μόνο να γνωρίζουν αλλά και να προβλέπουν. Επίσης είναι απαραίτητο να επιδιώκουν αυστηρές προδιαγραφές ποιότητας στην παραγωγή, στη διακίνηση, στην παρουσίαση και στην προώθηση των προϊόντων τους.

Στην χώρα μας πάντως έχουν γίνει οι πρώτες προσπάθειες, θεσμικές, διαθρωτικές και οργανωτικές, ώστε να πραγματοποιηθούν οι παραπάνω συνθήκες, χωρίς όμως να έχουν καρπωθεί ακόμα οι αγρότες-παραγωγοί τα αποτελέσματα. Και αυτό γιατί απομένουν πολλά ακόμα να γίνουν, αφού ο αγροτικός κόσμος τόσο άμεσα όσο και έμμεσα δικαιούται να προσδοκά τις καλύτερες προοπτικές που δικαιούται όχι μόνο για τον ίδιο τον τομέα αλλά και για τη συνολική μας ανάπτυξη και απασχόληση.

Σίγουρα, όλα αυτά σηματοδοτούν μια νέα ιδιότυπη μορφή ενσωμάτωσης και λειτουργίας του σύγχρονου ελληνικού αγροτικού κοινωνικού και οικονομικού χώρου. Παύει πια να θεωρείται ένας προσφιλής χώρος που όφειλε, βέβαια, να παράγει ότι του ορίζονταν για να στηρίξει την αστική ανάπτυξη με φτηνά προϊόντα διατροφής, πρώτες ύλες και προϊόντα για εξαγωγή. Σήμερα, ενώ φορτώνεται τις αρνητικές επιπτώσεις, οφείλει να παράγει ή να μην παράγει, ανάλογα με αυτό που ορίζουν οι κανονισμοί και οι πολιτικές επιλογές που διαμορφώνονται από τον αστικό χώρο ή την κεντρική εξουσία, που

αποφασίζουν επακριβώς και σε μεγάλο βαθμό ερήμην των αγροτών, για το αν, τι, πώς, πόσο και σε πια τιμή θα παράγουν. Παράλληλα, όπως αναφέραμε, ο αγροτικός χώρος υφίσταται τις επιπτώσεις μιας βαθιάς κοινωνικής, πολιτιστικής και πολιτικής αποδιάρθρωσης. Όλες αυτές οι αλλαγές επιταχύνονται στο πλαίσιο των οριζόντιων πολιτικών της ΕΕ που υποχρεώνουν τον ελληνικό αγροτικό τομέα να προσαρμοσθεί σε λογικές που υπερβαίνουν το αναπτυξιακό του επίπεδο. Με βάση τα παραπάνω, είναι προφανές ότι τα αδιέξοδα που συσσωρεύονται στο αγροτικό χώρο προοιωνίζουν μεγάλες ανακατατάξεις και ένα αβέβαιο μέλλον. Το ερώτημα που τίθεται είναι μεγάλο. Μπορεί να έχει μέλλον η γεωργία σε ένα περιβάλλον, εθνικό και διεθνές, που προωθεί λογικές άνισου ανταγωνισμού και κατ' επέκταση μιας μη ισόρροπης ανάπτυξης; Η απάντηση τείνει, βάση των πραγμάτων, να είναι αρνητική (Τόλιος 2009).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

ΟΙ ΟΡΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΜΙΑΣ ΝΕΑΣ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ: ΝΕΑ ΠΡΟΤΑΣΗ

6.1 Η ανάγκη αναδιοργάνωσης των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων

Έχουν άραγε ξεπεραστεί οι αγροτικοί συνεταιρισμοί από τις μεγάλες σύγχρονες μεταβολές; Μήπως έχουν εξαντλήσει την ιστορική τους πορεία και πρέπει να αναζητηθούν νέοι θεσμοί οργάνωσης; Μήπως οι αγροτικοί συνεταιρισμοί συντηρούνται με τεχνητή αναπνοή και απλώς δεν βρίσκεται εκείνος που θα τολμήσει να αποσυνδέσει το μηχάνημα; Μήπως κάποιοι ρομαντικοί (ή ιδιοτελείς) παρεμποδίζουν αυτήν την εξέλιξη; Ερωτήματα όπως αυτά απασχολούν παρά πολλούς, που, όπως είναι αναπόφευκτο, αποτελούν δέκτη των πληροφοριών που δημιουργούν ειδήσεις, όπως «χαρίζονται χρέη πολλών δισεκατομμυρίων στους αγροτικούς συνεταιρισμούς» ή «διαλύονται μεγάλες συνεταιριστικές οργανώσεις».

Η αμαύρωση της εικόνας των αγροτικών συνεταιρισμών δεν σημαίνει, όμως, ότι ο συνεταιριστικός θεσμός δεν μπορεί να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις των καιρών. Απλώς σημαίνει ότι η χρησιμοποίηση του συνεταιριστικού θεσμού υπήρξε λανθασμένη, με τη συνεργεία εξωτερικών και εσωτερικών παραγόντων.

Είναι καιρός λοιπόν να επανατοποθετηθούν οι αγροτικοί συνεταιρισμοί στις σωστές τους βάσεις για να αξιοποιήσουν τη συλλογική δράση των παραγωγών, που είναι τώρα αναγκαία όσο ποτέ. Ιδιαίτερα για τις ελληνικές γεωργικές εκμεταλλεύσεις, με το γνωστό μικρό μέγεθος, η απόκτηση των πλεονεκτημάτων που προσφέρει η από κοινού δράση, είναι μια βάση για να στηρίζουν την ύπαρξη τους στην εποχή του περιορισμού ή και της κατάργησης του προστατευτισμού.

Η Επανεφεύρεση-Αναδιοργάνωση των αγροτικών συνεταιρισμών, δεν αποτελεί απλώς μια αξιόλογη ανάλυση ενός «παρελθόντος θεσμού», αλλά μια δυναμική, σύγχρονη και πρωτοπόρα παρέμβαση που εξετάζει νέους τρόπους κατανόησης του συνεταιριστικού επιχειρηματικού μοντέλου και της έναρξης μετασχηματισμού των συνεταιρισμών, ώστε να επιτύχουν τη μετάβαση από οργανώσεις επιβίωσης σε αναπτυξιακές μηχανές της οικονομίας, που θα αποδίδουν πραγματικά οφέλη στα μέλη τους (Parnell 2000).

Είναι γνωστά τα πολύπλοκα προβλήματα και κατ' επέκταση οι αγωνίες που έχει ο αγρότης σε σχέση με το εισόδημα του, το κόστος παραγωγής, τις τιμές των προϊόντων, το βιοτικό του επίπεδο, το μοντέλο αγροτικής ανάπτυξης, την Κοινή Αγροτική Πολιτική και τις μάλλον δυσοίωνες προοπτικές που προδιαγράφονται. Η κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει ο αγροτικός τομέας, κυρίως στην χώρα μας, είναι πραγματικά τραγική, όπως άλλωστε δείχνει η εξέλιξη όλων των δεικτών της αγροτικής οικονομίας και όπως αποδεικνύει η καταγεγραμμένη τάση φυγής από το αγροτικό επάγγελμα.

Πέρα από τα γνωστά προβλήματα, αυτό που διαφεύγει συχνά της προσοχής, είναι ότι η παραγωγικότητα στον πρωτογενή τομέα είναι κατά πολύ μικρότερη από την παραγωγικότητα στον τριτογενή τομέα, παρά το γεγονός ότι η σύνδεση πρωτογενούς παραγωγής και μεταποίησης πολλαπλασιάζει την παραγωγικότητα (Parnell 2000).

Η αναδιάρθρωση λοιπόν των συνεταιρισμών, θα μπορούσε στην προκειμένη περίπτωση να συνεισφέρει σημαντικά στην ποιοτική μεταβολή της παραγωγικής βάσης του αγροτικού τομέα προωθώντας ταυτόχρονα την ζήτηση για τα παραγόμενα αγροτικά προϊόντα. Για να οδηγηθούν όμως προς αυτή της πορείας απαιτείται η ποιοτική

αναβάθμισης τους, έτσι ώστε να μπορέσουν να πραγματοποιηθούν συγχωνεύσεις συνεταιρισμών και ενώσεων, κατά το πρότυπο της διοικητικής μεταρρύθμισης.

6.2 Συνεταιριστική Ανάπτυξη

Με τον όρο «Συνεταιριστική Ανάπτυξη» συνήθως εννοείται η αύξηση του μεγέθους των συνεταιρισμών. Όμως η ανάπτυξη αυτή μπορεί να περικλείει και άλλα στοιχεία, όπως την αύξηση του όγκου της επιχειρηματικής δραστηριότητας τους, την αύξηση του μεριδίου τους στην αγορά ή και την αύξηση των κερδών.

Σε έναν κόσμο διαρκώς μεταβαλλόμενο, με αυξανόμενο ανταγωνισμό και περισσότερες απαιτήσεις των ανθρώπων σε είδη και ποιότητα προϊόντων, η συνεταιριστική ανάπτυξη καθίσταται αναγκαία για να λειτουργήσουν οι συνεταιρισμοί αποδοτικότερα και έτσι να καταστεί δυνατή η επιβίωσή τους (Καμενίδης 2001:121-125).

Οι πιο σημαντικοί λόγοι που καθιστούν απαραίτητη την συνεταιριστική ανάπτυξη είναι οι εξής:

1. Η αξιοποίηση νέας τεχνολογίας στην παραγωγική δραστηριότητα των συνεταιρισμών.
2. Η απασχόληση εξειδικευμένων και ικανότερων στελεχών στους συνεταιρισμούς, που είναι συνήθως υψηλότερα αμειβόμενοι.
3. Η εμφάνιση ανταγωνιστικών επιχειρήσεων στον κλάδο και συνεπώς η ανάγκη επιβίωσης των συνεταιρισμών.
4. Η προσαρμογή στις νέες απαιτήσεις της αγοράς.
5. Η επίτευξη οικονομιών μεγέθους ή κλίμακας στην οικονομική δραστηριότητα που πραγματοποιούν οι συνεταιρισμοί για να μειωθεί το κόστος λειτουργίας τους.
6. Η ορθολογικότερη οργάνωση των συνεταιριστικών επιχειρήσεων στα απαραίτητα τμήματα με τα κατάλληλα στελέχη (Καμενίδης 2001).

Για να επιτευχθεί η συνεταιριστική ανάπτυξη χρησιμοποιούνται διάφορες στρατηγικές ή πολιτικές από τους συνεταιρισμούς. Από αυτές, άλλες είναι κοινές για όλα τα είδη των συνεταιρισμών και άλλες εφαρμόζονται μόνο από ένα είδος συνεταιρισμού.

Οι κυριότερες στρατηγικές που μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τους συνεταιρισμούς για την ανάπτυξή τους είναι οι εξής:

6.2.1 Συνεργασίες μεταξύ των Συνεταιρισμών

Μια συνηθισμένη στρατηγική συνεταιριστικής ανάπτυξης είναι η συνεργασία μεταξύ των συνεταιρισμών, δημιουργώντας ενώσεις συνεταιρισμών ή ομοσπονδίες ενώσεων συνεταιρισμών. Αυτό γίνεται συνήθως μεταξύ των συνεταιρισμών με κοινό σκοπό και της ίδιας περιοχής ή χώρας. Η συνεργασία αυτή όμως μπορεί να υπάρχει και μεταξύ διαφορετικών συνεταιρισμών που ανήκουν στην ίδια περιοχή ή στην ίδια χώρα αλλά και μεταξύ ομοειδών συνεταιρισμών διαφορετικών χωρών, με απλή συμφωνία. Σκοπός της συνεργασίας αυτής αποτελεί η επέκταση της δραστηριότητας των συνεταιρισμών, που στόχο έχει την αποδοτικότερη λειτουργία τους, τόσο στην αύξηση της ποσότητας και της τιμής των πωλήσεων των προϊόντων, όσο και στη μείωση της τιμής αγοράς (Καμενίδης 2001:125).

6.2.2 Συμμαχίες και κοινές επιχειρηματικές δραστηριότητες

Παλαιότερα, οι μικρότεροι αγροτικοί συνεταιρισμοί που ήθελαν να μπουν σε μια αγορά που απαιτούσε επενδύσεις μεγαλύτερες από τις δυνατότητες τους, δημιουργούσαν συνεταιριστικές οργανώσεις ανώτερου βαθμού ή μεταξύ τους κοινοπραξίες. Στην σημερινή εποχή, η προτεινόμενη στρατηγική για συνένωση των πόρων των αγροτικών συνεταιρισμών, μεταξύ τους αλλά και με μη-συνεταιριστικές εταιρίες, είναι οι κοινές επιχειρηματικές δραστηριότητες (joint ventures) (Λάμπος 1999).

Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί αποτελούν μια κοινή επιχειρηματική δραστηριότητα των επιμέρους μελών τους. Δημιουργούνται από τα μέλη τους για να τους παρέχουν ποιοτικά αγαθά και υπηρεσίες, με το χαμηλότερο δυνατό κόστος. Οι κοινές επιχειρηματικές δραστηριότητες επιτρέπουν στους αγροτικούς συνεταιρισμούς να συγκεντρώνουν πόρους-προϊόντα, ανθρώπινους πόρους, εγκαταστάσεις και κεφάλαια, με οποιαδήποτε άλλη οντότητα με την οποία η αγροτική συνεταιριστική οργάνωση επιλέγει να λύσει ένα πρόβλημα ή να επωφεληθεί μιας ευκαιρίας, χωρίς να αναστατώνουν τις τρέχουσες δραστηριότητες και διαδικασίες. Αυτοί οι διακανονισμοί μπορούν να παρέχουν τα μέσα να διευθετηθεί αποτελεσματικά μια κοινή συμμαχία μεταξύ δυο αγροτικών συνεταιριστικών οργάνωσεων ή μεταξύ μιας συνεταιριστικής οργάνωσης και άλλων μη-συνεταιριστικών επιχειρήσεων.

Ένα πολύ σημαντικό πλεονέκτημα των κοινών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων είναι ότι σε περίπτωση που δεν πραγματοποιηθούν οι στόχοι που έχουν σχεδιαστεί, μπορούν να διαλυθούν χωρίς να προκαλέσουν αναστάτωση ή να οδηγήσουν σε κατάρρευση τις συμμετέχουσες αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις ή και άλλες επιχειρήσεις. Οι κοινές επιχειρηματικές δραστηριότητες μπορεί να είναι βραχύβιες ή να συνεχιστούν για αρκετές δεκαετίες εάν είναι αμοιβαία επωφελείς. Παρόλα αυτά όμως, οι αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις που εισέρχονται σε τέτοιους διακανονισμούς πρέπει να έχουν μια στρατηγική εξόδου δηλαδή μια στρατηγική αποχώρησης από μια τέτοια συμφωνία (Ουσταμπασίδης 2001:6-7).

Η συμμετοχή των αγροτικών συνεταιριστικών οργάνωσεων σε τέτοιου είδους επιχειρηματικές δραστηριότητες, παρατηρείται όλο και πιο συχνά στις μέρες μας. Σε τελική ανάλυση πάντως, τέτοιου είδους επιχειρηματικές δραστηριότητες, ίσως μπορέσουν να παρέχουν στους παραγωγούς κάποιες νέες ευκαιρίες, που ίσως ήταν απρόσιτες υπό άλλες συνθήκες.

Οι επιχειρήσεις αυτές θα μπορούσαν να είναι δυο ειδών. Πρώτα από όλα, θα μπορούσαν να δημιουργηθούν τέτοιες επιχειρήσεις οι οποίες να ασχολούνται με το marketing και την προώθηση των προϊόντων. Σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποιήθηκε από το Μεσογειακό Ινστιτούτο Χανίων, για τις ενώσεις της Κρήτης, διαπιστώθηκε ότι μια από τις βασικότερες αδυναμίες τους είναι ότι δεν έχουν οργανώσει τμήμα marketing, ούτε έχουν διαμορφώσει συγκεκριμένο σχεδιασμό προώθησης των προϊόντων τους (Μ.Α.Ι.Χ.2000). Έτσι, αναφέρουν ότι θα μπορούσε να δημιουργηθεί μια κοινή επιχείρηση, η οποία θα βρισκόταν κάτω από την εποπτεία των ενώσεων, η οποία θα αναλάμβανε το marketing και την προώθηση των προϊόντων, αλλά και πιθανότατα την αντιπροσώπευση τους στο εξωτερικό.

Τέλος, θα μπορούσαν να δημιουργηθούν εταιρίες, οι οποίες θα εποπτεύονταν από τις ενώσεις, και που θα μπορούσαν να υποστηρίξουν την ανάπτυξη και βελτίωση της παραγωγής και των καλλιεργειών. Οι εταιρίες αυτές, επίσης, θα μπορούσαν να

διαδραματίζουν τόσο καθοδηγητικό ρόλο όσο και συμβουλευτικό και θα ήταν δυνατόν να αναλάβουν την ενημέρωση των παραγωγών, σχετικά με τις νέες μορφές καλλιέργειας.

6.2.3 Συγχωνεύσεις Συνεταιρισμών

Η συγχώνευση των συνεταιρισμών είναι μια αποτελεσματική στρατηγική συνεταιριστικής ανάπτυξης, αν πολλοί συνεταιρισμοί μιας περιοχής ενωθούν και σχηματίσουν ένα συνεταιρισμό κάτω από μια διοίκηση.

Η παγκοσμιοποίηση της αγοράς αλλά και η αύξηση του ανταγωνισμού, δεν αφήνουν περιθώρια καθυστέρησης για τις αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις και αυτό γιατί οι οργανώσεις που δεν θα μπορέσουν να εκσυγχρονιστούν και να συμμετέχουν ενεργά στην αγορά, πολύ σύντομα θα περιθωριοποιηθούν και θα αναγκαστούν να κλείσουν. Προκειμένου πάντως να αυξηθούν τα μεγέθη των αγροτικών ενώσεων και να μπορέσουν να συμμετέχουν ενεργά στην αγορά, θα πρέπει να αρχίσουν να σκέπτονται την συγχώνευση ως πιθανή λύση. Η διαδικασία της συγχώνευσης μπορεί να πραγματοποιηθεί με μια σειρά βημάτων που έχουν σκοπό να εξομαλύνουν τη διαδικασία συγχώνευσης.

Πρώτα από όλα, πρέπει να γίνει καταγραφή και αξιολόγηση των περιουσιακών στοιχείων όλων των ενώσεων που πρόκειται να ενοποιηθούν. Με αυτό τον τρόπο μπορεί να προσδιοριστεί η συνολική αξία της νέας ένωσης που πρόκειται να δημιουργηθεί.

Μετά την καταγραφή είναι απαραίτητο να καταστρωθούν τα αναγκαία πλάνα σχεδιασμού της λειτουργίας της νέας ένωσης, δηλαδή τι προϊόντα είναι σε θέση να παράγει και ποια στρατηγική marketing είναι σε θέση να ακολουθήσει, διατηρώντας έτσι κάποιο σχετικό πλεονέκτημα σε σχέση με τους ανταγωνιστές.

Στο επόμενο στάδιο, πρέπει να γίνει καταμερισμός των εργασιών της νέας ένωσης. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να οργανωθούν τα ανάλογα τμήματα, σύμφωνα πάντα με τις προδιαγραφές που εξυπηρετεί η νέα ένωση.

Στη συνέχεια, πρέπει να γίνει αξιολόγηση του υπάρχοντος προσωπικού, ώστε να οργανωθούν τα ανάλογα τμήματα και να εκτιμηθούν τυχόν ελλείψεις, που θα πρέπει να καλυφθούν άμεσα. Παράλληλα, πρέπει να δημιουργηθεί το καταστατικό, η σύνθεση της γενικής συνέλευσης του εποπτικού συμβουλίου.

Καταλαβαίνουμε λοιπόν, ότι η συγχώνευση πρέπει να γίνει για το συμφέρον του συνόλου των παραγωγών και όχι για να εξυπηρετεί φιλόδοξα σχέδια κάποιων ενώσεων ή στελεχών τους. Έτσι, είναι προτιμότερο η δημιουργία της νέας ένωσης να γίνει με βάση την καλή θέληση όλων των μερών, στο βαθμό βέβαια που οι ίδιοι θα κρίνουν ότι οι προτεινόμενες λύσεις, εξυπηρετούν τα συμφέροντα τους και όχι με βάση την επικράτηση του ισχυρού ή προκειμένου να εξυπηρετηθούν προσωπικά συμφέροντα. Με αυτό το κριτήριο ασφαλώς πρέπει να συγκροτηθούν οι νέες συνεταιριστικές οργανώσεις σε θεσμικό και οργανωτικό επίπεδο (Μ.Α.Ι.Χ. 2009).

Οι συγχωνεύσεις λοιπόν, θα πρέπει να γίνουν ύστερα από σωστό σχεδιασμό και οργάνωση των επιμέρους μερών. Ίσως βέβαια, σε πρώτη φάση θα μπορούσαν να συνεργαστούν με τη δημιουργία κάποιου κοινού φορέα (joint venture), ο οποίος θα ασχολείται, είτε με το marketing και την πώληση των αγροτικών προϊόντων, είτε με τη βελτίωση των καλλιεργειών και την ενημέρωση-καθοδήγηση των παραγωγών.

Τόσο η Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και η Ελληνική πολιτεία έχουν αντιληφθεί την ανάγκη αναδιάρθρωσης των συνεταιριστικών οργανώσεων, για αυτό και παρέχουν ενισχύσεις,

όπως π.χ. κάλυψη σημαντικού μέρους των εξόδων σε ποσοστό που φτάνει σε πολλές περιπτώσεις μέχρι και 60%.

Από όλα τα παραπάνω, καταλαβαίνουμε ότι οι συγχωνεύσεις των ενώσεων, δεν αποτελούν μόνο λύσεις ανάγκης, αλλά στην παρούσα φάση οι ωφέλειες που παρέχουν ίσως έχουν θετικά αποτελέσματα στην μελλοντική πορεία τους. Σίγουρα, μια συγχώνευση δεν γίνεται από τη μια μέρα στην άλλη, αφού όπως είδαμε απαιτούνται κάποιες διαδικασίες που είναι αρκετά χρονοβόρες. Βέβαια, με καλή θέληση και πνεύμα συνεργασίας, όλα γίνονται πραγματικότητα. Προσωπικά συμφέροντα, αλαζονεία και οικονομικά συμφέροντα, πρέπει να παραμεριστούν. Οι αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις διαδραμάτισαν και κάποιες από αυτές συνεχίζουν να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην ελληνική οικονομία και στην αγροτική κοινωνία. Για αυτό είναι καιρός να αποκτήσουν ξανά την θέση που τους αξίζει τόσο στην ελληνική όσο και στην παγκόσμια αγορά (Καμενίδης 2001:126).

6.2.4 Άλλες Στρατηγικές Ανάπτυξης

Η επέκταση των δραστηριοτήτων, αποτελεί έναν επίσης τρόπο συνεταιριστικής ανάπτυξης. Η επέκταση αυτή μπορεί να πραγματοποιηθεί σε νέες δραστηριότητες με τις ίδιες εγκαταστάσεις ή με μικροαλλαγές.

Επίσης, η παροχή επιστρεφόμενων και μερισμάτων, μπορεί να έχει θετικά αποτελέσματα. Τα επιστρεφόμενα (επιστροφή μέρους των κερδών) και τα μερίσματα (χορήγηση τόκου στη συνεταιριστική μερίδα) στα μέλη των συνεταιρισμών αποτελούν καλές στρατηγικές συνεταιριστικής ανάπτυξης, γιατί ενθαρρύνουν με αυτό τον τρόπο και άλλα άτομα να γίνουν μέλη των συνεταιρισμών ή να αυξήσουν τις συναλλαγές τους με τους συνεταιρισμούς.

Ακόμα, άλλες πολιτικές των συνεταιρισμών που συμβάλλουν στην ανάπτυξη τους, είναι η προβολή του έργου τους, η συνεταιριστική έρευνα, η καλύτερη ποιότητα και οι ικανοποιητικές τιμές των προϊόντων που οι συνεταιρισμοί παράγουν ή διακινούν.

Τέλος, από την πλευρά του κράτους μια αποτελεσματική πολιτική συνεταιριστικής ανάπτυξης είναι οι φορολογικές απαλλαγές των συνεταιρισμών στην αξία των αγοραζόμενων μηχανημάτων και στα έσοδα που αποκτούν από τις συναλλαγές τους, γιατί μειώνουν το κόστος λειτουργίας των συνεταιρισμών και τους δίνουν τη δυνατότητα να προσφέρουν περισσότερες ωφέλειες στα μέλη τους, αλλά και σε ολόκληρη την κοινωνία (Καμενίδης 2001:126).

6.3 Ενίσχυση της Συνεταιριστικής Ταυτότητας

Πολλοί είναι αυτοί που υποστηρίζουν ότι το μεγάλο πρόβλημα των αγροτικών συνεταιρισμών είναι η ίδια τους η φύση, δηλαδή ο ίδιος ο «συνεταιριστικός τους χαρακτήρας». «Όσο λιγότερη συνεταιριστικοποίηση» υποστηρίζουν «τόσο το καλύτερο», εννοώντας φυσικά ότι αν οι συνεταιρισμοί αποβάλλουν την συνεταιριστική τους ταυτότητα εντελώς και υιοθετήσουν τα χαρακτηριστικά των μη-συνεταιριστικών επιχειρήσεων, τότε όλα θα πάνε καλά.

Υπάρχει βέβαια ένας σημαντικός αριθμός αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων που όχι μόνο είναι επιχειρηματικά επιτυχημένες αλλά έχουν και έναν ιδιαίτερα ισχυρό συνεταιριστικό χαρακτήρα. Επίσης υπάρχουν σίγουρα αρκετές συνεταιριστικές οργανώσεις που έχουν χάσει την συνεταιριστική τους ταυτότητα και παραπαίουν μεταξύ

φθοράς και αφθαρσίας, μιμούμενες με τον χειρότερο τρόπο τις πρακτικές και τις μεθόδους των επιχειρήσεων κεφαλαίου.

Ιστορικά, δεν θα πρέπει να ξεχνάμε ότι οι αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις ξεκίνησαν με έναν έντονο συνεταιριστικό χαρακτήρα, πίστη στη συνεταιριστική ιδέα, τήρηση των συνεταιριστικών αρχών, υψηλό αίσθημα αλληλεγγύης μεταξύ των μελών, έντονα χαρακτηριστικά αυτοβοήθειας και αλληλοβοήθειας, αλλά όχι ιδιαίτερα ανταγωνιστικές ως επιχειρηματικές μονάδες. Πάντως, η ισχυρή πίστη και η αφοσίωση των μελών τους αποτελούσε το ισχυρό πλεονέκτημα των αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων έναντι των καπιταλιστικών επιχειρήσεων (Κολύμβας 1992).

Με το πέρασμα του χρόνου, καθώς η αγορά γίνονταν περισσότερο ανταγωνιστική, ορισμένες αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις δεν κατάφεραν να διατηρήσουν ισχυρή την συνεταιριστική τους ταυτότητα και τα μέλη τους απογοητευμένα άρχισαν να βρίσκουν διέξοδο στην ικανοποίηση των οικονομικών αναγκών τους σε άλλες μορφές επιχειρήσεων. Αυτές οι αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις είτε παρέμειναν αδύναμες συνεταιριστικά και ανίσχυρες επιχειρηματικά, όπου και φυτοζωούν ακόμα, είτε αναγκαστήκαν να κλείσουν και να διαλυθούν. Δυστυχώς οι περισσότερες ελληνικές αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις διανύουν ή έχουν διανύσει ήδη αυτή την αδιέξοδη πορεία, η οποία θα τις οδηγήσει με μαθηματική ακρίβεια είτε στο επιχειρηματικό και συνεταιριστικό περιθώριο, είτε στην καταστροφή και στην αναπόφευκτη διάλυση, εκτός και αν αναλάβουν άμεσα ισχυρές πρωτοβουλίες για αλλαγή αυτής της πορείας (Ουσταμπασίδης 2001:183-185).

Τις τελευταίες δεκαετίες με τις γρήγορες και βαθιές αλλαγές που πραγματοποιούνται στο ευρύτερο οικονομικό, κοινωνικό, επιχειρηματικό και τεχνολογικό περιβάλλον τους, πολλές αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις θεωρούν ότι μόνον αν δώσουν μεγαλύτερη έμφαση στην επιχειρηματικότητα, ρίχνοντας ταυτόχρονα «αρκετό νερό στο κρασί» της συνεταιριστικής τους ταυτότητας, θα κατορθώσουν να επιβιώσουν στο ισχυρό περιβάλλον του έντονου ανταγωνισμού, της παγκοσμιοποίησης και των ραγδαίων αλλαγών. Μάλιστα, πολλοί ηγέτες των συνεταιρισμών, αλλά και πολλοί «ορθόδοξοι» οικονομολόγοι θεωρούν την συνεταιριστική ταυτότητα ως ένα «περιττό βαρίδι» από το οποίο οι αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις θα πρέπει να απαλλαγούν το συντομότερο δυνατό αν θέλουν να προκόψουν στο σύγχρονο ανταγωνιστικό περιβάλλον της παγκοσμιοποιημένης αγοράς (Παρασκευαΐδης 1993).

Ορισμένες, από τις ελληνικές αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις έχουν καταστεί λίγο ως πολύ ανταγωνιστικές αλλά, ταυτόχρονα, είναι εξαιρετικά ευάλωτες στον ανταγωνισμό αφού έχουν αποδυναμώσει επικίνδυνα τη συνεταιριστική τους ταυτότητα και «στέκονται σε πήλινα πόδια». Η μελλοντική τους πορεία ως αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις προδιαγράφεται μάλλον δυσοίωνη, αφού αν δεν ιδιωτικοποιηθούν πλήρως, όπως συνέβη με αρκετές αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θα συνεχίζουν να βρίσκονται στα όρια του συνεταιριστικού και μη-συνεταιριστικού τομέα, όπως έχει ήδη συμβεί σε κάποιες αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις (γαλακτοκομικές) της Ιρλανδίας. Εναλλακτικά, και εφόσον δεν έχουν φτάσει στο σημείο χωρίς επιστροφή, οι αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις αυτής της κατηγορίας μπορούν με κατάλληλες στρατηγικές κινήσεις να αποκτήσουν όχι μόνο ισχυρή επιχειρηματική ανταγωνιστικότητα στην αγορά αλλά, και κυρίως, ένα ισχυρό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα, με ισχυροποίηση της συνεταιριστικής τους ταυτότητας. Πράγματι, υπάρχουν ορισμένες αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις,

δυστυχώς πολύ λίγες, οι οποίες έκαναν σωστές στρατηγικές επιλογές στο παρελθόν, εξασφαλίζοντας ισχυρή επιχειρηματική ανταγωνιστικότητα στην αγορά χωρίς να θέσουν υπό αμφισβήτηση, αλλά αντίθετα ενισχύοντας ακόμα περισσότερο, το συνεταιριστικό τους χαρακτήρα (Ηλιόπουλος 2002).

Οι πρωτεργάτες του Αγροτικού Συνεταιρισμού, τόσο στη χώρα μας όσο και διεθνώς, γνώριζαν πολύ καλά τη σημασία που έχει η ρήση «εν τη ενώσει η ισχύς». Η σημασία που έχει, για τους αγρότες-παραγωγούς και για τους συνεταιρισμούς τους, η ενίσχυση του συγκριτικού πλεονεκτήματος της μεταξύ τους συνεργασίας, με εξασφάλιση της εσωτερικής συνοχής των αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων και την ισχυροποίηση της συνεταιριστικής τους ταυτότητας, αποδεικνύεται σήμερα, στους δύσκολους καιρούς που περνάμε όλοι μας, το μυστικό της επιτυχίας του συνεταιριστικού κινήματος σε όλα τα μήκη και τα πλάτη του πλανήτη.

Πράγματι, οι επιχειρηματικά επιτυχημένες αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις σε όλο τον κόσμο, είναι αυτές που είναι ταυτόχρονα επιχειρηματικά ανταγωνιστικές και συνεταιριστικά ισχυρές, με έντονη συνεταιριστική ταυτότητα την οποία και προβάλλουν περήφανα τόσο προς τους αγρότες-μέλη τους όσο και προς τους καταναλωτές και το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο (Putterman 1984).

6.4 Προκλήσεις των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων

Η σημαντικότερη πρόκληση που απασχολεί τους συνεταιρισμούς είναι η συσσώρευση επαρκούς μετοχικού κεφαλαίου. Χωρίς επαρκές μετοχικό κεφάλαιο, οι συνεταιρισμοί δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τις εξωτερικές προκλήσεις που αναδύονται και συνεχίζουν να αυξάνονται, προσφέροντας έτσι υπηρεσίες που καλύπτουν επαρκώς τις σύγχρονες ανάγκες των μελών και των πελατών τους (Iliopoulos, C. and G. Hendrikse 2008).

Ο βαθμός στον οποίο η συσσώρευση κεφαλαίου αποτελεί ένα πρόβλημα εξαρτάται από τον τύπο των υπηρεσιών που παρέχει ο κάθε συνεταιρισμός. Όσο περισσότερο αναμιγνύεται στη μεταποίηση, τόσο μεγαλύτερη είναι η κεφαλαιακή βάση που πιθανό να χρειάζεται. Καθώς αυξάνονται οι ανάγκες για μετοχικό κεφάλαιο, οι αγρότες-μέλη μπορεί να είναι λιγότερο πρόθυμοι ή ανήμποροι να χορηγήσουν τα απαραίτητα κεφάλαια. Οι συνεταιριστικοί ηγέτες πρέπει είτε να τους πείσουν είτε να στραφούν προς εξωτερικές πηγές χρηματοδότησης. Στο εγγύς μέλλον, οι συνεταιρισμοί πρέπει να υιοθετήσουν καλύτερες στρατηγικές διαχείρισης του μετοχικού τους κεφαλαίου και να εξετάσουν διαρθρωτικές αλλαγές που θα εξασφαλίσουν περισσότερο μετοχικό κεφάλαιο (Παπαγεωργίου 2004).

Κατά το παρελθόν, όλοι σχεδόν οι αγροτικοί συνεταιρισμοί στη χώρα μας χρησιμοποίησαν με επιτυχία το παραδοσιακό σύστημα διαχείρισης του μετοχικού κεφαλαίου. Συσσώρευαν, δηλαδή κεφάλαιο, μέσω αποθεματοποίησης των πλεονασμάτων (κερδών) χωρίς να έχουν μία σαφή και διάφανη στρατηγική και πολιτική επιστροφής (μέρους) του πλεονάσματος στους παραγωγούς-μέλη τους (Προβατάς 1998). Στο μέλλον όμως, είναι βέβαιο πως οι αγρότες θα επιδιώξουν πιο κερδοφόρες τοποθετήσεις για να επενδύσουν τα οικονομικά τους πλεονάσματα απ' ότι στους συνεταιρισμούς που δεν πληρώνουν καμία άμεση επιστροφή, μέρους έστω, του πλεονάσματος που δημιουργείται τόσο από το μετοχικό τους κεφάλαιο, όσο και κυρίως από τις συναλλαγές τους με το συνεταιρισμό.

Το γεγονός ότι τα χρήματα των αποθεματικών χρησιμοποιούνται από τους συνεταιρισμούς για να παρέχουν καλύτερες υπηρεσίες, που αυξάνουν την πρόσοδο των

γεωργικών εκμεταλλεύσεων των μελών, δεν είναι πάντα αρκετό για να πείσει τους παραγωγούς να παράσχουν την απαιτούμενη χρηματοδότηση. Οι συνεταιρισμοί πρέπει να εξετάσουν εναλλακτικές λύσεις και να κάνουν επιλογές για να βελτιώσουν τον τρόπο που διαχειρίζονται το μετοχικό κεφάλαιο των μελών και τα αποθεματικά του συνεταιρισμού του (Ηλιόπουλος 2005).

Μπορούν, για παράδειγμα, να εξετάσουν την δυνατότητα χορήγησης ενός μερίσματος στο μέρος του πλεονάσματος που παρακρατείται στα αποθεματικά και το οποίο, υπό κανονικές συνθήκες θα έπρεπε είτε να επιστραφεί στα μέλη, είτε να αυξήσει την αξία της συνεταιριστικής τους μερίδας. Αυτό είναι μια ήπια εκτροπή από την αρχή ότι ο χρήστης ωφελείται. Αλλά τα μερίσματα στα παρακρατηθέντα (αδιανέμητα) πλεονάσματα θα αντιστάθμιζαν τα μέλη για τη χρήση των χρημάτων τους και θα ενίσχυαν την πίστη τους στο συνεταιρισμό. Φυσικά, τα χρήματα που καταβάλλονται ως μερίσματα δεν θα είναι διαθέσιμα για την επιστροφή πλεονάσματος.

Οι συνεταιρισμοί μπορούν επίσης να εξετάσουν την υιοθέτηση ενός σχεδίου κεφαλαιακής βάσης το οποίο θα βοηθούσε στο να ευθυγραμμίσει και να ταυτοποιήσει την επένδυση που κάνει κάθε μέλος με τη χρήση των υπηρεσιών του συνεταιρισμού που κάνει αυτό το συγκεκριμένο μέλος ή από την άποψη του συνεταιρισμού, να εξισορροπήσει την «ιδιοκτησία» του κάθε μέλους με τη χρήση του. Σε μία τέτοια περίπτωση, η κεφαλαιακή υποχρέωση και συμμετοχή του κάθε μέλους καθορίζεται βάσει της χρήσης που κάνει στις υπηρεσίες του συνεταιρισμού κατά τη διάρκεια μιας περιόδου βάσεως, για παράδειγμα τα τελευταία 5 χρόνια. Τα νεώτερα μέλη, που κάνουν συνήθως μια μικρή αρχική επένδυση στο συνεταιρισμό αλλά μπορεί να κάνουν μεγάλη χρήση των υπηρεσιών του, θα πρέπει να αφήνουν τις περισσότερες από τις επιστροφές τους στο συνεταιρισμό μέχρις ότου να έχουν επενδύσει το αναλογούν σε αυτούς μερίδιο της συνολικής κεφαλαιακής βάσης του συνεταιρισμού τους (Παπαγεωργίου 2004).

Αντίθετα, τα παλιότερα μέλη, που θα έχουν εκπληρώσει τις υποχρεώσεις τους (στο ύψος της κεφαλαιακής βάσης), θα λαμβάνουν πρώτιστα τις επιστροφές πλεονάσματος από το συνεταιρισμό τους. Αυτό μετριάζει συνήθως τη δυσaráσκεια των παλιότερων μελών προς τους νέους που χρησιμοποιούν τις εγκαταστάσεις και τις υπηρεσίες του συνεταιρισμού που αναπτύχθηκαν με κεφάλαια από τα παλιότερα μέλη.

Μερικοί συνεταιρισμοί δέχονται εξωτερικούς επενδυτές μετοχικού κεφαλαίου. Αυτό είναι μία ακόμα παρέκκλιση από τις συνεταιριστικές αρχές. Εάν μάλιστα οι εξωτερικοί επενδυτές αποκτούν και δικαίωμα ψήφου, τότε προκύπτουν τόσο νομικά ζητήματα όσο και σύγκρουση με την αρχή ότι οι χρήστες-ελέγχουν τον συνεταιρισμό.

Αντίθετα, οι προνομιούχες μετοχές (χωρίς δικαίωμα ψήφου) είναι μάλλον ελκυστικές για την εξωτερική αγορά μετοχικού κεφαλαίου προκαλώντας μόνο μικρές ανησυχίες αναφορικά με τον συνεταιριστικό χαρακτήρα της οργάνωσης. Μία τέτοια δυνατότητα απόκτησης προνομιούχων μετοχών μπορεί να προσφερθεί τόσο στα μέλη όσο και σε μη-μέλη, εξασφαλίζοντας στους κατόχους τους ένα λογικό μέρισμα. Οι χωρίς δικαίωμα ψήφου οι προνομιούχες μετοχές με ένα μέτριο μέρισμα μπορεί να είναι ελκυστικές σε τοπικό επίπεδο, όπου οι αγοραστές είναι συχνά άλλες τοπικές επιχειρήσεις που μπορεί να θεωρούν αυτού του είδους την επένδυση περισσότερο ως μια συμβολή στις προσπάθειες των αγροτών της περιοχής τους, παρά ως μια πραγματική επένδυση. Οι χωρίς δικαίωμα ψήφου οι προνομιούχες μετοχές πρέπει να συνοδεύονται, ωστόσο, από ένα σταθερό μέρισμα για να είναι ελκυστικές σε ανιδιοτελή μέλη της τοπικής κοινωνίας που έχουν μεγάλα ποσά για να επενδύσουν και πολυάριθμους άλλους ενδιαφερόμενους που

προσφέρουν καλούς όρους για τα κεφάλαιά τους. Είναι σαφές, πάντως, ότι τα οποιαδήποτε μερίσματα μειώνουν τις δυνατότητες για επιστροφή πλεονάσματος στα μέλη του συνεταιρισμού (Λάμπος 1999).

Ορισμένοι εμπειρογνώμονες θεωρούν, ωστόσο, ότι οι συνεταιρισμοί προσπαθούν μάλλον απερίσκεπτα να βρουν εξωτερικούς επενδυτές μετοχικού κεφαλαίου, καθώς υπάρχουν άλλες στρατηγικές για να εξασφαλίσουν το απαραίτητο κεφάλαιο στο συνεταιρισμό, χωρίς να τίθεται υπό αμφισβήτηση ο «συνεταιριστικός χαρακτήρας» της οργάνωσης. Ορισμένες τέτοιες εναλλακτικές στρατηγικές θα ήταν, π.χ. η μεγιστοποίηση τραπεζικού δανεισμού του συνεταιρισμού ή η χρονομίσθωση (λήζινγκ) των εγκαταστάσεων και του εξοπλισμού για καλύτερη μόχλευση του υπάρχοντος κεφαλαίου. Καθεμία από αυτές τις εναλλακτικές λύσεις θα ήταν λιγότερο δαπανηρή και λιγότερο διαφοροποιημένη από τις βασικές αρχές του συνεργατισμού. Ωστόσο, τέτοιες εναλλακτικές λύσεις, πέραν του ότι είναι «συνεταιριστικά» πιο σωστές, προϋποθέτουν και απαιτούν καλύτερη διαχείριση και ένα πιο δυναμικό και αποτελεσματικό μάνατζεμεντ. (Μ.Α.Ι.Χ. 2000).

Ένας άλλος τρόπος για να αυξήσουν οι συνεταιρισμοί την κεφαλαιακή τους βάση είναι η πώληση υποαπασχολούμενων ή μη-αποδοτικών πλέον περιουσιακών στοιχείων ή εκείνων που δεν ταιριάζουν πλέον με το στρατηγικό σχέδιο μακροχρόνιας ανάπτυξης του συνεταιρισμού. Για παράδειγμα, καθώς ορισμένες συνεταιριστικές οργανώσεις αρχίζουν να δίνουν τώρα μεγαλύτερη έμφαση στα προγράμματα μάρκετινγκ τροφίμων με αύξηση προστιθεμένης αξίας στα προϊόντα των μελών τους, θα μπορούσαν να αρχίσουν να μειώνουν άμεσα τις ανάγκες τους σε υποδομές απλής εμπορίας των προϊόντων τους ως πρώτες ύλες. Τα παλιά και πλέον μη-αποδοτικά περιουσιακά στοιχεία θα πρέπει να ρευστοποιηθούν (δηλ. να πωληθούν) με διαφανείς και συμφέρουσες για τον συνεταιρισμό διαδικασίες και τα έσοδα να χρησιμοποιηθούν για νέες, πιο σύγχρονες και πιο αποδοτικές επενδύσεις οι οποίες θα στηρίζουν νέες υπηρεσίες, απαραίτητες για την καλύτερη εξυπηρέτηση των αγροτών-μελών του συνεταιρισμού.

6.5 Εναλλακτικές Οργανωτικές Λύσεις

Ορισμένοι παραγωγοί προβληματίζονται κατά πόσο η υφιστάμενη διάρθρωση των συνεταιρισμών μπορεί να εξυπηρετήσει αποτελεσματικά τις σύγχρονες ανάγκες τους και εξετάζουν νέους τρόπους οργάνωσης των κοινών παραγωγικών και εμπορικών τους δραστηριοτήτων. Αυτές οι νέες οργανωτικές δομές προσφέρουν εναλλακτικές προσεγγίσεις στην αντιμετώπιση των προκλήσεων του 21ου αιώνα και φαίνεται να γνωρίζουν μία περίοδο άνθησης σε πολλές χώρες του πλανήτη.

6.5.1 Συνεταιρισμοί «Νέας Γενιάς»

Οι αγρότες που αρχίζουν νέους συνεταιρισμούς χρησιμοποιούν μερικές φορές το αποκαλούμενο πρότυπο συνεταιρισμών «Νέας Γενιάς». Μέχρι σήμερα, αυτό το πρότυπο έχει χρησιμοποιηθεί μόνο για τη δημιουργία μεταποιητικών και εμπορικών γεωργικών συνεταιρισμών που προσθέτουν αξία στα προϊόντα των μελών τους μέσω της μεταποίησης και της εμπορίας τους. Αυτοί οι «Συνεταιρισμοί Νέας Γενιάς» (ΣΝΓ) μπορούν να προσφέρουν μια εναλλακτική λύση για να ξεπεραστούν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα παραδοσιακότερα συνεταιριστικά πρότυπα χωρίς εγκατάλειψη των αρχών που χαρακτηρίζουν έναν πραγματικό συνεταιρισμό από άλλες μορφές επιχειρηματικής οργάνωσης και δράσης.

Οι Συνεταιρισμοί Νέας Γενιάς δημιουργηθήκαν με στόχο την αντιμετώπιση των εσωτερικών επενδυτικών προβλημάτων των παραδοσιακών αγροτικών συνεταιρισμών, έτσι ώστε να δημιουργηθούν κίνητρα για τα μέλη ώστε αυτά να επενδύσουν σημαντικά ποσά στο συνεταιρισμό τους. Έτσι οι αγροτικοί συνεταιρισμοί θα μπορέσουν να ανταπεξέλθουν στον ισχυρό ανταγωνισμό που προωθείται από τις διεθνείς οικονομικές εξελίξεις (Πιόρουλος 2005).

Οι Συνεταιρισμοί Νέας Γενιάς είναι παρόμοιοι με τους παραδοσιακούς εμπορικούς συνεταιρισμούς σε πάρα πολλά σημεία:

1. Μόνο οι αγρότες μπορούν να γίνουν μέλη.
2. Τα μέλη παίρνουν αποφάσεις με βάση την αρχή «μία ψήφος κατά μέλος».
3. Τα προϊόντα που διαχειρίζεται ο συνεταιρισμός προέρχονται κυρίως από τα μέλη.
4. Το πλεόνασμα (κέρδος) του συνεταιρισμού κατανέμεται στα μέλη ανάλογα με τη χρήση των υπηρεσιών του συνεταιρισμού που κάνει κάθε μέλος.

Επίσης οι Συνεταιρισμοί Νέας Γενιάς διαφέρουν από τους παραδοσιακούς συνεταιρισμούς σε αρκετά σημεία όπως:

A. Στην εστίαση προσπάθειας

1. Οι παραδοσιακοί γεωργικοί συνεταιρισμοί επιδιώκουν συνήθως να μεγιστοποιήσουν τον όγκο των προϊόντων που διαχειρίζονται για να εξασφαλίσουν οικονομίες κλίμακας και ισχύ στην αγορά.
2. Οι Συνεταιρισμοί Νέας Γενιάς επιδιώκουν να προσδιορίσουν και να αποδεχθούν εκείνον τον όγκο γεωργικής παραγωγής που μπορεί να υποβληθεί σε επεξεργασία (μεταποίηση) και να πωληθεί με κέρδος.

B. Στα μέλη

1. Οι παραδοσιακοί συνεταιρισμοί εφαρμόζουν συνήθως μια πολιτική «ανοικτής πόρτας» και αποδέχονται ως μέλη όλους τους αγρότες που επιθυμούν να γίνουν μέλη τους. Επιδιώκουν να εγγράψουν τον μεγαλύτερο δυνατό αριθμό παραγωγών ως μέλη του συνεταιρισμού για να μεγιστοποιήσουν τον όγκο των προϊόντων που διαχειρίζονται.
2. Οι Συνεταιρισμοί Νέας Γενιάς εφαρμόζουν την αρχή της «κλειστής πόρτας» και αποδέχονται ως μέλη έναν περιορισμένο αριθμό αγροτών-μελών. Μόλις συμπληρωθεί ο όγκος της ποσότητας γεωργικών προϊόντων που έχει προσδιοριστεί ότι θα μεταποιεί ο συνεταιρισμός, η «πόρτα κλείνει» και δεν γίνονται δεκτοί ως μέλη άλλοι παραγωγοί.

Γ. Στις υποχρεώσεις παράδοσης προϊόντος εκ μέρους των μελών

1. Οι παραδοσιακοί συνεταιρισμοί συνήθως είτε δέχονται (α) οποιαδήποτε ποσότητα προϊόντων επιλέγουν να παραδώσουν τα μέλη ή (β) απαιτούν από τα μέλη να παραδώσουν οτιδήποτε παράγουν ή οτιδήποτε παράγεται σε μία καθορισμένη γεωργική έκταση. Κάτω από οποιοδήποτε από αυτά τα σενάρια, ο συνεταιρισμός παραλαμβάνει μία αβέβαιη και μεταβλητή ποσότητα προϊόντος κάθε έτος που αναμένεται να «διατεθεί» στην αγορά προτού έρθει η επόμενη συγκομιδή.
2. Σε έναν Συνεταιρισμό Νέας Γενιάς, κάθε μέλος έχει το δικαίωμα και την υποχρέωση να παραδώσει μια σταθερή ποσότητα προϊόντος κάθε έτος με συγκεκριμένα, λίγο ως πολύ, ποιοτικά χαρακτηριστικά. Αυτό ισχύει ανεξάρτητα αν το μέλος παράγει λίγο ως πολύ από αυτό το προϊόν σε ένα δεδομένο έτος. Η ικανοποίηση ενός ελλείμματος παραγωγής ή η διάθεση της πλεονασματικής παραγωγής είναι ευθύνη του παραγωγού-μέλους, και όχι του συνεταιρισμού.

Δ. Στην εξασφάλιση μετοχικού κεφαλαίου εκ μέρους των μελών

1. Οι παραδοσιακοί συνεταιρισμοί απαιτούν συνήθως μια μικρή, ονομαστική συνεταιριστική μερίδα εκ μέρους όλων όσων επιθυμούν να γίνουν μέλη. Αυτή η τακτική είναι σύμφωνη με την επιδίωξη του συνεταιρισμού να «στρατολογήσει» όσο το δυνατό μεγαλύτερο αριθμό μελών και να μεγιστοποιήσει τον όγκο παραγωγής. Το απαιτούμενο μετοχικό κεφάλαιο συσσωρεύεται κατά τη διάρκεια του χρόνου μέσω παρακράτησης (μη-διανομής) του πλεονάσματος που δημιουργείται από τις συναλλαγές των μελών με το συνεταιρισμό.
2. Οι Συνεταιρισμοί Νέας Γενιάς απαιτούν συνήθως μια ουσιαστική απευθείας επένδυση. Οι επιμέρους ατομικές επενδύσεις των μελών δεν είναι ομοιόμορφες αλλά διαφοροποιούνται ανάλογα προς την ποσότητα του προϊόντος που το μέλος έχει δεσμευτεί να παραδίδει κάθε έτος στο συνεταιρισμό.

Ε. Στη δυνατότητα μεταβίβασης των μετοχών (συνεταιριστικών μερίδων)

1. Σε έναν παραδοσιακό συνεταιρισμό, τόσο η αρχική συνεταιριστική μερίδα όσο και το μετοχικό κεφάλαιο που συσσωρεύεται μέσω των παρακρατήσεων πλεονάσματος μπορούν να εξαγοραστούν μόνο με πώληση του πίσω στο συνεταιρισμό στην ονομαστική τους αξία.
2. Σε έναν Συνεταιρισμό Νέας Γενιάς, το μετοχικό κεφάλαιο που συνδυάζεται με το δικαίωμα παράδοσης προϊόντος στο συνεταιρισμό μπορεί μόνο να μεταπωληθεί σε άλλους παραγωγούς για να μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις υπηρεσίες του συνεταιρισμού. Υπό τον όρο της έγκρισης από το διοικητικό συμβούλιο, η μεταβίβαση μπορεί να πραγματοποιηθεί σε οποιαδήποτε τιμή συμφωνήσουν τα συμβαλλόμενα μέρη, ανεξάρτητα με το εάν η τιμή αυτή είναι μικρότερη ή μεγαλύτερη από την τιμή που πράγματι κατέβαλε αρχικά το μέλος που την πωλεί.

Εάν ένας παραδοσιακός συνεταιρισμός είναι επιτυχής, οι αγρότες-μέλη απολαμβάνουν δύο κύρια οφέλη:

1. Μία σταθερή διέξοδο της παραγωγής τους στη αγορά, σε μια δίκαιη τιμή.
2. Επιστροφές πλεονάσματος.

Σε έναν Συνεταιρισμό Νέας Γενιάς, οι αγρότες-μέλη μπορούν να αποκομίσουν πρόσθετα οφέλη:

3. Την επιλογή να ρευστοποιήσουν την επένδυση τους στο μετοχικό κεφάλαιο του Συνεταιρισμού Νέας Γενιάς όταν θέλουν να μειώσουν ή να σταματήσουν τις συναλλαγές τους με το συνεταιρισμό.
4. Τη δυνατότητα να αποκομίσουν οφέλη από την επένδυσή τους στο μετοχικό κεφάλαιο του συνεταιρισμού.

Πολλοί είναι αυτοί που θεωρούν πως οι Συνεταιρισμοί Νέας Γενιάς είναι κατάλληλοι για να λύσουν πολλά από τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι παραδοσιακοί συνεταιρισμοί. Τα μέλη μπορεί να έχουν περιορισμένη πίστη στους παραδοσιακούς συνεταιρισμούς επειδή δεν είναι απαραίτητο να κάνουν μια σημαντική επένδυση για να είναι μέλη. Επίσης, μπορούν να σταματήσουν τις δόσοληψίες τους με τον συνεταιρισμό τους και να επιστρέψουν έπειτα πάλι ως ενεργά μέλη χωρίς κανένα κόστος. Αυτό δεν είναι δυνατό σε ένα συνεταιρισμό νέας γενιάς. Οι υποχρεώσεις των μελών είναι άμεσα συνδεδεμένες στο επίπεδο της απευθείας επένδυσής τους, η οποία είναι συνήθως σημαντική (Iliopoulos 2005).

Παραδοσιακά, οι συνεταιρισμοί έχουν οργανωθεί για να μπορούν να πωλούν οποιοδήποτε προϊόν (ή προϊόντα) παράγουν τα μέλη τους. Πολλοί Συνεταιρισμοί Νέας Γενιάς αναπτύσσονται βάσει ενός επιχειρησιακού σχεδίου μάρκετινγκ με μια διαφορετική προοπτική. Οι ιδρυτές εντοπίζουν τα προϊόντα που θέλουν οι καταναλωτές και που μπορούν να παραχθούν από τους τοπικούς αγρότες και συνεργάζονται με τα μέλη τους βοηθώντας τους να παράγουν αυτά τα προϊόντα και αφού τα επεξεργαστούν να τα προσφέρουν στους καταναλωτές ικανοποιώντας κάποια συγκεκριμένη καταναλωτική ζήτηση. Οι πρώτοι Συνεταιρισμοί Νέας Γενιάς δημιουργήθηκαν κατά την δεκαετία του 1980 στις ΗΠΑ και έκτοτε έχουν επεκταθεί σε πολλές άλλες χώρες του πλανήτη. Ωστόσο, το πρότυπο των Συνεταιρισμών Νέας Γενιάς δεν εφαρμόζεται ακόμα στη χώρα μας (Fulton 2000).

Η ανάγκη για επιτυχημένες συλλογικές επιχειρηματικές πρωτοβουλίες είναι, ιδιαίτερα στην Ελλάδα, αναγκαία. Το μοντέλο του Συνεταιρισμού Νέας Γενιάς μπορεί να αποτελέσει τη βάση για τέτοιες πρωτοβουλίες. Απομένουν η προσαρμογή του στα ελληνικά δεδομένα και η εφαρμογή του από αγρότες με όραμα και διάθεση για υιοθέτηση καινοτόμων λύσεων για την επίλυση των προβλημάτων τους.

Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί οφείλουν να ξεφύγουν από όλα τα αρνητικά χαρακτηριστικά που τους καταδυναστεύουν για δεκαετίες. Η μετατροπή τους από παραδοσιακούς σε Συνεταιρισμούς Νέας Γενιάς είναι μια σημαντική προοπτική αν ληφθεί υπόψη η επιτυχία του μοντέλου στο εξωτερικό (π.χ. Η.Π.Α.). Όμως στην Ελλάδα επιβάλλεται να εφαρμοστούν μοντέλα διοίκησης και οργάνωσης τα όποια και οι οικονομικές συνθήκες επιβάλουν, αλλά και είναι προσαρμόσιμα στις ελληνικές κοινωνικοοικονομικές συνθήκες. Σύμφωνα με αυτό το σκεπτικό, το μοντέλο των Συνεταιρισμών Νέας Γενιάς, αν τροποποιηθεί κατάλληλα, μπορεί να προσφέρει λύσεις σε αρκετά οργανωτικά και χρηματοοικονομικά προβλήματα των ελληνικών αγροτικών συνεταιρισμών. Φυσικά προαπαιτείται μια σε βάθος μελέτη των χαρακτηριστικών του καινούργιου αυτού μοντέλου, έτσι ώστε να γίνουν κατανοητές οι ιδιαιτερότητές του και να αξιολογηθούν πιθανές δυσκολίες ή και απαραίτητες τροποποιήσεις.

Όσον αφορά το κράτος, είναι παγκοσμίως αποδεκτό ότι ο ρόλος του σε σχέση με τους συνεταιρισμούς πρέπει να περιλαμβάνει τη χρηματοδότηση της εκπαίδευσης για τους συνεταιρισμούς σε όλα τα επίπεδα, τη χρηματοδότηση της θεωρητικής και εφαρμοσμένης έρευνας για την επίλυση σημαντικών προβλημάτων των συνεταιρισμών, την παροχή τεχνικής στήριξης προς τους συνεταιρισμούς (πχ. εκπόνηση επιχειρηματικών σχεδίων, πληροφόρηση όσων ενδιαφέρονται να ιδρύσουν συνεταιρισμούς κλπ.) (Παπαγεωργίου 2004).

Πάντως, αν οι δραστηριότητες των αγροτικών συνεταιρισμών επικεντρωθούν στην επιχειρηματικότητα, στο μάρκετινγκ των προϊόντων τους αλλά και στην σωστή κατάρτιση και εκπαίδευση των εργαζομένων, ίσως καταφέρουν να ανασυγκροτηθούν και να επιβιώσουν από την οικονομική απαξίωση που διανύουν.

Οι λέξεις κλειδιά που καθορίζουν την οικονομική επιβίωση των ελληνικών συνεταιρισμών στα χρόνια που έρχονται και εν μέσω ραγδαίων εξελίξεων σε όλα τα επίπεδα είναι ανταγωνισμός, επιχειρηματικότητα, επενδύσεις, μάρκετινγκ, μάνατζμεντ, ελεύθερη αγορά και εκπαίδευση. Ωστόσο, ο κρισιμότερος παράγοντας που θα καθορίσει το μέλλον των ελληνικών αγροτικών συνεταιρισμών είναι η θέληση των ιδίων των αγροτών-μελών τους να αντιμετωπίσουν με τις δικές τους δυνάμεις τις προκλήσεις των

καιρών (Παπαγεωργίου 2004). Ο Συνεταιρισμός Νέας Γενιάς είναι μία από τις διαθέσιμες οργανωτικές δομές για την επίτευξη αυτού του στόχου.

Για να γίνει πραγματικότητα η δημιουργία των Συνεταιρισμών Νέας Γενιάς στην χώρα μας πρέπει να γίνει:

- Πλήρης αναθεώρηση του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου.
- Ίδρυση περιβαλλοντικών συνεταιρισμών σε όλες τις περιοχές οι οποίες είναι ενταγμένες στο δίκτυο NATURA 2000.
- Κατεύθυνση των συνεταιρισμών προς τη παραγωγή βιολογικών και πιστοποιημένων προϊόντων με υψηλή προστιθέμενη αξία.
- Ενίσχυση των διαδικασιών τυποποίησης των προϊόντων από τους συνεταιρισμούς.
- Δικτύωση των ελληνικών αγροτικών συνεταιρισμών με άλλες ευρωπαϊκές και βαλκανικές συνεταιριστικές οργανώσεις.
- Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας τους με την υιοθέτηση νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.
- Εξασφάλιση επαρκών χρηματοδοτικών πόρων μέσω ευρωπαϊκών προγραμμάτων.
- Υιοθέτηση νέων προτύπων οργάνωσης και διοίκησης.
- Αποτελεσματική διασύνδεση τους με την τοπική κοινωνία (Ηλιόπουλος 2002).

6.5.2 Σύγχρονοι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί-Επιχειρήσεις

Είναι γεγονός ότι οι αγρότες έχουν υποστεί μια σημαντική απώλεια εισοδήματος. Η παγκόσμια «φούσκα» των αγροτικών τιμών έσκασε και η αγροτική οικονομία ήταν εντελώς απροετοίμαστη για τέτοιες κρίσεις, χωρίς πρόβλεψη και εναλλακτικά σενάρια, έρμαιο των κερδοσκοπικών διαθέσεων. Το μέλλον είναι οι σύγχρονοι ελεύθεροι αγροτικοί συνεταιρισμοί-επιχειρήσεις. Είναι επιτακτική ανάγκη για το μέλλον της αγροτικής οικονομίας, η άμεση μετατροπή του αγωνιστικού-διεκδικητικού αγροτικού κινήματος σε ένα δυναμικό σύγχρονο ευρωπαϊκό συνεταιριστικό κίνημα. Ένα κίνημα προσαρμοσμένο στις συνθήκες του ελεύθερου ανταγωνισμού και των σύγχρονων περιβαλλοντικών απαιτήσεων που δεν θα έχει ανάγκη την κρατική παρέμβαση και προστασία, είναι η μόνη λύση μακροχρόνιας αειφορικής και φιλικής στο περιβάλλον ανάπτυξης της ελληνικής αγροτικής οικονομίας (Παρασκευαΐδης 1993).

Σε πολλές χώρες, κυρίως δυτικό-ευρωπαϊκές, οι αγροτικοί συνεταιρισμοί έχουν αναπτύξει σημαντικές οικονομικές δραστηριότητες και προσφέρουν υπηρεσίες υποκαθιστώντας ή συνεπικουρώντας το κράτος στο έργο του. Στις Σκανδιναβικές χώρες για παράδειγμα οι αγροτικοί συνεταιρισμοί πραγματοποιούν πολλές λειτουργίες ενός δημοσίου οργανισμού, ισορροπούν τις προσφερόμενες με τις ζητούμενες ποσότητες αγροτικών προϊόντων, ασκούν σημαντικό έλεγχο στην διακίνηση των προϊόντων τους, έχουν παρέμβαση στις τιμές πώλησης μέσω των δημοπρατηρίων τους και σε αλληλεξάρτηση με το κράτος, διαμορφώνοντας έτσι τη συνεταιριστική και γενικότερη περιφερειακή και αγροτική πολιτική ακόμα και σε τοπικό επίπεδο.

Η μορφή αυτή των αγροτικών συνεταιρισμών ονομάζεται Ομάδα Παραγωγών και ως θεσμός καθιερώθηκε για πρώτη φορά με τον Κανονισμό της ΕΟΚ 1360/78, όπου ογρότερα αναθεωρήθηκε από τον Κανονισμό 2200/96 της Ε.Ε..

Η ομάδα παραγωγών είναι μια επιχείρηση που ελέγχεται και διοικείται εθελοντικά από τους ανθρώπους που συμμετέχουν – τους αγρότες. Ιδρύεται και διοικείται με στόχο να εξυπηρετήσει τις αμοιβαίες ανάγκες των ιδιοκτητών – μελών.

Ανάλογα με τους επιχειρηματικούς τους στόχους, οι ομάδες παραγωγών διακρίνονται σε τέσσερις τύπους:

- **Ομάδες προμήθειας εισροών.**

Αυτές ιδρύονται για τη μείωση του συνολικού κόστους είτε μέσω της διαμοίρασης πόρων, όπως ο μηχανολογικός εξοπλισμός ή την κοινή αγορά εισροών. Αυτές οι ομάδες διαφοροποιούνται σε υψηλό βαθμό ανάλογα με την παραγωγή και τα προϊόντα.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν ο συνεταιρισμός Euro-ortofrutticola Del Trigno και το πρακτορείο μηχανημάτων Eastern Agri-ling-Essex and Suffolk. Ο πρώτος είναι ο μεγαλύτερος οργανισμός ομάδων παραγωγών στην Ιταλία. Ιδρύθηκε το 1960 αρχικά ως συνεταιρισμός κρασιού και λαδιού και αργότερα το 1971 μετατράπηκε σε συνεταιρισμό φρούτων. Τελικά το 1996 ιδρύθηκε ο οργανισμός ομάδων παραγωγών σύμφωνα με τη νομοθεσία της ΕΕ. Ο Συνεταιρισμός συνίσταται από 1.200 παραγωγούς από τους οποίους οι 800 είναι παραγωγοί φρούτων, οι 200–250 είναι παραγωγοί σταφυλιών και κρασιού και οι υπόλοιποι έχουν μικτές καλλιέργειες. Ο μέσος όρος αγροτικής έκτασης για κάθε παραγωγό είναι 2-2.5 εκτάρια και μόνο 30 από αυτούς έχουν εκτάσεις των 20 εκταρίων. Οι περισσότεροι από τα μέλη του συνεταιρισμού είναι αγρότες μερικής απασχόλησης.

Ο συνεταιρισμός χωρίζεται σε 5 τομείς, φρούτων, λαχανικών, κρασιού, λαδιού και της διασφάλισης ποιότητας που ελέγχει κάθε μέλος μια φορά στα δυο χρόνια. Ο Συνεταιρισμός εξάγει το 50-60% των προϊόντων του κυρίως στη Γερμανία και την Αγγλία (άλλες χώρες εξαγωγής είναι η Δανία, η Σουηδία, Νότιες και Ανατολικές Ευρωπαϊκές χώρες) και τα υπόλοιπα πηγαίνουν στην τοπική αγορά. Αποτελεί έναν πολλαπλών στόχων συνεταιρισμό ουσιαστικού μεγέθους και με μικρού μεγέθους αγρότες μέλη, που κατάφερε να αναπτύξει στρατηγικά τις δραστηριότητες του στην εγχώρια και στις εξαγωγικές αγορές.

Ο δεύτερος είναι ένα παράδειγμα μιας ομάδας ενώσεων εξοπλισμού που καλύπτουν ολόκληρο το Ηνωμένο Βασίλειο και παρέχουν πλεονεκτήματα στα μέλη τους κυρίως μέσω της μείωσης των δαπανών χρήσης εξοπλισμού.

Το πρακτορείο μηχανημάτων (machineryring) είναι ένα από τα οικογενειακά πρακτορεία που καλύπτουν όλο το Ηνωμένο Βασίλειο. Ανήκει στο σώμα μελών των αγροτών (400 μέλη) και διοικείται από ένα εκλεγμένο διοικητικό συμβούλιο που περιλαμβάνει 9 αγρότες και 2 υπαλλήλους προσωπικού (ο γενικός διευθυντής και ο οικονομικός διευθυντής). Ο συνεταιρισμός απασχολεί επίσης προσωπικό διοικητικής υποστήριξης που απαιτείται για την διεξαγωγή του άμεσου συστήματος πληρωμής χρεώσεων, και προωθεί γενικά τις υπηρεσίες του πρακτορείου σε όλη την περιοχή. Ο συνεταιρισμός έχει έναν ετήσιο τζίρο €1.5 εκατομμύρια. Κύριο στόχο έχει να παρέχει κυρίως αμοιβαία οφέλη στα μέλη του με τη μείωση των δαπανών μηχανημάτων. Οποιοδήποτε πλεόνασμα στο τέλος του έτους είτε παραμένει ως αποθεματικό είτε διανέμεται μεταξύ των μελών ανάλογα με το επίπεδο χρήσης που έχουν κάνει. Η διανομή του πλεονάσματος προτείνεται από τους διευθυντές και ψηφίζεται σε μια ετήσια συνεδρίαση των μελών.

Η ομάδα αυτή είναι σε θέση να δημιουργήσει ένα αποτελεσματικό δίκτυο ανάμεσα στα μέλη αντιστοιχίζοντας το πλεόνασμα των μηχανημάτων με τις απαιτήσεις των μελών. Αν και ο συνεταιρισμός έχει υψηλό τζίρο από τις δραστηριότητες και την χρήση των μηχανημάτων, το κόστος είναι χαμηλό και απαρτίζεται από μια απλή επιβολή χρέωσης για τις υπηρεσίες που παρέχονται.

- **Ομάδες υπηρεσιών**

Αυτές ιδρύονται κυρίως για να βοηθήσουν τους παραγωγούς να έχουν καλύτερη πρόσβαση στις πιστώσεις, στα χρηματοοικονομικά ή την ασφάλιση. Αυτές οι ομάδες ιδρύονται με σκοπό την επίλυση συγκεκριμένων προβλημάτων στήριξης των αγροτών όπως την εξασφάλιση της πρόσβασης στη δανειοδότηση, στην ασφάλιση ή στις συμβουλευτικές υπηρεσίες. Πολλά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και ασφαλιστικές εταιρείες προτιμούν να διαπραγματεύονται με ομάδες και όχι με μεμονωμένους αγρότες. Τα άτομα μερικές φορές έχουν περιορισμένες δυνατότητες για συνεισφορά σε μια ομάδα αγροτών που είναι προετοιμασμένοι να δεχθούν κοινές υποχρεώσεις. Τα χρέη που πληρώνονται στην τράπεζα διαιρούνται μεταξύ των μελών και έτσι μειώνεται το συνολικό κόστος.

- **Ομάδες Εμπορίας**

Αυτές συνήθως ειδικεύονται σε ένα συγκεκριμένο προϊόν, επιλέγουν τα προϊόντα προστιθέμενης αξίας και στοχεύουν στις αγορές με δυνατότητα επέκτασης. Η κοινή αγορά εξοπλισμού μπορεί να βοηθήσει μια ομάδα παραγωγών να «προσθέσει αξία» στην παραγωγή της και έτσι να δημιουργήσει νέες ευκαιρίες αγορών.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα ομάδας εμπορίας αποτελεί η Ομάδα Μαλλιού στο Sandjak, που βρίσκεται σε μια ορεινή περιοχή στη Σερβία. Η περίπτωση αυτή δείχνει πως με την αγορά ενός απλού χειροκίνητου εξοπλισμού δεματοποίησης μαλλιού και με τη διαλογή και τη συμπίεση μαλλιού σε συμπιεσμένα πακέτα, μια μικρή ομάδα προβατοτρόφων, μπόρεσε να προσθέσει αξία σε μια βασική αδιαφοροποίητη πρώτη ύλη και να εκμεταλλευτεί μια εξαγωγική εμπορική ευκαιρία. Η Sandjak είναι μια ορεινή περιοχή στη Σερβία με ένα από τα υψηλότερα επίπεδα φτώχειας, μείωσης και γήρανσης του αγροτικού πληθυσμού. Σύμφωνα με το καταστατικό της Ομάδας Παραγωγών όλοι οι κτηνοτρόφοι που διαθέτουν μαλλί αυτόματα γίνονται μέλη. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα μικροί αγρότες σε απομακρυσμένες περιοχές, να οργανωθούν και να προμηθεύσουν την διεθνή αγορά.

Υπάρχουν επίσης μερικές ομάδες που έχουν σαν στόχο την προώθηση τοπικών ή εθνικών επωνύμων προϊόντων μέσω της κοινής προώθησης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η ομάδα παραγωγών με την επωνυμία «Τυρί από την Ουαλία» που αποτελεί έναν συνεταιρισμό εμπορίας που στοχεύει να διανείμει τη γεύση της Ουαλίας στον κόσμο. Αποτελείται από παραγωγούς που έχουν κοινό ενδιαφέρον και ένα προϊόν ειδικών προδιαγραφών που προσπαθούν να το προωθήσουν όλοι μαζί. Η ομάδα αυτή δεν πουλάει απλά τυρί αλλά μια περιφερειακή- εγχώρια μάρκα. Κύριο στοιχείο της επιτυχίας του είναι ότι η ομάδα διακατέχεται από απλούς και καθαρούς στόχους.

- **Ομάδες παραγωγής**

Αυτές συνήθως ειδικεύονται στην κοινή παραγωγή και συγκομιδή προϊόντων συγκεκριμένων ποικιλιών και τύπων και μερικές φορές στο πλαίσιο μιας σύμβασης με αγοραστές και με προορισμό ειδικές αγορές.

Παράδειγμα αποτελεί ο Βιο-Αγροτικός Συνεταιρισμός La Porta dei Parchi που αποτελείται από 9 μέλη που ασχολούνται με μια σειρά δραστηριοτήτων συμπεριλαμβανομένης της βιολογικής προβατοτροφίας.

Οι κύριες δραστηριότητες της συνεταιριστικής φάρμας είναι η βιολογική προβατοτροφία, δραστηριότητες αγροτουρισμού, παραγωγή παραδοσιακών χειροτεχνιών, μεταποίηση κρέατος και τυριών -ricotta (είδος ιταλικού τυριού) και λουκάνικα. Η εκμετάλλευση έχει 1.300 πρόβατα, 1.100 εκτάρια αγροτικής γης, κατάλυμα 50 κλινών, ένα αγροτικό κατάστημα, ένα εργοστάσιο τυριού (εξουσιοδοτημένο για εξαγωγές) και ένα σφαγείο. Κάθε χρόνο η φάρμα προσελκύει 20.000 επισκέπτες αγροτουρισμού.

Σε γενικές γραμμές οι σύγχρονοι συνεταιρισμοί (ή ομάδες παραγωγών) θα μπορούσαν να οργανωθούν και να δραστηριοποιηθούν στους παρακάτω τομείς:

1. Οργάνωση των συνεταιρισμών με φιλοσοφία ιδιωτικής εταιρείας για να μπορεί αν λειτουργεί με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια. Να υπάρχει η ατομική συνεταιριστική ευθύνη του κάθε αγρότη-μετόχου μέλους του συνεταιρισμού με συμμετοχή στα κέρδη και στις ζημιές.
2. Το 15-20% του ποσού όλων των ευρωπαϊκών επιδοτήσεων που λαμβάνει κάθε μέλος του συνεταιρισμού θα πρέπει να κρατείται από τον συνεταιρισμό για την δημιουργία αποθεματικού. Το αποθεματικό αυτό θα μπορεί να χρησιμοποιείται για αναπτυξιακές επενδυτικές δράσεις του συνεταιρισμού αλλά και για την ενίσχυση του εισοδήματος των μελών του σε περιόδους κρίσης όπως η φετινή για παράδειγμα.
3. Να καθιερωθούν συχνές και ανοιχτές συνελεύσεις. Να διασφαλιστούν οι συνθήκες ώστε πράγματι ο προϋπολογισμός και η χάραξη της πολιτικής κάθε συνεταιρισμού, να γίνεται σε δημόσια ανοιχτή συνέλευση μια φορά το χρόνο. Επίσης να διασφαλιστεί η εγκυρότητα του ετήσιου ισολογισμού καθώς και η έκθεση απολογισμού μια φορά το χρόνο που θα κοινοποιούνται σε όλα τα μέλη και θα δημοσιεύονται σε εφημερίδες.
4. Οι κεντρικές συνεταιριστικές οργανώσεις, σε συνεργασία με τις τοπικές ενώσεις συνεταιρισμών, να συντάσσουν στρατηγικές μελέτες ανάπτυξης της αγροτικής οικονομίας σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Η περίφημη αναδιάρθρωση των καλλιεργειών θα πρέπει να είναι υπόθεση των συνεταιριστικών οργανώσεων σε όλα τα επίπεδα.
5. Οι συνεταιρισμοί θα πρέπει να οργανώσουν τμήματα αγοράς εφοδίων και μηχανημάτων σε επίπεδο χονδρεμπορίου. Με αυτό τον τρόπο θα μπορούν να ασκούν κάποια πολιτική στη αγορά αυτή και κατά συνέπεια καλύτερες τιμές και μείωση του κόστους παραγωγής.
6. Πρόσληψη επαγγελματιών manager με γνώσεις του μηχανισμού της αγοράς, τιμών κτλ. και τοποθέτησή τους στη θέση του διευθυντή.
7. Παρέμβαση στην εμπορία των προϊόντων που παράγουν τα μέλη του συνεταιρισμού, με τη δημιουργία δημοπρατηρίων σε επίπεδο ένωσης συνεταιρισμών. Μέσα από τα δημοπρατήρια αυτά θα μπορούν οι μεσάζοντες να

αγοράζουν τα αγροτικά προϊόντα. Έτσι θα μπορούν οι αγρότες να ασκούν έλεγχο και εν έχουν παρέμβαση στις τιμές των αγροτικών προϊόντων τους.

8. Διερεύνηση των συνθηκών για την πληρέστερη αξιοποίηση των υπαρχουσών μεταποιητικών μονάδων.
9. Επίσης η δημιουργία τμημάτων για αγροτοοικονομικές μελέτες. Τα τμήματα αυτά θα μπορούν να συντάσσουν προγράμματα βελτίωσης και οργάνωσης της κάθε αγροτικής εκμετάλλευσης κάθε μέλους του συνεταιρισμού (Γάλλης 2010).

6.6 Πρότυποι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί στην Ελλάδα

Κάποιοι αγροτικοί συνεταιρισμοί αξιοποιούν την τεχνολογία και το μεράκι των παραγωγών και γίνονται παράδειγμα προς μίμηση. Όσο επαναστατική για την ελληνική αγροτική παραγωγή υπήρξε η ίδρυση των αγροτικών συνεταιρισμών (νόμος 602/1914), όση ώθηση έδωσαν στο συνεταιριστικό κίνημα προσωπικότητες όπως ο συνεταιριστής Αλέξανδρος Μπαλτατζής, άλλο τόσο η ιστορία και η πολιτεία των ελληνικών αγροτικών συνεταιρισμών είναι γεμάτη από μελανά σημεία. Απαξιωμένοι, συνώνυμοι της «κομματοκρατίας» αφού αποτέλεσαν για δεκαετίες μόνιμο πεδίο δράσης πολιτικών διαγκωνισμών, φτωχοί συγγενείς των αντίστοιχων ευρωπαϊκών, σήμερα οι αγροτικοί συνεταιρισμοί δεν χαίρουν της εκτίμησης του αγοραστικού κοινού ούτε της εμπιστοσύνης των αγροτών. Οι εξαιρέσεις επιβεβαιώνουν τον κανόνα. Υπάρχουν συνεταιρισμοί που αξιοποιούν τη σύγχρονη τεχνολογία, καταρτίζουν επιχειρησιακά σχέδια, προωθούν με σύγχρονες μεθόδους τα προϊόντα τους στις ευρωπαϊκές και διεθνείς αγορές εξάγοντας την πλειονότητα της παραγωγής τους, αλλά και προχωρούν σε τυποποίηση, πιστοποίηση και μεταποίηση των προϊόντων στην εγχώρια αγορά, προσδίδοντάς τους προστιθέμενη αξία και «όνομα». Η χρυσή συνταγή; Αφήστε μας να κάνουμε ήσυχοι τη δουλειά μας με μεράκι. Ας γνωρίσουμε μερικούς από αυτούς:

• Αναγκαστικός Συνεταιρισμός Κροκοπαραγωγών Κοζάνης (Κρόκος Κοζάνης)

Από τον 17ο αιώνα, όταν οι Κοζανίτες έμποροι έφεραν τον «κρόκο τον ήμερο» στην περιοχή τους, οι ντόπιοι άρχισαν να συλλέγουν με το χέρι τα λιλά άνθη του πολύτιμου και σπάνιου φαρμακευτικού φυτού. Ο συνεταιρισμός των Κροκοπαραγωγών ιδρύθηκε, ως «αναγκαστικός» το 1971, αριθμώντας τότε περί τους 500 παραγωγούς που καλλιεργούσαν γύρω και 6.000 στρέμματα, ενώ έκανε «στροφή» προς μια σύγχρονη ανταγωνιστική λογική το 2005. Τότε οι κροκοπαραγωγοί, που σήμερα ανέρχονται σε περίπου 800 και οι καλλιεργούμενες εκτάσεις σε 4.500 στρέμματα, στράφηκαν από το «χύμα» κρόκο προς την εξαγωγή σε όλο τον κόσμο του συσκευασμένου επώνυμου προϊόντος, που πλέον έχει κατακτήσει την εγχώρια αγορά, αλλά και τα ράφια επώνυμων καταστημάτων υψηλής γαστριμαργίας στην Ευρώπη, στις ΗΠΑ, στον Καναδά, αλλά και στη Μ. Ανατολή. Όλα αυτά χάρη στις πρωτοβουλίες του Συνεταιρισμού, που κατάφερε να λειτουργεί σαν ιδιωτική εταιρεία, με ευέλικτη διοίκηση που παίρνει επιχειρηματικές αποφάσεις ακόμη κι όταν αυτές ενέχουν ρίσκο. Άλλωστε, ο κρόκος Κοζάνης διαθέτει «όνομα» στην παγκόσμια αγορά, καθώς είναι προϊόν ΠΟΠ (Προϊόν Ονομασίας Προέλευσης), αλλά και σήμα ποιότητας ISO, ενώ βρίσκεται στην παγκόσμια πρωτοπορία με περίπου 300 στρέμματα βιολογικής καλλιέργειας κρόκου. Τέλος, είναι από τους λίγους ελληνικούς συνεταιρισμούς που διαθέτει θυγατρική εταιρεία.

- **Αγροτικός Συνεταιρισμός Βρύναινας Δήμου Σούρπης Μαγνησίας (Τσάι του βουνού)**

Στα ορεινά κτήματα της Βρύναινας, που αριθμεί 415 κατοίκους και βρίσκεται σε 500 υψόμετρο στη Νοτιοδυτική Μαγνησία, καλλιεργείται βιολογικά και παραδοσιακά με το τσαπί και το δρεπάνι το τσάι του βουνού. Οι περίπου 60 ντόπιοι παραγωγοί που μετέχουν στον Αγροτικό Συνεταιρισμό παράγουν το 80% της ελληνικής παραγωγής (περισσότερους από 100 τόνους ετησίως), σε εκτάσεις 700 στρεμμάτων. Περίπου το 20% της ετήσιας παραγωγής, μάλιστα, εξάγεται σε Ευρώπη (κυρίως στη Γερμανία) αλλά και εκτός Ευρώπης (ΗΠΑ, Καναδά, Αυστραλία).

- **Αγροτικός Συνεταιρισμός Ζαγοράς Πηλίου (Μήλα)**

Από τους πρώτους συνεταιρισμούς της χώρας, η «Ζαγορά» ιδρύθηκε το 1917 με 180 μέλη για να φτάσει σήμερα στα 750 ενεργά μέλη που καλλιεργούν σε 8.500 στρέμματα, τα γνωστά σε όλους κόκκινα μήλα που είναι προϊόντα ΠΟΠ, παράγοντας ετησίως περί τους 12.000 τόνους. Σήμερα η «Ζαγορά» διέρχεται μια κάμψη, καθώς επίκειται η εκ βάθρων σταδιακή ανανέωση των μηλεώνων, μετά το φαινόμενο της μικροκαρπίας που έπληξε τις καλλιέργειες, μειώνοντας σημαντικά την ετήσια παραγωγή που μέχρι τότε ανερχόταν σε περίπου 16.000 τόνους. Το φαινόμενο, που μελετάται ακόμη από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας και το ΕΘΙΑΓΕ, είχε ως αποτέλεσμα να σταματήσουν το 2001 οι εξαγωγές σε Ιταλία, Ολλανδία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Ρωσία και Ισραήλ. Ωστόσο, προβλέπεται με την ανανέωση των καλλιεργειών, σε μια εξαετία, περίπου η παραγωγή και οι εξαγωγές θα επανέλθουν στα αρχικά τους επίπεδα. Όσο για το μυστικό της επιτυχίας; «Ο συνεταιρισμός είναι “εκούσιος”, ωστόσο όσοι γίνουν μέλη υποχρεούνται σε τουλάχιστον δεκαετή παραμονή και σε υποχρεωτική εισκόμιση κάθε ποσότητας που παράγεται επ’ απειλή ποινικής ρήτρας.

- **Ένωση Μαστιχοπαραγωγών Χίου (Μαστίχα Χίου)**

Η Ένωση Μαστιχοπαραγωγών Χίου (EMX) ιδρύθηκε το 1938 ως αναγκαστικός δευτεροβάθμιος συνεταιρισμός. Εκπροσωπεί είκοσι πρωτοβάθμιους φορείς και 5.000 μαστιχοπαραγωγούς που παράγουν περί τους 120–150 τόνους μαστίχας ετησίως. Στις αρχές της δεκαετίας του 2000, έλαβε σήμα πιστοποίησης ISO (2001) και προχώρησε στην ίδρυση θυγατρικής που άνοιξε τα καταστήματα Mastiha Shop σε όλη τη χώρα (2002). Μέχρι τότε η EMX εξήγαγε το 65% της ετήσιας παραγωγής προς τις χώρες της Μ. Ανατολής και κυρίως προς το Ιράκ. Ωστόσο ο πρώτος πόλεμος του Κόλπου ανάγκασε τον συνεταιρισμό να επαναπροσδιορίσει τις αγορές του.

Έτσι, σήμερα οι εξαγωγές κατευθύνονται τόσο προς Σαουδική Αραβία, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, Αίγυπτο, Λίβανο και Συρία, όσο και προς την Ευρώπη (στη Γαλλία για την αρωματοποιία, στη Γερμανία για βιομηχανική χρήση, αλλά και σε Βρετανία, Ιταλία, Βουλγαρία και Κύπρο), τις ΗΠΑ για την παραγωγή φαρμακευτικών προϊόντων και την Αυστραλία. Επιπλέον, αναδύονται και νέες αγορές στην Κορέα αλλά και σε Ιαπωνία και Κίνα.

Αυτό πάντως που κάνει την EMX να ξεχωρίζει και να κατατάσσεται μεταξύ των πιο πετυχημένων ελληνικών συνεταιρισμών, είναι αφενός το μοναδικό προϊόν που εμπορεύεται και αφετέρου ένα μείγμα χρηστής διαχείρισης, εφαρμογής

ιδιωτικοοικονομικών κριτηρίων στη διοίκηση, αλλά και η ίδια η διοίκησή της, που απαρτίζεται από ανθρώπους ανώτερης εκπαίδευσης όπως είναι και τα στελέχη της. Για την ιστορία, η EMX παρασκεύασε το μαστιχέλαιο το 1950, ενώ το 1957 λειτούργησε το πρώτο εργοστάσιο παραγωγής της τσίκλας ΕΛΜΑ που εκσυγχρονίστηκε εκ βάθρων το 1985. Το 1997 αναγνωρίστηκαν από την Ε.Ε. ως προϊόντα ΠΟΠ η Μαστίχα Χίου, το Μαστιχέλαιο και η τσίκλα ΕΛΜΑ.

- **Συνεταιρισμός Παλιννοστούντων Νέων Τυχερού Έβρου (Παντρεύοντας δυο πολιτισμούς)**

Ένας διαφορετικός συνεταιρισμός ιδρύθηκε στο Τυχερό Έβρου, με στόχο να γεφυρώσει πολιτισμούς και να «δέσει» κουλτούρες. Είναι ο νεοσύστατος Συνεταιρισμός Παλιννοστούντων Νέων, που αριθμεί περί τα είκοσι πέντε μέλη, όλοι ηλικίας 20–25 ετών, κάτοικοι του Τυχερού. Ο συνεταιρισμός ιδρύθηκε με πρωτοβουλία του δήμου και αγκαλιάστηκε αμέσως από τους παλιννοστούντες της περιοχής, προς το παρόν διεκδικεί ευρωπαϊκά κονδύλια για να σταθεί στα πόδια του. Ωστόσο, στόχος του είναι να αξιοποιήσει προϊόντα από τις πατρίδες των νεαρών παλιννοστούντων και σε συνδυασμό με τα τοπικά προϊόντα να «παντρέψει» τις δύο κουλτούρες, προσφέροντας ταυτόχρονα και ένα εισόδημα στους νεαρούς. Από την πλευρά του δήμου, υπάρχουν σκέψεις να διατεθεί στον συνεταιρισμό το δημοτικό εστιατόριο, που θα προσφέρει νέες γεύσεις στην περιοχή, ενώ ήδη έχει καταρτιστεί ένας κατάλογος με προϊόντα προς εισαγωγή από τις χώρες του πρώην ανατολικού μπλοκ.

Ένα πείραμα προς το παρόν, ο Συνεταιρισμός Παλιννοστούντων Νέων Τυχερού Έβρου ίσως εξελιχθεί σε μια διέξοδο για επαγγελματική αποκατάσταση και κοινωνική ένταξη για τους νεαρούς παλιννοστούντες του ακριτικού Τυχερού (Κουταλιανού 2008).

- **Η Γαλακτοβιομηχανία ΕΒΟΛ της Ένωσης Αγροτικών Συνεταιρισμού Βόλου**

Η Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Βόλου ιδρύθηκε το 1926 και είναι το δευτεροβάθμιο συνεταιριστικό όργανο των Συνεταιρισμών των χωριών γύρω από τον Βόλο, καθώς και των χωριών του Δυτικού Πηλίου και της περιοχής του Βελεστίου. Το 1952 ιδρύεται από την Ένωση η Γαλακτοβιομηχανία ΕΒΟΛ με αντικείμενο τη συγκέντρωση, επεξεργασία και διάθεση του αγελαδινού γάλακτος στην τοπική αγορά. Ο σκοπός της ίδρυσης ήταν και συνεχίζει να είναι η δυνατότητα της Συνεταιριστικής Οργάνωσης στην άσκηση παρεμβατικής πολιτικής στην τιμή του αγελαδινού, γίδινου και πρόβειου γάλακτος, και η διασφάλιση του εισοδήματος των κτηνοτρόφων της περιοχής μας. Έτσι σήμερα έχει επιτευχθεί οι κτηνοτρόφοι της περιοχής να απολαμβάνουν από τις υψηλότερες τιμές που δίνονται στο γάλα πανελλαδικά.

Τα προγράμματα εκσυγχρονισμού που υλοποιούνται στη Γαλακτοβιομηχανία τα τελευταία χρόνια, οι μέθοδοι επεξεργασίας που ακολουθούνται σε συνδυασμό με τη φροντίδα, τη γνώση και το μεράκι του ανθρώπινου δυναμικού, έχουν ως αποτέλεσμα την παραγωγή προϊόντων υψηλής ποιότητας και προδιαγραφών. Η Ολλανδία και η Μεγάλη Βρετανία είναι δυο χώρες που έχουν δείξει μεγάλο ενδιαφέρον για τα βολιώτικα γαλακτοκομικά προϊόντα. Η εξέλιξή της υπήρξε θεαματική αφού ήρθε με τον καλύτερο τρόπο να επιβεβαιώσει τη θεαματική άνοδο του τζίρου που πέτυχε το 2008, αφού έκλεισε με κέρδη 16 εκατομμύρια ευρώ, τα οποία εν μέρει οφείλονταν

στην παραγωγή νέων προϊόντων. Αλλά και στην εγχώρια αγορά, τα προϊόντα ΕΒΟΛ μπορεί κανείς να τα βρει σε περίπου 200 καταστήματα στην Αθήνα και σε περίπου 100 αρτοποιεία, όπως και σε άλλες περιοχές. Όσο για τα βιολογικά προϊόντα, κατέχουν εξέχουσα θέση στα ψυγεία 150 μικρών καταστημάτων που πωλούν αποκλειστικά βιολογικά προϊόντα για απαιτητικούς πελάτες.

- **Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Σητείας**

Η ανάδειξη της ποιότητας του ελαιολάδου είναι το μυστικό της επιτυχίας της Ένωσης Αγροτικών Συνεταιρισμών Σητείας, που σήμερα αριθμεί ήδη 8.718 αγρότες. Εκτός από το ελαιόλαδο όμως παράγουν κρασί αλλά και τσικουδιά. Οι εξαγωγές αγγίζουν το ποσοστό 90% και μάλιστα σε ότι αφορά το λάδι αντιπροσωπεύουν το 12% του εθνικού συνόλου. Σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες, αλλά και πιο μακριά, στην Αμερική, την Κορέα και την Κίνα, οι καταναλωτές γεύονται τα κρητικά προϊόντα. Η παραγωγή λαδιού φθάνει στις καλές χρονιές τους 15.000 τόνους.

- **Αγροτικός Πτηνοτροφικός Συνεταιρισμός Ιωαννίνων**

Η επωνυμία Πίνδος είναι αρκετά γνωστή στο καταναλωτικό κοινό. Οι πιο πολλοί ωστόσο έχουν συνδέσει τα κοτόπουλα Πίνδος με μία επιτυχημένη ανώνυμη εταιρεία. Στην πραγματικότητα πρόκειται για τον Αγροτικό Πτηνοτροφικό Συνεταιρισμό Ιωαννίνων, που αποτελείται από 570 μέλη- παραγωγούς από τα χωριά των Ιωαννίνων και περίπου 1.000 εργαζομένους στα εργοστάσιά παραγωγής ενώ επίσης ανήκει στη λίστα από τους πιο μεγάλους αγροτικούς συνεταιρισμούς.

Η παραγωγή κυμαίνεται στα 30 εκατομμύρια κοτόπουλα κάθε χρόνο, ενώ το εισόδημα που μοιράζεται στους πτηνοπαραγωγούς φθάνει τα 12 εκατομμύρια ευρώ. Ο συνεταιρισμός έχει αναλάβει μόνος του και το δίκτυο διανομής. Έχει μέχρι στιγμής 14 υποκαταστήματα στις μεγάλες ελληνικές πόλεις από όπου διανέμονται στα κρεοπωλεία και τα σούπερ μάρκετ. Όσο για το εξωτερικό, και εκεί πηγαίνει εξαιρετικά καλά, κυρίως βέβαια στα Βαλκάνια, Αλβανία, Σκόπια, Βουλγαρία, αλλά και Κύπρο.

- **Αγροτικός Συνεταιρισμός Κηπευτικών Κοντούρας (Χανίων)**

Φρέσκος συνεταιρισμός θεωρείται ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Κηπευτικών Κοντούρας, αφού άρχισε να λειτουργεί το 1999 στον Νομό Χανίων και αισίως σήμερα διαθέτει 110 μέλη.

Η παραγωγή του στα περίπου 500 στρέμματα των καλλιεργειών επικεντρώνεται σε ντομάτες, αγγούρια, μελιτζάνες και πιπεριές. Ένας από τους λόγους της επιτυχίας του συνεταιρισμού είναι ότι προσπαθεί να εξασφαλίσει καλύτερες τιμές για τον παραγωγό. Αυτή τη στιγμή ο συνεταιρισμός έχει επτά υπαλλήλους μόνιμο προσωπικό και απασχολεί ανά περίοδο 25 εποχικούς. Τα προϊόντα του βρίσκονται σε λαχαναγορές της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, αλλά και σε μεγάλες αλυσίδες σούπερ μάρκετ. Παράλληλα, εξάγονται προϊόντα σε Βουλγαρία, Τσεχία και Γερμανία.

- **Ένωσης Οινοποιητικών Συνεταιρισμών Σάμου**

Το 60-70% της παραγωγής της Ένωσης Οινοποιητικών Συνεταιρισμών Σάμου βγαίνει εκτός συνόρων και κυρίως στην Γαλλία, Αγγλία, Αυστραλία, Βέλγιο, Γερμανία, Ιταλία, ΗΠΑ, Σιγκαπούρη, ενώ πρόσφατα προστέθηκε στη λίστα εξαγωγής και η Κίνα.

Από τα 16.000 στρέμματα των παραγωγών της Ένωσης, κάθε χρόνο ο συνεταιρισμός εμφανίζει 7.500 τόνους λευκό κρασί. Τα τελευταία χρόνια είναι σταθεροί στην παραγωγή και τα έσοδά τους. Πάντα βέβαια υπάρχουν προβλήματα, ωστόσο η εμπειρία είναι αυτή που τους βοηθάει να τα ξεπερνάνε γρήγορα.

- **Αγροτικός Συνεταιρισμός Βελβεντού "Δήμητρα"**

Εκατόν δέκα ενεργοί παραγωγοί και 3,5 εκατομμύρια κιλά ροδάκινα και νεκταρίνια κάθε χρόνο, είναι ο απολογισμός για τον Αγροτικό Συνεταιρισμό Βελβεντού Δήμητρα, που γεμίζει τα μέλη του με επιχειρηματική αισιοδοξία. Αποτελεί έναν υγιή συνεταιρισμό, καθώς μπορεί και στηρίζει το εισόδημα των παραγωγών της περιοχής. Το 60% της παραγωγής εξάγεται σε χώρες της Ευρώπης και κυρίως στη Ρωσία, την Ουκρανία, την Τσεχία, τη Λετονία, αλλά και στις πιο κοντινές, Βουλγαρία, Ρουμανία και Αλβανία. Μάλιστα, μέχρι πριν από λίγο καιρό έδινε και σε χώρες της Σαουδικής Αραβίας. Τα έσοδα για το 2008 έφθασαν τα 2,2 εκατομμύρια ευρώ, τα οποία και μοιράστηκαν στους παραγωγούς.

- **Αγροτικός Συνεταιρισμός Νάουσας (Α.Σ.Ν.)**

Ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Νάουσας (Α.Σ.Ν.) είναι ένας από τους παλαιότερους συνεταιρισμούς στην Ελλάδα (έτος ίδρυσης 1926), με αξιόλογη υποδομή, εμπειρία, έμπνευχο δυναμικό και δεσπόζουσα θέση στην αγορά των φρούτων. Ο Συνεταιρισμός αποτελείται από 800 μέλη, καλλιεργητές της ορεινής περιοχής Νάουσας. Κύριο αντικείμενο της δραστηριότητάς του είναι η συγκέντρωση, ο ποιοτικός έλεγχος από ειδικούς, η τυποποίηση, η συντήρηση και η διάθεση των προϊόντων των μελών του (ροδάκινα, μήλα, κεράσια, αχλάδια, δαμάσκηνα, κυδώνια, λωτοί, ακτινίδια).

Ο Α.Σ.Ν. ένας από τους μεγαλύτερους συνεταιρισμούς στην Ελλάδα ενώ εδώ και αρκετά χρόνια κατέχει ένα αρκετά μεγάλο μερίδιο αγοράς στην πώληση νωπών φρούτων. Οι φιλοδοξίες του όμως, δεν σταμάτησαν σ' αυτό αφού στα τέλη της προηγούμενης δεκαετίας ξεκίνησε τα πρώτα μικρά αλλά σταθερά εξαγωγικά βήματα. Τα αποτελέσματα από την πρώτη αυτή εξαγωγική προσπάθεια κρίθηκαν ιδιαίτερα ικανοποιητικά έτσι ώστε τα επόμενα χρόνια ξεκίνησε μια σημαντικότερη προσπάθεια εξαγωγών, στηριζόμενη στην μικρή αλλά ιδιαίτερα σημαντική εμπειρία των προηγούμενων ετών, αλλά και στο νέο αλλά εξειδικευμένο προσωπικό του συνεταιρισμού. Η πραγματοποίηση εξαγωγών κρίθηκε απαραίτητη από τα στελέχη του συνεταιρισμού κυρίως για την αποσυμφόρηση της αγοράς σε περιόδους υψηλής παραγωγικότητας (τέλη Ιουνίου - αρχές Αυγούστου). Εξάλλου η μείωση της προσφερόμενης ποσότητας στην εσωτερική αγορά (νόμος προσφοράς και ζήτησης) ενώ παράλληλα είναι δυνατόν να επιτευχθούν υψηλές αποδόσεις στις αγορές του εξωτερικού.

Αρωγός στις εξαγωγικές προσπάθειες του Α.Σ.Ν. είναι η πολύ καλή ποιότητα των προϊόντων, η πολύ καλή φήμη του συνεταιρισμού κυρίως για την πιστή τήρηση των υποχρεώσεων απέναντι στους πελάτες και ιδιαίτερα για της ημερομηνίες παράδοσης των προϊόντων το οποίο είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τις επιχειρήσεις του κλάδου. Επίσης ένα ακόμη ιδιαίτερα σημαντικό εφόδιο για την επιτυχία στο τομέα των εξαγωγών είναι η αναγνώριση από την Ευρωπαϊκή Ένωση της "Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης" γεγονός που προσφέρει πολλά πλεονεκτήματα στις αγορές της Ευρώπης.

6.7 Πρότυποι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί σε άλλες χώρες

Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί έχουν αναπτυχθεί σημαντικά σε ολόκληρο τον κόσμο και έχουν αποδείξει ότι ευδοκιμούν ανεξαρτήτως του κοινωνικοοικονομικού συστήματος που έχει η εκάστοτε χώρα και ανεξάρτητα από το επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης που βρίσκεται.

Στην παράγραφο 1.7 και 1.8 έχω αναφέρει για κάποιους πρότυπους αγροτικούς συνεταιρισμούς στη Δανία, Γαλλία και Ολλανδία καθώς και για άλλες χώρες εκτός Ευρώπης.

Παρόλα αυτά όμως υπάρχουν κάποιοι συνεταιρισμοί ακόμα που χαράζουν ιδιαίτερη διαδρομή στα πλαίσια του συνεταιριστικού συστήματος.

- **Αγροτικός Συνεταιρισμός του Mean (Βέλγιο)**

Ο Αγροτικός Συνεταιρισμός του Mean εξασφαλίζει την απευθείας πώληση των προϊόντων διατροφής τριάντα περίπου γεωργών, καθώς και την παραγωγή και πώληση τυριών που παρασκευάζονται από γάλα της παραγωγής τους. Η πρωτοτυπία του συνεταιρισμού έγκειται στο γεγονός ότι περιλαμβάνει συγχρόνως παραγωγούς, καταναλωτές καθώς και μισθωτούς με ισάριθμη εκπροσώπηση στο διοικητικό του συμβούλιο. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται άμεση ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των τριών αυτών κατηγοριών καθώς επίσης δυναμισμός και ασφάλεια των προϊόντων που διατίθενται στην αγορά.

Ο συνεταιρισμός ιδρύθηκε στις αρχές της δεκαετίας του '80 από μια ομάδα νέων παραγωγών σε μια μικρή κοινότητα του Βελγίου. Κύριο μέλημά τους ήταν το μέλλον και η ένταξη των νέων στον χώρο εργασίας καθώς και η υλοποίηση του συνεταιριστικού ιδεώδους. Έτσι αρχικά ο συνεταιρισμός συνέχισε την τοπική παράδοση ενώ παράλληλα διεύρυνε την αγροτική μεταποίηση και πώληση των προϊόντων στις γειτονικές χώρες. Το 1990 λοιπόν κατάφερε να γίνει συνεταιρισμός παραγωγών.

Ο Αγροτικός Συνεταιρισμός του Mean κατάφερε να εξασφαλίσει συμπληρωματικό ή βασικό εισόδημα για περίπου πενήντα άτομα, παραγωγούς και μισθωτούς. Καταλαβαίνουμε λοιπόν ότι σε ένα μικρό χωριό όπως το Mean, με χίλιους μόλις κατοίκους, η σημασία του συνεταιρισμού για την ανάπτυξη είναι καθοριστική.

Κύριο βέβαια στοιχείο της βιωσιμότητάς του αποτελεί η διάθρωση των αγορών του αφού διακινεί λιανικά τα προϊόντα του σε αγορές των Βρυξελλών αποκλειστικά για βιολογικά αγροτικά προϊόντα αλλά και σε κάποιες μικτές αγορές τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό.

- **Αγροτικός Συνεταιρισμός Sunkist(Η.Π.Α.)**

Αποτελεί έναν από τους πιο μεγάλους συνεταιρισμούς παγκόσμιος. Δημιουργήθηκε το 1983 και ασχολείται με την οργάνωση του μάρκετινγκ των αγροτικών προϊόντων κυρίως των εσπεριδοειδών.

- **Αγροτικός Συνεταιρισμός Riceland Foods (Η.Π.Α.)**

Μια ακόμα μεγάλη συνεταιριστική οργάνωση είναι η Riceland Foods, η οποία ασχολείται με την εμπορία του ρυζιού και έχει έντονο εξαγωγικό προσανατολισμό. Έκτος όμως από την εμπορία ασχολείται με όλες τις διαδικασίες μετά την συλλογή του ρυζιού, όπως ξήρανση, αποθήκευση αλλά και μεταφορά (Καμενίδης 2001).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο συνεταιρισμός γεννήθηκε και αναπτύχθηκε σε πλαίσια καπιταλιστικά αλλά εφαρμόστηκε και σαν μέσο σοσιαλιστικού μετασχηματισμού των γεωργικών δομών στις χώρες του υπαρκτού σοσιαλισμού.

Έχουν περάσει αρκετά χρόνια από την δημιουργία του πρώτου συνεταιρισμού και η μέχρι σήμερα πορεία και εξέλιξη του, δεν δικαίωσε ούτε εκείνους που έλπιζαν ότι ο συνεταιρισμός θα αποτελέσει τον μοχλό για έναν ειρηνικό σοσιαλιστικό μετασχηματισμό της κοινωνίας, ούτε εκείνους που πίστεψαν ότι γεννάει κοινωνικές αυταπάτες και αποσπά την σκέψη της φτώχειας από την ταξική πάλη. Και αυτό γιατί δεν λαμβάνεται ουσιαστικά το γεγονός ότι ο συνεταιρισμός δεν αποτελεί το μόνο καθοριστικό στοιχείο των εξελίξεων, αλλά είναι κυρίως το πλαίσιο λειτουργίας του, η παραγωγική βάση δηλαδή πάνω στην οποία αναπτύσσεται. Επίσης, η εμβέλεια του συνεταιρισμού δεν καθορίζεται αποκλειστικά από την δική του δυναμική αλλά εξαρτάται άμεσα και από την λειτουργία του κοινωνικού σχηματισμού μέσα στον οποίο δρα (Χαραλάμπους 1993).

Πάντως η σημαντική εξέλιξη του συνεταιρισμού σε ορισμένες καπιταλιστικές μητροπόλεις, οδήγησε μερικές φορές στον εκφυλισμό του, αφού μετέτρεψε τους συνεταιρισμούς σε κοινές εμπορικές επιχειρήσεις.

Στις χώρες του υπαρκτού σοσιαλισμού τα προβλήματα προέκυψαν κυρίως από την παραβίαση των συνεταιριστικών αρχών και την υποχρεωτική συνένωση των αγροτών, με συνέπεια οι συνεταιρισμοί να στερούνται της δικής τους αυτόνομης δυναμικής, αποτελώντας προέκταση του κράτους. Στις περιφερειακές όμως χώρες, οι συνεταιρισμοί ακολούθησαν την μοίρα της στρεβλής και εξαρτημένης ανάπτυξης (Χριστοδούλου 1987).

Οδηγούμαστε λοιπόν στο συμπέρασμα ότι ο συνεταιρισμός ως μορφή κοινωνικής δράσης δεν πρέπει ούτε να υποτιμάται αλλά ούτε και να υπερεκτιμάται. Η «κεφαλαιοποίηση των συνεταιρισμών» πάντως αποτελεί ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί του 21^{ου} αιώνα, αφού αδυνατούν να αντλήσουν κεφάλαια από το χρηματιστήριο, σε μια εποχή όπου οι ανάγκες νέων επενδύσεων για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων, είναι ιδιαίτερα αυξημένες.

Παλαιότερα, όταν οι παραγωγοί και οι μικρότεροι συνεταιρισμοί ήθελαν να μπουν σε μια αγορά που απαιτούσε επενδύσεις μεγαλύτερες από τις δυνατότητες τους, δημιουργούσαν συνεταιριστικές οργανώσεις ανώτερου βαθμού ή μεταξύ τους κοινοπραξίες. Ελάχιστες τέτοιες οργανώσεις και κοινοπραξίες δημιουργούνται σήμερα. Στον 21^ο αιώνα η προτεινόμενη στρατηγική για συνένωση των πόρων των συνεταιρισμών, μεταξύ τους αλλά και με μη-συνεταιριστικές εταιρίες, είναι οι κοινές επιχειρηματικές δραστηριότητες. Πάντως οι κοινές επιχειρησιακές δραστηριότητες μπορούν να βοηθήσουν τους παραγωγούς να εκμεταλλευτούν κάποιες νέες ευκαιρίες, που δεν θα ήταν προσιτές υπό κάποιες άλλες συνθήκες.

Όπως όλοι γνωρίζουμε, ο σημερινός αγρότης αντιμετωπίζει πάρα πολλά προβλήματα, τα οποία είναι συνυφασμένα κυρίως με το κόστος παραγωγής, το αγροτικό εισόδημα, τις τιμές των προϊόντων, και όλα αυτά από τα οποία εξαρτάται το βιοτικό του επίπεδο. Τα προβλήματα αυτά σίγουρα θα τον οδηγήσουν να στραφεί μακριά από τον αγροτικό τομέα και να αναζητήσει άλλους πόρους επιβίωσης. Ο κατακερματισμός όμως των αγροτικών συνεταιρισμών, οι οργανώσεις σφραγίδες, οι ερασιτεχνισμοί στην εμπορία των αγαθών, η διαχειριστική λογική της αυτοσυντήρησης των οργανώσεων, η σύγχυση σχετικά με το

διαφορετικό ρόλο των συνεταιρισμών και των συνδικαλιστικών οργανώσεων, είναι θέματα που απαιτούν επίλυση με αξιοποίηση της ευρωπαϊκής εμπειρίας και με ριζικές τομές στις δομές, πρακτικές και νοοτροπίες.

Για αυτό πρέπει το κάθε κράτος να στηρίζει την δημιουργία ενός νέου θεσμικού πλαισίου ποιοτικής αναβάθμισης των αγροτικών συνεταιρισμών, που θα δώσει μεγάλη ευελιξία στους συνεταιρισμούς να καθορίζουν τον τρόπο λειτουργίας τους μέσα από τα καταστατικά τους, ενώ παράλληλα να εναποθέτει τον διακριτό ρόλο της διοίκησης στα μέλη των συνεταιρισμών (αγρότες) και της Διεύθυνσης που θα στελεχώνεται από κατάλληλο επιστημονικό προσωπικό. Να διασφαλίσει παράλληλα τη συμμετοχή των αγροτών στο μετοχικό κεφάλαιο των οργανώσεων κάτι που εν τέλει εξασφαλίζει την ισχυρή κεφαλαιουχική βάση για την λειτουργία τους και προσφέρει κίνητρα ενδιαφέροντος για την οικονομική κατάσταση τους. Επιπρόσθετα, θα πρέπει οι συνεταιρισμοί να ελέγχονται σε μόνιμη βάση από ορκωτούς λογιστές ώστε να διασφαλίζετε αφενός η διαφάνεια και αφετέρου η εύρυθμη οικονομική τους λειτουργία.

Θετικά συνεπακόλουθα ενός σύγχρονου νόμου πλαισίου για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς μεταξύ άλλων είναι η καθιέρωση του εξειδικευμένου επιχειρηματικού χαρακτήρα της αγροτικής δραστηριότητας, που θα στηρίζεται από άποψη εκπαίδευσης, μάρκετινγκ, υποδομών, έρευνας, από συνεταιρισμούς που θα δημιουργούν δίκτυα εμπορίας και διακίνησης προϊόντων, τη συμβολαιοποίηση της παραγωγής με μονάδες μεταποίησης και εμπορίας, τη σταδιακή μετατροπή των μεγάλων εντατικών καλλιέργειών που δεν είναι συμβατές με την προστασία του περιβάλλοντος σε καλλιέργειες που καλύπτουν τις ανάγκες της κοινωνίας και ανοίγουν νέους δρόμους και νέες αγορές (Ηλιόπουλος 2002).

Όσο αφορά τη χώρα μας, η παγκόσμια καπιταλιστική κρίση που έπληξε τους αγρότες, μαζί με την κατάρρευση του αγροτικού εισοδήματος, ανέδειξε δραματικά όλες τις πτυχές της μακρόχρονης και πολύπλευρης κρίσης που μαστιάζει την ελληνική γεωργία. Σήμερα αποδιαρθρώνεται η πρωτογενής παραγωγή με τεράστιες επιπτώσεις σε παραδοσιακά ελληνικά προϊόντα, η διατροφική εξάρτηση της χώρας ολοένα μεγαλώνει και υπάρχει ραγδαία επιδείνωση της εξαγωγικής θέσης της στο εμπορικό ισοζύγιο αγροτικών προϊόντων. Η ελληνική γεωργία βρίσκεται σε κρίση. Κι αυτή η κρίση επιδρά σε όλες τις πλευρές της κοινωνικής και οικονομικής ζωής της υπαίθρου και συνολικά του τόπου μας. Σίγουρα οι ρίζες του κακού βρίσκονται στο δυσμενές περιβάλλον που έχει διαμορφωθεί, αλλά και στην κυριαρχία των νόμων της αγοράς μαζί με τις ανταγροτικές πολιτικές που εφαρμόστηκαν επί δεκαετίες, παραδίδοντας έτσι την αγροτική παραγωγή στην κερδοσκοπική ασυδοσία του εμποροβιομηχανικού κεφαλαίου και την ανυπαρξία κάθε ουσιαστικού ελέγχου. Η αντιμετώπιση τους απαιτεί ριζική αλλαγή στο περιεχόμενο της αγροτικής πολιτικής και συνολικά της διακυβέρνησης της χώρας.

Ωστόσο, ακόμα και μέσα σε αυτές τις συνθήκες, τα πράγματα θα ήταν διαφορετικά, αν υπήρχε το προστατευτικό «κέλυφος» που θα μπορούσε να είναι, ιδιαίτερα για τους μικρούς και μεσαίους αγρότες, η ουσιαστική λειτουργία των αγροτικών συνεταιρισμών. Στη χώρα μας, όπου υπάρχουν σχεδόν 7.000 αγροτικών συνεταιρισμών, τα παραδείγματα Συνεταιριστικών Οργανώσεων, που παρεμβαίνουν σε όλο το κύκλωμα παραγωγής, επεξεργασίας και διάθεσης των προϊόντων για λογαριασμό και προς όφελος των αγροτών-μελών τους, μετριούνται στα δάχτυλα.

Στη συντριπτική τους πλειοψηφία βρίσκονται σε πλήρη απαξίωση, οικονομική και κοινωνική. Ούτε οι ίδιοι οι αγρότες δεν τους εμπιστεύονται πλέον και δεν περιμένουν ότι θα υποστηριχτούν τα συμφέροντά τους από αυτούς.

Οι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί και οι Αγροτικοί Σύλλογοι έχουν αδρανοποιηθεί, εκφυλίζονται, χρεοκοπούν και έχουν χάσει τον αγωνιστικό τους προσανατολισμό. Η κατάσταση είναι ακόμη χειρότερη στις δευτεροβάθμιες οργανώσεις που έχουν μετατραπεί σε γραφειοκρατικούς μηχανισμούς, σε προθάλαμους παραγοντισμού και σε εκλογικούς μηχανισμούς της εξουσίας.

Το κράτος αντί να προωθήσει και να στηρίξει την υγιή κοινωνική και επιχειρηματική συνεταιριστική δράση, τους αναθέτει τη διαχείριση προγραμμάτων και ενισχύσεων που δεν τους ανήκουν. Μοιράζει εκατομμύρια κοινοτικών και εθνικών πόρων σε βάση πελατειακών σχέσεων, που ποτέ δεν φέρουν αποτελέσματα σε όφελος ούτε των αγροτών, ούτε και των αγροτικών προϊόντων. Με αποτέλεσμα, χρόνια τώρα οι ενώσεις να στηρίζουν την οικονομική τους βιωσιμότητα σε υπηρεσίες που θα έπρεπε να είναι δημόσιες.

Τον τελευταίο χρόνο πάντως γίνονται προσπάθειες από το κράτος για την ανασυγκρότηση και ανάπτυξη των αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων, με τη διαμόρφωση του σχετικού νομοσχεδίου («Ανασυγκρότηση των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων της Ελλάδας»-Συμπλήρωση και Τροποποίηση διατάξεων του Ν. 2810/2000).

Συγκεκριμένα, η πρόταση για συμπλήρωση-τροποποίηση, αναφέρει τα εξής:

Α. Η αντιμετώπιση της παγκόσμιας διατροφικής πρόκλησης και της αυξανόμενης αστάθειας των διεθνών αγορών επιβάλλει τον κατάλληλο προσανατολισμό της ευρωπαϊκής γεωργίας προς την αγορά, την ανάγκη για αποτελεσματικό δίκτυο ασφαλείας και μετριασμό των επιπτώσεων της αυξανόμενης αστάθειας των παγκόσμιων αγορών προκειμένου να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα των αγροτικών εκμεταλλεύσεων. Ο αυξανόμενος διεθνής ανταγωνισμός, ο οποίος προήλθε από τις συμφωνίες των χωρών-μελών του Παγκοσμίου Οργανισμού Εμπορίου για λιγότερο προστατευμένες αγορές, αναμένεται να ενταθεί τα επόμενα χρόνια. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση οι προτεινόμενες προτεραιότητες στρατηγικής για τη διαμόρφωση της ΚΑΠ μετά το 2013, με σκοπό μεταξύ άλλων και την αντιμετώπιση των εξελίξεων αυτών, συνοψίζονται στην ανάπτυξη μιας οικονομίας, που βασίζεται στις γνώσεις, την επιχειρηματικότητα και την καινοτομία, που χρησιμοποιεί αποτελεσματικότερα τους πόρους και είναι πιο φιλική προς το περιβάλλον, που είναι ανταγωνιστική και επιτυγχάνει υψηλό επίπεδο απασχόλησης με θετικές επιπτώσεις στην οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή.

Η πρόκληση μιας πιο φιλικής προς το περιβάλλον αγροτικής οικονομίας δεν μπορεί να υλοποιηθεί χωρίς να ληφθεί υπόψη η αγροτική δραστηριότητα, που περιλαμβάνει τη διαχείριση του 80% του εδάφους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και μεγάλου μέρους των υδάτινων πόρων, κατέχει πρωταρχικό ρόλο στον τομέα της βιώσιμης χρήσης του συνόλου των πόρων, στη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος, στη βιοποικιλότητα και καλείται να διαδραματίσει αυξανόμενο ρόλο στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής.

Η αγροτική παραγωγή και η μεταποίηση της σε προϊόντα διατροφής συμβάλλουν ουσιαστικά στη βιομηχανική και περιφερειακή ανάπτυξη, στην απασχόληση καθώς και στη διατήρηση του πληθυσμού και της οικονομικής δραστηριότητας στην ύπαιθρο. Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί, που σε όλη την Ευρώπη υπερβαίνουν τους 30.000, αποτελούν

κυρίαρχο μοχλό σταθεροποίησης των αγροτικών περιοχών και περαιτέρω ανάπτυξής τους. Είναι προφανές λοιπόν ότι οι συνεταιρισμοί σε αυτό το ταχύτατα μεταβαλλόμενο περιβάλλον πρέπει να ανταποκριθούν στις προκλήσεις μέσω της εξυγίανσης και ανάπτυξής τους αποτελώντας ουσιαστικά αναπτυξιακά εργαλεία άσκησης αγροτικής πολιτικής.

Η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και κατά συνέπεια της ανταγωνιστικότητας, η ορθολογικότερη οργάνωση της αγοράς, η σωστή λειτουργία και εποπτεία της αγοράς, ο έλεγχος του κόστους εισροών και εφοδίων για την πρωτογενή παραγωγή, η διασφάλιση της δημόσιας υγείας αλλά και η ανασυγκρότηση των παραγωγικών τομέων με διακλαδική μορφή, εξαρτώνται κατά κύριο λόγο από την ανασυγκρότηση των συνεταιριστικών οργανώσεων. Με τη σημερινή δομή και λειτουργία τους οι αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν τις ολιγοπωλιακές και μονοπωλιακές πρακτικές που εφαρμόζονται στην ελληνική αλλά και διεθνή αγορά. Δεν επιτυγχάνεται συγκέντρωση προσφοράς, δεν υπάρχει οργανωτική αντίληψη και πρακτική για τη συμμετοχή στην εμπορική αλυσίδα, ενώ είναι σχεδόν ανύπαρκτη η συμβολαιακή γεωργία, η οποία θα διασφαλίζει την ισορροπία προσφοράς και ζήτησης και θα διαμορφώνει καταναλωτικά διατροφικά προϊόντα.

Β. Με βάση τις παραπάνω παραδοχές και διαπιστώσεις, οι στόχοι της ανασυγκρότησης των αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων θα μπορούσαν να είναι οι εξής:

- Η εξασφάλιση μέσω παροχής κινήτρων της ουσιαστικής και εθελοντικής συσπείρωσης και συμμετοχής των παραγωγών στους συνεταιρισμούς.
- Η εξασφάλιση ισοτιμίας στην αντιμετώπιση των παραγωγών-μελών του συνεταιρισμού.
- Η τήρηση από τους παραγωγούς-μέλη των δεσμεύσεων που θα αποφασίζονται συλλογικά από τις συνελεύσεις.
- Η επιβράβευση της προσφοράς των μελών στην επίτευξη των στόχων του συνεταιρισμού,
- Η διασφάλιση επιχειρηματικής ευελιξίας των συνεταιριστικών οργανώσεων.
- Η επίτευξη της μέγιστης δυνατής συσπείρωσης των συνεταιριστικών οργανώσεων σε εθνικό ακόμα και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, με βάση και τις αρχές του ευρωπαϊκού συνεταιρισμού.
- Η αντιμετώπιση ολιγοπωλιακών και μονοπωλιακών καταστάσεων καθώς και των αθέμιτων πρακτικών στην διατροφική αλυσίδα και στη ζήτηση των αγροτικών εφοδίων στη χώρα μέσω της συσπείρωσης και της ισχυροποίησης της διαπραγματευτικής δύναμης των συνεταιριστικών οργανώσεων.
- Η διευκόλυνση της ανασυγκρότησης στην προαναφερθείσα κατεύθυνση, με την κατάλληλη συμπλήρωση και όπου απαιτηθεί προσαρμογή του θεσμικού νόμου 2810/2000 με την παροχή κινήτρων.
- Η διασφάλιση της προώθησης της ευρωπαϊκής συνεταιριστικής συνεργασίας μέσω του νέου εθνικού πλαισίου περί συνεταιρισμών.

Γ. Λαμβάνοντας υπόψη τα προαναφερόμενα, τα οποία, πρέπει να επιτευχθούν από τις συνεταιριστικές οργανώσεις για την αντιμετώπιση των προκλήσεων, την επιβίωσή τους, την ορθολογική λειτουργία και περαιτέρω ανάπτυξή τους, ανακύπτει η ανάγκη συμπλήρωσης και όπου απαιτηθεί τροποποίησης του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου του Ν. 2810/2000 προκειμένου να υλοποιηθούν οι στόχοι.

Οι παραπάνω προτάσεις, οι οποίες έχουν κατατεθεί για την τροποποίηση του νομοσχεδίου που αφορά τις Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις παρουσιάζει κάποιες

ελλείψεις. Αρχικά δεν ξεκαθαρίζει αν η ισχύουσα δομή και διάρθρωση των συνεταιριστικών οργανώσεων ανταποκρίνεται στις σημερινές προκλήσεις και απαιτήσεις της αγοράς. Δεν διευκρινίζει αν η συνέχιση ίδρυσης πρωτοβάθμιων συνεταιρισμών που συνήθως υπολειμματούμενοι αποκομμένοι από κάθε μεταποιητική και εμπορική δραστηριότητα, συνάδει με τους προαναφερόμενους στόχους. Δεν αναφέρει αν είναι αναγκαία η ενοποίηση των πρωτοβάθμιων συνεταιρισμών με εθελοντική συσπείρωση του μέγιστου δυνατού αριθμού των παραγωγών στον ενοποιημένο συνεταιρισμό ευρύτερης περιφέρειας. Και τέλος θα πρέπει να γίνει κατανοητό αν εξυπηρετεί τους προαναφερόμενους στόχους η υφιστάμενη δυνατότητα άσκησης παράλληλων δραστηριοτήτων Ε.Α.Σ. και πρωτοβάθμιου συνεταιρισμού που πρακτικά έχει αποβεί αναποτελεσματική (για την πλειονότητα των οργανώσεων) εφόσον δημιουργεί ανταγωνιστικές τάσεις μεταξύ των οργανώσεων και αποτελεί εμπόδιο για την ενοποίηση και τη δημιουργία μεγάλων και υγιών πρωτοβάθμιων συνεταιρισμών.

Πάντως τις τελευταίες δεκαετίες οι γρήγορες και βαθιές αλλαγές που πραγματοποιούνται στο ευρύτερο οικονομικό, κοινωνικό, επιχειρηματικό και τεχνολογικό περιβάλλον τους, πολλές Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις θεωρούν ότι μόνο εάν δώσουν βάση στην επιχειρηματικότητα, θα κατορθώσουν να επιβιώσουν στο σύγχρονο περιβάλλον του έντονου ανταγωνισμού, της παγκοσμιοποίησης και των ραγδαίων αλλαγών.

Αν οι συνεταιρισμοί, και γενικότερα η συλλογική επιχειρηματικότητα, αποτελούν μονόδρομο για τους αγρότες χωρών όπως οι Η.Π.Α., η Αυστραλία, η Δανία, Ολλανδία, κ.ά., τότε στην Ελλάδα των μικρών και διάσπαρτων αγροτικών εκμεταλλεύσεων, η αναγκαιότητά τους θα έπρεπε να θεωρείται δεδομένη. Για ποιους συνεταιρισμούς όμως μιλάμε; Φυσικά όχι για όσους περιορίζονται στο να μοιράζουν επιδοτήσεις, ούτε για τους συνεταιρισμούς που διοικούνται από κομματικούς μηχανισμούς και κύριος λόγος ύπαρξής τους είναι η εκλογή αντιπροσώπων σε οργανώσεις δεύτερου ή τρίτου βαθμού, οι οποίοι θα διαγωνισθούν για την επικράτηση σε ένα κομματικό παιχνίδι με έπαθλο την εκλογή τους σε κάποιο αξίωμα.

Οι συνεταιρισμοί που έχουν λόγο ύπαρξης είναι όσοι διοικούνται από ανοικτόμυαλες ηγεσίες, ανεξάρτητα από πολιτικές πεποιθήσεις, με γνώση των αγορών και των επιχειρηματικών απαιτήσεων, αλλά δίχως το σύνδρομο του «ξερόλα» και για αυτό έτοιμες να παραχωρήσουν τις διευθυντικές αρμοδιότητες στον κατάλληλο μάνατζερ, κρατώντας για τον εαυτό τους τις βασικές αρμοδιότητες της χάραξης στρατηγικής και της εποπτείας. Ηγεσίες οι οποίες θα μπορούν να προβλέπουν το μέλλον και θα ενδιαφέρονται πρωταρχικά για το καλό της συνεταιριστικής επιχείρησης, αφήνοντας τις ατομικές σκοπιμότητες στην άκρη. Ηγεσίες οι οποίες θα είναι σε θέση να κατανοήσουν τις επιπτώσεις των πράξεών τους στη συνεταιριστική επιχείρηση, στα πλαίσια ενός παγκοσμιοποιημένου περιβάλλοντος (Λάμπρος 1999).

Οι συνεταιρισμοί οι οποίοι έχουν λόγο ύπαρξης πρέπει, καταρχήν, να είναι επιχειρήσεις προσαρμοσμένες στις απαιτήσεις των καταναλωτών και χρηματοδοτούμενες κατά κύριο λόγο από τα μέλη τους. Συνεταιρισμός στον οποίο δεν έχουν επενδύσει σημαντικά ποσά τα μέλη του, αποτελεί περισσότερο σύλλογο παρά επιχείρηση. Και επειδή το μοντέλο του παραδοσιακού συνεταιρισμού λειτουργεί αποτρεπτικά για την προσέλκυση των επιχειρηματικών κεφαλαίων των μελών, καιρός είναι να αναζητηθούν νέοι τρόποι οργάνωσης των συνεταιριστικών εταιρειών, μέσω των οποίων θα παρακάμπτονται τα προαναφερθέντα προβλήματα. Για παράδειγμα, οι συνεταιρισμοί Νέας Γενιάς (New Generation Cooperatives), οι οποίοι εμφανίστηκαν στις Η.Π.Α. στις αρχές της δεκαετίας

του 1990, θα πρέπει να μελετηθούν ώστε να διαπιστωθεί κατά πόσο μπορούν να υιοθετηθούν από τους Έλληνες αγρότες, αφού ανάγκη για επιτυχημένες συλλογικές επιχειρηματικές πρωτοβουλίες είναι, ιδιαίτερα στην Ελλάδα, δεδομένη. Το μοντέλο του ΣΝΓ μπορεί να αποτελέσει τη βάση για τέτοιες πρωτοβουλίες. Απομένουν η προσαρμογή του στα ελληνικά δεδομένα και η εφαρμογή του από αγρότες με όραμα και διάθεση για υιοθέτηση καινοτόμων λύσεων για την επίλυση των προβλημάτων τους.

Οι πρωτεργάτες του Αγροτικού Συνεταιρισμού, τόσο στη χώρα μας όσο και διεθνώς, γνώριζαν πολύ καλά τη σημασία που έχει η ρήση «εν τη ενώσει η ισχύς», δηλαδή όσο πιο ενωμένοι τόσο πιο δυνατοί και κατά συνέπεια, όσο περισσότερα μέλη έχει ένας συνεταιρισμός, τόσο πιο δυνατός μπορεί να είναι. Η σημασία που έχει για τους αγρότες-παραγωγούς και για τους συνεταιρισμούς τους, πρέπει σήμερα, στους δύσκολους καιρούς, να αποτελέσει το μυστικό της επιτυχίας του συνεταιριστικού κινήματος σε όλα τα μήκη και τα πλάτη του πλανήτη (Γκέκος, Νικολινάκος, Παρασκευαΐδης 1986).

Κατά τη γνώμη μου υπάρχουν μεγάλα περιθώρια ανάπτυξης των συνεταιρισμών, με την εξασφάλιση ωστόσο ορισμένων προϋποθέσεων. Κατά αρχήν χρειάζεται να τονίσουμε, ότι το θετικό μήνυμα που εκπέμπει η συνεταιριστική ιδέα, ορισμένες φορές ξεφεύγει από το οπτικό μας πεδίο. Ο συνεταιρισμός αποτελεί «συλλογική» ένωση προσώπων σε ισότιμη βάση, που μέσα από τη συνένωση οικονομικών πόρων και εργασιακών τους δυνάμεων, επιδιώκουν τη βελτίωση της θέσης τους. Ωστόσο, μεγάλοι συνεταιρισμοί, που συμπεριφέροντε ολιγοπωλιακά στην κοινωνία, δημιουργούν εταιρικά σχήματα παρόμοια με ανώνυμες εταιρίες, και αποτελούν στην πράξη καπιταλιστικές επιχειρήσεις, που αναιρούν κατά βάση τον πρωτογενή τους ρόλο. Η «συνεταιριστική ιδέα», για να παίζει τον ιστορικά προοδευτικό της χαρακτήρα (μέσο άμυνας και ανακούφισης των μελών τους, καθώς μέσο διαπαιδαγώγησης στη συλλογική παραγωγική δράση και υπέρβασης της μικρής παραγωγής), χρειάζονται συγκεκριμένα πλαίσια. Ειδικότερα στον αγροτικό τομέα, μπροστά στο έντονα ανταγωνιστικό περιβάλλον που δημιουργεί η νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση, σε συνδυασμό με τις οδυνηρές συνέπειες αναθεώρησης της ΚΑΠ στους μικρομεσαίους αγρότες, η ριζική στροφή στην ασκούμενη πολιτική, ίσως έχει κάποια αποτελέσματα. Ειδικότερα χρειάζεται:

α) Να κατοχυρωθεί πλήρως ο ανεξάρτητος και αυτόνομος ρόλος τους, ώστε να πάψουν να είναι θερμοκήπια πελατειακών σχέσεων και κομματικών εξαρτήσεων.

β) Να σταματήσουν να λειτουργούν ως μίαντες υλοποίησης κυβερνητικών επιλογών και να απασχοληθούν αποκλειστικά με το έργο τους που είναι η εξυπηρέτηση των οικονομικών συμφερόντων των μελών τους.

γ) Να εξασφαλιστεί η στήριξη στους, στην κάθετη αξιοποίηση προϊόντων στρατηγικής σημασίας, κυρίως για τη χώρα μας, όπως οπωροκηπευτικά, καπνός, βαμβάκι, ελαιόλαδο, αιγο-προβατοτροφία.

δ) Να εξασφαλιστούν οι αναγκαίες πιστώσεις (με υγιείς όρους) και να αυξηθούν τα κονδύλια αγροτικής ανάπτυξης, ιδιαίτερα στη στήριξη της παραγωγής προϊόντων ποιότητας, βιολογικά, ονομασίας προέλευσης, παραδοσιακά προϊόντα, κ.ά.

ε) Να στηριχθεί η δράση τους στην αναζωογόνηση της υπαίθρου και ειδικότερα σε ολόκληρο το φάσμα παραγωγής-επεξεργασίας-τυποποίησης-εμπορίας-εξαγωγής προϊόντων και ανάπτυξης αγροτο-τουριστικών δραστηριοτήτων.

στ) Να διαμορφωθεί δημοκρατικό πλαίσιο λειτουργίας και ανάδειξη των διοικήσεων τους, με βάση την αξιοκρατία, την εντιμότητα, τον επαγγελματισμό και την αντιπροσωπευτικότητα των απόψεων στην προώθηση της «συνεταιριστικής ιδέας».

ζ) Να εξασφαλιστεί η αναγκαία στελέχωση, με ικανό προσωπικό (με επιστημονικά και επαγγελματικά κριτήρια) και να γίνουν σεβαστά τα ιδιαίτερα εργασιακά δικαιώματα των απασχολούμενων σε αυτούς (Τόλιος 2009).

η) Να ενεργοποιηθούν οι πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοί, όχι μόνο στον τομέα της εμπορίας, αλλά και στην πρωτογενή παραγωγή και μεταποίηση των αγροτικών προϊόντων. Οι αρμοδιότητες των δευτεροβάθμιων συνεταιρισμών αλλά και των τριτοβάθμιων να αφορούν κυρίως την κοινή δράση για την προμήθεια αγροτικών εφοδίων, την προώθηση των αγροτικών προϊόντων και την προάσπιση των γενικότερων αγροτικών συμφερόντων.

θ) Να υποκατασταθούν τα ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια βιωσιμότητάς τους, που αναπαράγουν και ενισχύουν τις καπιταλιστικές σχέσεις στη γεωργία, από κοινωνικά κριτήρια και ανάδειξη τους σε βασικές κοινωνικοοικονομικές μονάδες για την προαγωγή και προάσπιση των συμφερόντων των συνεταιρισμένων αγροτών.

ι) Να αναπτυχθεί κοινή δράση από τους αγροτικούς συνεταιρισμούς για την θεσμοθέτηση και λειτουργία πιστωτικών ιδρυμάτων, ελεγχόμενων από τους ίδιους τους συνεταιρισμένους αγρότες (Λιοδάκης 2000).

Όσον αφορά το κράτος, είναι παγκοσμίως αποδεκτό ότι ο ρόλος του σε σχέση με τους αγροτικούς συνεταιρισμούς πρέπει να περιλαμβάνει τη χρηματοδότηση της εκπαίδευσης για τους συνεταιρισμούς σε όλα τα επίπεδα, τη χρηματοδότηση της θεωρητικής και εφαρμοσμένης έρευνας για την επίλυση σημαντικών προβλημάτων των συνεταιρισμών, την παροχή τεχνικής στήριξης προς τους συνεταιρισμούς όπως εκπόνηση επιχειρηματικών σχεδίων.

Οι λέξεις κλειδιά πάντως που καθορίζουν την οικονομική επιβίωση κυρίως των ελληνικών συνεταιρισμών στα χρόνια που έρχονται και εν μέσω ραγδαίων εξελίξεων σε όλα τα επίπεδα είναι ανταγωνισμός, επιχειρηματικότητα, επενδύσεις, μάρκετινγκ, μάνατζμεντ, ελεύθερη αγορά και εκπαίδευση. Πάντως, αν το συνεταιριστικό κίνημα και οι αγροτικοί συνεταιρισμοί γενικότερα, πάντως να εξαντλούνται μόνο με οικονομιστικές διεκδικήσεις αλλά συνδέσουν την ανάπτυξη τους σε βαθιές κοινωνικές αλλαγές, τότε όχι μόνο θα συμβάλουν στην βελτίωση της ζωής των μελών τους, αλλά θα ενώσουν την δική τους δυναμική με την συνολική δυναμική των εκμεταλλευομένων, συγκροτώντας έτσι μια από τις βάσεις για την δόμηση μιας άλλης κοινωνικής πραγματικότητας. Καταλαβαίνουμε δηλαδή, ότι η πιο ουσιαστική προϋπόθεση για την ανάπτυξη των αγροτικών συνεταιρισμών και την ανάδειξή τους σε ένα αποφασιστικό παράγοντα στη διαδικασία αλλαγής των παραγωγικών σχέσεων στη γεωργία και ενός γενικότερου κοινωνικού μετασχηματισμού είναι το πέρασμα της πολιτική εξουσίας στα χέρια του λαϊκού κινήματος (Λιοδάκης 1987).

Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι στη λειτουργία των συνεταιρισμών, κρίσιμο ρόλο παίζει η γενικότερη οικονομική πολιτική, η οποία ως γνωστό κυριαρχείται από τις νεοφιλελεύθερες επιλογές, που εξυπηρετεί κυρίως τα συμφέροντα των μεγάλων αγροτικών εκμεταλλεύσεων. Αυτές οι επιλογές όμως είναι κατά βάση εχθρικές στη «Συνεταιριστική Ιδέα» και σε καθετί «Συλλογικό». Πάντως η «Συνεταιριστική Ιδέα», στο βαθμό που γίνεται ανεκτή, στις σημερινές συνθήκες τείνει να υποταχτεί στις γενικότερες επιλογές του νεοφιλελευθερισμού.

Σήμερα, έχουμε στη διάθεσή μας την απαραίτητη τεχνογνωσία για την επίλυση των προβλημάτων των παραδοσιακών συνεταιρισμών. Ωστόσο, ο κρίσιμος παράγοντας

που θα καθορίσει το μέλλον τους, είναι η θέληση των ιδίων των αγροτών-μελών τους να αντιμετωπίσουν με τις δικές τους δυνάμεις τις προκλήσεις των καιρών, αλλά και η ύπαρξη ενημερωμένων αγροτών-μελών των συνεταιρισμών. Δίχως τέτοιους αγρότες-μέλη πάντως, είναι ανέφικτη η όποια Αναδιοργάνωση των Αγροτικών Συνεταιρισμών.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

- Αβδελίδης, Π. (1978) *Ο Συνεταιρισμός στις συνθήκες του καπιταλισμού*, Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.
- Αβδελίδης, Π. (1981) *Ο Συνεταιρισμός και ο Μαρξισμός*, Αθήνα: Εκδόσεις Λιβάνη.
- Αβδελίδης, Π. (1985) *Αγροτικοί Συνεταιρισμοί-Συνεταιρισμός*, Αθήνα: Τομέας Οικονομικών και Κοινωνικών Μελετών ΕΛ.ΚΕ.ΠΑ.
- Αβδελίδης, Π. (1986) *Το Αγροτικό Συνεταιριστικό Κίνημα στην Ελλάδα*, Αθήνα: Παπαζήσης.
- Βενιέρης, Γ. (1988) *Οικονομική Πληροφόρηση και Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις*, Αθήνα: Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος.
- Γάλλης, Χ. (2010) «Το μέλλον βρίσκεται στους Σύγχρονους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς-Επιχειρήσεις» <http://www.blogspot.com> (ανεκτήθη στις 8/02/2010).
- Γκέκος, Γ., Νικολινάκος, Μ. και Π. Παρασκευαΐδης (1986) *Στρατηγική Ανάπτυξη του Συνεταιριστικού Τομέα στη Γεωργία*, Αθήνα: Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών.
- Δασκάλου, Γ. (1992) *Αστικοί και Γεωργικοί Συνεταιρισμοί*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Δασκάλου, Γ. (1998) «Ο ρόλος των συνεταιρισμών στην εποχή της παγκοσμιοποίησης», *Συνεταιριστική Πορεία*: Τεύχος 52.
- Δελλάρης, Κ. (2006) *Μελέτη για τους Αστικούς, Προμηθευτικούς κλπ Συνεταιρισμούς του Νομού Ιωαννίνων*, Ιωάννινα: Επιμελητήριο Ιωαννίνων.
- Δροσοπούλου, Σ. (1989) *Αγροτο-Τουριστικοί Συνεταιρισμοί*, Αθήνα: INTERBOOKS.
- Εμμανουήλ, Γ. Α. (1998) *Εμπειρία και Προβληματισμοί*, ΙΑΓΕ.
- Ιωακειμίδης, Α. (2004) «Νέες δυνατότητες στους συνεταιρισμούς της Ευρώπης: Το καταστατικό Ευρωπαϊκής Συνεταιριστικής Εταιρίας» *Συνεταιριστική Ιδέα και Επιχειρηματικότητα στο Πλαίσιο της Ε.Ε.*, Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλης.
- Ηλιόπουλος, Κ. (2002) *Προετοιμάζοντας τους Ελληνικούς Αγροτικούς Συνεταιρισμούς για τον 21^ο αιώνα. Μια Νέο-θεσμική προσέγγιση-Συνεταιριστικά Προβλήματα*, Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλης.

- Ηλιόπουλος, Κ. (2005) *Το πρόβλημα της Εποπτείας των Συνεταιρισμών-Συνεταιριστικοί Προβληματισμοί*, Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλης.
- Καμενίδης, Χ. (2001) *Συνεταιρισμοί(Αρχές-Οικονομική-Πολιτική-Οργάνωση-Ανάπτυξη-Νομοθεσία)*, Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Κυριακίδη.
- Καμενίδης, Χ. και Γ. Κιτσοπανίδης, Γ. (2003) *Αγροτική Οικονομική*, Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις ΖΗΤΗ.
- Κασσαβέτης, Δ. (2000) «Αγροτικοί Συνεταιρισμοί & Κοινωνική Δυναμική υπό το φως του Ν.2810/2000», *Δίκαιο & Οικονομία*, Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλας.
- Κασσαβέτης, Δ. (2005) *Συνεταιριστικοί Θεσμοί*, Αθήνα: Εκδόσεις Κατσαρού.
- Κιτσοπανίδης, Γ. (1991) *Γεωργική Οικονομική Έρευνα*, Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις ΖΗΤΗ.
- Κλήμης, Α. Ν. (1991) *Οι Συνεταιρισμοί στην Ελλάδα-Τόμος 3*, Αθήνα: Εκδόσεις Κλήμης.
- Κλήμη-Καμινάρη, Ο. (2006) «Ιστορική Διαδρομή των Σχέσεων Κράτους και Αγροτικών Συνεταιρισμών μέσω της Νομοθεσίας, της Εποπτείας και της Αγροτικής Πίστης» *Συνεταιριστικοί Προβληματισμοί*, Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλης.
- Κολύμβας, Ν. (1992) Η κατάσταση των Ελληνικών Αγροτικών Συνεταιρισμών ενόψει των μεταβολών στην Ευρώπη, *ΙΣΜΕ*: σελ 96-102.
- Κουταλιανού, Ζ. (2008) «Το όραμα που φθάνει ως το τραπέζι μας». <http://www.kathimerini.gr> (ανεκτήθη στις 12/10/2009).
- Κρυσταλλάκη-Μπεβεράτου, Σ. (1990) *Αγροτικοί Συνεταιρισμοί: Θεσμός Οικονομικής και Κοινωνικής Ανάπτυξης*, Αθήνα : Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος.
- Λάμπρος, Κ. (1999) *Συνεταιρισμοί και Ανάπτυξη*, Αθήνα: Εκδόσεις Τυποθήτω.
- Λιοδάκης, Γ. (1987) «Προβλήματα και Προοπτικές Ανάπτυξης των Γεωργικών Συνεταιρισμών» *Επιστημονική Σκέψη* 32: 54-65.
- Λιοδάκης, Γ.(επιμ.) (2000) *Ο Αγροτικός Τομέας της Κρήτης: Προβλήματα και Προοπτικές*, Χανιά : Πολυτεχνείο Κρήτης.
- Μ.Α.Ι.Χ. (2000) *Στρατηγικές αναδιοργάνωσης και ανάπτυξης της ανταγωνιστικότητας των γεωργικών συνεταιρισμών Κρήτης*, Χανιά: Μεσογειακό Αγρονομικό Ινστιτούτο Χανίων.

- Μ.Α.Ι.Χ. (2009) *Μελέτη για τη Συγχώνευση των Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών Κρήτης*, Χανιά: Μεσογειακό Αγρονομικό Ινστιτούτο Χανίων.
- Μαυρογιάννης, Δ. (1980) *Το Αμπελακιώτικο Συνεταιριστικό Φαινόμενο (1780-1812)*, Κομοτηνή.
- Μαυρόγιαννης, Δ. και Κασσαβέτης, Δ. (1998) *Κείμενα Ελληνικού, Κοινοτικού και Διεθνούς Συνεταιριστικού Δικαίου και Πολιτικής*, Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Μελέτη, Κ. και Τσουρουμάνη, Χ. (2004) «Συνεταιριστική Οικονομία και Νομοθεσία», Ινστιτούτο Συνεταιριστικών Ερευνών και Μελετών: *Συνεταιριστικοί προβληματισμοί 2002-2003*.
- Μητροπούλου, Α. (1998) *Σκέψεις για ένα ενιαίο νομοθετικό πλαίσιο για τους συνεταιρισμούς*, Αθήνα: Εκδόσεις Ι.Α.Γ.Ε..
- Μωυσίδης, Α. (1986) «Συνεργασμοί-Μύθος και Πραγματικότητα» *Αγροτική* 106: 15-18.
- Νικολακοπούλου-Στεφάνου, Η. (2002), «Κοινωνική Φροντίδα και Τοπικές Πρωτοβουλίες για την ανεργία», *Μελέτες Κοινωνικού Δικαίου και Κοινωνικής Πολιτικής*, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Ντάσιος, Ν. (2009) «Το αδιέξοδο της ελληνικής γεωργίας υπάρχει εναλλακτική πρόταση;» <http://www.ardn.gr> (ανεκτήθηκε στις 19/02/2010).
- Νόμος 602/1915 'Περί Συνεταιρισμών': ΦΕΚ 33/24-1-1915.
- Νόμος 921/1979 'Περί Γεωργικών Συνεταιρισμών': ΦΕΚ 125/12-6-1979.
- Νόμος 1541/1985 'Για τις Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις' : ΦΕΚ 68/18-4-1985.
- Νόμος 166/1986 'Για τους αστικούς συνεταιρισμούς': ΦΕΚ 196/6-12-1986.
- Νόμος 2169/1993 'Για τις Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις' : ΦΕΚ 149/10-9-1993.
- Νόμος 2810/2000 'Για τις Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις': ΦΕΚ 149/10-9-1993.
- Nouyrit, H. (1992) *Οι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί στην Ευρώπη, Συνεταιρισμοί και Ενιαία Ευρωπαϊκή Αγορά*, Ινστιτούτο Συνεταιριστικών Ερευνών και Μελετών.
- Ουσταμπασίδης, Κ. (2001) *Οικονομική Αγροτικών Συνεταιρισμών*, Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο.

- Παχάκη, Κ. (2006) *Η Ελληνική Γεωργία Ενώπιον των Νέων Συνθηκών και Θεσμικού Πλαισίου*, Αθήνα: Εκδόσεις ΚΕΠΕ.
- Πανιτσίδης, Γ. (1982) «Σχετικά με το χαρακτήρα και το ρόλο του συνεταιρισμού στον καπιταλισμό» *Επιστημονική Σκέψη* 7 : 63-72.
- Πατρώνης, Β. και Μαυρέας, Κ. (2005) «Νέες μορφές Κοινωνικής Οικονομίας: Ευρωπαϊκές Εξελίξεις και Ελληνικές Αδράνειες», *Η Κοινωνική Οικονομία ανάμεσα στο τοπικό και το παγκόσμιο*, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης.
- Παπαγεωργίου, Κ. (2004) *Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία*, Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλης.
- Παρασκευαΐδης, Π. (1993) *Η Οικονομική λειτουργία των Αγροτικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων*, Αθήνα: Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών.
- Parnell, E. (2000) *Η επανεφεύρεση των συνεταιρισμών-Επιχειρήσεις για τον 21^ο αιώνα*, Αθήνα: Εκδόσεις Στοχαστής.
- ΠΑ.ΣΕ.ΓΕ.Σ. «Σχέδιο Υποδείγματος Καταστατικού Αγροτικού Συνεταιρισμού- Σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου 2810/2000»: ΦΕΚ 61 Α.
- Προβατάς, Δ., (1998) «Κοινωνικοοικονομικό Πλαίσιο Δράσης των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων», *Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις και ο Ρόλος τους στις Νέες Προκλήσεις, Κύκλος συζητήσεων: Συνεταιριστικά Θέματα*, Πρακτικά εκδηλώσεων, Αθήνα: Εκδόσεις ΙΑΓΕ.
- Σακελλαρόπουλος, Θ. (1992) *Η μεταπολεμική αγροτική πολιτική και οι μακροπρόθεσμες τάσεις αλλαγής της- Οικονομία και Πολιτική στη Σύγχρονη Ελλάδα*, Αθήνα: Πληροφόρηση.
- Σέμος, Α. (2002) *Πολιτική Αγροτικών Προϊόντων*, Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο.
- Τζίβα, Ε. (1997) *Η εταιρική συμμετοχή στο συνεταιρισμό και ειδικότερα τα δικαιώματα των συνεταίρων*, Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Τζωρτζάκης, Θ. (1973) *Συνεταιριστική Οικονομία*, Αθήνα: Β' Έκδοση.
- Τόλιος, Γ., (2003) «Αγροτικοί Συνεταιρισμοί: Προϋποθέσεις αναγέννησης τους» <http://www.syn.gr> (ανεκτήθη στις 11/11/2003).
- Τόλιος, Γ. (2009) *Περιβάλλον και Αγροτική Πολιτική σε συνθήκες παγκοσμιοποίησης- Εναλλακτική Στρατηγική Αυτοδυναμίας Τροφίμων (Food Sovereignty)*, Αθήνα: Εκδόσεις ΚΨΜ.

- Χαραλάμπους, Κ., (1993) *Ελληνικό Συνεταιριστικό Κίνημα*, Αθήνα: Εκδόσεις Γόρδιος.
- Χαραλάμπους, Κ. (1997) *Ο Συνεταιριστικός Τρόπος Παραγωγής και η Μετάβαση στο Σοσιαλισμό*, Αθήνα: Εκδόσεις Οδυσσέας.
- Χριστοδούλου, Δ. (1987) *Αγροτική και Συνεταιριστική Ανάπτυξη*, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής.
- Ψυχουδάκης, Α. (1998) *Σημειώσεις Γεωργικής Πολιτικής*, Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο.

Ξενόγλωσση

- Bhagwati, J. (1993) 'The case for Free Trade' *Scientific American*, (Nov):18-23
- Borgen, S. O. (2004) 'Rethinking incentive problems in Cooperative Organizations' *Journal of Socio-Economics*, 33: 383-389.
- Harris, L. (1980) 'Agricultural Co-operatives and Development Policy in Mozambique' *Journal of Peasant Studies*, 7(3): 338-352.
- Iliopoulos, C. (2005) 'New Generation Cooperatives: The Potential of an Innovative Institutional Arrangement for Mediterranean Food Supply Chains' *MEDIT(Mediterranean Journal of Economy and Agriculture and Environment)* IV(1): 14-20.
- Iliopoulos, C. and G. Hendrikse (2008) 'Influence Costs in Agribusiness Cooperatives: Evidence from Case Studies' *Erasmus Research Institute of Management*, 2:17.
- Motiram, S. and Vakulabharanam V. (2007) 'Corporate And Cooperative Solutions for the Agrarian Crisis in Developing' *Review of Radical Political Economics*, 39(3):360-367.
- Pineiro Harnecker, C. (2009) 'Workplace Democracy and Social Consciousness: A study of Venezuelan Cooperatives' *Science and Society*, 73(3): 309-339.
- Putterman, L. (1984) 'The Planned Cooperative Community in a Developing Country: The Case of Tanzania' *Journal of Rural Cooperation*, 12(1-2): 53-64.
- Ratner, C. (2009) 'Cooperativism: A Social, Economic and Political Alternative to Capitalism', *Capitalism Nature Socialism*, 20(2):44-73.

Rosset, P. (1998) 'Alternative Agriculture Works: The case of Cuba' *Monthly Review*, 50(3):137-146.

Fulton, M. (2000) 'Traditional versus new generation cooperatives' *Journal of Agriculture Cooperation*, 7: 15-24.

Ηλεκτρονικές Πηγές

Ανάπτυξη Αγροτικών Συνεταιρισμών, web page accessed on www.fao.org

Δίκτυο Κοινωνικής Αλληλεγγύης & Περιφερειακής Ανάπτυξης, web page accessed on www.diktio-kapa.doc.com.

Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΠΑΣΕΓΕΣ), web page accessed on www.Paseges.gr

Φιλανθρωπικό ίδρυμα με στόχο την υποστήριξη της ανάπτυξης των αγροτικών ομαδικών επιχειρήσεων σε όλο τον κόσμο, web page accessed on www.plunkett.co.uk

GOGECA (General Confederation of Co-Operatives in the European Union), web page accessed on www.cop.cogega.be

ICA (International Co-operative Alliance), web page accessed on www.ica.coop

Food and Agriculture organization of the United Nation, web page accessed on www.agris.fao.org.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

- **Περιφέρεια Θράκης**

Στην περιφέρεια Θράκης υπάρχουν 5 Ε.Α.Σ. και μια Κ.Α.Σ.Ο. που κατανέμονται ως εξής:

Νομός Έβρου

1) Ε.Α.Σ Διδυμότειχου

Ιδρύθηκε το 1924 και περιλαμβάνει 39 συνεταιρισμούς μέλη ενώ συνολικά αριθμεί από 3.107 φυσικά μέλη. Οι κυρίες δραστηριότητες τους είναι οι εξής:

- ✓Κέντρο σποροπαραγωγής σκληρού σίτου
- ✓Ξηραντήρια δημητριακών
- ✓Εμπορία αγροτικών προϊόντων (σιτάρι, αραβόσιτος, ηλίανθος) για λογαριασμό των παραγωγών (5.900.000 ευρώ)
- ✓Εμπορία ειδών βιοτικής ανάγκης (Super Market)
- ✓Εμπορία σπόρων, φαρμάκων, γεωργικών μηχανημάτων και εργαλείων
- ✓Πρακτόρευση ασφαλιστικών εργασιών
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων.

2) Ε.Α.Σ. Έβρου

Ιδρύθηκε το 2000 και αποτελείται από 87 συνεταιρισμούς μέλη ενώ συνολικά αριθμεί 7.200 φυσικά μέλη. Έχει τις εξής δραστηριότητες:

- ✓Λειτουργία μονάδας επεξεργασίας και τυροκόμησης γάλακτος. Αρτοποιείο
- ✓Παραγωγή τσίπουρου
- ✓Εμπορία οσπρίων, σπόρων, δημητριακών, αραβοσίτου
- ✓Εμπορία ειδών οικιακής και βιοτικής ανάγκης (8 Super Market)
- ✓Εμπορία λιπασμάτων, γεωργικών μηχανημάτων, φαρμάκων
- ✓Εξυπηρέτηση των Συνεταιρισμών- μελών της
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων.

3) Ε.Α.Σ .Ορεστιάδας

Ιδρύθηκε το 1944 και αποτελείται από 43 συνεταιρισμούς μέλη ενώ αριθμεί 5.101 φυσικά μέλη. Έχει τις εξής κύριες δραστηριότητες:

- ✓Εμπορία αραβοσίτου, σιτηρών, ηλίανθου και βαμβακιού για λογαριασμό παραγωγών (12.400.000 ευρώ)
- ✓Παραγωγή και εμπορία Συνθέτων Ζωοτροφών
- ✓Παραγωγή ,επεξεργασία , πιστοποίηση και εμπορία σπόρων σιτηρών
- ✓Εμπορία γεωργικών εφοδίων (λιπάσματα, φυτοφάρμακα, σπόροι, γεωργικά εργαλεία και μηχανήματα)
- ✓Εμπορία ειδών βιοτικής ανάγκης (Super Market)
- ✓Πρακτόρευση ασφαλιστικών εργασιών
- ✓Εξυπηρέτηση των Συνεταιρισμών μελών της
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων.

Νομός Ροδόπης

1) Ε.Α.Σ. Ροδόπης

Ιδρύθηκε το 1928, αποτελείται από 86 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 7.922 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Τρία εκκοκκιστήρια βάμβακος
- ✓Μονάδα χημικής αποχλώσεως βαμβακόσπορου σποράς
- ✓Σπορελαιοουργείο
- ✓Τυροκομείο
- ✓Εμπορία αγροτικών εφοδίων και προϊόντων (σιτηρά, αραβόσιτος, κριθάρι)

- ✓Εμπορία ειδών διατροφής και οικιακής χρήσης (super market)
- ✓Εξυπηρέτηση των Συν/σμών μελών της
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων

2) Κοινοπραξία Καπνοπαραγωγών Ε.Α.Σ . Ροδόπης

Ιδρύθηκε το 2000 και αποτελείται από 11 συνεταιρισμούς μέλη ενώ αριθμεί 8.435 φυσικά μέλη. Κυρίως δραστηριοποιείται στην εμπορία καπνού για λογαριασμό των παραγωγών (58.200.000 ΕΥΡΩ).

Νομός Ξάνθης

1) Ε.Α.Σ . Ξάνθης

Ιδρύθηκε το 1926 και αποτελείται από 97 συνεταιρισμούς μέλη ενώ μέχρι σήμερα αριθμεί 6.704 φυσικά μέλη. Έχει τις εξής κύριες δραστηριότητες:

- ✓Λειτουργία εκκοκκιστηρίου βάμβακος για λογαριασμό τρίτων
- ✓Ξηραντήριο αραβοσίτου
- ✓Εμπορία δημητριακών
- ✓Εμπορία γεωργικών εφοδίων , γεωργικών μηχανημάτων
- ✓Λειτουργία Ομάδος Παραγωγών καπνού , τομάτας , δημητριακών
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων
- ✓Εξυπηρέτηση των Συνεταιρισμών – μελών της.

• Περιφέρεια Μακεδονίας

Στην περιφέρεια Μακεδονίας υπάρχουν 27 Ε.Α.Σ. και 2 Κ.Α.Σ.Ο. που κατανέμονται ως εξής:

Νομός Δράμας

1) Ε.Α.Σ .Δράμας

Ιδρύθηκε το 1924, περιλαμβάνει 128 συνεταιρισμούς μέλη και αριθμεί 7.190 φυσικά μέλη. Έχει τις εξής κύριες δραστηριότητες:

- ✓Συσκευαστήριο πατάτας
- ✓Εμπορία λιπασμάτων, φαρμάκων, ζωοτροφών, σπόρων και δημητριακών
- ✓Εργασίες εξυπηρέτησης των Συνεταιρισμών -μελών της
- ✓Πρακτόρευση Ασφαλιστικών Εργασιών
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Επιδοτήσεων

2) Ένωση Γαλακτοκομικών Προϊόντων Ν. Δράμας-Καβάλας

Ιδρύθηκε το 1959, αποτελείται από 72 συνεταιρισμούς μέλη και αριθμεί 852 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Συγκέντρωση γάλακτος των Νομών Δράμας – Καβάλας- Σερρών για λογαριασμό τρίτων
- ✓Εμπορία ειδών βιοτικής ανάγκης (Super Market)
- ✓Λειτουργία καταστήματος κρεάτων
- ✓Εμπορία ζωοτροφών.

Νομός Σερρών

1) Ε.Α.Σ .Βισαλτίας

Ιδρύθηκε το 1942, αποτελείται από 34 συνεταιρισμούς μέλη και αριθμεί 1.948 φυσικά μέλη. Έχει τις εξής δραστηριότητες:

- ✓Σποροπαραγωγή Σιτηρών και εμπορία Σπόρων

- ✓Εμπορία Λιπασμάτων, Γεωργικών Εφοδίων, Δημητριακών, Ζωοτροφών
- ✓Ομάδες Παραγωγών (Τομάτας- Δημητριακών –Ελαιολάδου-Βαμβακιού)
- ✓Εργασίες εξυπηρέτησης των συνεταιρισμών -μελών
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Επιδοτήσεων
- ✓Πρακτόρευση Ασφαλειών

3) Ε.Α.Σ . Σερρών

Ιδρύθηκε το 1923, αποτελείται από 177 συνεταιρισμούς μέλη και αριθμοί 12.017 φυσικά μέλη. Οι κυριότερες δραστηριότητές της είναι οι εξής:

- ✓Λειτουργία Εκκοκκιστηρίου βάμβακος για λογαριασμό τρίτων
- ✓Σπορελαιουργείο
- ✓Εργοστάσιο ζωοτροφών
- ✓Πολλαπλασιαστική χοιροτροφική μονάδα
- ✓Σποροπαραγωγικό κέντρο σίτου και ορύζης
- ✓Συγκρότημα επεξεργασίας ορύζης
- ✓Εμπορία δημητριακών
- ✓Εμπορία γεωργικών εφοδίων
- ✓Πρακτόρευση ασφαλιστικών εργασιών
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Επιδοτήσεων.

Νομός Κιλκίς

1) Ε.Α.Σ . Αξιούπολης

Ιδρύθηκε το 1927, αποτελείται από 39 συνεταιρισμούς μέλη και αριθμεί 3.210 φυσικά μέλη. Ασχολείται με τις εξής δραστηριότητες:

- ✓Σποροπαραγωγή Δημητριακών
- ✓Εμπορία αγροτικών προϊόντων
- ✓Εμπορία ειδών βιοτικής ανάγκης
- ✓Εμπορία γεωργικών εφοδίων, λιπασμάτων γεωργικών μηχανημάτων, γεωργικών φαρμάκων, ζωοτροφών
- ✓Εργασίες εξυπηρέτησης των Συνεταιρισμών- μελών της
- ✓Πρακτόρευση ασφαλειών.

2) Ε.Α.Σ .Κιλκίς

Ιδρύθηκε το 1926, αποτελείται από 78 συνεταιρισμούς μέλη και αριθμεί 8.904 φυσικά μέλη. Ασχολείται με τις εξής δραστηριότητες:

- ✓Αλευροβιομηχανία εναλλακτικής άλεσης σίτου σκληρού και μαλακού
- ✓Αρτοβιομηχανία
- ✓Εργοστάσιο ζωοτροφών
- ✓Σποροπαραγωγή σκληρού σίτου
- ✓Ομάδα καπνοπαραγωγών (ΟΠΑΚ)
- ✓Εμπορία Δημητριακών
- ✓Εμπορία Ειδών βιοτικής ανάγκης (Super Market)
- ✓Εμπορία Γεωργικών μηχανημάτων, λιπασμάτων, γεωργικών φαρμάκων, ανταλλακτικών
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Επιδοτήσεων (ΟΣΔΕ).

Νομός Πέλλας

1) Γεωργική Ένωση Συνεταιρισμών Πώλησης Οπωροκηπευτικών Βερμίου.

Ιδρύθηκε το 1965, αποτελείται από 14 συνεταιρισμούς μέλη και αριθμεί 3.231 φυσικά μέλη. Ασχολείται με τις εξής δραστηριότητες:

- ✓Συσκευασία και εμπορία οπωροκηπευτικών
- ✓Εμπορία γεωργικών εφοδίων

- ✓ Λειτουργία Ομάδας Παραγωγών Οπωροκηπευτικών (Καν2200/96)
 - ✓ Ασφαλιστικές εργασίες
 - ✓ Εργασίες εξυπηρέτησης των Συνεταιρισμών- μελών της
 - ✓ Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Επιδοτήσεων (ΟΣΔΕ).
- 2) Ε.Α.Σ . Αλμωπίας
 Ιδρύθηκε το 1951, αποτελείται από 113 συνεταιρισμούς μέλη και αριθμεί 6.166 φυσικά μέλη. Ασχολείται με τις εξής δραστηριότητες:
- ✓ Λειτουργία Ομάδας παραγωγών Οπωροκηπευτικών (εμπορία ύψους 567.000 ευρώ)
 - ✓ Λειτουργία Ομάδας παραγωγών Ακατέργαστου Καπνού (εμπορία ύψους 1.700.000 ευρώ)
 - ✓ Ξήρανση και εμπορία Δημητριακών
 - ✓ Εμπορία αγροτικών εφοδίων (λιπασμάτων, φαρμάκων, σπόρων, ζωοτροφών)
 - ✓ Εργασίες εξυπηρέτησης των Συνεταιρισμών-μελών(Δασικών, Αγροτικών, Φρουτοπαραγωγικών)
 - ✓ Εδαφολογικό και Φυλλοδιαγνωστικό εργαστήριο
 - ✓ Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Επιδοτήσεων.
- 3) Ε.Α.Σ .Γιαννιτσών
 Ιδρύθηκε το 1925, αποτελείται από 84 συνεταιρισμούς μέλη και αριθμεί 8.803 φυσικά μέλη. Ασχολείται με τις εξής δραστηριότητες:
- ✓ Εκκοκκιστήριο βάμβακος. Σπορελαιουργείο
 - ✓ Κονσερβοποιείο-Παραγωγή κομπόστας ροδάκινου
 - ✓ Διαλογητήρια - ψυγεία φρούτων
 - ✓ Ξηραντήρια -SILOS
 - ✓ Λειτουργία πρατηρίων πώλησης γεωργικών εφοδίων, λιπασμάτων και ζωοτροφών
 - ✓ Εμπορία Δημητριακών
 - ✓ Ασφαλιστικές εργασίες
 - ✓ Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων (ΟΣΔΕ)
 - ✓ Εργασίες εξυπηρέτησης των πρωτοβάθμιων Συνεταιρισμών –μελών.
- 4) Ε.Α.Σ . Έδεσσας-Σκύδρας
 Ιδρύθηκε το 1927, αποτελείται από 36 συνεταιρισμούς μέλη και αριθμεί 3.588 φυσικά μέλη. Ασχολείται με τις εξής δραστηριότητες:
- ✓ Συσκευασία - εμπορία ροδάκινου για λογαριασμό των παραγωγών (3.153.000 ευρώ)
 - ✓ Εμπορία νεκταρινιών, μήλων, κερασιών, αχλαδιών για λογαριασμό των παραγωγών (64.000 ευρώ)
 - ✓ Εμπορία γεωργικών εφοδίων, λιπασμάτων και ζωοτροφών
 - ✓ Εργασίες εξυπηρέτησης των Συνεταιρισμών – Μελών
 - ✓ Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Επιδοτήσεων (ΟΣΔΕ).

Νομός Φλώρινας

1) Ε.Α.Σ .Αμυνταίου

Ιδρύθηκε το 1946, αποτελείται από 24 συνεταιρισμούς μέλη και αριθμεί 1.892 φυσικά μέλη. Ασχολείται με τις εξής δραστηριότητες:

- ✓ Παραγωγή και εμπορία οίνων
- ✓ Λειτουργία Σφαγείου για λογαριασμό τρίτων
- ✓ Εμπορία Γεωργικών φαρμάκων και μηχανημάτων
- ✓ Εμπορία Ειδών βιοτικής ανάγκης (Super Market)

- ✓Εμπορία Οπωροκηπευτικών για λογαριασμό τρίτων
- ✓Εμπορία δημητριακών
- ✓Λειτουργία ψυγείου

2) Ε.Α.Σ . Φλώρινας

Ιδρύθηκε το 1928, αποτελείται από 59 συνεταιρισμούς μέλη και αριθμεί 3.585 φυσικά μέλη. Ασχολείται με τις εξής δραστηριότητες:

- ✓Εμπορία σιτηρών και καλαμποκιού
- ✓Μονάδα παραγωγής συνθέτων ζωοτροφών
- ✓Εμπορία ειδών βιοτικής ανάγκης (Super Market)
- ✓Εμπορία γεωργικών, κτηνιατρικών φαρμάκων και γεωργικών εφοδίων
- ✓Εργασίες εξυπηρέτησης των Συνεταιρισμών – μελών
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Επιδοτήσεων (ΟΣΔΕ).

Νομός Καστοριάς

Ε.Α.Σ . Καστοριάς

Ιδρύθηκε το 1928, αποτελείται από 86 συνεταιρισμούς μέλη και αριθμεί 4.062 φυσικά μέλη. Ασχολείται με τις εξής δραστηριότητες:

- ✓Εργοστάσιο επεξεργασίας & τυροκόμησης γάλακτος
- ✓Εργοστάσιο Σύνθετων Ζωοτροφών. Κέντρο Σποροπαραγωγής
- ✓Εμπορία Γάλακτος, Σιτηρών
- ✓Εμπορία λιπασμάτων, γεωργικών μηχανημάτων & εφοδίων, ζωοτροφών, φυτοφαρμάκων & κτηνιατρικών φαρμάκων
- ✓Εμπορία Ειδών βιοτικής ανάγκης (super market)
- ✓Εργασίες εξυπηρέτησης Συνεταιρισμών -μελών της
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Επιδοτήσεων (ΟΣΔΕ).

Νομός Γρεβενών

Ε.Α.Σ . Γρεβενών

Ιδρύθηκε το 1933, αποτελείται από 87 συνεταιρισμούς μέλη και αριθμεί 4.235 φυσικά μέλη. Ασχολείται με τις εξής δραστηριότητες:

- ✓Τυροκομείο
- ✓Εμπορία δημητριακών, λιπασμάτων, φαρμάκων και εν γένει όλων των γεωργικών εφοδίων
- ✓Συμμετέχει στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Επιδοτήσεων (ΟΣΔΕ)
- ✓Εργασίες εξυπηρέτησης των Συνεταιρισμών μελών
- ✓Λειτουργία Ομάδων Παραγωγών: σίτου μαλακού και αραβόσιτου, αιγοπρόβειου γάλακτος, βιομηχανικής τομάτας, καπνού.

Νομός Κοζάνης

1) Ε.Α.Σ. Βοΐου

Ιδρύθηκε το 1937, αποτελείται από 53 συνεταιρισμούς μέλη και αριθμεί 1.590 φυσικά μέλη. Ασχολείται με τις εξής δραστηριότητες:

- ✓Μεταποίηση και εμπορία αιγοπρόβειου γάλακτος
- ✓Εμπορία Δημητριακών και γεωργικών εφοδίων
- ✓Εμπορία ειδών βιοτικής ανάγκης
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Επιδοτήσεων.

2) Ε.Α.Σ. Εοδραίας

Ιδρύθηκε το 1928, αποτελείται από 32 συνεταιρισμούς μέλη και αριθμεί 2.715 φυσικά μέλη. Ασχολείται με τις εξής δραστηριότητες:

- ✓Εμπορία δημητριακών και αραβόσιτου
- ✓Ξηραντήριο αραβόσιτου
- ✓Εμπορία γεωργικών φαρμάκων, λιπασμάτων, ζωοτροφών και πιστοποιημένων σπόρων σκληρού σίτου
- ✓Εμπορία ειδών βιοτικής ανάγκης (super market)
- ✓Πρακτόρευση Ασφαλιστικών Εργασιών
- ✓Εργασίες εξυπηρέτησης των Συνεταιρισμών – Μελών
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων (ΟΣΔΕ).

3) Ε.Α.Σ. Κοζάνης

Ιδρύθηκε το 1929, αποτελείται από 83 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 4.779 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Τυροκομείο
- ✓Εμπορία Γεωργικών Φαρμάκων, γεωργικών μηχανημάτων, λιπασμάτων, σιτηρών, ζωοτροφών και σπόρων
- ✓Πρακτόρευση Ασφαλειών
- ✓Εργασίες εξυπηρέτησης των Συνεταιρισμών – Μελών
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Επιδοτήσεων (ΟΣΔΕ).

Νομός Ημαθίας

1) Ε.Α.Σ. Βέροιας

Ιδρύθηκε το 1928, αποτελείται από 59 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 8.138 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Εμπορία οπωροκηπευτικών για λογαριασμό των παραγωγών (4.215.000 ευρώ)
- ✓Εκκοκκιστήριο βάμβακος
- ✓Διαλογητήριο (ροδάκινα, νεκταρίνια, μήλα, ακτινίδια, αχλάδια, τομάτα)
- ✓Εμπορία Δημητριακών (Σιτάρι, Κριθάρι)-Αραβοσίτου
- ✓Εμπορία γεωργικών εφοδίων
- ✓Εργασίες εξυπηρέτησης των Συνεταιρισμών – Μελών
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Επιδοτήσεων (ΟΣΔΕ).

2) Ε.Α.Σ. Νάουσας

Ιδρύθηκε το 1965, αποτελείται από 14 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 1.828 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Συσκευασία, τυποποίηση και εμπορία οπωροκηπευτικών
- ✓Εμπορία φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Επιδοτήσεων (ΟΣΔΕ).

3) Κοινοπραξία Α.Σ.Ο. 'ΑΛ.Μ.ΜΕ'

Ιδρύθηκε το 1996, αποτελείται από 3 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 2.200 φυσικά μέλη. Κύρια δραστηριότητα της είναι η κονσερβοποίηση φρούτων (Ροδάκινο -Φρουτοσαλάτα-αχλάδι).

4) Κοινοπραξία Α.Σ.Ο. 'Αλέξανδρος'

Ιδρύθηκε το 1999, αποτελείται από 3 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 2.013 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Εμπορία νωπών αγροτικών προϊόντων
- ✓Εμπορία αγροτικών εφοδίων
- ✓Ασφαλιστικές εργασίες.

Νομός Πιερίας

Ε.Α.Σ. Πιερίας

Ιδρύθηκε το 1924, αποτελείται από 75 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 9.808 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓ Εμπορία δημητριακών και ακτινιδίων
- ✓ Λειτουργία Ομάδος Παραγωγών φρούτων (μήλα, βερίκοκα) και καπνών
- ✓ Εμπορία γεωργικών εφοδίων και μηχανημάτων
- ✓ Λογιστική εξυπηρέτηση Συνεταιρισμών – μελών της
- ✓ Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Επιδοτήσεων (ΟΣΔΕ).

Νομός Θεσσαλονίκης

1) Ε.Α.Σ. Λαγκαδά

Ιδρύθηκε το 1935, αποτελείται από 91 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 7.530 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓ Σποροπαραγωγή σίτου
- ✓ Εμπορία Δημητριακών, φαρμάκων, λιπασμάτων και σπόρων
- ✓ Εμπορία ειδών βιοτικής ανάγκης (Super Market)
- ✓ Εργασίες εξυπηρέτησης των Συνεταιρισμών- Μελών
- ✓ Ασφαλιστικές εργασίες
- ✓ Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Επιδοτήσεων.

2) Ομοσπονδία Γεωργικών Συνεταιρισμών Θεσσαλονίκης

Ιδρύθηκε το 1924, αποτελείται από 103 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 17.023 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓ Μονάδα επεξεργασίας βιομηχανικής τομάτας (Κονσερβοποιείο)
- ✓ Δύο εκκοκκιστήρια βάμβακος
- ✓ Σπορελαιουργείο
- ✓ Εμπορία φυτοφαρμάκων , λιπασμάτων
- ✓ Παραγωγή και εμπορία ζωοτροφών
- ✓ Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Επιδοτήσεων.

Νομός Χαλκιδικής

1) Ε.Α.Σ. Πολυγύρου

Ιδρύθηκε το 1962, αποτελείται από 25 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 2.426 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓ Παραγωγή και εμπορία επιτραπέζιων ελιών
- ✓ Εμπορία σιτηρών, λιπασμάτων, φαρμάκων
- ✓ Εργασίες εξυπηρέτησης των Συνεταιρισμών -Μελών
- ✓ Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Επιδοτήσεων (ΟΣΔΕ).

2) Ε.Α.Σ. Χαλκιδικής

Ιδρύθηκε το 1928, αποτελείται από 53 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 6.686 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓ Επεξεργασία και διάθεση βρώσιμων Ελιών (κυρίως πράσινη Χαλκιδικής)
- ✓ Λειτουργία δύο ελαιοτριβείων για λογαριασμό των παραγωγών της περιοχής
- ✓ Εμπορία σιτηρών, ελαιολάδου, ειδών βιοτικής ανάγκης, γεωργικών εφοδίων, λιπασμάτων και ζωοτροφών

- ✓Εργασίες εξυπηρέτησης των Συνεταιρισμών - μελών
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Επιδοτήσεων
- ✓Πρακτόρευση ασφαλιστικών εργασιών

3) Ένωση Δασικών & Γεωργικών Συνεταιρισμών Αρναίας

Ιδρύθηκε το 1940, αποτελείται από 27 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 2.016 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Εμπορία Δημητριακών, λιπασμάτων, φυτοφαρμάκων, ζωοτροφών, σπόρων, αγροτικών μηχανημάτων
- ✓Εμπορία ξυλείας
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Επιδοτήσεων.

Νομός Καβάλας

1) Ε.Α.Σ. Καβάλας

Ιδρύθηκε το 1927, αποτελείται από 45 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 6.386 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Εκκοκκιστήριο βάμβακος
- ✓Εργοστάσια τυποποίησης: οσπρίων και ρυζιών, ελαιολάδου, πράσινης ελιάς, ελιάς «θρούμπας» Θάσου
- ✓Συσκευαστήριο ακτινιδίων και σπαραγγιών
- ✓Εργοστάσιο παραγωγής συνθέτων ζωοτροφών
- ✓Εμπορία Σιτηρών, Αραβοσίτου, Βάμβακος
- ✓Εμπορία προϊόντων βιοτικής ανάγκης, γεωργικών μηχανημάτων, φυτοφαρμάκων, λιπασμάτων
- ✓Εργασίες εξυπηρέτησης των Συνεταιρισμών -Μελών
- ✓Πρακτόρευση Ασφαλιστικών εργασιών
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Επιδοτήσεων.

2) Ε.Α.Σ. Παγγαίου

Ιδρύθηκε το 1935, αποτελείται από 38 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 3.300 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Λειτουργία ελαιοτριβείου & τυποποιητηρίου ελαιολάδου
 - ✓Τυποποιητήριο Ξηρών Καρπών- Σπαστήρας ξηρών καρπών
 - ✓Συσκευαστήριο- ψυγείο οπωροκηπευτικών
 - ✓Εμπορία λιπασμάτων, φυτοφαρμάκων, γεωργικών εργαλείων, ζωοτροφών
 - ✓Εμπορία για λογαριασμό των μελών των Ομάδων Παραγωγών Δημητριακών (2.935.000 ΕΥΡΩ), επιτραπέζιων και οινοποιήσιμων Σταφυλιών (1.470.000 ΕΥΡΩ), Αμυγδάλων (4.400.000 ΕΥΡΩ) , Ελιών, Ελαιολάδου
 - ✓Εδαφολογικό Εργαστήριο
- Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Επιδοτήσεων.

• Περιφέρεια Ηπείρου

Στην περιφέρεια Ηπείρου υπάρχουν 6 Ε.Α.Σ. που κατανέμονται ως εξής:

Νομός Ιωαννίνων

1) Ε.Α.Σ. Ιωαννίνων

Ιδρύθηκε το 1928, αποτελείται από 132 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 8.769 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Λειτουργία Οινοποιείου
- ✓Λειτουργία ξηρατηρίων αραβοσίτου
- ✓Εμπορία ζωοτροφών, λιπασμάτων, γεωργικών φαρμάκων, μηχανημάτων, γεωργικών εφοδίων

✓ Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων.

2) Ε.Α.Σ. Πωγωνίου

Ιδρύθηκε το 1940, αποτελείται από 16 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 1.041 φυσικά μέλη. Ασχολείται κυρίως με την λειτουργία τυροκομικής μονάδος κυρίως για λογαριασμό τρίτων.

3) Ένωση Αγροτικών & Δασικών Συνεταιρισμών Κόνιτσας- Ζαγορίου- Μετσόβου

Ιδρύθηκε το 1952, αποτελείται από 98 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 2.162 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

✓ Συγκέντρωση-εμπορία αραβοσίτου

✓ Λογιστική Εξυπηρέτηση των Συν/σμών μελών της.

Νομός Θεσπρωτίας

Ε.Α.Σ. Θεσπρωτίας

Ιδρύθηκε το 1973, αποτελείται από 58 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 5.236 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

✓ Εμπορία αγροτικών προϊόντων (καλαμπόκι, ακτινίδια, μανταρίνια, πορτοκάλια, βρώμη, κριθάρι, ελαιόλαδο)

✓ Λειτουργία Ομάδας Παραγωγών εσπεριδοειδών

✓ Εμπορία γεωργικών εφοδίων (μηχανημάτων, φαρμάκων, σπόρων, λιπασμάτων, ζωοτροφών)

✓ Εμπορία ειδών βιοτικής ανάγκης (super market)

✓ Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Επιδοτήσεων (ΟΣΔΕ).

Νομός Πρέβεζας

Ε.Α.Σ. Πρέβεζας

Ιδρύθηκε το 1930, αποτελείται από 69 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 6.503 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

✓ Τυποποίηση ελαιολάδου

✓ Παραγωγή βρωσίμων ελαιών

✓ Εκκόκκιση βάμβακος

✓ Εκμετάλλευση συσκευαστηρίου οπωροκηπευτικών-εσπεριδοειδών, ψυγείων και ξηραντηρίων αραβοσίτου

✓ Λειτουργία εδαφολογικού και φυλλοδιαγνωστικού εργαστηρίου

✓ Λογιστική εξυπηρέτηση συνεταιρισμών – μελών της

✓ Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Επιδοτήσεων (ΟΣΔΕ).

Νομός Άρτας

Ε.Α.Σ. Άρτας –Φιλιπιάδας

Ιδρύθηκε το 1923, αποτελείται από 96 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 14.842 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

✓ Συσκευασία και εμπορία εσπεριδοειδών

✓ Ξήρανση και εμπορία αραβοσίτου

✓ Εμπορία ειδών βιοτικής ανάγκης (3 υπερσύγχρονα super markets)

✓ Εμπορία γεωργικών εφοδίων-γεωργικών μηχανημάτων-λιπασμάτων -σπόρων, κτλ

✓ Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Επιδοτήσεων (ΟΣΔΕ)

✓ Λειτουργία εντός της Ένωσης Ο. Π. Οπωροκηπευτικών.

- **Περιφέρεια Θεσσαλίας**

Στην περιφέρεια Θεσσαλίας υπάρχουν 9 Ε.Α.Σ. που κατανέμονται ως εξής:

Νομός Λάρισας

1) Ε.Α.Σ. Ελασσόνας

Ιδρύθηκε το 1936, αποτελείται από 53 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 4.689 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Εργοστάσιο Ζωοτροφών
- ✓Εμπορία δημητριακών, λιπασμάτων, σπόρων, γεωργικών φαρμάκων και μηχανημάτων
- ✓Λειτουργεί Ομάδα Καπνοπαραγωγών ακατέργαστου Καπνού
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Επιδοτήσεων.

2) Ε.Α.Σ. Λάρισας

Ιδρύθηκε το 1925, αποτελείται από 163 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 20.000 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Τρία Εκκοκκιστήρια βάμβακος. Εργοστάσιο Ζωοτροφών. Εργοστάσιο πελτοποίησης μηδικής
- ✓Εργοστάσια βρώσιμων ελιών
- ✓Εμπορία Γεωργικών εφοδίων, σπόρων και δημητριακών. Εμπορία βιολογικών αγροτικών προϊόντων (ελιές, σιτάρι, καλαμπόκι, τριφύλλι)
- ✓Ομάδες παραγωγών βιομηχανικής τομάτας, καπνών, δημητριακών, φρούτων, ξηρών καρπών. Εμπορία για λογαριασμό των Ο.Π. ύψους 23.300.000 ΕΥΡΩ
- ✓Πρακτόρευση ασφαλιστικών εργασιών
- ✓Εξυπηρέτηση των Συνεταιρισμών - μελών της
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Επιδοτήσεων.

3) Ε.Α.Σ. Φαρσάλων

Ιδρύθηκε το 1930, αποτελείται από 60 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 5.622 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Εκκοκκιστήριο βάμβακος
- ✓Εργοστάσιο παραγωγής ζωοτροφών και πτηνοτρόφων
- ✓Εμπορία ειδών βιοτικής ανάγκης και γεωργικών εφοδίων
- ✓Εμπορία δημητριακών, σπόρων, λιπασμάτων
- ✓Εξυπηρέτηση των Συνεταιρισμών - μελών της
- ✓Πρακτόρευση ασφαλιστικών εργασιών
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Επιδοτήσεων (ΟΣΔΕ).

Νομός Τρικάλων

1) Ε.Α.Σ. Καλαμπάκας

Ιδρύθηκε το 1934, αποτελείται από 45 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 2.652 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Εργοστάσιο ζωοτροφών
- ✓Ψυγείο (συντήρησης φρούτων και προϊόντων της περιοχής)
- ✓Ξηραντήριο αραβοσίτου- εμπορία δημητριακών
- ✓Εμπορία γεωργικών εφοδίων και μηχανημάτων, κτηνιατρικών ειδών και φαρμάκων
- ✓Λειτουργία Ομάδων Παραγωγών: καπνού, δημητριακών και αιγοπροβάτων γάλακτος
- ✓Πρακτόρευση ασφαλειών

- ✓ Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Επιδοτήσεων
- ✓ Εργασίες εξυπηρέτησης των Συνεταιρισμών -μελών της.

2) Ε.Α.Σ. Τρικάλων

Ιδρύθηκε το 1930, αποτελείται από 85 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 13.912 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓ Εκκοκκιστήριο βάμβακος. Εργοστάσιο ζωοτροφών
- ✓ Εριοπλυντήριο που συγκεντρώνει άπλυτο μαλλί από όλη την Ελλάδα, το οποίο εξάγεται πλυμένο σε Ευρώπη και Ασία
- ✓ Οξοποιείο & Εμφιαλωτήριο με 3 γραμμές: ξυδιού, χυμού λεμονιού, φωτιστικού οινοπνεύματος
- ✓ Συσκευαστήριο με κύριο προϊόν τις πιπεριές τουρσί
- ✓ Εμπορία δημητριακών, λιπασμάτων και ειδών γεωργικής χρησιμότητας
- ✓ Ασφαλιστικές εργασίες . Λογιστική εξυπηρέτηση των Συνεταιρισμών – μελών της
- ✓ Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων (ΟΣΔΕ).

Νομός Καρδίτσας

Ε.Α.Σ. Καρδίτσας

Ιδρύθηκε το 1928, αποτελείται από 164 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 20.248 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓ Γλευκοποίηση – οινοποίηση σταφυλιών και εμπορία κρασιών
- ✓ Εμπορία λιπασμάτων, γεωργικών εφοδίων, φαρμάκων και ζωοτροφών
- ✓ Εργασίες εξυπηρέτησης των Συνεταιρισμών -μελών της
- ✓ Πρακτόρευση Ασφαλιστικών Εργασιών
- ✓ Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Επιδοτήσεων (ΟΣΔΕ).

Νομός Μαγνησίας

1) Ε.Α.Σ. Αλμυρού

Ιδρύθηκε το 1932, αποτελείται από 34 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 3.254 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓ Τυροκομείο
- ✓ Κονσερβοποιείο ελαιών
- ✓ Βιοτεχνία ζωοτροφών
- ✓ Ξηραντήριο αραβοσίτου
- ✓ Ψυγεία
- ✓ Εμπορία δημητριακών, λιπασμάτων, γεωργικών φαρμάκων, ζωοτροφών και σπόρων.

2) Ε.Α.Σ. Βόλου

Ιδρύθηκε το 1926, αποτελείται από 42 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 4.431 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓ Εργοστάσιο επεξεργασίας γάλακτος (παστερίωση - εμφιάλωση, παραγωγή - τυποποίηση γαλακτοκομικών προϊόντων)
- ✓ Κέντρο επεξεργασίας και τυποποίησης σιτόσπορου
- ✓ Εμπορία αγροτικών προϊόντων (σιτάρι, κριθάρι). Ξήρανση Αραβοσίτου
- ✓ Εμπορία γεωργικών εφοδίων (φυτοφάρμακα, λιπάσματα, σπόροι κτλ.)
- ✓ Εργασίες εξυπηρέτησης των Συνεταιρισμών- μελών της
- ✓ Λειτουργία Ομάδος Παραγωγών βιομηχανικής τομάτας

✓ Συμμετέχει στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Επιδοτήσεων (ΟΣΔΕ).

3) Ε.Α.Σ. Πηλίου και Βόρειων Σποράδων

Ιδρύθηκε το 1953, αποτελείται από 43 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 6.658 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

✓ Παραγωγή, τυποποίηση βρώσιμων ελιών- Εμπορία βρώσιμων ελιών και για λογαριασμό των παραγωγών

✓ Εμπορία ελαιολάδου

✓ Ελαιοτριβείο

✓ Εμπορία φρούτων

✓ Εμπορία λιπασμάτων, φαρμάκων, ζωοτροφών και γεωργικών εφοδίων

✓ Λογιστική εξυπηρέτηση των Συνεταιρισμών –μελών.

• Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας και Ευβοίας

Στην περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας και Ευβοίας υπάρχουν 19 Ε.Α.Σ. που κατανέμονται ως εξής:

Νομός Ευρυτανίας

Ένωση Δασικών και Αγροτικών Συνεταιρισμών Ευρυτανίας

Ιδρύθηκε το 1945, αποτελείται από 77 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 2.300 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

✓ Εμπορία δασικών προϊόντων για λογ/σμό των Συν/σμών Μελών της

✓ Εμπορία δασικών και γεωργικών μηχανημάτων

✓ Λειτουργία πρατηρίου πώλησης γεωργικών εφοδίων, συν/κών προϊόντων, λιπασμάτων, ζωοτροφών

✓ Πρακτόρευση ασφαλιστικών εργασιών

✓ Διοικητική και λογιστική εξυπηρέτηση των Συν/σμών Μελών της

✓ Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων.

Νομός Αιτωλοακαρνανίας

1) Ε.Α.Σ. Αγρινίου

Ιδρύθηκε το 1930, αποτελείται από 108 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 12.400 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

✓ Μεταποίηση ελαιών

✓ Παραγωγή αφυδατωμένης μηδικής σε pellets

✓ Παραγωγή σύνθετων ζωοτροφών για χοιρινά, αιγοπρόβατα και πουλερικά

✓ Ξηραντήρια αραβοσίτου

✓ Συσκευαστήριο εσπεριδοειδών

✓ Εμπορία ειδών βιοτικής ανάγκης (super market)

✓ Λειτουργία πρατηρίων πώλησης γεωργικών εφοδίων, λιπασμάτων-ζωοτροφών, γεωργικών μηχανημάτων και εργαλείων

✓ Εξυπηρέτηση των πρωτοβάθμιων Συνεταιρισμών-μελών της

✓ Λειτουργία Ομάδων Παραγωγών Ελαιολάδου, Εσπεριδοειδών, Καπνού & Αραβοσίτου

✓ Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων.

2) Ε.Α.Σ. Βόνιτσας

Ιδρύθηκε το 1960, αποτελείται από 15 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 2.229 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

✓ Τυποποίηση και εμπορία ελαιολάδου-σπορέλαιων

- ✓Εμπορία ζωοτροφών, φυτοφαρμάκων, εργαλείων
- ✓Εμπορία ειδών βιοτικής ανάγκης (Super Market)
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων.

3) Ε.Α.Σ. Μεσολογγίου και Ναυπακτίας

Ιδρύθηκε το 1937, αποτελείται από 68 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 7.190 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Εκκόκκιση βαμβακιού
- ✓Εμπορία αραβοσίτου
- ✓Συγκέντρωση και εμπορία γάλακτος
- ✓Συσκευασία και εμπορία ελαιολάδου
- ✓Συσκευασία και εμπορία βρώσιμης ελιάς
- ✓Εμπορία γεωργικών εφοδίων
- ✓Λειτουργία ομάδας Παραγωγών στους τομείς των καπνών και εσπεριδοειδών
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων.

4) Ε.Α.Σ. Ξηρομέρου

Ιδρύθηκε το 1948, αποτελείται από 24 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 3.412 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Ξήρανση αραβοσίτου
- ✓Εμπορία ειδών βιοτικής ανάγκης (Super Market)
- ✓Εμπορία γεωργικών εφοδίων, λιπασμάτων, ζωοτροφών
- ✓Εργασίες εξυπηρέτησης των Συνεταιρισμών- μελών της
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων.

Νομός Φθιώτιδος

1) Ε.Α.Σ. Αμφίκλειας

Ιδρύθηκε το 1946, αποτελείται από 24 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 2.894 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Εμπορία λιπασμάτων, σπόρων, ζωοτροφών, φυτοφαρμάκων, εργαλείων
- ✓Εμπορία δημητριακών, αραβοσίτου
- ✓Λειτουργία ελαιοτριβείου
- ✓Λειτουργία Ομάδος Παραγωγών ακατέργαστου καπνού VIRGINIA και ελαιολάδου
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων.

2) Ε.Α.Σ. Αταλάντης

Ιδρύθηκε το 1939, αποτελείται από 29 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 10.480 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Εμπορία δημητριακών, λιπασμάτων, ζωοτροφών
- ✓Λειτουργία πρατηρίου γεωργικών φαρμάκων και εφοδίων
- ✓Λειτουργία Ομάδας Παραγωγών Καπνού
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων
- ✓Πρακτόρευση ασφαλιστικών εργασιών
- ✓Δακοκτονία.

3) Ε.Α.Σ. Λαμίας

Ιδρύθηκε το 1927, αποτελείται από 146 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 15.940 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Εκκοκκιστήριο βάμβακος
- ✓Εργοστάσιο επεξεργασίας και τυροκόμησης γάλακτος
- ✓Λειτουργία πρατηρίων πώλησης γεωργικών εφοδίων και ενός Super Market
- ✓Εξυπηρέτηση των Συν/σμών Μελών της
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων.

4) Ένωση Ελαιουργικών Συνεταιρισμών Στυλίδας

Ιδρύθηκε το 1949, αποτελείται από 24 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 3.676 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Επεξεργασία, τυποποίηση και εμπορία βρωσίμων ελαιών
- ✓Εμπορία ελαιολάδου
- ✓Λειτουργία Ομάδας Ελαιοπαραγωγών.

Νομός Φωκίδος

1) Ε.Α.Σ. Άμφισσας

Ιδρύθηκε το 1935, αποτελείται από 13 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 3.847 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Τυποποίηση και εμπορία ελαιών
- ✓Εμπορία ελαιολάδου
- ✓Λειτουργία πρατηρίων πώλησης γεωργικών εφοδίων, λιπασμάτων, ζωοτροφών
- ✓Εργασίες εξυπηρέτησης των Συν/σμών μελών της
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων.

2) Ε.Α.Σ. Δωρίδος

Ιδρύθηκε το 1947, αποτελείται από 16 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 1.117 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Εμπορία λιπασμάτων, γεωργικών φαρμάκων, ζωοτροφών και σπόρων
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων.

Νομός Ευβοίας

Ε.Α.Σ. Ευβοίας

Ιδρύθηκε το 1938, αποτελείται από 149 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 26.173 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Εμπορία δημητριακών
- ✓Εμπόριο γεωργικών εφοδίων, λιπασμάτων, σπόρων, ζωοτροφών, φαρμάκων
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων
- ✓Πρακτόρευση ασφαλιστικών εργασιών
- ✓Εξυπηρέτηση αγροτών σε θέματα ΦΠΑ (επιστροφή) και λογιστική εξυπηρέτηση Συν/σμών - μελών της
- ✓Αναλήψεις εργολαβιών (δακοκτονία, κατασκευή αγροτικών δρόμων).

Νομός Βοιωτίας

1) Ε.Α.Σ. Θηβών

Ιδρύθηκε το 1928, αποτελείται από 68 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 6.818 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

✓Εμπορία ειδών διατροφής, ζωοτροφών, σπόρων, λιπασμάτων, γεωργικών φαρμάκων

✓Εμπορία αγροτικών προϊόντων για λογαριασμό τρίτων

✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων.

2) Ε.Α.Σ. Λιβαδίας

Ιδρύθηκε το 1931, αποτελείται από 55 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 12.333 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

✓Εμπορία σπόρων, λιπασμάτων, φαρμάκων, γεωργικών εφοδίων

✓Λειτουργία Ομάδας Παραγωγών βιομηχανικής τομάτας

✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων.

Νομός Αττικής

1) Ε.Α.Σ. Νήσων Κυκλάδων και Αργοσαρωνικού

Ιδρύθηκε το 1979, αποτελείται από 18 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 2.845 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

✓Εμπορία ζωοτροφών, λιπασμάτων, σπόρων, γεωργικών εφοδίων

✓Εμπορία μελισσοκομικών ειδών

✓Εργασίες εξυπηρέτησης των Συνεταιρισμών- μελών της

✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων.

2) Ε.Α.Σ. Τροιζινίας

Ιδρύθηκε το 1957, αποτελείται από 11 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 1.450 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

✓Εμπορία γεωργικών εφοδίων, φυτοφαρμάκων, ζωοτροφών, λιπασμάτων

✓Εμπορία ειδών βιοτικής ανάγκης (Super Market)

✓Λειτουργία συσκευαστηρίου εσπεριδοειδών

✓Λειτουργία ελαιουργείου και τυποποιητηρίου ελαιολάδου

✓Εμπορία ελαιολάδου και για λογαριασμό τρίτων

✓Λειτουργία Ομάδας Παραγωγών ελαιολάδου

✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Επιδοτήσεων (ΟΣΔΕ).

3) Ε.Α.Σ.

• Περιφέρεια Ιόνιων Νήσων

Στην περιφέρεια Ιόνιων Νήσων υπάρχουν 4 Ε.Α.Σ. που κατανέμονται ως εξής:

Νομός Κέρκυρας

Ε.Α.Σ. Κέρκυρας

Ιδρύθηκε το 1938, αποτελείται από 127 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 8.255 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

✓Εμπορία ελαιολάδου

✓Λειτουργία καταστήματος πώλησης γεωργικών φαρμάκων, εργαλείων

✓Λειτουργία θερμοκηπίου, εμπορία δενδρυλλίων -φυτών

✓Λειτουργία πρατηρίου γεωργικών εφοδίων, λιπασμάτων, ζωοτροφών

✓Εργασίες εξυπηρέτησης των Συνεταιρισμών -μελών της

✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Επιδοτήσεων (ΟΣΔΕ).

Νομός Λευκάδας

Ε.Α.Σ. Λευκάδας

Ιδρύθηκε το 1915, αποτελείται από 41 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 3.955 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Οινοποιείο
- ✓Πυρηνελαιουργείο -Ραφινερία-Τυποποιητήριο
- ✓Τυποποίηση, εμπορία ελαιολάδου και για λογαριασμό τρίτων
- ✓Εμπορία ειδών βιοτικής ανάγκης (super market)
-) ✓Εμπορία φαρμάκων, μηχανημάτων, γεωργικών εφοδίων
- ✓Λογιστική εξυπηρέτηση Συνεταιρισμών – μελών της
- ✓Ασφαλιστικές εργασίες
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Επιδοτήσεων (ΟΣΔΕ).

Νομός Κεφαλληνίας

Ε.Α.Σ. Κεφαλληνίας

Ιδρύθηκε το 1940, αποτελείται από 7 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 1.028 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Λειτουργία πρατηρίου γεωργικών εφοδίων
- ✓Εμπορία ελαιολάδου, σταφίδας για λογαριασμό τρίτων
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Επιδοτήσεων (ΟΣΔΕ).

Νομός Ζακύνθου

Ε.Α.Σ. Ζακύνθου

Ιδρύθηκε το 1920, αποτελείται από 57 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 4.910 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Λειτουργία σταφιδεργοστάσιου, οινοποιείου και εμπορία σταφίδας, οίνων για λογαριασμό των παραγωγών (3.375.000 ΕΥΡΩ)
- ✓Τυποποίηση και εμπορία ελαιολάδου
- ✓Λειτουργία καταστήματος ειδών βιοτικής ανάγκης
- ✓Λειτουργία πρατηρίου γεωργικών εφοδίων, γεωργικών φαρμάκων
- ✓Εμπορία λιπασμάτων
- ✓Λειτουργία εδαφολογικού εργαστηρίου
- ✓Εργασίες εξυπηρέτησης των Συν/σμών – μελών της
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Επιδοτήσεων (ΟΣΔΕ).

• Περιφέρεια Πελοποννήσου

Στην περιφέρεια Πελοποννήσου υπάρχουν 18 Ε.Α.Σ. και μια Κοινοπραξία Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων που κατανέμονται ως εξής:

Νομός Αχαΐας

1) Ε.Α.Σ. Αιγιαλείας ‘Παναιγιαλεις’

Ιδρύθηκε το 1935, αποτελείται από 59 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 5.148 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Σταφιδεργοστάσιο
- ✓Συσκευαστήριο εσπεριδοειδών
- ✓Τυποποιητήριο ελαιολάδου
- ✓Εμπορία λιπασμάτων, ζωοτροφών, γεωργικών εφοδίων
- ✓Εργασίες εξυπηρέτησης των Συνεταιρισμών μελών της.

2) Ε.Α.Σ. Καλαβρύτων

Ιδρύθηκε το 1963, αποτελείται από 36 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 802 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓ Παραγωγή και εμπορία τυροκομικών προϊόντων
- ✓ Εμπορία ζωοτροφών, λιπασμάτων, πιστοποιημένων σπόρων, γεωργικών και κτηνιατρικών φαρμάκων
- ✓ Ασφαλιστικές εργασίες
- ✓ Εξυπηρέτηση των Συνεταιρισμών- μελών της
- ✓ Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων.

3) Ε.Α.Σ. Πατρών

Ιδρύθηκε το 1918, αποτελείται από 108 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 7.866 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓ Λειτουργία οινοποιείου και εμφιαλωτηρίου οίνων
- ✓ Εμπορία ελαιολάδου για λογ/σμό τρίτων
- ✓ Εμπορία γάλακτος για λογ/σμό τρίτων
- ✓ Λειτουργία της Ένωσης ως Ομάδας Παραγωγών προϊόντων προς μεταποίηση (βιομηχανική τομάτα, εσπεριδοειδή προς χυμοποίηση, Κορινθιακή Σταφίδα)
- ✓ Εμπορία γεωργικών εφοδίων, λιπασμάτων, ζωοτροφών, φαρμάκων, μηχ/των και γεωργικών εργαλείων
- ✓ Εξυπηρέτηση Συν/σμών – μελών της

- ✓ Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων.

Νομός Ηλείας

1) Ε.Α.Σ. Αμαλιάδος

Ιδρύθηκε το 1924, αποτελείται από 38 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 3.332 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓ Ξήρανση και εμπορία αραβοσίτου
- ✓ Εμπορία Κορινθιακής Σταφίδας
- ✓ Εκμετάλλευση ψυκτικών θαλάμων
- ✓ Εμπορία φαρμάκων, λιπασμάτων, ζωοτροφών
- ✓ Εργασίες εξυπηρέτησης των Συνεταιρισμών μελών της
- ✓ Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων (ΟΣΔΕ).

2) Ε.Α.Σ. Γαστούνης

Ιδρύθηκε το 1927, αποτελείται από 14 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 2.400 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓ Παραγωγή τοματοπολτού
- ✓ Παραγωγή οίνων
- ✓ Εμπορία αραβοσίτου, εσπεριδοειδών
- ✓ Εμπορία γεωργικών φαρμάκων, λιπασμάτων, ζωοτροφών, ηλεκτρικών ειδών, γεωργικών εφοδίων
- ✓ Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων.

3) Ε.Α.Σ. Ηλείας-Ολυμπίας

Ιδρύθηκε το 1921, αποτελείται από 129 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 6.300 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓ Τυποποίηση και εμπορία ξηράς κορινθιακής σταφίδας

✓ Ξήρανση και εμπορία αραβοσίτου για λογαριασμό των παραγωγών (1.274.000 ΕΥΡΩ)

✓ Παραγωγή και εμπορία κρασιών και γλευκών

✓ Παραγωγή, τυποποίηση, εμπορία ελαιολάδου

✓ Εμπορία λιπασμάτων, φαρμάκων, μηχανημάτων

✓ Πρακτόρευση ασφαλιστικών εργασιών

✓ Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων (ΟΣΔΕ).

4) Ε.Α.Σ. Λεχαινών

Ιδρύθηκε το 1928, αποτελείται από 21 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 4.169 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

✓ Εμπορία αραβοσίτου

✓ Εμπορία γεωργικών φαρμάκων, εργαλείων, γεωργικών εφοδίων, λιπασμάτων και ζωοτροφών

✓ Λειτουργία Ομάδας Ελαιοπαραγωγών, φρούτων

✓ Εργασίες εξυπηρέτησης των Συν/σμών – μελών της

✓ Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων (ΟΣΔΕ).

Νομός Μεσσηνίας

1) Ε.Α.Σ. Μεσσηνίας

Ιδρύθηκε το 1987, αποτελείται από 200 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 20.098 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

✓ Λειτουργία τυποποιητηρίου ελαιολάδου

✓ Λειτουργία τυποποιητηρίου βρώσιμης ελιάς

✓ Λειτουργία εργοστασίου συσκευασίας Κορινθιακής σταφίδας

✓ Λειτουργία ξηραντηρίου αραβοσίτου

✓ Εμπορία λιπασμάτων, φαρμάκων, ζωοτροφών

✓ Εξυπηρέτηση των Συνεταιρισμών – μελών της

✓ Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων.

Νομός Κορινθίας

1) Ε.Α.Σ. Βόχας

Ιδρύθηκε το 1948, αποτελείται από 16 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 1.000 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

✓ Εμπορία ειδών βιοτικής ανάγκης (Super Market)

✓ Εμπορία λιπασμάτων, φαρμάκων

✓ Λειτουργία Ομάδας Παραγωγών Ελαιολάδου

✓ Πρακτόρευση ασφαλιστικών εργασιών

2) Ε.Α.Σ. Δερβενίου

Ιδρύθηκε το 1966, αποτελείται από 21 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 1.236 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

✓ Εμπορία λιπασμάτων, ζωοτροφών, φυτοφαρμάκων, γεωργικών ειδών

✓ Πρακτόρευση ασφαλιστικών εργασιών

✓ Λειτουργία Ομάδος Παραγωγών ελαιολάδου

✓ Εργασίες εξυπηρέτησης των Συνεταιρισμών-μελών της.

3) Ε.Α.Σ. Κιάτου

Ιδρύθηκε το 1929, αποτελείται από 39 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 4.353 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Εμπορία λιπασμάτων, φαρμάκων, ζωοτροφών
- ✓Πρακτόρευση ασφαλιστικών εργασιών
- ✓Σύσταση Ομάδος Παραγωγών μέσω της οποίας διακινούνται εσπεριδοειδή, βερίκοκα, κορινθιακή σταφίδα, σουλτανίνα.

4) Ε.Α.Σ. Κορινθίας

Ιδρύθηκε το 1919, αποτελείται από 48 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 6.254 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Εμπορία λιπασμάτων, ζωοτροφών, φαρμάκων
- ✓Τυποποίηση και εμπορία ελαιολάδου
- ✓Πρακτόρευση ασφαλιστικών εργασιών
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων (ΟΣΔΕ)
- ✓Λειτουργία Ομάδας Παραγωγών για τα προϊόντα των μελών της (εσπεριδοειδή, βερίκοκα, σταφίδα).

5) Ε.Α.Σ. Νεμέας

Ιδρύθηκε το 1943, αποτελείται από 21 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 2.409 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Εμπορία λιπασμάτων, ζωοτροφών, σπόρων, γεωργικών εφοδίων, φαρμάκων, χαλκού και θείου
- ✓Λειτουργεί Ομάδα Παραγωγών για Κορινθιακή Σταφίδα και Σουλτανίνα
- ✓Εμπορία ειδών βιοτικής ανάγκης (Super Market)
- ✓Εξυπηρέτηση των Συνεταιρισμών – μελών της.

6) Ε.Α.Σ. Ξυλοκάστρου

Ιδρύθηκε το 1954, αποτελείται από 27 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 2.546 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Λειτουργία Ο.Π. Εσπεριδοειδών, σταφίδας, βερίκοκων με κύκλο εργασιών ετησίως 500.000 ΕΥΡΩ
- ✓Πρακτόρευση ασφαλιστικών εργασιών
- ✓Εμπορία γεωργικών φαρμάκων, εργαλείων, λιπασμάτων, ζωοτροφών.

Νομός Αρκαδίας

1) Ε.Α.Σ. Αρκαδίας

Ιδρύθηκε το 1938, αποτελείται από 67 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 5.205 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Λειτουργία εργοστασίου ζωοτροφών (φυράματα κουνελιών, πουλιών, αιγοπροβάτων, βοοειδών, χοίρων κ.α.)
- ✓Παραγωγή πιστοποιημένου πατατόσπορου
- ✓Εμπορία λιπασμάτων, φαρμάκων, ζωοτροφών, σπόρων
- ✓Πρακτόρευση ασφαλιστικών εργασιών
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών

Επιδοτήσεων.

2) Ε.Α.Σ. Κυνουρίας

Ιδρύθηκε το 1965, αποτελείται από 27 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 4.613 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Τυποποίηση και εμπορία ελαιολάδου
- ✓Λειτουργία πρατηρίων πώλησης γεωργικών εφοδίων, λιπασμάτων, ζωοτροφών

- ✓Εργασίες εξυπηρέτησης των Συνεταιρισμών μελών της
- ✓Παροχή υπηρεσιών (εδαφικές αναλύσεις, γεωργικές μελέτες) στους παραγωγούς.

Νομός Αργολίδος

1) Ε.Α.Σ. Αργολίδος

Ιδρύθηκε το 1938, αποτελείται από 29 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 4.947 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Συσκευαστήριο εσπεριδοειδών
- ✓Χυμοποιείο εσπεριδοειδών
- ✓Αναγνωρισμένη Ομάδα Παραγωγών Φρούτων & Λαχανικών. Εμπορία Οπωροκηπευτικών για λογαριασμό των παραγωγών
- ✓Εμπορία λιπασμάτων
- ✓Πρακτόρευση ασφαλιστικών εργασιών
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων.

2) Κοινοπραξία Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων Αργολίδας 'ΔΑΝΑΟΣ'

Ιδρύθηκε το 1998, αποτελείται από 9 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 1.592 φυσικά μέλη. Ασχολείται κυρίως με την εμπορία αγροτικών προϊόντων (πορτοκάλια, βερίκοκα) για λογαριασμό των Συνεταιρισμών μελών.

Νομός Λακωνίας

1) Ε.Α.Σ. Λακωνίας

Ιδρύθηκε το 1940, αποτελείται από 70 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 16.516 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Τυποποίηση ελαιολάδου
- ✓Πυρηνελαιουργείο
- ✓Εμπορία ειδών βιοτικής ανάγκης (Super Market)
- ✓Εμπορία λιπασμάτων, ελαιών, ελαιολάδου, πυρηνελαίου ραφινέ, γεωργικών φαρμάκων, σπόρων
- ✓Εξυπηρέτηση των Συνεταιρισμών-μελών της
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων (ΟΣΔΕ).

• Περιφέρεια Νήσων Αιγαίου

Στην περιφέρεια Νήσων Αιγαίου υπάρχουν 11 Ε.Α.Σ. που κατανέμονται ως εξής:

Νομός Λέσβου

1) Ε.Α.Σ. Λέσβου

Ιδρύθηκε το 1929, αποτελείται από 62 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 13.734 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Τυποποίηση ελαιολάδου. Εμπορία ελαιολάδου για λογαριασμό των παραγωγών
- ✓Λειτουργία πυρηνελαιουργείου, ραφινερίας, σαπωνοποιείου
- ✓Εμπορία ζωοτροφών, λιπασμάτων, γεωργικών μηχανημάτων, γεωργικών φαρμάκων, ειδών ελαιοσυλλογής κτλ.
- ✓Πρακτόρευση ασφαλιστικών εργασιών
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης κοινοτικών Επιδοτήσεων (ΟΣΔΕ).

2) Ε.Α.Σ. Λήμνου

Ιδρύθηκε το 1937, αποτελείται από 36 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 3.026 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Οινοποίηση του συνόλου σχεδόν της παραγωγής σταφυλιών του νησιού
- ✓Λειτουργία σφαγείου για λογαριασμό τρίτων
- ✓Εμπορία φυτοφαρμάκων, λιπασμάτων, ζωοτροφών, μηχ/των, γεωργικών εφοδίων
- ✓Λειτουργία πρατηρίου τοπικών προϊόντων.

Νομός Χίου

1) Ε.Α.Σ. Χίου

Ιδρύθηκε το 1932, αποτελείται από 17 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 2.818 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Λειτουργία συγκροτήματος άλεσης και παραγωγής τυποποιημένων ζωοτροφών για λογαριασμό τρίτων
- ✓Εμπορία λιπασμάτων, φαρμάκων, ζωοτροφών
- ✓Ανάληψη Κοινοτικών προγραμμάτων με συμμετοχή και άλλων φορέων.

2) Ένωση Μαστιχοπαραγωγών Χίου

Ιδρύθηκε το 1938, αποτελείται από 20 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 4.850 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Επεξεργασία και εμπορία φυσικής μαστίχας
- ✓Μεταποίηση μαστίχας και εμπορία των προϊόντων της (Τσίκλα ΕΛΜΑ, Μαστιχέλαιο, άρωμα μαστιχελαίου, μαστιχόνερο)
- ✓Εμπορία γεωργικών εφοδίων
- ✓Πρακτόρευση ασφαλιστικών εργασιών
- ✓Υποστήριξη των μελών της
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Επιδοτήσεων (ΟΣΔΕ).

Νομός Σάμου

Ε.Α.Σ. Ένωση Οινοποιητικών Συνεταιρισμών Σάμου

Ιδρύθηκε το 1934, αποτελείται από 25 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 4.282 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Οινοποίηση του συνόλου των Σαμιακής παραγωγής σταφυλιών και εμπορία οίνων για λογαριασμό των παραγωγών (Πωλήσεις κρασιών το 2003, 11.112.500 ευρώ, εκ των οποίων 6.314.200 ευρώ είναι εξαγωγές)
- ✓Τυποποίηση και εμπορία ελαιολάδου
- ✓Εμπορία ειδών βιοτικής ανάγκης (super market)
- ✓Εμπορία λιπασμάτων, ζωοτροφών, φυτοφαρμάκων, γεωργικών ειδών
- ✓Πρακτόρευση ασφαλιστικών εργασιών
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Επιδοτήσεων (ΟΣΔΕ).

Νομός Κυκλάδων

1) Ε.Α.Σ. Θηραϊκών Προϊόντων 'ΣΑΝΤΟ'

Ιδρύθηκε το 1947, αποτελείται από 13 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 2.921 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Παραγωγή , εμφιάλωση και εμπορία οίνων
- ✓Παραγωγή, κονσερβοποίηση και εμπορία προϊόντων τομάτας
- ✓Εμπορία γεωργικών εφοδίων, λιπασμάτων και ζωοτροφών
- ✓Εργασίες εξυπηρέτησης των πρωτοβάθμιων συνεταιρισμών – μελών.

2) Ε.Α.Σ. Νάξου

Ιδρύθηκε το 1926, αποτελείται από 28 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 3.357 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Εργοστάσιο επεξεργασίας και τυροκόμησης γάλακτος
- ✓Παραγωγή και εμπορία πατατόσπορου
- ✓Λειτουργία Κρεοπωλείου, πρατηρίου τυροκομικών προϊόντων, πρατηρίου Συνεταιριστικών & παραδοσιακών προϊόντων
- ✓Εμπορία τροφίμων
- ✓Εργασίες εξυπηρέτησης των Συνεταιρισμών-μελών της
- ✓Εμπορία ζωοτροφών, λιπασμάτων, μηχανημάτων κλπ.
- ✓Αντιπροσωπείες προϊόντων τρίτων
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων.

3) Ε.Α.Σ. Πάρου

Ιδρύθηκε το 1929, αποτελείται από 10 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 1.460 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Οινοποιείο, Εμφιαλωτήριο
- ✓Τυροκομείο
- ✓Ελαιουργείο
- ✓Εμπορία ζωοτροφών, λιπασμάτων, γεωργικών φαρμάκων
- ✓Λειτουργία πρατηρίου τοπικών προϊόντων.

4) Ε.Α.Σ. Σύρου

Ιδρύθηκε το 1925, αποτελείται από 9 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 712 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Λειτουργία εργοστασίου παστερίωσης-τυροκόμησης γάλακτος
- ✓Εμπορία ζωοτροφών, λιπασμάτων, γεωργικών φαρμάκων, γεωργικών εργαλείων κλπ.
- ✓Κατάστημα διάθεσης ντόπιων κρεάτων
- ✓Εργασίες λογιστικής εξυπηρέτησης των Συν/σμών μελών της
- ✓Πρακτόρευση ασφαλιστικών εργασιών.

5) Ε.Α.Σ. Τήνου

Ιδρύθηκε το 1956, αποτελείται από 16 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 2.421 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Εργοστάσιο επεξεργασίας και τυροκόμησης γάλακτος
- ✓Εμπορία ζωοτροφών και γεωργικών ειδών
- ✓Λειτουργία πρατηρίων ντόπιων παραδοσιακών προϊόντων.

Νομός Δωδεκανήσου

Ε.Α.Σ. Δωδεκανήσου

Ιδρύθηκε το 1947, αποτελείται από 68 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 7.929 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Παραγωγή και εμπορία συνθέτων ζωοτροφών
- ✓Εμπορία γεωργικών εφοδίων
- ✓Εμπορία ειδών βιοτικής ανάγκης (super market)
- ✓Λογιστική εξυπηρέτηση των Συν/σμών μελών της
- ✓Πρακτόρευση ασφαλιστικών εργασιών
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Επιδοτήσεων (ΟΣΔΕ).

• Περιφέρεια Κρήτης

Στην περιφέρεια Κρήτης υπάρχουν 16 Ε.Α.Σ. που κατανέμονται ως εξής:

Νόμος Χανίων

1) Ε.Α.Σ. Αποκορώνου – Σφακίων

Ιδρύθηκε το 1949, αποτελείται από 40 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 4.906 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Τυποποίηση και εμπορία ελαιολάδου
- ✓Λειτουργία πέντε ελαιουργείων για λογαριασμό των παραγωγών
- ✓Εμπορία ειδών βιοτικής ανάγκης (super market)
- ✓Εμπορία γεωργικών εφοδίων, λιπασμάτων, ζωοτροφών
- ✓Εργασίες εξυπηρέτησης των Συνεταιρισμών-μελών της
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων.

2) Ε.Α.Σ. Κυδωνίας- Κισσάμου

Ιδρύθηκε το 2003, αποτελείται από 115 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 16.305 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Τυποποίηση και εμπορία ελαιολάδου
- ✓Εμπορία ειδών βιοτικής ανάγκης (super market)
- ✓Εμπορία γεωργικών εφοδίων, λιπασμάτων, ζωοτροφών
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων.

3) Ε.Α.Σ. Σελίνου

Ιδρύθηκε το 1930, αποτελείται από 18 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 2.270 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Εμπορία ελαιολάδου
- ✓Λειτουργία ψυκτικού θαλάμου
- ✓Εμπορία αγροτικών προϊόντων. Λειτουργία καταστήματος στην Κεντρική Λαχαναγορά Αθηνών
- ✓Εμπορία φυτοφαρμάκων, λιπασμάτων, εργαλείων, μηχανημάτων , κτλ
- ✓Παροχή υπηρεσιών χημ. αναλύσεων (ελαιολάδου, εδάφους, νερού)
- ✓Εξυπηρέτηση των συνεταιρισμών-μελών της
- ✓Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων.

4) Σταφιδική Ένωση Χανίων

Ιδρύθηκε το 1929, αποτελείται από 29 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 425 φυσικά μέλη. Η κύρια δραστηριότητα της ήταν η συγκέντρωση της ξηράς σταφίδας σουλτανίνας του νομού Χανίων, για λογαριασμό της Κεντρικής Συνεταιριστικής Ένωσης Σουλτανίνας (ΚΣΟΣ). Στις μέρες μας όμως υπολειτουργεί γιατί έχει μειωθεί κατά πολύ ο αριθμός των καλλιεργούμενων εκτάσεων σταφίδας στο Νομό Χανίων.

Νομός Ρεθύμνου

1) Αγροτική Συνεταιριστική Εταιρεία Ανάπτυξης Ν. Ρεθύμνης 'ΑΣΕΑΡ'Α.Ε.

Ιδρύθηκε το 1981, αποτελείται από 3 συνεταιρισμούς μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Εργοστάσιο συνθέτων ζωοτροφών, εμπορία ζωοτροφών
- ✓Πυρηνελαιουργείο.

2) Ε.Α.Σ. Μυλοποτάμου

Ιδρύθηκε το 1928, αποτελείται από 38 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 4.104 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓Λειτουργία σύγχρονης τυροκομικής μονάδας

- ✓ Λειτουργία τυποποιητηρίου ελαιολάδου
- ✓ Εμπορία ειδών βιοτικής ανάγκης (super market)
- ✓ Εμπορία ζωοτροφών, λιπασμάτων, γεωργικών φαρμάκων, εργαλείων, μηχανημάτων & υγρών καυσίμων
- ✓ Εξυπηρέτηση των Συνεταιρισμών μελών της
- ✓ Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων.

3) Ε.Α.Σ. Ρεθύμνης

Ιδρύθηκε το 1935, αποτελείται από 100 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 8.250 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓ Εργοστάσιο παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων
- ✓ Τυποποιητήριο ελαιολάδου
- ✓ Εμπορία λιπασμάτων, ζωοτροφών, φαρμάκων και λοιπών ειδών γεωργικής χρήσης
- ✓ Εξυπηρέτηση των Συνεταιρισμών-μελών της
- ✓ Πρακτόρευση ασφαλιστικών εργασιών
- ✓ Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων.

4) Ένωση Κιτροπαραγωγών Κρήτης

Ιδρύθηκε το 1931, αποτελείται από 26 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 1.100 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓ Μεταποίηση, τυποποίηση, εμπορία κίτρων
- ✓ Μεταποίηση πορτοκαλοφλοιών, τυποποίηση ζαχαρόπηκτου κερασιού
- ✓ Εμπορία υγρών καυσίμων.

Νομός Ηρακλείου

1) Ε.Α.Σ. Ηρακλείου

Ιδρύθηκε το 1927, αποτελείται από 169 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 20.789 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓ Λειτουργία τριών οινοποιητικών μονάδων και εμφιαλωτηρίου κρασιού
- ✓ Παραγωγή και εμφιάλωση ξυδιού
- ✓ Συσκευαστήριο σταφυλιών
- ✓ Εμπορία Ελαιολάδου. Τυποποιητήριο ελαιολάδου
- ✓ Εμπορία λιπασμάτων, φαρμάκων, ζωοτροφών
- ✓ Εμπορία ειδών βιοτικής ανάγκης (5 super market)
- ✓ Εξυπηρέτηση των Συνεταιρισμών-μελών της
- ✓ Πρακτόρευση ασφαλιστικών εργασιών
- ✓ Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων.

2) Ε.Α.Σ. Μεσσαράς

Ιδρύθηκε το 1938, αποτελείται από 45 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 5.813 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

- ✓ Τυποποίηση και εμπορία ελαιολάδου
- ✓ Εμπορία νωπών αγροτικών προϊόντων/Δημοπρατήριο αγροτικών προϊόντων
- ✓ Κατασκευές θερμοκηπίων
- ✓ Εμπορία ζωοτροφών, γεωργικών εφοδίων, λιπασμάτων
- ✓ Εμπορία ειδών βιοτικής ανάγκης
- ✓ Εξυπηρέτηση των Συνεταιρισμών-μελών της
- ✓ Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων

✓ Ασφαλιστικές εργασίες.

3) Ε.Α.Σ. Μονοφασίου

Ιδρύθηκε το 1968, αποτελείται από 11 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 1.500 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

✓ Τυποποίηση και εμπορία ελαιολάδου

✓ Λειτουργία ελαιουργείου για λογ/σμό των παραγωγών

✓ Εμπορία γάλακτος, εμπορία σταφίδας, οινοστάφυλων

✓ Εμπορία ειδών βιοτικής ανάγκης (Super Market). Εμπορία γεωργικών εφοδίων, λιπασμάτων, ζωοτροφών

✓ Εξυπηρέτηση των Συνεταιρισμών-μελών της

✓ Πρακτόρευση ασφαλιστικών εργασιών

✓ Έλεγχος & πιστοποίηση της σήμανσης και καταγραφής αιγοπροβάτων Νομού Ηρακλείου.

4) Ε.Α.Σ. Πεζών

Ιδρύθηκε το 1933, αποτελείται από 19 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 2.920 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

✓ Οινοποίηση σταφυλιών, τυποποίηση και εμπορία κρασιών

✓ Λειτουργία 4 ελαιουργικών συγκροτημάτων

✓ Λειτουργία τυποποιητηρίου ελαιολάδου, ραφινερίας, σαπωνοποιείου

✓ Εμπορία παραδοσιακών Κρητικών προϊόντων

✓ Εμπορία υγρών καυσίμων, λιπασμάτων, ζωοτροφών, γεωργικών εφοδίων και μηχανημάτων.

Νομός Λασιθίου

1) Ε.Α.Σ. Ιεράπετρας

Ιδρύθηκε το 1936, αποτελείται από 23 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 5.765 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

✓ Εμπορία εξαιρετικά παρθένου ελαιολάδου

✓ Τυποποίηση ελαιολάδου

✓ Εμπορία ειδών βιοτικής ανάγκης (super market)

✓ Εμπορία λιπασμάτων, ζωοτροφών, φαρμάκων, γεωργικών εφοδίων

✓ Παρέχει υπηρεσίες εδαφολογικού εργαστηρίου

✓ Διενέργεια δημοπρασιών πρώιμων κηπευτικών

✓ Εξυπηρέτηση των συνεταιρισμών μελών της

✓ Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων.

2) Ε.Α.Σ. Λασιθίου

Ιδρύθηκε το 1967, αποτελείται από 9 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 664 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

✓ Τυροκομείο

✓ Εμπορία ειδών βιοτικής ανάγκης (Super Market)

✓ Εμπορία γεωργικών εφοδίων, λιπασμάτων, ζωοτροφών

✓ Εργασίες εξυπηρέτησης των Συν/σμών-μελών της.

3) Ε.Α.Σ. Μεραμβέλλου

Ιδρύθηκε το 1937, αποτελείται από 24 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 4.000 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

✓ Τυποποίηση και εμπορία ελαιολάδου

✓ Εμπορία ειδών βιοτικής ανάγκης (Super Market)

✓ Εμπορία λιπασμάτων, φυτοφαρμάκων, ζωοτροφών

✓ Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων.

4) Ε.Α.Σ. Σητείας

Ιδρύθηκε το 1933, αποτελείται από 41 συνεταιρισμούς μέλη και σήμερα αριθμεί 8.683 φυσικά μέλη. Οι κύριες δραστηριότητες της είναι:

✓ Λειτουργία υπερσύγχρονου οινοποιείου

✓ Τυποποίηση ελαιολάδου

✓ Εμπορία ελαιολάδου για λογαριασμό των παραγωγών

✓ Εμπορία γεωργικών εφοδίων

✓ Εμπορία ειδών βιοτικής ανάγκης (super market)

✓ Συμμετοχή στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Κοινοτικών Επιδοτήσεων.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

ΣΧΕΔΙΟ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΟΣ
ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ
(Σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 2810/2000)

ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟ

Του Αγροτικού Συνεταιρισμού

(Σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 2810/2000)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 1

Σύσταση - Επωνυμία - Έδρα

Συνιστάται Αγροτικός Συνεταιρισμός με την επωνυμία «ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ (1)* με έδρα (2)..... του Νομού (3), όπου είναι εγκατεστημένη και η Διοίκησή του.

Για τις συναλλαγές του Συνεταιρισμού με το εξωτερικό θα χρησιμοποιείται η επωνυμία του Συνεταιρισμού στην αγγλική ως εξής : «.....» (4).

Άρθρο 2

Περιφέρεια

Ο Συνεταιρισμός έχει περιφέρεια τη γεωγραφική περιοχή, η οποία ορίζεται από τα διοικητικά όρια του (5), όπου δραστηριοποιούνται τα μέλη του.

Άρθρο 3

Σκοπός - Δραστηριότητες

1. Ο Συνεταιρισμός αποσκοπεί, με την ισότιμη συνεργασία και την αμοιβαία βοήθεια των συνεταίρων μελών του στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη και προαγωγή τους, μέσω μιας συνιδιόκτητης και δημοκρατικά διοικούμενης επιχείρησης.

* Οι αριθμοί σε παρένθεση και με έντονο χαρακτήρα αναφέρονται στο **Παράρτημα 1** που ακολουθεί.

2. Για την επίτευξη των σκοπών του ο Συνεταιρισμός αναπτύσσει οποιεσδήποτε δραστηριότητες, με τις οποίες καλύπτει ολόκληρο το φάσμα της παραγωγής, μεταποίησης και εμπορίας των αγροτικών προϊόντων, καταναλωτικών προϊόντων γενικά και ειδικά προϊόντων (6)..... της παραγωγής, προμήθειας και εμπορίας γεωργικών εφοδίων, καθώς και της κατασκευής, προμήθειας και εμπορίας μέσω αγροτικής παραγωγής και της παροχής υπηρεσιών.

Οι δραστηριότητες αυτές ενδεικτικά είναι οι εξής :

- Η ίδρυση και λειτουργία υποκαταστημάτων, παραρτημάτων ή γραφείων στο εσωτερικό και το εξωτερικό.
 - Η επεξεργασία, μεταποίηση και εμπορία (7) προϊόντων, μέσω της Ομάδας Παραγωγών.
 - Η άσκηση της αγροτικής πίστης.
 - Η πρακτόρευση στην περιφέρειά του των ασφαλιστικών εταιριών, των οποίων η πλειονότητα των μετοχών ανήκει σε Συνεταιριστικές Οργανώσεις.
 - Η πρακτόρευση στην περιφέρειά του, Οργανισμών ασφάλισης ή αγροτικής παραγωγής και κεφαλαίου.
 - Η παροχή τεχνικής βοήθειας στα μέλη.
 - Η δημιουργία συνεταιριστικών επιχειρήσεων, για την προμήθεια στα μέλη καταναλωτικών αγαθών.
 - Η εκτέλεση εγγειοβελτιωτικών έργων και έργων αγροτικής οδοποιίας.
 - Η παρέμβαση και η λήψη κάθε μέτρου προστασίας των αγροτικών προϊόντων των μελών του και τρίτων.
 - Η παροχή συνεταιριστικής εκπαίδευσης.
 - Η ίδρυση και λειτουργία αγροτουριστικών μονάδων, η ανάπτυξη του οικοτουρισμού, του κοινωνικού τουρισμού και αγροτουριστικών εργασιών.
 - Κάθε δραστηριότητα για τη βελτίωση της κοινωνικής και πολιτιστικής κατάστασης των μελών του και του βιοτικού τους επιπέδου.
3. Απαγορεύεται στο Συνεταιρισμό να χορηγεί χρηματικά δάνεια σε μη μέλη του ή να παρέχει εγγυήσεις υπέρ αυτών.
4. Για την εκπλήρωση των σκοπών του ο Συνεταιρισμός μπορεί :
- α) Να μετέχει σε Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών.
 - β) Να συμπράττει σε κοινές επιχειρήσεις με καταναλωτικούς ή άλλους συνεταιρισμούς, νομικά πρόσωπα του δημόσιου ή ιδιωτικού τομέα, με κοινωφελείς Οργανισμούς, με επιχειρήσεις Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.), με συνεταιριστικές οργανώσεις άλλων χωρών και με φυσικά ή νομικά πρόσωπα στο πλαίσιο της διακρατικής και διεπαγγελματικής συνεργασίας.
 - γ) Να συνιστά ή μετέχει σε εταιρίες του Εμπορικού Νόμου ή του Αστικού Κώδικα, που έχουν αντικείμενό τους δραστηριότητα, που εμπίπτει στους σκοπούς του Συνεταιρισμού.
 - δ) Να αναγνωρίζεται ως Ομάδα Παραγωγών.

5. Ο Συνεταιρισμός εκπροσωπείται στις Διεπαγγελματικές Οργανώσεις, οι οποίες συνιστώνται σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου 2732/1999 σε εθνικό επίπεδο από την ΠΑΣΕΓΕΣ, ή από άλλη αντιπροσωπευτική Συνεταιριστική Οργάνωση.

Σε περιφερειακό επίπεδο η εκπροσώπηση θα γίνει σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις.

6. Τα μέλη του Αγροτικού Συνεταιρισμού μπορούν να συνιστούν Κλαδικές Οργανώσεις Παραγωγής Αγροτικού Συνεταιρισμού (ΚΟΠΑΣ) καθώς και Ομάδες Κοινής Εκμετάλλευσης Ο.Κ.Ε., σύμφωνα με το άρθρο 39 του Ν. 2810/2000 **(8)**.

Ά ρ θ ρ ο 4

Χρονική διάρκεια του Συνεταιρισμού

Η χρονική διάρκεια του Συνεταιρισμού είναι απεριόριστη **(9)**.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ

Ά ρ θ ρ ο 5

Προϋποθέσεις και κωλύματα εγγραφής

1. Μέλη του Αγροτικού Συνεταιρισμού μπορούν να γίνουν φυσικά πρόσωπα , εφόσον πληρούν τις παρακάτω προϋποθέσεις και δεν συντρέχει από τον νόμο περίπτωση αποκλεισμού τους από το Συνεταιρισμό.

Για να γίνει ένα φυσικό πρόσωπο μέλος του Συνεταιρισμού απαιτείται :

- α) Να έχει πλήρη ικανότητα για δικαιοπραξία.
- β) Να ασχολείται σε οποιονδήποτε κλάδο ή δραστηριότητα της αγροτικής οικονομίας, που εξυπηρετείται από τις δραστηριότητες του Συνεταιρισμού και ιδίως **(10)** και να αποδέχεται να χρησιμοποιεί τις υπηρεσίες του Συνεταιρισμού.

2. Δεν μπορεί να γίνει μέλος του Συνεταιρισμού όποιος :

- α) Αντιστρατεύεται με οποιονδήποτε τρόπο τα συμφέροντα του Συνεταιρισμού.

β) Τελεί υπό απαγόρευση ή δικαστική αντίληψη ή έχει καταδικαστεί αμετάκλητα για κακούργημα εκ δόλου ή πλημμέλημα, σε βάρος της περιουσίας Αγροτικού Συνεταιρισμού.

3. Μέλη του Αγροτικού Συνεταιρισμού μπορούν να γίνουν νομικά πρόσωπα, που έχουν ως καταστατικό σκοπό τους την άσκηση επιχείρησης αγροτικής παραγωγής, η οποία εξυπηρετείται από τις δραστηριότητες του Συνεταιρισμού και η οποία δεν είναι ανταγωνιστική προς εκείνη του Συνεταιρισμού.

Για να γίνει ένα νομικό πρόσωπο μέλος του Συνεταιρισμού απαιτείται να μη τελεί υπό εκκαθάριση ή σε κατάσταση πτώχευσης **(11), (12)**.

Άρθρο 6

Όροι εισδοχής

1. Τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα, που συγκεντρώνουν τις προϋποθέσεις του προηγούμενου άρθρου, για να εγγραφούν στο Συνεταιρισμό πρέπει να υποβάλουν έγγραφη αίτηση στο Διοικητικό Συμβούλιο του Συνεταιρισμού. Η αίτηση πρέπει να περιλαμβάνει το ονοματεπώνυμο, ή την επωνυμία (εφόσον είναι νομικό πρόσωπο), το πατρώνυμο, το επάγγελμα ή τη δραστηριότητα και την κατοικία, ή την έδρα καθώς και δήλωση του υποψήφιου μέλους ότι αποδέχεται ανεπιφύλακτα τους όρους του καταστατικού, ότι έχει τις προϋποθέσεις του καταστατικού να γίνει μέλος του Συνεταιρισμού και ότι δεν συντρέχουν στο πρόσωπό του κωλύματα, από αυτά που προβλέπονται από το νόμο και τα οποία αποκλείουν την εγγραφή του στο Συνεταιρισμό.
2. Το Διοικητικό Συμβούλιο του Συνεταιρισμού αποφασίζει για την αποδοχή ή όχι της αίτησης μέσα σε χρονικό διάστημα ενός (1) μηνός **(13)** από την υποβολή της. Αποδοχή της αίτησης μετά από τη λήψη απόφασης για σύγκληση Γενικής Συνέλευσης και μέχρι την έναρξη και το τέλος των εργασιών της δεν επιτρέπεται.
3. Σε περίπτωση που το Διοικητικό Συμβούλιο απορρίψει την αίτηση ή παραλείψει να πάρει απόφαση, το υποψήφιο μέλος μπορεί να προσφύγει εγγράφως στην πρώτη τακτική Γενική Συνέλευση, η οποία επιλαμβάνεται του αιτήματος και αποφασίζει οριστικά **(14)**.

Άρθρο 7

Απόκτηση της ιδιότητας του μέλους

1. Η συνεταιριστική ιδιότητα αποκτάται από την ημερομηνία της απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου ή της Γενικής Συνέλευσης, που δέχεται την αίτηση, που

διατάσσει την εγγραφή, εφόσον το ενδιαφερόμενο μέλος έχει καταβάλει τη συνεταιρική του μερίδα, σύμφωνα με το άρθρο 14 του καταστατικού αυτού.

2. Τα ιδρυτικά μέλη αποκτούν την ιδιότητα του μέλους από την καταχώρηση του Καταστατικού στο Βιβλίο Μητρώου Αγροτικών Συνεταιρισμών, που τηρείται στο αρμόδιο Ειρηνοδικείο και την καταβολή της συνεταιρικής τους μερίδας, σύμφωνα με το άρθρο 14 του καταστατικού.
3. Με την απόκτηση της συνεταιριστικής ιδιότητας το μέλος εγγράφεται στο Βιβλίο Μητρώου των Μελών.

Άρθρο 8

Δικαιώματα Μελών

Τα μέλη του Συνεταιρισμού δικαιούνται :

1. Να συμμετέχουν και ψηφίζουν στις Γενικές Συνελεύσεις του.
2. Να εκλέγονται στο Διοικητικό Συμβούλιο και αντιπρόσωποι σε ανωτέρου βαθμού Α.Σ.Ο.
3. Να συνιστούν και να συμμετέχουν στις Ομάδες Παραγωγών του Αγροτικού Συνεταιρισμού και λοιπές μορφές συλλογικής δράσης του Συνεταιρισμού.
4. Να συμμετέχουν στις συγκαλούμενες συσκέψεις, για θέματα του Συνεταιρισμού ή των μελών του.
5. Να συμμετέχουν σε συσκέψεις, σεμινάρια και συνέδρια στο εσωτερικό και εξωτερικό, που υιοθετεί ο Συνεταιρισμός.
6. Να ζητούν με αίτησή τους στο Διοικητικό Συμβούλιο πληροφορίες σχετικά με την πορεία των υποθέσεων του Συνεταιρισμού. Το Διοικητικό Συμβούλιο υποχρεούται να παρέχει τις σχετικές πληροφορίες στην πρώτη μετά την υποβολή της αίτησης Γενική Συνέλευση των μελών.
7. Να ζητούν με αίτησή τους στο Διοικητικό Συμβούλιο και να παίρνουν αντίγραφα των πρακτικών της Γενικής Συνέλευσης, του Ισολογισμού και του Λογαριασμού κερδών και ζημιών. Τα αντίγραφα αυτά χορηγούνται στο μέλος μέσα σε προθεσμία ενός μηνός το αργότερο από την υποβολή της αίτησης και εφόσον ο ενδιαφερόμενος καταβάλει την σχετική δαπάνη.
8. Να λαμβάνουν, με αίτησή τους στο Διοικητικό Συμβούλιο, γνώση του περιεχομένου των ατομικών τους λογαριασμών και των αποφάσεων του Συνεταιρισμού.
Το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί με αιτιολογημένη απόφασή του να αρνηθεί τη γνωστοποίηση του περιεχομένου των αποφάσεων, για τις εμπορικές

δραστηριότητες του Συνεταιρισμού, αν από τη γνωστοποίησή τους πιθανολογείται βλάβη των συμφερόντων του Συνεταιρισμού.

Στην περίπτωση αυτή το Διοικητικό Συμβούλιο υποχρεούται να φέρει το θέμα για την λήψη οριστικής απόφασης στην πρώτη Γενική Συνέλευση των μελών.

9. Να συμμετέχουν στη διανομή των πλεονασμάτων της διαχειριστικής χρήσης και στο προϊόν της εκκαθάρισης, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος καταστατικού και με τις αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης.
10. Να συμμετέχουν στις δραστηριότητες και στις συναλλαγές του Συνεταιρισμού, να χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες και τις εγκαταστάσεις του **(15)**.

Άρθρο 9

Υποχρεώσεις Μελών

1. Οι συνεταίροι υποχρεούνται να παραμείνουν μέλη του Συνεταιρισμού τουλάχιστον για τρία (3) χρόνια **(16)** και αναλαμβάνουν την υποχρέωση εγγραφής στην Ομάδα Παραγωγών του Συνεταιρισμού για την ελάχιστη χρονική περίοδο, που απαιτούν οι κοινοτικοί κανονισμοί. Κάθε μέλος του Συνεταιρισμού κοινοποιεί την τυχόν αποχώρησή του γραπτώς έξι (6) μήνες **(17)** πριν την αποχώρησή του. Αποχώρηση είναι δυνατή πριν τη λήξη της τριετίας μόνο ένεκα σπουδαίου λόγου κατόπιν αποφάσεως του Διοικητικού Συμβουλίου.
2. Τα μέλη του Συνεταιρισμού οφείλουν και δεσμεύονται :
 - α) Να συμμορφώνονται πιστά με τις διατάξεις του καταστατικού του Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας του Συνεταιρισμού της Ομάδας Παραγωγών, τις αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης και τις αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου του Συνεταιρισμού.
 - β) Να συμμετέχουν ενεργά και να συνεργάζονται στη λειτουργία και στις δραστηριότητες του Συνεταιρισμού, να υπερασπίζονται και να εξυπηρετούν τα συμφέροντα του Συνεταιρισμού και να μη προβαίνουν σε πράξεις που μπορούν να βλάψουν τα συμφέροντά του ή τα συμφέροντα των συνεταίρων, ως μελών του Συνεταιρισμού.
 - γ) Να εκπληρώνουν όλες τις υποχρεώσεις που ορίζονται από το νόμο, τις διατάξεις του καταστατικού αυτού και τους κανονισμούς του Συνεταιρισμού-Ομάδας Παραγωγών.
 - δ) Να μη ανταγωνίζονται το Συνεταιρισμό, στον οποίο είναι μέλη.
 - ε) Να παραδίδουν στο Συνεταιρισμό, σύμφωνα με τις ειδικότερες προβλέψεις του Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας, την παραγωγή τους, που προορίζεται για το εμπόριο, των προϊόντων, για τα οποία η Γενική Συνέλευση αποφάσισε την κοινή εμπορία ύστερα από μεταποίηση ή όχι.

- στ) Να δηλώνουν στο Συνεταιρισμό μέσα σε προθεσμίες, που καθορίζει το Διοικητικό Συμβούλιο με απόφασή του, την παραγωγή που προορίζεται για πώληση των προϊόντων, της οποίας τη συγκέντρωση έχει αποφασίσει η Γενική Συνέλευση.
- ζ) Να εφαρμόζουν τους κανόνες παραγωγής και ποιότητας, που θεσπίζονται για κάθε προϊόν, με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης.
- η) Να δέχονται και να διευκολύνουν τα Όργανα του Συνεταιρισμού, που είναι αρμόδια για τον έλεγχο της τήρησης των κανόνων παραγωγής και ποιότητας.
- θ) Να τηρούν όλες τις υποχρεώσεις, που επιβάλλονται από το Συνεταιρισμό-Ομάδα Παραγωγών (π.χ. Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας Συνεταιρισμού-Ομάδας Παραγωγών).
- ι) Να εμπορεύονται την παραγωγή τους μέσω του Συνεταιρισμού.
3. Με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης, τα μέλη μπορούν να απαλλάσσονται μερικά ή ολικά από την υποχρέωση για παράδοση της παραγωγής τους στο Συνεταιρισμό, εφόσον :
- Έχουν αντικειμενική αδυναμία ή άλλους σοβαρούς λόγους.
 - Πριν από την ένταξή τους στο Συνεταιρισμό είχαν συνάψει αποδεδειγμένα συμβάσεις πώλησης των προϊόντων τους σε τρίτους, εφόσον ο Συνεταιρισμός έχει ενημερωθεί έγκαιρα για τη διάρκεια, τον όγκο παραγωγής και τις λοιπές λεπτομέρειες της σύμβασης.
 - Ο Συνεταιρισμός αδυνατεί να απορροφήσει την προσφερόμενη παραγωγή.
4. Συνεταίρος, που αδικαιολόγητα δεν δηλώνει την παραγωγή του έγκαιρα στο Συνεταιρισμό με την επιφύλαξη της παραγράφου 2 του εδαφίου στ' του παρόντος ή κάνει ανακριβή δήλωση και δεν προσκομίζει την παραγωγή του στις εγκαταστάσεις του Συνεταιρισμού ή στο χώρο, που ο Συνεταιρισμός ορίζει ή διαθέτει την παραγωγή του μερικά ή ολικά σε άλλους φορείς χωρίς την έγγραφη συγκατάθεση του Συνεταιρισμού :
- α)** Υπόκειται στην πληρωμή ποινικής ρήτρας μέχρι ποσοστού **(18)**% επί της αξίας κάθε κιλού προϊόντος, που δεν παραδίδεται. Το ακριβές ποσό της ποινικής ρήτρας προσδιορίζεται από τη Γενική Συνέλευση κατά τη λήψη της σχετικής απόφασης για την κοινή εμπορία του σχετικού προϊόντος, και
- β)** Μπορεί να διαγραφεί με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης, η οποία επιβάλλει ταυτόχρονα και ποινική ρήτρα **(19)** .

Άρθρο 10

Αποχώρηση Μελών

1. Τα μέλη του Συνεταιρισμού δεν μπορούν να αποχωρήσουν από αυτόν πριν περάσει το χρονικό διάστημα που αναφέρεται στο άρθρο 9 παρ. 1, εκτός εάν συντρέχει σπουδαίος λόγος, κατά τα ανωτέρω.
2. Για την αποχώρηση απαιτείται έγγραφη αίτηση του μέλους προς το Συνεταιρισμό πριν από έξι (6) τουλάχιστον μήνες **(20)** . Μέχρι τη χρονολογία της αποχώρησης εξακολουθεί το μέλος, που ζήτησε να αποχωρήσει, να έχει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των άλλων μελών και να μετέχει στις Γενικές Συνελεύσεις. Όμως, από την ημέρα υποβολής της αίτησης θεωρείται ότι παραιτήθηκε από τυχόν αξιώματα, που κατείχε σε όργανα του Συνεταιρισμού ή σε ανώτερου βαθμού Αγροτική Συνεταιριστική Οργάνωση, στην οποία μετέχει ο Συνεταιρισμός.
3. Το μέλος που ζήτησε την αποχώρηση από το Συνεταιρισμό μπορεί να την ανακαλέσει με έγγραφη δήλωσή του προς το Συνεταιρισμό μέχρι τη λήξη της παραπάνω προθεσμίας, που η αποχώρησή του γίνεται οριστική. Επανάκτηση των αξιωμάτων που κατείχε αποκλείεται.
4. Ο συνεταίρος υποχρεούται να επανορθώσει κάθε ζημιά του Συνεταιρισμού από την πρόωρη λύση της συνεταιριστικής σχέσης χωρίς σπουδαίο λόγο.

Άρθρο 11

Διαγραφή Μέλους

1. Με αιτιολογημένη απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου διαγράφεται μέλος του Συνεταιρισμού, όταν :
 - α) Δεν έχει πλέον τις προϋποθέσεις εγγραφής.
 - β) Τεθεί υπό απαγόρευση ή δικαστική αντίληψη
 - γ) Αρνείται χωρίς λόγο την εκπλήρωση των υποχρεώσεών του απέναντι στο Συνεταιρισμό και δεν εφαρμόζει τις διατάξεις του παρόντος καταστατικού, του νόμου, του εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας και τις αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης.
 - δ) Ανταγωνίζεται το Συνεταιρισμό, στον οποίο είναι μέλος .

- ε) Βλάπτει από πρόθεση τα συμφέροντα του Συνεταιρισμού και ιδίως με την άσκηση κάθε δραστηριότητας, η οποία στρέφεται εναντίον των οικονομικών ή ηθικών συμφερόντων του Συνεταιρισμού **(21)** .
2. Το Διοικητικό Συμβούλιο πριν από την απόφασή του περί διαγραφής συνεταίρου, τάσσει σ' αυτόν δεκαήμερη **(22)** προθεσμία για παροχή εξηγήσεων και άρση του λόγου διαγραφής, αν συντρέχει τέτοια περίπτωση.
3. Κατά της απόφασης διαγραφής επιτρέπεται προσφυγή του διαγραφέντος στη Γενική Συνέλευση.
Τη διαγραφή στη Γενική Συνέλευση εισηγείται το Διοικητικό Συμβούλιο, που υποχρεούται όπως και η Γενική Συνέλευση να ακούσει προηγουμένως το υπό διαγραφή μέλος.
4. Η απώλεια της ιδιότητας του μέλους που διαγράφεται, επέρχεται με την κοινοποίηση της απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου ή της Γενικής Συνέλευσης, εάν ασκηθεί σ' αυτή.
5. Στα μέλη, που διαγράφονται για τους λόγους που αναφέρονται στα εδάφια γ' δ' και ε' της παραγράφου 1 του παρόντος, δεν επιστρέφονται οι υποχρεωτικές μερίδες

Άρθρο 12

1. Σε περίπτωση θανάτου μέλους του Συνεταιρισμού, ο κληρονόμος ή όταν υπάρχουν περισσότεροι κληρονόμοι, αυτός που υποδείχθηκε με έγγραφη συμφωνία του, εφόσον έχει τις προϋποθέσεις του νόμου και του καταστατικού να γίνει μέλος, υπεισέρχεται σε όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του μέλους που πέθανε.

Η δήλωση-αίτηση του κληρονόμου για τη συνέχιση στο πρόσωπό του της συνεταιριστικής ιδιότητας του μέλους που πέθανε, υποβάλλεται στο Διοικητικό Συμβούλιο του Συνεταιρισμού μέσα σε προθεσμία τεσσάρων (4) μηνών από την ημερομηνία του θανάτου του μέλους.

2. Αν δεν υποδειχθεί, η ονομαστική αξία της μερίδας, όπως τυχόν έχει προσανζηθεί ή μειωθεί ανάλογα όταν υπάρχει ζημιά, αποδίδεται στους κληρονόμους στο τέλος της διαχειριστικής χρήσης στη διάρκεια της οποίας επήλθε ο θάνατος του μέλους.

Άρθρο 13

Δικαιώματα εξερχόμενων Μελών

1. Ο συνεταίρος, που εξέρχεται από το Συνεταιρισμό, δεν μπορεί να ζητήσει την εκκαθάρισή του, ούτε έχει καμιά απαίτηση ή αξίωση πάνω στην περιουσία του. Δικαιούται μόνο στην επιστροφή της υποχρεωτικής συνεταιρικής του μερίδας ή μερίδων, που καταβλήθηκαν απ' αυτόν, όπως έχουν διαμορφωθεί, καθώς και το

μέρος από το καθαρό πλεόνασμα της ετήσιας διαχείρισης, αν υπάρχει, που δικαιούται στο τέλος της χρήσης που εξήλθε, αφού αφαιρεθούν και στις δύο περιπτώσεις οι ζημιές των προηγούμενων χρήσεων και οι κρατήσεις για τα αποθεματικά κεφάλαια, που προβλέπονται από το νόμο και το καταστατικό.

2. Η απόδοση της συνεταιρικής μερίδας και του δικαιώματος από το πλεόνασμα της χρήσης γίνεται μέσα σ' ένα χρόνο από την ημερομηνία που το μέλος, σύμφωνα με το νόμο, έχασε τη συνεταιριστική του ιδιότητα όχι όμως νωρίτερα από έξι μήνες απ' αυτή.
3. Αν μέχρι την οριστική έξοδο του μέλους αποφασισθεί η επιβολή εισφοράς στα μέλη, η απόφαση εφαρμόζεται και σε εκείνους, που έχουν ζητήσει να αποχωρήσουν.
4. Το Διοικητικό Συμβούλιο πάντοτε παίρνει τα κατάλληλα μέτρα για την εξασφάλιση των απαιτήσεων του Συνεταιρισμού έναντι των συνεταίρων, που αποχωρούν ή διαγράφονται καθώς και για την εκπλήρωση όλων των υποχρεώσεών τους απέναντι στο Συνεταιρισμό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΚΗ ΜΕΡΙΔΑ - ΕΥΘΥΝΗ

Άρθρο 14

Συνεταιρική μερίδα (23)

Βλέπετε και Παράρτημα Νο 2 .

Άρθρο 15

Ευθύνη του Συνεταίρου για υποχρεώσεις του Συνεταιρισμού

1. Η ευθύνη των μελών του Συνεταιρισμού για τις υποχρεώσεις του προς τρίτους είναι επικουρική.
2. Η έκταση της ευθύνης αυτής ορίζεται περιορισμένα μέχρι του **(24)**πλάσιου του ποσού της υποχρεωτικής μερίδας.

3. Κάθε νέο μέλος ευθύνεται όπως ορίζουν οι προηγούμενες παράγραφοι και για τις υποχρεώσεις του Συνεταιρισμού, που αναλήφθηκαν πριν από την είσοδό του σ' αυτόν.
4. Η επικουρική ευθύνη των συνεταίρων απέναντι στους δανειστές του Συνεταιρισμού γεννάται μόνο εφόσον οι δανειστές δεν ικανοποιηθούν από τα περιουσιακά στοιχεία του Συνεταιρισμού ή των εγγυητών.
5. Οι συνεταίροι ευθύνονται με τον ίδιο παραπάνω τρόπο και μετά την έξοδό τους από τον Συνεταιρισμό για υποχρεώσεις, που δημιουργήθηκαν, όταν ήταν μέλη ή για προηγούμενες υποχρεώσεις, τις οποίες αποδέχθηκαν κατά την εγγραφή τους.
6. Οι αξιώσεις τρίτων από την ευθύνη των μελών του Συνεταιρισμού κατά τις προηγούμενες παραγράφους του παρόντος καταστατικού παραγράφονται μετά παρέλευση πενταετίας από τη λήξη του έτους μέσα στο οποίο γεννήθηκαν.
7. Η ευθύνη των συνεταίρων παύει οπωσδήποτε, όταν περάσει ένας χρόνος από το πέρας της πτώχευσης ή της εκκαθάρισης του Συνεταιρισμού, εκτός αν ασκήθηκε εναντίον τους αγωγή μέσα στο έτος.
8. Δεν απαγγέλλεται προσωπική κράτηση κατά των μελών και των μελών των Οργάνων του Συνεταιρισμού για υποχρεώσεις του Συνεταιρισμού προς τρίτους και προς το Δημόσιο καθώς και για υποχρεώσεις μεταξύ μελών και Συνεταιρισμού.

Άρθρο 16

Υποχρεώσεις των Συνεταίρων προς Τρίτους

1. Οι δανειστές μέλους του Συνεταιρισμού δεν έχουν κανένα δικαίωμα επί της περιουσίας του Συνεταιρισμού ή των πλεονασμάτων χρήσεων ή των συνεταιρικών μερίδων υποχρεωτικών ή προαιρετικών για οφειλές του μέλους προς αυτούς.
2. Δεν υπόκεινται σε κατάσχεση ή στη λήψη ασφαλιστικών μέτρων για οφειλές των συνεταίρων προς τρίτους :
 - Το αντάλλαγμα για τη χρήση των περιουσιακών στοιχείων, που έχουν παραχωρηθεί στο Συνεταιρισμό
 - Τα προϊόντα της παραγωγής των μελών, που παραδόθηκαν στο Συνεταιρισμό για πώληση ή διάθεση στην αγορά αυτούσια ή μετά από μεταποίηση ή επεξεργασία και
 - Το τίμημα των παραπάνω προϊόντων.
3. Δεν επιτρέπεται η κατάσχεση στα χέρια του Συνεταιρισμού ως τρίτου :
 - Χρημάτων, που έχουν ληφθεί από πιστωτικά Ιδρύματα ως δάνειο για λογαριασμό μέλους του ή προορίζονται για δάνειο προς αυτό, έστω και αν τα χρήματα αυτά τηρούνται στους λογαριασμούς του Συνεταιρισμού επ' ονόματι του μέλους και
 - Απαιτήσεων για παροχές σε είδος του Συνεταιρισμού προς τα μέλη του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΟΡΓΑΝΑ ΤΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ

Άρθρο 17

Όργανα του Συνεταιρισμού είναι :

- Η Γενική Συνέλευση
- Το Διοικητικό Συμβούλιο

I. ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ

Άρθρο 18

Συγκρότηση - Ψήφοι

1. Η Γενική Συνέλευση αποτελεί το ανώτατο Όργανο του Συνεταιρισμού και απαρτίζεται από όλα τα μέλη του, που έχουν εγγραφεί στο μητρώο του και διατηρούν την ιδιότητα του μέλους. Στη Γενική Συνέλευση μετέχουν όλα τα μέλη, που έχουν εκπληρώσει όλες τις ληξιπρόθεσμες οικονομικές τους υποχρεώσεις προς τον Συνεταιρισμό.
2. Τα μέλη μετέχουν στη Γενική Συνέλευση και ενασκούν τα δικαιώματα, που έχουν ως συνεταίροι για τις υποθέσεις του Συνεταιρισμού.
3. Στη Γενική Συνέλευση κάθε μέλος έχει μια ψήφο. Συνεταίρος που έχει πρόσθετες υποχρεωτικές μερίδες μπορεί να διαθέτει περισσότερες της μιας ψήφους και μέχρι τρεις **(25)** .
4. Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου δικαιούνται να μετάσχουν στην ψηφοφορία για τα θέματα της απαλλαγής από την ευθύνη τους, μόνο με τις ψήφους που διαθέτουν τα ίδια.
5. **(26)** .
6. Τα νομικά πρόσωπα συμμετέχουν στην Γενική Συνέλευση του Συνεταιρισμού δια του νομίμου εκπροσώπου τους ή από ειδικά για το σκοπό αυτό εξουσιοδοτημένο πρόσωπο.

Άρθρο 19

Αρμοδιότητες

1. Η Γενική Συνέλευση αποφασίζει για κάθε θέμα, για το οποίο δεν προβλέπεται άλλο αρμόδιο Όργανο.
2. Στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Γενικής Συνέλευσης ανήκουν :
 - α) Η τροποποίηση του καταστατικού.
 - β) Η συγχώνευση ή μετατροπή ή παράταση της διάρκειας και η διάλυση του Συνεταιρισμού.
 - γ) Η εκλογή και η ανάκληση των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου και των αντιπροσώπων σε Συνεταιριστικές Οργανώσεις ανώτερου βαθμού.
 - δ) Η έγκριση του Ισολογισμού και του Λογαριασμού «Αποτελέσματα Χρήσης», και ο καθορισμός του τρόπου διάθεσης των πλεονασμάτων χρήσης.
 - ε) Η μεταβολή του ύψους των συνεταιρικών μερίδων.
 - στ) Η επιβολή εισφοράς στα μέλη του Συνεταιρισμού. Η επιβάρυνση των μελών από τυχόν ζημίες.
 - ζ) Η έγκριση του προγράμματος επιχειρηματικής δράσης και ανάπτυξης του Συνεταιρισμού και ο αντίστοιχος προϋπολογισμός.
 - η) Η έγκριση του ετήσιου Προϋπολογισμού Εσόδων και Εξόδων.
 - θ) Η απαλλαγή από κάθε ευθύνη των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου.
 - ι) Η ψήφιση Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας και του Κανονισμού Υπηρεσιακής Κατάστασης Προσωπικού.
 - ια) Η απόφαση για την αγορά, την ανέγερση, την υποθήκευση, την ανταλλαγή και την πώληση ακινήτων του Συνεταιρισμού, (η έγκριση ίδρυσης, επέκτασης, εκσυγχρονισμού και μίσθωσης βιοτεχνίας ή βιομηχανίας καθώς και η έγκριση για την σύναψη δανείου για τους σκοπούς αυτούς) (27) .
 - ιβ) Η απόφαση για την επιδίωξη αναγνώρισης του Συνεταιρισμού ως Ομάδας Παραγωγών, για συγκρότηση και λειτουργία από τα μέλη του Συνεταιρισμού Κλαδικών Οργανώσεων Παραγωγής Αγροτικού Συνεταιρισμού (Κ.Ο.Π.Α.Σ.), που αντιστοιχούν στους κλάδους παραγωγής και στα βασικά προϊόντα ή δραστηριότητες του Συνεταιρισμού, και για Ομάδες Κοινής Εκμετάλλευσης (Ο.Κ.Ε.).

- ιγ) Ο ορισμός των ελεγκτών του άρθρου 17 του Ν. 2180/2000 για την επόμενη οικονομική χρήση και ο καθορισμός της αμοιβής τους.
- ιδ) Ο καθορισμός του ανώτατου ποσού και των όρων για τα δάνεια που μπορεί να συνάψει ο Συνεταιρισμός ή να χορηγήσει στα μέλη του.
- ιε) Η απόφαση για συμμετοχή του Συνεταιρισμού σε κοινές επιχειρήσεις, σε νομικά πρόσωπα του δημόσιου ή ιδιωτικού τομέα, σε κοινωφελείς Οργανισμούς, σε Επιχειρήσεις Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, σε Συνεταιριστικές Οργανώσεις ανώτερου βαθμού, σε Συνεταιριστικές Εταιρείες, και η αποχώρησή του από αυτές **(28)**.
- ιστ) Η απόφαση για κάθε άλλο θέμα, που ειδικές διατάξεις του νόμου ή του παρόντος καταστατικού ορίζουν αρμόδια τη Γενική Συνέλευση **(29)**.
3. Η Γενική Συνέλευση μπορεί με απόφασή της να μεταβιβάζει στο Διοικητικό Συμβούλιο την άσκηση των με στοιχεία (ι) και (ια) της προηγούμενης παραγράφου αρμοδιοτήτων.

Ά ρ θ ρ ο 20

Σύγκληση

1. Η Γενική Συνέλευση συγκαλείται από το Διοικητικό Συμβούλιο σε τακτική συνεδρίαση μια φορά κάθε χρόνο. Η Συνέλευση πραγματοποιείται πάντοτε στην έδρα του Συνεταιρισμού μέσα σε έξι (6) το πολύ μήνες από την λήξη της χρήσης.

Η πρόσκληση περιέχει τα θέματα της ημερήσιας διάταξης, τον τόπο και την ημερομηνία πραγματοποίησης και την ώρα έναρξης της συνεδρίασης και γνωστοποιείται στα μέλη του Συνεταιρισμού με την αποστολή της τουλάχιστον δέκα (10) ημέρες πριν από την έναρξη της συνεδρίασης.

Η τοιχοκόλληση της πρόσκλησης στο γραφείο του Συνεταιρισμού ή του Κοινοτικού ή Δημοτικού Καταστήματος αντικαθιστά την παραπάνω γνωστοποίηση της πρόσκλησης στα μέλη. Για την τοιχοκόλληση συντάσσεται πρακτικό, που υπογράφεται από τον Πρόεδρο και το Γραμματέα του Διοικητικού Συμβουλίου του Συνεταιρισμού. Η ημέρα της αποστολής ή τοιχοκόλλησης της πρόσκλησης και της συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης δεν προσμετρώνται στην παραπάνω προθεσμία των 10 ημερών.

2. Το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί να συγκαλέσει έκτακτη Γενική Συνέλευση του Συνεταιρισμού, όταν συντρέχει θέμα ειδικά προβλεπόμενο από το καταστατικό ή όταν η έκτακτη σύγκληση επιβάλλεται από το συμφέρον του Συνεταιρισμού κατά την κρίση του Συμβουλίου.
3. Η Γενική Συνέλευση συγκαλείται επίσης σε έκτακτη συνεδρίαση μετά από αίτηση του 1/5 των μελών του Συνεταιρισμού. Η αίτηση υποβάλλεται στο Διοικητικό

Συμβούλιο και σ' αυτήν αναφέρονται οι λόγοι της έκτακτης σύγκλησης και τα προς συζήτηση θέματα. Αν το Διοικητικό Συμβούλιο αρνηθεί ή αδρανήσει να συγκαλέσει έκτακτη Γενική Συνέλευση μέσα σε είκοσι (20) ημέρες από την υποβολή της αίτησης, τα παραπάνω μέλη συγκαλούν απ' ευθείας μόνα τους τη Γενική Συνέλευση.

4. Οι προσκλήσεις της Γενικής Συνέλευσης υπογράφονται :

α) Από τον Πρόεδρο ή τον Αντιπρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου όταν συγκαλείται από το Διοικητικό Συμβούλιο.

β) Από όλους τους συνεταίρους, που υπέγραψαν την αίτηση έκτακτης σύγκλησης της Γενικής Συνέλευσης στην περίπτωση της παραγράφου 3 του άρθρου αυτού.

Ά ρ θ ρ ο 21

Απαρτία

1. Η Γενική Συνέλευση βρίσκεται σε απαρτία, εφόσον κατά την έναρξη της συνεδρίασης είναι παρόντα ή αντιπροσωπεύονται **(30)** μέλη του Συνεταιρισμού με δικαίωμα ψήφου, τα οποία εκπροσωπούν πλέον του μισού (1/2) του όλου αριθμού των ψήφων. Η ύπαρξη της απαρτίας βεβαιώνεται με την ανάγνωση του καταλόγου των μελών του Συνεταιρισμού, που είναι γραμμένα στο Μητρώο του Συνεταιρισμού. Αν δεν επιτευχθεί απαρτία κατά την έναρξη της συνεδρίασης επαναλαμβάνεται η ανάγνωση του καταλόγου, ύστερα από μία ώρα και εφόσον διαπιστωθεί απαρτία, η συνέλευση εισέρχεται στην ημερήσια διάταξη και έγκυρα παίρνει αποφάσεις πάνω στα θέματά της με την πλειοψηφία των σ' αυτήν εκπροσωπούμενων ψήφων, που προβλέπεται για κάθε περίπτωση στο άρθρο 23.
2. Αν στην πρώτη σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης δεν υπάρξει απαρτία τότε η Γενική Συνέλευση συνέρχεται χωρίς νέα πρόσκληση στον ίδιο τόπο, την ίδια ημέρα και ώρα της επόμενης εβδομάδας και με τα ίδια θέματα της ημερήσιας διάταξης . Στην επαναληπτική αυτή συνεδρίαση υπάρχει απαρτία οποιοσδήποτε και αν είναι ο αριθμός των εκπροσωπούμενων σε αυτή ψήφων.
3. Κατ' εξαίρεση αν πρόκειται για αποφάσεις που αφορούν στην :
 - μεταβολή του σκοπού του Συνεταιρισμού,
 - συγχώνευση με άλλο Συνεταιρισμό
 - μετατροπή του Συνεταιρισμού
 - διάλυση του Συνεταιρισμού και
 - τροποποίηση του Καταστατικού,η Γενική Συνέλευση βρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει εγκύρως, εφόσον στην έναρξη της συνεδρίασης είναι παρόντα ή αντιπροσωπεύονται μέλη του Συνεταιρισμού, που έχουν δικαίωμα ψήφου και εκπροσωπούν τουλάχιστον τα δύο τρίτα (2/3) του όλου αριθμού των ψήφων. Εάν δεν συντελεστεί η απαρτία αυτή η Γενική Συνέλευση συνέρχεται σε επαναληπτική Συνέλευση, σύμφωνα με τη διαδικασία, που ορίζεται στην προηγούμενη παράγραφο, οπότε βρίσκεται σε

απαρτία, εφόσον στην έναρξη της συνεδρίασης είναι παρόντα ή αντιπροσωπεύονται μέλη, που έχουν δικαίωμα ψήφου και εκπροσωπούν τουλάχιστον το μισό (1/2) του όλου αριθμού των ψήφων.

Άρθρο 22

Συνεδρίαση – Συζήτηση - Ψηφοφορία

1. Στην έναρξη της συνεδρίασης η Συνέλευση εκλέγει από τα μέλη της Πρόεδρο και Γραμματέα, ως και Εφορευτική Επιτροπή που αποτελείται από τρία (3) τουλάχιστον μέλη. Μέχρι την εκλογή του, καθήκοντα Προέδρου της Συνέλευσης ασκεί ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου ή αν αυτός απουσιάζει ο Αντιπρόεδρος ή το μεγαλύτερης ηλικίας μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου, που παρίσταται ή αν δεν παρίσταται κανένα, ένας από τους παλαιότερους συνεταίρους που υποδεικνύεται από την πλειοψηφία των παρόντων.
2. Για τη συζήτηση και τις αποφάσεις που παίρνονται κρατούνται πρακτικά από το Γραμματέα, υπογράφονται από τον Πρόεδρο, το Γραμματέα και τα μέλη της Εφορευτικής Επιτροπής.
3. Η Συνέλευση μπορεί να συζητήσει και να πάρει αποφάσεις μόνο πάνω στα θέματα, που αναγράφονται στην ημερήσια διάταξη και περιέχονται στην πρόσκληση. Ειδικά τα θέματα αναβολής ή διακοπής της Συνέλευσης, σύγκλησης νέας, εκλογής προεδρείου, μεταβολής της σειράς των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης δεν είναι αναγκαίο να αναγράφονται στην ημερήσια διάταξη.
4. Οι ψηφοφορίες στις Γενικές Συνελεύσεις διακρίνονται σε φανερές και μυστικές. Οι φανερές μπορεί να γίνουν με έγερση των μελών ή με ανύψωση των χεριών ή με ονομαστική κλήση, ποτέ όμως με βοή. Οι μυστικές ψηφοφορίες γίνονται πάντοτε με ψηφοδέλτια υπό την εποπτεία και τον έλεγχο της Εφορευτικής Επιτροπής. Τα ψηφοδέλτια θεωρούνται έγκυρα εφόσον είναι ομοιόμορφα και δεν περιλαμβάνουν σημεία ή φράσεις άσχετες με το θέμα, που παραβιάζουν κατά την κρίση της Εφορευτικής Επιτροπής τη μυστικότητα της ψηφοφορίας.
5. Ψηφοφορία, που αφορά σε εκλογή του Διοικητικού Συμβουλίου του Συνεταιρισμού ή αντιπροσώπων του Συνεταιρισμού σε ανωτέρου βαθμού Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις, στις οποίες συμμετέχει ή σε θέματα εμπιστοσύνης προς τη διοίκηση ή απαλλαγή από ευθύνη των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου σε έγκριση Ισολογισμού και Απολογισμού και του Πίνακα Αποτελεσμάτων Χρήσης καθώς και σε προσωπικά θέματα είναι μυστική και γίνεται πάντοτε με ψηφοδέλτιο. Η ψηφοφορία πάνω στα άλλα θέματα είναι φανερή.

Η Εφορευτική Επιτροπή φροντίζει κατά τις ψηφοφορίες να απομακρύνονται από την αίθουσα της ψηφοφορίας πρόσωπα που δεν έχουν δικαίωμα ψήφου. Ειδικά τρίτα πρόσωπα απαγορεύεται να παρευρίσκονται κατά τον χρόνο της

αποσφράγισης των ψηφοδελτίων και καταμέτρησης μέχρι και την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων.

Άρθρο 23

Απόφαση

1. Η απόφαση της Γενικής Συνέλευσης πάνω στα θέματα της ημερήσιας διάταξης παίρνεται με την απόλυτη πλειοψηφία των σε αυτήν εκπροσωπούμενων ψήφων. Σε περίπτωση ισοψηφίας η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται και εάν υπάρχει και νέα ισοψηφία η πρόταση απορρίπτεται. Οι αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης είναι υποχρεωτικές για όλα τα μέλη του Συνεταιρισμού, έστω και αν διαφωνούν ή είναι απόντα.
2. Η Γενική Συνέλευση αποφασίζει με αυξημένη πλειοψηφία των δύο τρίτων (2/3) των ψήφων, που εκπροσωπούνται σε αυτήν, για τη διάλυση του Συνεταιρισμού, για τη μεταβολή του σκοπού του, για τη συγχώνευσή του με άλλο Συνεταιρισμό, για την μετατροπή του, την τροποποίηση του Καταστατικού και για κάθε άλλο θέμα, όπου το παρόν καταστατικό ή ο νόμος απαιτεί αυξημένη πλειοψηφία.
3. Αν τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου δεν απαλλαγούν από την ευθύνη ή δεν εγκριθεί ο Ισολογισμός, ο Απολογισμός και ο Πίνακας Αποτελεσμάτων Χρήσης, η Γενική Συνέλευση στην ίδια συνεδρίαση, μετά την ανάγνωση της έκθεσης των ελεγκτών, αποφασίζει για την ανάκληση ή μη των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου και εκλογή νέου Διοικητικού Συμβουλίου. Αν τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου ανακληθούν, η Γενική Συνέλευση στην ίδια συνεδρίαση εκλέγει προσωρινό Διοικητικό Συμβούλιο, το οποίο υποχρεούται μέσα σε προθεσμία είκοσι (20) ημερών να συγκαλέσει Γενική Συνέλευση των μελών του Συνεταιρισμού με θέμα την εκλογή νέου Διοικητικού Συμβουλίου.
4. Απόφαση της Γενικής Συνέλευσης, που λήφθηκε κατά παράβαση των διατάξεων του Νόμου ή του Καταστατικού υπόκειται σε ακύρωση. Για την κήρυξη της ακυρότητας εφαρμόζονται οι διατάξεις του Νόμου 2810/2000.

II. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Άρθρο 24

Συγκρότηση - Λειτουργία

1. Η Διοίκηση του Συνεταιρισμού ασκείται από το Διοικητικό Συμβούλιο, που αποτελείται από **(31)** (τουλάχιστον τρία) μέλη. Τα μέλη του

Διοικητικού Συμβουλίου εκλέγονται από τη Γενική Συνέλευση του Συνεταιρισμού. Η διάρκεια της θητείας του Διοικητικού Συμβουλίου είναι τρία (3) χρόνια **(32)**.

2. Στο Διοικητικό Συμβούλιο συμμετέχει ως επιπλέον μέλος του εκπρόσωπος του προσωπικού του Συνεταιρισμού, αν τρεις (3) μήνες πριν από τις εκλογές των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου ο αριθμός του τακτικού προσωπικού του Συνεταιρισμού είναι μεγαλύτερος από είκοσι (20) άτομα. Για τον υπολογισμό του αριθμού των μελών του τακτικού προσωπικού δεν λαμβάνονται υπόψη οι εποχιακοί εργάτες ή οι συνδεδεμένοι με σύμβαση έργου ή εργασίας ορισμένου χρόνου με το Συνεταιρισμό, που καλύπτουν ειδικές, έκτακτες, εποχικές ή πρόσκαιρες ανάγκες της Οργάνωσης. Ο εκπρόσωπος του προσωπικού συμμετέχει στο Διοικητικό Συμβούλιο με δικαίωμα ψήφου μόνο σε θέματα προσωπικού, στα οποία δεν συμπεριλαμβάνονται οι με οποιονδήποτε τρόπο προσλήψεις και απολύσεις προσωπικού και τα θέματα, που αφορούν στον Γενικό Διευθυντή.
3. Οι εκλογές για την ανάδειξη των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου διεξάγονται και οι Σύμβουλοι εκλέγονται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 30 του παρόντος Καταστατικού.
4. Το Διοικητικό Συμβούλιο μετά την εκλογή του, το αργότερο μέσα σε πέντε (5) ημέρες συνέρχεται και συγκροτείται σε σώμα εκλέγοντας στην πρώτη μετά την εκλογή του συνεδρίαση από τα μέλη του, κατ' απόλυτη πλειοψηφία των συγκροντούντων την απαρτία μελών του, τον Πρόεδρο, τον Αντιπρόεδρο, τον Γραμματέα και τον Ταμία. Την πρωτοβουλία συγκλήσεως έχει ο Σύμβουλος, που πλειοψήφησε. Σε περίπτωση αδικαιολόγητης παραλείψεως η σύγκληση γίνεται από τον αμέσως επόμενο. Η κατανομή αξιωματών γίνεται με μυστική ψηφοφορία. Τα ανωτέρω αξιώματα δεν συμπίπτουν στο ίδιο πρόσωπο.
5. Σύμβουλοι που λόγω διαρκούς κωλύματός τους απέχουν από τις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο από πέντε (5) μήνες **(33)** ή που αδικαιολόγητα δεν προσήλθαν σε πέντε συνεχείς συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου, θεωρούνται ότι παραιτήθηκαν από την ιδιότητα του Συμβούλου.
6. Το Διοικητικό Συμβούλιο συνεδριάζει ύστερα από πρόσκληση του Προέδρου. Το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί να ορίσει τακτές ημέρες συνεδρίασης. Τότε δεν χρειάζεται προηγούμενη πρόσκληση των μελών του. Συγκαλείται επίσης υποχρεωτικά από τον Πρόεδρο ή τον Αντιπρόεδρο όταν το ζητήσουν δύο (2) **(34)** τουλάχιστον απ' τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου με έγγραφη αίτηση, η οποία περιέχει το σκοπό και τους λόγους σύγκλησης ως και προτεινόμενη ημερομηνία σύγκλησης. Σε περίπτωση άρνησης ή παράλειψης του Προέδρου ή του Αντιπροέδρου να συγκαλέσουν Διοικητικό Συμβούλιο, σύμφωνα με την αίτηση, το Διοικητικό Συμβούλιο συγκαλείται με πρόσκληση, που υπογράφουν **(35)** μέλη.
7. Στις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου δεν μπορούν να παραβρίσκονται άλλα μέλη του Συνεταιρισμού εκτός από :
 - α) Υπηρεσιακά στελέχη, συνεταιίροι ή εμπειρογνώμονες ή ειδικοί σύμβουλοι που προσκαλούνται από το Διοικητικό Συμβούλιο.

8. Το Διοικητικό Συμβούλιο βρίσκεται σε απαρτία όταν τα παρόντα ή αντιπροσωπευόμενα **(36)** μέλη είναι περισσότερα από τα απόντα. Κάθε σύμβουλος μπορεί να είναι αντιπρόσωπος ενός μόνον συμβούλου.
9. Οι αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου παίρνονται με απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων και αντιπροσωπευομένων μελών. Απόλυτη πλειοψηφία υπάρχει όταν ο αριθμός των θετικών ψήφων είναι μεγαλύτερος του μισού του αριθμού των ψήφων των παρόντων και αντιπροσωπευομένων μελών του Διοικητικού Συμβουλίου **(37)**.

Άρθρο 25

Αρμοδιότητες

1. Το Διοικητικό Συμβούλιο εκπροσωπεί το Συνεταιρισμό δικαστικά και εξώδικα. Την εκπροσώπησή του αυτή μπορεί να την αναθέτει στον Πρόεδρο ή σε άλλο μέλος του ή στον Γενικό Διευθυντή (Μάνατζερ). Αποφασίζει πάνω σε όλα τα θέματα που αφορούν την διοίκηση, τη διαχείριση της περιουσίας και των υποθέσεων του και γενικά τη λειτουργία του Συνεταιρισμού για την επίτευξη του σκοπού του, μέσα στο πλαίσιο του νόμου, του παρόντος καταστατικού, του Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας του Συνεταιρισμού και των αποφάσεων της συνέλευσης των Κ.Ο.Π.Α.Σ. και της Ομάδας Παραγωγών (Ο.Π.).
2. Το Διοικητικό Συμβούλιο :
 - α) Θέτει σε εφαρμογή τις αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης και φροντίζει για την εκτέλεση των αποφάσεων των Κ.Ο.Π.Α.Σ., των Ο.Π., των αποφάσεων της Διεπαγγελματικής Οργάνωσης, στην οποία ανήκει και εποπτεύει την εφαρμογή τους από τα λοιπά Όργανα και τις υπηρεσίες του Συνεταιρισμού.
 - β) Συγκαλεί τις τακτικές και τις έκτακτες Γενικές Συνελεύσεις και καθορίζει τα θέματα που θα συζητηθούν σ' αυτές.
 - γ) Καταρτίζει τον Ισολογισμό και τον Απολογισμό του Συνεταιρισμού και συντάσσει πρόγραμμα εργασιών του επόμενου έτους.
 - δ) Αποφασίζει για την εγγραφή νέων μελών και τη διαγραφή μελών σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος.
 - ε) Αποφασίζει για την αποδοχή καταθέσεων των μελών και την παροχή δανείων σ' αυτά μέσα στα όρια του καταστατικού και των αποφάσεων της Γενικής Συνέλευσης.
 - στ) Αποφασίζει για τα τρέχοντα έξοδα της Διοίκησης και λειτουργίας του Συνεταιρισμού και ορίζει το ανώτατο χρηματικό ποσό, που ο ταμίας μπορεί να κρατάει στο ταμείο του για τα έξοδα αυτά.

- ζ) Αποφασίζει για την αγορά μηχανημάτων, εργαλείων, σκευών και λοιπών κινητών περιουσιακών στοιχείων και παντός αγαθού αναλώσιμου ή όχι για τις ανάγκες του Συνεταιρισμού και των μελών του.
 - η) Επεξεργάζεται και υποβάλλει για έγκριση στη Γενική Συνέλευση τον Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας του Συνεταιρισμού ως και τον Κανονισμό Καταστάσεως Προσωπικού.
 - θ) Προσλαμβάνει και απολύει το υπαλληλικό, υπηρετικό, εργατικό και εργατοτεχνικό προσωπικό του Συνεταιρισμού.
 - ι) Ασκήει την πειθαρχική εξουσία στο προσωπικό του Συνεταιρισμού κατά τους όρους του Κανονισμού του προσωπικού και του νόμου.
 - ια) Προσλαμβάνει τον Γενικό Διευθυντή. Η πρόσληψη γίνεται μετά από προκήρυξη, που δημοσιεύεται στον ημερήσιο Τύπο.
 - ιβ) Το Διοικητικό Συμβούλιο ορίζει τους εκπροσώπους στις Εταιρίες.
3. Το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί να μεταβιβάζει με ειδική απόφασή του την άσκηση αρμοδιοτήτων του σε στέλεχος ή υπάλληλο του Συνεταιρισμού. Ειδικότερα, το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί με απόφασή του να ορίζει Γενικό Διευθυντή (Μάνατζερ), στον οποίο να αναθέτει με σύμβαση την μερική ή ολική άσκηση εξουσιών και αρμοδιοτήτων του, πλην εκείνων που κατά τον νόμο ή το παρόν καταστατικό απαιτούν συλλογική ενέργεια, καθώς και τη γενική διεύθυνση και διαχείριση των υποθέσεων του Συνεταιρισμού. Με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου καθορίζονται τα δικαιώματα, οι υποχρεώσεις και οι αρμοδιότητες του Γενικού Διευθυντή.
 4. Αν ο Πρόεδρος ή μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου είναι αντίδικος του Συνεταιρισμού, τον Συνεταιρισμό εκπροσωπεί το, ειδικώς από αυτό, εξουσιοδοτημένο μέλος του, εκτός αν η γενική συνέλευση διορίσει ειδικούς εκπροσώπους.
 5. Το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί να συγκροτεί επιτροπές γνωμοδοτικές ή να προσλαμβάνει ειδικούς επιστημονικούς συμβούλους για την επιβοήθηση του έργου του.

Άρθρο 26

Αρμοδιότητες Προέδρου

Ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου έχει τις παρακάτω αρμοδιότητες :

- α) Φροντίζει για την καλή λειτουργία των υπηρεσιών του Συνεταιρισμού.

- β) Προωθεί ή πραγματοποιεί τις αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου και φροντίζει για την εκτέλεση των εργασιών του Συνεταιρισμού, σύμφωνα με το καταστατικό και τις αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης και ευθύνεται για την ακριβή τήρησή τους.
- γ) Φροντίζει για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων του Διοικητικού Συμβουλίου.
- δ) Ενημερώνεται αρμοδίως για την επιχειρηματική πορεία του Συνεταιρισμού.
- ε) Φροντίζει μαζί με τον Ταμία να συνταχθούν οι μηνιαίες καταστάσεις του Ταμείου καθώς και ο Ισολογισμός, ο Λογαριασμός Αποτελεσμάτων του έτους και να υποβληθούν στην κρίση του Διοικητικού Συμβουλίου.
- στ) Συγκαλεί το Διοικητικό Συμβούλιο σε τακτικές και έκτακτες συνεδριάσεις και φροντίζει για την αποστολή των προσκλήσεων για τις Γενικές Συνελεύσεις με την επιφύλαξη της παρ. 7 του άρθρου 24 του παρόντος.
- ζ) Καταρτίζει την ημερήσια διάταξη και προεδρεύει στις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου.
- η) Εκθέτει την κατάσταση του Συνεταιρισμού και τη δράση του Διοικητικού Συμβουλίου στην τακτική Γενική Συνέλευση.
- θ) Δίνει προς την Εποπτεύουσα Αρχή και τους Ελεγκτές όλες τις πληροφορίες, που ζητούνται απ' αυτούς.

Άρθρο 27

Ταμίας

1. Ο Ταμίας ενεργεί την ταμειακή εργασία σύμφωνα με το καταστατικό, τον κανονισμό λειτουργίας και τις αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου.

Ειδικότερα έχει τα εξής καθήκοντα :

- α) Ενεργεί κάθε είσπραξη και πληρωμή με βάση την εντολή του Προέδρου ή του εξουσιοδοτημένου απ' αυτόν προσώπου και κάνει τις απαραίτητες εξοφλήσεις κατά τον Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας του Συνεταιρισμού.
- β) Εκτελεί κάθε σχετική προς την υπηρεσία του απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου.
- γ) Φυλάσσει το περιεχόμενο του Ταμείου, τα χρηματόγραφα και τα αποδεικτικά έγγραφα.
- δ) Συντάσσει τις μηνιαίες καταστάσεις του Ταμείου και καταρτίζει με το Λογιστή ή το Γραμματέα τον ετήσιο Ισολογισμό.

- ε) Δίνει όλες τις αναγκαίες εξηγήσεις στο Διοικητικό Συμβούλιο.
- στ) Καταθέτει σε λογαριασμό καταθέσεων του Συνεταιρισμού κάθε ποσό που υπερβαίνει τις τρέχουσες ανάγκες του Συνεταιρισμού στο Υποκατάστημα Τράπεζας, με την οποία συναλλάσσεται ο Συνεταιρισμός.
2. Με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου μπορεί τα καθήκοντα του Ταμία να ανατεθούν σε υπάλληλο του Συνεταιρισμού ή στον Διευθυντή.

Άρθρο 28

Ευθύνη-Αποζημίωση μελών Διοικητικού Συμβουλίου

1. Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου ευθύνονται σύμμετρα για κάθε ζημιά που προκάλεσαν με υπαιτιότητά τους στο Συνεταιρισμό.
2. Οι αξιώσεις του Συνεταιρισμού παραγράφονται μετά από τρία (3) έτη από την τέλεση της πράξης, εκτός αν πρόκειται για ζημιά από δόλο, οπότε παραγράφονται μετά από δέκα (10) έτη.
3. Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου μπορούν να απασχολούνται με τις υποθέσεις του Συνεταιρισμού. Στην περίπτωση αυτή το Διοικητικό Συμβούλιο με ειδική απόφασή του καθορίζει το είδος της απασχόλησης, την χρονική διάρκεια, τον τόπο παροχής καθώς και αποζημίωση για την απασχόληση του μέλους. Το ύψος των αποζημιώσεων αυτών καθορίζεται από την Γενική Συνέλευση των μελών κατόπιν εισήγησης του Διοικητικού Συμβουλίου.
4. Το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί να καθορίζει έξοδα κίνησης και παράστασης για την συμμετοχή των μελών του στις συνεδριάσεις του. Το ύψος των εξόδων κίνησης και παράστασης καθορίζει η Γενική Συνέλευση των μελών μετά από εισήγηση του Διοικητικού Συμβουλίου.

Άρθρο 29

Αντιπρόσωποι

1. Από την Γενική Συνέλευση του Συνεταιρισμού εκλέγονται οι αντιπρόσωποι στις ανώτερου βαθμού συνεταιριστικές οργανώσεις, στις οποίες μετέχει ο Συνεταιρισμός. Ο αριθμός των αντιπροσώπων και ο αριθμός των ψήφων κάθε αντιπροσώπου καθορίζεται από τα καταστατικά των εν λόγω Οργανώσεων.
2. Σε κάθε περίπτωση οι αντιπρόσωποι ακολουθούν τη θητεία του Διοικητικού Συμβουλίου του Συνεταιρισμού τους. Αντιπρόσωπος που έχει εκλεγεί μέλος Διοικητικού Συμβουλίου Αγροτικής Συνεταιριστικής Οργάνωσης ανωτέρου βαθμού ή της ΠΑΣΕΓΕΣ, ασκεί τα καθήκοντά του μέχρι τη λήξη της θητείας του Οργάνου στο οποίο είναι μέλος, πλην αν συντρέξουν οι προϋποθέσεις αυτοδίκαιας έκπτωσης.

Άρθρο 30

Αρχαιρεσίες

1. Τις εκλογές για την ανάδειξη του Διοικητικού Συμβουλίου και των αντιπροσώπων του Συνεταιρισμού διενεργεί Εφορευτική Επιτροπή, η οποία εκλέγεται από τη Γενική Συνέλευση των μελών και αποτελείται από τρία (3) τουλάχιστον μέλη.
2. Οι εκλογές διεξάγονται με μυστική ψηφοφορία και με ενιαίο ψηφοδέλτιο. Στο ψηφοδέλτιο αναγράφονται με αλφαβητική σειρά τα ονοματεπώνυμα των υποψηφίων για το Διοικητικό Συμβούλιο και των υποψηφίων για τους αντιπροσώπους **(38)**. Η δήλωση υποψηφιότητας κατατίθεται εγγράφως στα γραφεία του Συνεταιρισμού τρεις (3) ημέρες πριν την ημέρα των εκλογών **(39)**.
3. Ο αριθμός των σταυρών προτίμησης δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερος του μισού ($1/2$) του όλου αριθμού των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου **(40)**. Στην περίπτωση, που προκύπτει κλάσμα, ισχύει ο αμέσως επόμενος ακέραιος αριθμός. Ψηφοδέλτια, που περιέχουν αριθμό σταυρών προτίμησης μεγαλύτερο από τον οριζόμενο από το καταστατικό ή χωρίς σταυρό είναι άκυρα.
4. Εκλεγέντες θεωρούνται αυτοί, που συγκέντρωσαν τις περισσότερες ψήφους. Αν υπάρχει ισοψηφία γίνεται κλήρωση. Όσοι δεν εκλεγούν θεωρούνται επιλαχόντες κατά τη σειρά του αριθμού των ψήφων που έλαβαν. Οι επιλαχόντες καταλαμβάνουν κενούμενες θέσεις τακτικών μελών μέχρι τη λήξη της θητείας τους.
5. Τα μέλη της Εφορευτικής Επιτροπής κωλύονται να εκθέσουν υποψηφιότητα για το αξίωμα μέλους Διοικητικού Συμβουλίου ή αντιπροσώπου. Η Εφορευτική Επιτροπή μεριμνά για την διεξαγωγή των εκλογών. Το έργο της αρχίζει από την ανακήρυξη των υποψηφίων για τα διάφορα αξιώματα μετά την προηγούμενη διαπίστωση των σχετικών προϋποθέσεων, που προβλέπει το καταστατικό και ο νόμος. Βασικό έργο της Εφορευτικής Επιτροπής είναι η διαπίστωση στο πρόσωπο των ψηφοφόρων του δικαιώματος του εκλέγειν.

Η Εφορευτική Επιτροπή φροντίζει για την έναρξη των εκλογών στον προγραμματισμένο χώρο και χρόνο, για την αδιάβλητη και ασφαλή διεξαγωγή τους, τη διαπίστωση του αποτελέσματος της ψηφοφορίας και στο τέλος την ανακήρυξη των εκλεγέντων.

Κατά την πορεία των εκλογών κρίνει τις τυχόν υποβαλλόμενες ενστάσεις ή άλλες διαφωνίες, που ανακύπτουν.

Στο τέλος της διαδικασίας συντάσσει πρακτικό, το οποίο υπογράφεται από όλα τα μέλη. Το σύνολο του εκλογικού υλικού η Εφορευτική Επιτροπή παραδίδει με πρακτικό στο Διοικητικό Συμβούλιο, το οποίο εκλέγεται.

6. Ανάκληση και ανακατανομή αξιωμάτων των μελών του Δ.Σ. γίνεται κατόπιν αποφάσεως των $2/3$ του συνόλου των μελών του **(41)**.

Όταν προκύπτει κλάσμα ισχύει ο αμέσως επόμενος ακέραιος αριθμός.

7. Αν κενωθεί η θέση μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου και δεν υπάρχουν επιλαχόντα μέλη, το Διοικητικό Συμβούλιο, με απόφαση των λοιπών μελών του, συμπληρώνει τη κενή θέση εκλέγοντας σε αυτήν μέλος του Συνεταιρισμού.
Τα ως άνω οριζόμενα μέλη διατηρούν την ιδιότητά τους αυτή μέχρι τη σύγκληση της πρώτης τακτικής ή έκτακτης Γενικής Συνέλευσης, η οποία επικυρώνει την εκλογή τους, ή, σε αντίθετη περίπτωση, εκλέγει νέα μέλη.
Σε περίπτωση παραίτησης της πλειοψηφίας ή του συνόλου των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου διενεργούνται αρχαιρεσίες.
8. Δεν μπορεί να εκλεγεί μέλος στα όργανα διοίκησης της συνεταιριστικής οργάνωσης όποιος καταδικάσθηκε με τελεσίδικη απόφαση σε οποιαδήποτε ποινή για κλοπή, απάτη, υπεξαίρεση (κοινή ή στην Υπηρεσία), εκβίαση, πλαστογραφία, ψευδορκία, απιστία, δωροδοκία, παράβαση καθήκοντος, υφαρπαγή ψευδούς βεβαίωσης, υπεξαγωγής εγγράφου, λαθρεμπορία και εμπορία ναρκωτικών.
Εάν κατά τη διάρκεια της θητείας του οργάνου διαπιστωθεί για μέλος του η ύπαρξη οποιουδήποτε από τα κωλύματα, που προαναφέρθηκαν, το μέλος αυτό εκπίπτει αυτοδικαίως από μέλος του οργάνου, οπότε εφαρμόζονται οι διατάξεις των παραγράφων 4 εδάφιο β και 7 του παρόντος άρθρου.

9. (42)

Άρθρο 31

Ειδικές διατάξεις για τα Όργανα Διοίκησης

1. Εισηγητής των θεμάτων στο Διοικητικό Συμβούλιο είναι ο Πρόεδρος του Συνεταιρισμού ή ο νόμιμος αναπληρωτής του ή άλλος σύμβουλος ή ο Γενικός Διευθυντής ή υπάλληλος του Συνεταιρισμού, που ορίζεται από τον Πρόεδρο ή τον Γενικό Διευθυντή.
2. Χρέη υπηρεσιακού γραμματέα σ' όλα τα συλλογικά όργανα Διοίκησης εκτελεί υπάλληλος του Συνεταιρισμού, που ορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο.
3. Οι συζητήσεις και οι αποφάσεις, που παίρνονται από το Διοικητικό Συμβούλιο καταχωρούνται σε ειδικά βιβλία πρακτικών συνεδριάσεων, που τηρούνται για το καθένα χωριστά. Τα πρακτικά κάθε συνεδρίασης υπογράφονται από τα μέλη που ήσαν παρόντα σ' αυτή.
4. Τα βιβλία των πρακτικών, προτού να χρησιμοποιηθούν, θεωρούνται στην τελευταία τους σελίδα από την αρμόδια Δ.Ο.Υ.
5. Αντίγραφα ή αποσπάσματα πρακτικών του Διοικητικού Συμβουλίου επικυρώνονται από τον κατά το χρόνο της έκδοσής τους Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου ή το νόμιμο αναπληρωτή του.

6. Τα αναπληρωματικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και των αντιπροσώπων παίρνουν τη θέση των τακτικών μελών σε περίπτωση θανάτου, ανάκλησης, παραίτησης, αποχής των τακτικών μελών από την άσκηση των καθηκόντων τους ή έκπτωσής τους σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου και του παρόντος καταστατικού. Σε κάθε περίπτωση τα αναπληρωματικά μέλη συνεχίζουν τη θητεία των μελών που αντικαταστάθηκαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ

Άρθρο 32

Εργασίες Συνεταιρισμού (43)

1. Ο Συνεταιρισμός για την πραγματοποίηση του σκοπού του αναπτύσσει οποιαδήποτε δραστηριότητα, που προβλέπεται από το παρόν καταστατικό και κάθε άλλη, που θα αποφασίσει η Γενική Συνέλευση, σύμφωνα με το Καταστατικό και μέσα στα όρια του νόμου.
2. Η Γενική Συνέλευση εκδίδει εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας του Συνεταιρισμού, ο οποίος καθορίζει ενδεικτικά :
 - α) Τους όρους λειτουργίας του Συνεταιρισμού.
 - β) Τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των συνεταίρων ως προς τη χρήση των εγκαταστάσεων μηχανημάτων και των υπηρεσιών του Συνεταιρισμού.
 - γ) Ότι κάθε μέλος θα υποβάλλει δήλωση καλλιέργειας σχετικά με την καλλιεργούμενη έκταση και τον προβλεπόμενο όγκο παραγωγής κατά ποικιλία.
 - δ) Τον τρόπο διάθεσης των προϊόντων, τις ποικιλίες που πρόκειται να καλλιεργηθούν ή να απομακρυνθούν καθώς και τις μεθόδους καλλιέργειας.
 - ε) Κριτήρια ποιότητας και μεγέθους ανάλογα με τον προορισμό των προϊόντων.
 - στ) Τις κυρώσεις για αθέτηση των υποχρεώσεων των συνεταίρων και τη διαδικασία επιβολής τους, και
 - ζ) Τις λεπτομέρειες της τήρησης των λογαριασμών στην περίπτωση αναγνώρισης του Συνεταιρισμού, ως Ομάδας Παραγωγών.
3. Οι παραπάνω κανονισμοί μπορεί να περιλάβουν διατάξεις, που να υποχρεώνουν τα μέλη στην εφαρμογή κοινών κανόνων στην παραγωγή και στην εμπορία των

προϊόντων τους, στην τοποθέτηση στην αγορά ολόκληρης ή μέρους της παραγωγής τους και κάθε άλλη διάταξη που θα χρειάζεται, για την αναγνώριση του Συνεταιρισμού ως Ομάδας Παραγωγών ή των Κ.Ο.Π.Α.Σ. ως Ομάδων Παραγωγών και γενικά για την εφαρμογή των κανονισμών της Ε.Ε.

4. Ο Συνεταιρισμός διεξάγει τις εργασίες του με δικές του υπηρεσίες. Μπορεί όμως να χρησιμοποιήσει τις υπηρεσίες άλλων Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων ή και τρίτων. Το Διοικητικό Συμβούλιο στις περιπτώσεις αυτές ορίζει την αποζημίωση ή την αμοιβή για τη χρησιμοποίησή τους αυτή στη διεξαγωγή των εργασιών του Συνεταιρισμού.
5. Ο Συνεταιρισμός μπορεί με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου να επεκτείνει τις εργασίες του και γενικά να παρέχει αγαθά και υπηρεσίες που παρέχονται στα μέλη του και προς πρόσωπα που δεν είναι μέλη του Συνεταιρισμού, με τους όρους που το ίδιο το Διοικητικό Συμβούλιο θα καθορίζει. Σε καμιά όμως περίπτωση οι όροι αυτοί δεν μπορεί να είναι ευνοϊκότεροι από τους όρους που ισχύουν για τα μέλη του.
6. Τρίτοι, που χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες του Συνεταιρισμού δεν έχουν κανένα δικαίωμα πάνω στα αποτελέσματα της χρήσης.
7. Ο Συνεταιρισμός ανεξάρτητα προς την παροχή των υπηρεσιών του προς μη μέλη, που προβλέπει η προηγούμενη διάταξη της παρ. 5 του παρόντος άρθρου, μπορεί με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου να παρέχει γενικά τις υπηρεσίες του και να αναλαμβάνει την ενέργεια εργασιών για λογαριασμό του Δημοσίου, ή και κάθε άλλου νομικού προσώπου δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, συμπεριλαμβανομένων και των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων και Εταιρειών τους κάθε μορφής, με αμοιβή.

Επίσης, με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου μπορεί να αναπτύσσει ορισμένες δραστηριότητες σχετιζόμενες με την εφαρμογή της γεωργικής και κοινωνικής πολιτικής του κράτους ή και των κανονισμών της Ε.Ε. με αμοιβή, εφόσον ήθελαν ανατεθεί σ' αυτόν.

8. Η διαχείριση προϊόντων ή υπηρεσιών εκ μέρους του Συνεταιρισμού μπορεί να γίνεται είτε εξ ονόματος και για λογαριασμό του Συνεταιρισμού με προκαθορισμένους όρους για τα μέλη.

Άρθρο 33 (44)

Κανόνες παραγωγής και εμπορίας

1. Οι παραγωγοί, μέλη του Συνεταιρισμού υποβάλλουν δηλώσεις σχετικά με την καλλιεργούμενη έκταση, τον προβλεπόμενο όγκο παραγωγής καθώς και τις ποσότητες που έχουν πράγματι συγκομισθεί.

2. Ο Συνεταιρισμός παραλαμβάνει τα προϊόντα, που προσκομίζονται από τα μέλη, αφού προηγηθεί έλεγχος από τα αρμόδια όργανά του της ποιότητας, της καλής κατάστασης κτλ. των προϊόντων, ώστε αυτά να είναι κατάλληλα για την κατά προορισμό χρήσης τους.
3. Ο Συνεταιρισμός θεσπίζει ελάχιστα κριτήρια ποιότητας, μεγέθους, συσκευασίας, παρουσίας και σήμανσης, ανάλογα με τον προορισμό των προϊόντων.
4. Ο Συνεταιρισμός βοηθά τα μέλη του με σκοπό την ορθή εφαρμογή των κανόνων που επιβάλλει.

Άρθρο 34 (45)

Εδικοί όροι ορισμένων εργασιών

1. Προμήθειες αναγκαιούντων ειδών.

α) Ο Συνεταιρισμός προμηθεύεται και διαθέτει στα μέλη του πρώτες ύλες, ζώα και κάθε είδους παραγωγικά εφόδια ή καταναλωτικά αγαθά, χρήσιμα για τις ανάγκες των εκμεταλλεύσεων ή της οικιακής οικονομίας τους.

β) Τα είδη αυτά μπορεί ο Συνεταιρισμός να τα διαθέτει και προς πρόσωπα, που δεν είναι μέλη του Συνεταιρισμού, με όρους που καθορίζει το Διοικητικό Συμβούλιο.

2. Δάνεια προς το Συνεταιρισμό.

Τα δάνεια, που χορηγούνται στο Συνεταιρισμό, για διάφορους γεωργικούς σκοπούς, συνάπτονται από το Διοικητικό Συμβούλιο μέσα στα όρια, που έχει θέσει η Γενική Συνέλευση, ανάλογα με τις ανάγκες του Συνεταιρισμού. Τα δάνεια αυτά παρακολουθούνται σε ειδικούς λογαριασμούς και δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την διενέργεια άλλων εργασιών ή για άλλους σκοπούς εκτός εκείνων για τους οποίους χορηγούνται.

3. Δάνεια προς συνεταίρους

α) Δάνεια χορηγούνται μόνο σε συνεταίρους και με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου, που καθορίζει και τους βασικούς όρους του δανείου.

β) Το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί να εξουσιοδοτήσει τον Πρόεδρο αυτού να εγκρίνει τη χορήγηση δανείων, που δεν υπερβαίνουν ορισμένο ποσό για κάθε συνεταίρο, με την επιφύλαξη της μεταγενέστερης έγκρισης απ' αυτό.

γ) Ο τόκος των δανείων που μπορεί να συνάψει ο Συνεταιρισμός ή να χορηγήσει στα μέλη του, ορίζεται πάντοτε μέσα στα όρια που αποφασίζει η Γενική Συνέλευση. Οι εγγυητές όπου χρειάζονται, πρέπει να είναι συνεταίροι.

- δ) Τα δάνεια χορηγούνται κατά κανόνα για παραγωγικούς σκοπούς και χρησιμοποιούνται στη γεωργική εκμετάλλευση του δανειοδοτούμενου συνεταιρίου. Δάνεια για καταναλωτικές ανάγκες χορηγούνται μόνο με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης, η οποία κάθε χρόνο ορίζει γενικά το ύψος που μπορεί να φθάσουν τα δάνεια αυτά. Επίσης, μπορεί να χορηγείται στα μέλη πίστωση για εφοδιασμό τους με καταναλωτικά και λοιπά αγαθά από τα πρατήρια του Συνεταιρισμού ή της Ένωσης Συνεταιρισμών, στην οποία ανήκει ο Συνεταιρισμός.

4. Καταθέσεις.

- α) Ο Συνεταιρισμός δέχεται καταθέσεις από συνεταιίρους. Το ανώτατο και κατώτατο όριο καταθέσεων γενικά και για κάθε μέλος χωριστά, η προθεσμία ανάληψής τους και ο τόκος καθορίζονται από τη Γενική Συνέλευση.
- β) Ο τοκισμός των καταθέσεων αρχίζει από την επόμενη ημέρα της κατάθεσης, ο δε υπολογισμός του τόκου γίνεται στο τέλος του λογιστικού έτους, εκτός αν η Γενική Συνέλευση αποφασίσει τον υπολογισμό του τόκου κάθε εξάμηνο.
- γ) Η ανάληψη των καταθέσεων γίνεται ύστερα από προειδοποίηση των καταθετών προ ορισμένου χρόνου, που ορίζεται από τη Γενική Συνέλευση, ανάλογα με το ποσό των αποσυρόμενων χρημάτων,. Πριν από την προθεσμία αυτή έχει δικαίωμα το Διοικητικό Συμβούλιο να ειδοποιήσει τους καταθέτες να αποσύρουν τις καταθέσεις τους. Η πρόσκληση γίνεται προσωπικά στον καθένα. Μετά την παρέλευση της προθεσμίας, οι καταθέσεις αυτές παύουν να τοκίζονται.
- δ) Σε κάθε καταθέτη δίνεται από το Συνεταιρισμό παραστατικό καταθέσεων ονομαστικά, στο οποίο αναγράφονται οι σχετικές πράξεις καταθέσεων ή αναλήψεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

ΕΛΕΓΧΟΣ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ

Άρθρο 35

Έλεγχος

1. Ο διαχειριστικός, λογιστικός και οικονομικός έλεγχος στο Συνεταιρισμό ασκείται σύμφωνα με το άρθρο 17 του Ν. 2810/2000.
2. Οι ελεγκτές και ισάριθμοι αναπληρωτές τους ορίζονται από την προηγούμενη τακτική Γενική Συνέλευση του Συνεταιρισμού. Η αμοιβή των ελεγκτών καθορίζεται με την απόφαση ορισμού τους. Οι ελεγκτές μπορούν να

επαναδιορίζονται, όχι όμως για περισσότερες από πέντε (5) συνεχείς χρήσεις και υποχρεούνται να υποβάλλουν το πόρισμα του ελέγχου στο Διοικητικό Συμβούλιο του Συνεταιρισμού και στην εποπτεύουσα αρχή, το αργότερο είκοσι (20) ημέρες πριν από τη Γενική Συνέλευση.

3. Οι ελεγκτές υποβάλλουν το πόρισμα του ελέγχου στο Διοικητικό Συμβούλιο του Συνεταιρισμού, το οποίο υποχρεούται να το ανακοινώσει στην πρώτη μετά τον έλεγχο Γενική Συνέλευση των μελών της. Αντίγραφο του πορίσματος υποβάλλουν οι ελεγκτές στην εποπτεύουσα αρχή. Το Διοικητικό Συμβούλιο υποχρεούται να καλεί εγγράφως τον ελεγκτή πέντε (5) τουλάχιστον ημέρες πριν από τη συνεδρίαση της Γενικής Συνέλευσης για να παρίσταται σ' αυτήν. Ο ελεγκτής υποχρεούται να παρίσταται στη Γενική Συνέλευση και να παρέχει οποιαδήποτε πληροφορία ή διευκρίνιση του ζητηθεί.

Αν από το πόρισμα του ελέγχου υπάρχουν ενδείξεις ότι έχουν τελεστεί πράξεις, που τιμωρούνται από τις διατάξεις του Ποινικού Κώδικα ή των άλλων ειδικών ποινικών νόμων, οι ελεγκτές υποχρεούνται εντός δέκα (10) ημερών να υποβάλλουν το πόρισμά τους ή τη σχετική έκθεσή τους στην Εισαγγελική Αρχή και να αναφέρουν στον Υπουργό Γεωργίας τις παραβάσεις του νόμου ή του καταστατικού.

Ο Συνεταιρισμός θέτει στη διάθεση των ελεγκτών κατάλληλο χώρο, όλα τα βιβλία και τα στοιχεία και παρέχει κάθε πληροφορία που χρειάζεται ο ελεγκτής για την εκτέλεση του έργου του. Οι ελεγκτές δικαιούνται κατά την άσκηση των καθηκόντων τους να ελέγχουν τα βιβλία, τους λογαριασμούς και κάθε άλλο στοιχείο του Συνεταιρισμού, που κρίνεται χρήσιμο για την πλήρη και επιτυχή εκτέλεση του έργου τους.

Οι ελεγκτές ελέγχουν ιδίως :

- α) Τη νομιμότητα των αποφάσεων και των πράξεων των θεσμικών Οργάνων του Συνεταιρισμού.
 - β) Τη λογιστική τάξη και ιδίως αν τηρήθηκαν οι αρχές και οι κανόνες της λογιστικής επιστήμης.
 - γ) Την οικονομική κατάσταση του Συνεταιρισμού, που προκύπτει από τον έλεγχο των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων, τα στοιχεία του Ισολογισμού, του Λογαριασμού «Αποτελέσματα Χρήσης» και των προσαρτημάτων. Στο πόρισμα πρέπει να προσδιορίζεται η πορεία της οικονομικής κατάστασης του Συνεταιρισμού στο πλαίσιο των καταστατικών του σκοπού και των ετησίων προγραμμάτων δράσης του.
 - δ) Τη διαχειριστική τάξη, όσον αφορά τη νομιμότητα μόνο της πραγματοποίησης των δαπανών και αποσκοπεί κυρίως στη διαπίστωση τυχόν διαπραχθεισών ατασθαλιών, καταχρήσεων ή άλλων παραβάσεων και τον εντοπισμό των υπευθύνων.
4. Οι ελεγκτές με αίτησή τους προς το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί να ζητήσουν τη σύγκληση έκτακτης Γενικής Συνέλευσης, αναφέροντας σε αυτήν τα προς

συζήτηση θέματα. Το Διοικητικό Συμβούλιο συγκαλεί υποχρεωτικά τη Γενική Συνέλευση μέσα σε ένα (1) μήνα από την υποβολή της αίτησης, με θέματα αυτά που αναφέρονται στην αίτηση.

Άρθρο 36

Διαχειριστική Χρήση

1. Η διαχειριστική χρήση δεν μπορεί να περιλαμβάνει περισσότερους από δώδεκα (12) μήνες. Εξαιρετικώς η πρώτη διαχειριστική χρήση μπορεί να ορίζεται για χρονικό διάστημα μέχρι είκοσι τέσσερις (24) μήνες.
2. Κατά τη λήξη της χρήσης κλείνονται τα βιβλία του Συνεταιρισμού, ενεργείται η απογραφή της περιουσίας του και καταρτίζονται ο Ισολογισμός και ο Λογαριασμός «Αποτελέσματα Χρήσης», που υποβάλλονται από το Διοικητικό Συμβούλιο στην πρώτη μετά το τέλος της χρήσης τακτική Γενική Συνέλευση μαζί με τις αναγκαίες επεξηγηματικές εκθέσεις και τις εκθέσεις λογοδοσίας για τα πεπραγμένα του έτους, που έληξε.
3. Το Διοικητικό Συμβούλιο συντάσσει πρόγραμμα δράσης και ανάπτυξης του Συνεταιρισμού για την επόμενη χρήση, το οποίο συνοδεύεται από Προϋπολογισμό Δαπανών και το υποβάλλει για έγκριση στη Γενική Συνέλευση.
4. Η πρόταση για μη έγκριση από τη Γενική Συνέλευση του Ισολογισμού, του Λογαριασμού Αποτελεσμάτων Χρήσης και του προγράμματος δράσης, πρέπει να είναι ειδικά αιτιολογημένη.

Άρθρο 37

Διαχειριστικό υπόλοιπο - Πλεόνασμα - Κέρδη

1. Αν από τα ακαθάριστα έσοδα της Α.Σ.Ο. αφαιρεθούν οι κάθε είδους δαπάνες, οι ζημίες, οι αποσβέσεις και οι τόκοι των υποχρεωτικών και των προαιρετικών μερίδων, το υπόλοιπο που απομένει αποτελεί το διαχειριστικό υπόλοιπο της χρήσης. Το διαχειριστικό υπόλοιπο περιλαμβάνει πλεονάσματα και κέρδη. Τα πλεονάσματα προέρχονται από τις συναλλαγές του Συνεταιρισμού με τα μέλη του. Το πέραν του πλεονάσματος υπόλοιπο λογίζεται ότι προέρχεται από τις συναλλαγές με τρίτους και συνιστά κέρδη.
2. Από τα πλεονάσματα, πριν από την αφαίρεση ποσού για τις προαιρετικές μερίδες, κρατείται ποσοστό δέκα τοις εκατό (10%) για το σχηματισμό τακτικού αποθεματικού. Η κράτηση αυτή παύει να είναι υποχρεωτική όταν το τακτικό

αποθεματικό φθάσει στο ύψος του συνολικού ποσού των υποχρεωτικών μερίδων των μελών του Συνεταιρισμού και επαναφέρεται εάν το τακτικό αποθεματικό υστερήσει έναντι του συνολικού ποσού των υποχρεωτικών μερίδων των μελών. Το μέρος των πλεονασμάτων, που μεταφέρεται στο τακτικό αποθεματικό λογίζεται ως ισόποση εισφορά των μελών.

3. Το υπόλοιπο των πλεονασμάτων, που απομένει μετά την κράτηση της προηγούμενης παραγράφου, διατίθεται για την :

α) Ανάπτυξη του Συνεταιρισμού
β) Απόδοση στα μέλη ανάλογα με τις συναλλαγές τους με το Συνεταιρισμό,
γ) Υποστήριξη άλλων δραστηριοτήτων που εγκρίνονται από τα μέλη.

4. Τα ποσά της περίπτωσης β' της προηγούμενης παραγράφου μπορεί, με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης, να παραμείνουν στο Συνεταιρισμό ως εξατομικευμένες έντοκες καταθέσεις προθεσμίας των μελών. Το επιτόκιο που καταβάλλεται στην περίπτωση αυτή καθορίζεται με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης και δεν μπορεί να υπερβαίνει το επιτόκιο δανεισμού του συνεταιρισμού από τις τράπεζες.

5. Στο τακτικό αποθεματικό περιέρχονται :

α) Τα κέρδη, όπως ορίζονται στην παράγραφο 1, μετά τη φορολόγησή τους.
β) Η κράτηση της παραγράφου 2.
γ) Τα έσοδα που περιέρχονται στο Συνεταιρισμό από χαριστική αιτία.
δ) Κάθε άλλο έσοδο, για το οποίο δεν ορίζεται διαφορετικά από το παρόν.

6. Στο έκτακτο αποθεματικό και ειδικά αποθεματικά περιέρχονται πλεονάσματα χρήσεως εκτός του τακτικού αποθεματικού, σύμφωνα με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης.

Άρθρο 38

Ειδικά Αποθεματικά Κεφάλαια

1. Η Γενική Συνέλευση του Συνεταιρισμού με απόφασή της, που λαμβάνεται με την αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία των άρθρων 21 παρ. 3 και 23 παρ. 2 του παρόντος καταστατικού, μπορεί, μετά τις κρατήσεις για τακτικό και έκτακτο αποθεματικό και για τις προαιρετικές μερίδες, να διαθέτει από το καθαρό πλεόνασμα της διαχειριστικής χρήσης ποσοστό για το σχηματισμό έκτακτου ή και ειδικών αποθεματικών κεφαλαίων, που προορίζονται για την εξυπηρέτηση ειδικών σκοπών.
2. Στα ειδικά αποθεματικά κεφάλαια περιέρχεται και κάθε έκτακτη εισφορά των συνεταίρων, που επιβάλλεται με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης για ορισμένο σκοπό.

3. Η Γενική Συνέλευση μπορεί με απόφασή της, που λαμβάνεται όπως στην παρ.1, να μεταβάλει το σκοπό της χρησιμοποίησης των ειδικών αποθεματικών ή να αποφασίσει την κατάργησή τους. Στην τελευταία περίπτωση ορίζεται και η τύχη του υφιστάμενου κεφαλαίου.

Άρθρο 39

Έκτακτη Εισφορά

1. Εάν ο Συνεταιρισμός δεν μπορεί να πληρώσει τις οφειλές που έχουν λήξει ή εάν διαπιστωθεί κατά τη σύνταξη του Ισολογισμού ότι το Παθητικό υπερβαίνει το Ενεργητικό κατά το ένα τρίτο του συνολικού ποσού, της ευθύνης όλων των μελών, το Διοικητικό Συμβούλιο είναι υποχρεωμένο να συγκαλέσει αμέσως τη Γενική Συνέλευση με θέμα την επιβολή έκτακτης εισφοράς στα μέλη του.
2. Το Διοικητικό Συμβούλιο στην παραπάνω περίπτωση υποβάλλει στη Γενική Συνέλευση Ισολογισμό και έκθεση για την περιουσιακή κατάσταση του Συνεταιρισμού και προτείνει το ποσό της έκτακτης εισφοράς, που πρέπει να καταβάλουν τα μέλη.

Για να επιβληθεί η έκτακτη εισφορά στα μέλη, πρέπει η Γενική Συνέλευση ν' αποφασίσει μόνο με την αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία των άρθρων 21 παρ. 3 και 23 παρ.2 **(46)**.

Άρθρο 40

Τηρούμενα Βιβλία

1. Ο Συνεταιρισμός τηρεί τα βιβλία, που προβλέπονται από τον Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων, καθώς και τα παρακάτω, θεωρημένα από την αρμόδια Δ.Ο.Υ., βιβλία :
 - α) Βιβλίο μητρώου μελών.
 - β) Βιβλίο πρακτικών των Γενικών Συνελεύσεων και του Διοικητικού Συμβουλίου.
 - γ) Βιβλίο απογραφής και Ισολογισμού.
 - δ) Βιβλίο Μητρώου μελών Κλαδικής Οργάνωσης Παραγωγής (ΚΟΠΑΣ) του Συνεταιρισμού, στο οποίο καταχωρούνται τα πιο πάνω στοιχεία.
 - ε) Βιβλίο πρακτικών Κλαδικής Οργάνωσης Παραγωγής.
 - στ) Βιβλίο περιουσίας του Συνεταιρισμού, στο οποίο αναγράφονται τα περιουσιακά στοιχεία που αποκτά και κατέχει ο Συνεταιρισμός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ
ΕΙΔΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 41

Προσωπικό Συνεταιρισμού

Το προσωπικό του Συνεταιρισμού, τακτικό, έκτακτο διέπεται από το άρθρο 38 του Ν. 2810/2000.

Άρθρο 42

Δημοσιότητα

Με τη φροντίδα και ευθύνη του Διοικητικού Συμβουλίου αποστέλλονται στην Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών, στην ΠΑΣΕΓΕΣ και στην Εποπτεύουσα Αρχή και τίθενται στον τηρούμενο απ' αυτές ειδικό φάκελο :

Αντίγραφο της εγκριτικής απόφασης του Ειρηνοδικείου και του Καταστατικού καθώς και κάθε τροποποίηση αυτού **(47)**.

Άρθρο 43

Τροποποίηση Καταστατικού

1. Η τροποποίηση του παρόντος Καταστατικού γίνεται με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης με ονομαστική φανερή ψηφοφορία, εκτός αν η Γενική Συνέλευση θα αποφασίζει διαφορετικά. Η απόφαση για την τροποποίηση του Καταστατικού λαμβάνεται με την αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία των άρθρων 21 παρ.3 και 23 παρ. 2 του παρόντος.
2. Κάθε τροποποίηση του παρόντος καταστατικού ισχύει από την ημερομηνία που καταχωρείται η εγκριτική αυτού απόφαση του αρμόδιου Δικαστηρίου στο Ειδικό Μητρώο των Αγροτικών Συνεταιρισμών κάθε βαθμού, που τηρείται στο Ειρηνοδικείο της περιφέρειας του Συνεταιρισμού.

Άρθρο 44

Λύση

1. Ο Συνεταιρισμός λύεται :

α) Με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης, που λαμβάνεται με την εξαιρετική απαρτία και πλειοψηφία των παραγράφων 21 παρ. 3 και 23 παρ. 2 αντίστοιχα του παρόντος.

β) Αν κηρυχθεί σε κατάσταση πτωχεύσεως.

γ) Με απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου της έδρας του Συνεταιρισμού μετά από αίτηση του Διοικητικού Συμβουλίου ή των 2/3 του συνολικού αριθμού των μελών του ή της εποπτεύουσας αρχής.

2. Η αίτηση για τη λύση στην περίπτωση γ' υποβάλλεται από την εποπτεύουσα αρχή, αν η λειτουργία του Συνεταιρισμού απέβη παράνομη ή αν αδράνησε για δύο (2) τουλάχιστον συνεχείς διαχειριστικές χρήσεις ή αν συνάγεται εγκατάλειψη του σκοπού τους, λόγω μειωμένης δραστηριότητάς του. Η απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου υπόκειται σε έφεση.

Άρθρο 45

Εκκαθάριση

1. Με εξαίρεση την περίπτωση της λύσης του Συνεταιρισμού, που επέρχεται από την κήρυξή του σε κατάσταση πτωχεύσεως κατά την οποία ακολουθείται η διαδικασία του Εμπορικού Νόμου, η λύση ακολουθεί σε κάθε άλλη περίπτωση, το στάδιο της εκκαθάρισης.
2. Η εκκαθάριση διενεργείται από έναν ή περισσότερους ειδικούς εκκαθαριστές, που ορίζονται από την Γενική Συνέλευση. Το νομικό πρόσωπο του λυθέντος Συνεταιρισμού εξακολουθεί να υπάρχει και να λειτουργεί για τις ανάγκες της εκκαθάρισης.
3. Σε περίπτωση θανάτου, παραίτησης ή αδράνειας των εκκαθαριστών, μετά από αίτηση μέλους ή πιστωτή του Συνεταιρισμού, το Μονομελές Πρωτοδικείο της έδρας του Συνεταιρισμού διορίζει άλλους εκκαθαριστές, δικάζοντας κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας.

Άρθρο 46

Ενέργειες Εκκαθαριστών

1. Οι εκκαθαριστές έχουν υποχρέωση, μόλις αναλάβουν τα καθήκοντά τους, να κάνουν απογραφή της περιουσίας της εκκαθαριζόμενης οργάνωσης και να συντάξουν Ισολογισμό, αντίγραφο του οποίου υποβάλλουν στην Εποπτεύουσα Αρχή.

Αν η εκκαθάριση παρατείνεται, ο Ισολογισμός συντάσσεται στο τέλος κάθε έτους. Ο τελικός Ισολογισμός καταρτίζεται στο τέλος της εκκαθάρισης. Οι εκκαθαριστές γνωστοποιούν τη λύση της Οργάνωσης με τη δημοσίευσή της σε μια ημερήσια εφημερίδα κι αν δεν εκδίδεται τέτοια σε περιοδική εφημερίδα, του Νομού της έδρας της και καλούν τους πιστωτές να αναγγείλουν τις απαιτήσεις τους.

2. Απαιτήσεις πιστωτών κατά της υπό εκκαθάριση οργάνωσης παραγράφονται μετά την πάροδο τριών (3) ετών από την ημερομηνία της δημοσίευσης της λύσεώς της.
3. Από το προϊόν της εκκαθάρισης εξοφλούνται τα ληξιπρόθεσμα χρέη της εκκαθαριζόμενης Οργάνωσης με την ακόλουθη σειρά : προηγείται η εξόφληση των οφειλών προς τους εργαζόμενους και ακολουθεί η εξόφληση των λοιπών δανειστών. Στη συνέχεια εξοφλούνται οι προαιρετικές μερίδες. Το υπόλοιπο του ενεργητικού που απομένει, διατίθεται (48).

Άρθρο 47

Το Καταστατικό αυτό αποτελείται από 47 άρθρα, διαβάστηκε, συζητήθηκε και ψηφίστηκε κατ' άρθρο και στο σύνολό του από την Καταστατική Γενική Συνέλευση που πραγματοποιήθηκε στην στις θα ισχύει από την ημέρα της έγκρισής του από το Ειρηνοδικείο και καταχώρησης στο Βιβλίο Μητρώου Αγροτικών Συνεταιρισμών, που τηρείται σ' αυτό.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Νο 1

Υποδείγματος Καταστατικού Αγροτικού Συνεταιρισμού

Οδηγίες για τη συμπλήρωση του Καταστατικού (οι αριθμοί κατ' άρθρον αντιστοιχούν στους αριθμούς, οι οποίοι περιλαμβάνονται στο κείμενο του καταστατικού μέσα σε παρένθεση).

- **ΑΡΘΡΟ 1 :**

1. Συμπληρώνεται η ακριβής επωνυμία του Συνεταιρισμού, η οποία σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 2 του Ν.2810/2000 πρέπει να εκφράζει τον κύριο σκοπό ή τα αντικείμενα δραστηριότητας της Α.Σ.Ο., την ιδιότητά της ως Αγροτικής καθώς και την έδρα της.
2. Αναγράφεται ο Δήμος ή η Κοινότητα , όπου είναι εγκατεστημένη η Διοίκηση του Συνεταιρισμού.
3. Αναγράφεται η ονομασία του Νομού.
4. Συμπληρώνεται η επωνυμία του Συνεταιρισμού μεταφρασμένη στην Αγγλική γλώσσα ή Γαλλική χωρίς αυτό να είναι απαραίτητο, εκτός αν επιδίωξη των μελών είναι να αναπτύξουν δραστηριότητες και συνεργασίες με φορείς του εξωτερικού.

- **ΑΡΘΡΟ 2**

- 5 : Αναγράφεται η περιφέρεια του Συνεταιρισμού (ο νέος νόμος δεν θέτει περιορισμούς) . Η περιφέρεια ορίζεται από το καταστατικό, αρκεί να δικαιολογείται από το χώρο δραστηριοποίησης των μελών του.

- ΑΡΘΡΟ 3

6 και 7 : Αναγράφονται τα ειδικά προϊόντα, με τα οποία ασχολείται κάθε Συνεταιρισμός.

8 : Οι δραστηριότητες, που αναφέρονται στο συγκεκριμένο άρθρο είναι ενδεικτικές. Ο κάθε Συνεταιρισμός πρέπει να τις προσαρμόσει ανάλογα με τον σκοπό του είτε να διαγράψει όσες δεν ανταποκρίνονται στο σκοπό του, είτε να διατυπώσει γενικά τον σκοπό και τις δραστηριότητές του, στην περίπτωση μάλιστα , που πρόκειται για Συνεταιρισμό γενικού σκοπού, παροχής υπηρεσιών κλπ.

- ΑΡΘΡΟ 4

9 : Η χρονική διάρκεια μπορεί να οριστεί και για συγκεκριμένο χρόνο

- ΑΡΘΡΟ 5:

10 : Συμπληρώνονται (χωρίς να είναι υποχρεωτικό) οι σημαντικότερες δραστηριότητες του Συνεταιρισμού.

11 : Οι προϋποθέσεις και τα κωλύματα εγγραφής αναφέρονται ενδεικτικά. Η Γενική Συνέλευση μπορεί να προσθέσει και άλλα κατά την κρίση της ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες της κάθε οργάνωσης.

12 : Τονίζουμε ότι σύμφωνα με το νόμο η δυνατότητα συμμετοχής νομικών προσώπων, ως μελών του Συνεταιρισμού αφήνεται να καθορίζεται από το καταστατικό. Αν τα μέλη θέλουν να δώσουν αυτή τη δυνατότητα σε νομικά πρόσωπα τότε μπορούν να περιλάβουν την παράγραφο 3 του άρθρου 5 στο καταστατικό τους .

- ΑΡΘΡΟ 6

13 : Η προθεσμία είναι ενδεικτική.

14 : Το καταστατικό μπορεί να ορίσει πρόσθετα κωλύματα για την εγγραφή μελών, αρκεί τα κωλύματα αυτά να μην έρχονται σε αντίθεση με την βασική αρχή των Συνεταιρισμών , που ορίζει ποιοι μπορούν να γίνουν μέλη.

- ΑΡΘΡΟ 8

15 : Η Γενική Συνέλευση μπορεί να προσθέσει και άλλα δικαιώματα.

- ΑΡΘΡΟ 9

16 και 17 : Οι προθεσμίες είναι ενδεικτικές . Τονίζουμε ότι η ελάχιστη χρονική διάρκεια παραμονής ενός μέλους στο Συνεταιρισμό ορίζεται από το Καταστατικό. Τα κριτήρια, που θα ληφθούν υπόψη για τον καθορισμό της χρονικής διάρκειας μπορεί να είναι : η διάθεση των μελών να συνάψουν μακροχρόνιες συμφωνίες είτε δανεισμού προς πραγματοποίηση επενδύσεων είτε παράδοσης προϊόντων , οπότε δεν μπορεί αυτές οι συμφωνίες να συνδυάζονται με απόλυτη ελευθερία των μελών να αποχωρούν.

18 : Συμπληρώνεται με το ύψος του ποσού της ποινικής ρήτρας, το οποίο ποσό πρέπει να είναι εύλογο .

19 : Η Γενική Συνέλευση μπορεί να προσθέσει και άλλες υποχρεώσεις κατά την κρίση της και σύμφωνα με τις ιδιαιτερότητες του αντικειμένου κάθε οργάνωσης, όπως επίσης μπορεί να παραλείψει δραστηριότητες, οι οποίες δεν ανταποκρίνονται στο σκοπό του Συνεταιρισμού π.χ. αναφορά σε Ομάδες Παραγωγών , σε Αγροτουριστικούς Συνεταιρισμούς.

- ΑΡΘΡΟ 10

20 : Η προθεσμία είναι ενδεικτική.

- ΑΡΘΡΟ 11

21 : Όπως ανωτέρω (άρθρο 9 , αριθμ.19).

22 : Η προθεσμία είναι ενδεικτική.

- ΑΡΘΡΟ 14 :

23 : Το ύψος της συνεταιριστικής μερίδας καθορίζεται από τα ιδρυτικά μέλη (ή από τα υφιστάμενα μέλη για τους υφιστάμενους συνεταιρισμούς). Είναι προφανές ότι αν τα μέλη φιλοδοξούν να αναπτύξουν σοβαρές δραστηριότητες και πιστεύουν ότι μπορούν να πετύχουν τους στόχους τους μέσω του Συνεταιρισμού, θα καθορίσουν ένα σεβαστό ποσό μερίδας. Όσο λιγότερο πιστεύουν σε αυτό που κάνουν τόσο θα καταθέσουν μικρά ποσά.

Για ένα πρωτοϊδρυόμενο Συνεταιρισμό δεν μπορεί να είναι γνωστό το ύψος των συναλλαγών και γι' αυτό τα αναφερόμενα για πρόσθετες υποχρεωτικές μερίδες μπορούν να παραλειφθούν. Όταν ο Συνεταιρισμός αναπτύξει ένα σεβαστό ύψος δραστηριοτήτων θα είναι δυνατό να καθοριστεί το «μέτρο» βάσει του οποίου θα δοθεί η δυνατότητα απόκτησης πρόσθετων υποχρεωτικών μερίδων. Εναλλακτικά, μπορεί να αναφερθεί στο καταστατικό του νεοϊδρυόμενου Συνεταιρισμού ότι τα μέλη μπορούν να αποκτήσουν πρόσθετες υποχρεωτικές μερίδες με βάση κριτήρια, που θα καθορισθούν μετά την πάροδο π.χ. πενταετίας από της ίδρυσης του Συνεταιρισμού (προφανώς με τη διαδικασία τροποποίησης του καταστατικού).

Για να δοθεί η δυνατότητα σε υφιστάμενο Συνεταιρισμό να καθορίσει «μέτρο» απόκτησης πρόσθετων μερίδων, θα πρέπει να είναι σε θέση να προσμετρήσει τον κύκλο εργασιών (συναλλαγές) που πραγματοποιεί με τα μέλη του. Σύμφωνα με το νόμο, στην έννοια των συναλλαγών περιλαμβάνεται η αξία των προϊόντων, των εφοδίων και των υπηρεσιών που παρέχονται στα μέλη από το Συνεταιρισμό καθώς και των προϊόντων που τα μέλη διαθέτουν στον Συνεταιρισμό ή μέσω του Συνεταιρισμού σε τρίτους. Εφόσον υπολογιστεί ο μέσος όρος συναλλαγών των μελών με τον Συνεταιρισμό τους, ένα εύλογο και αντικειμενικό κριτήριο για τη χορήγηση δυνατότητας απόκτησης δεύτερης μερίδας θα ήταν το πολλαπλάσιο ύψος συναλλαγών. Ως παράδειγμα αναφέρεται το ακόλουθο : Τα μέλη που έχουν συναλλαγές με τον Συνεταιρισμό διπλάσιου ύψους σε σχέση με τον μέσο όρο να μπορούν να αποκτήσουν και δεύτερη μερίδα , όσα έχουν τριπλάσιο να μπορούν να αποκτήσουν και τρίτη, όσα έχουν τετραπλάσιο να μπορούν να αποκτήσουν και τέταρτη κ.ο.κ. Από απόψεως ύψους (σε Ευρώ), είναι πρακτικά εξυπηρετικό να ορίζεται το ύψος κάθε πρόσθετης υποχρεωτικής μερίδας ίσο με το ύψος της αρχικής υποχρεωτικής μερίδας. Ο νόμος αφήνει επίσης στο καταστατικό να ορίσει τη σχέση πρόσθετων υποχρεωτικών μερίδων με πρόσθετες ψήφους. Η αναλογικότητα μεταξύ πρόσθετων υποχρεωτικών μερίδων και πρόσθετων ψήφων είναι λειτουργικά

σκόπιμο να είναι φθίνουσα. Π.χ. δυνατότητα απόκτησης δεύτερης ψήφου να παρέχεται σε όσους έχουν τη δυνατότητα να αποκτήσουν δύο (2) πρόσθετες υποχρεωτικές μερίδες και δυνατότητα απόκτησης και τρίτης ψήφου σε όσους έχουν τη δυνατότητα να αποκτήσουν πέντε (5) πρόσθετες υποχρεωτικές μερίδες.

Σε μία τέτοια περίπτωση δημιουργείται η ακόλουθη αντιστοιχία συναλλαγών, μερίδων και ψήφων :

Συναλλαγές (μέσος όρος π.χ. 5.000 Ευρώ)	Υποχρεωτική μερίδα	Πρόσθετες υποχρεωτικές μερίδες	Αξία μερίδων σε Ευρώ (όταν η μερίδα είναι π.χ. 1.000 Ευρώ)	Αριθμός ψήφων
5.000 ή λιγότερες	1	----	1.000	1
7.500–12.499	1	2	3.000	2
22.500 και άνω	1	5	6.000	3

Στο παράδειγμα αυτό, τα μέλη, που θα έχουν συναλλαγές στον ενδιάμεσο χώρο, μεταξύ 12.499 Ευρώ και 22.500 Ευρώ, δεν είναι σκόπιμο να υποχρεώνονται να αποκτούν πρόσθετες υποχρεωτικές μερίδες αφού δεν θα συνοδεύονται και από πρόσθετες ψήφους. Όταν υπερβούν το όριο των 22.500 Ευρώ θα μπορούν να αποκτούν τρεις (3) πρόσθετες μερίδες και πρόσθετη ψήφο. Εξυπακούεται ότι η Συνέλευση των μελών μπορεί να ορίσει άλλες σχέσεις, να μην υιοθετεί τον μηχανισμό των πρόσθετων υποχρεωτικών μερίδων και ψήφων ή να περιορίζεται μέχρι του αριθμού των δύο ψήφων κλπ.

Ο Νόμος αφήνει στο καταστατικό τη δυνατότητα να ορίσει ότι οι μερίδες είναι έντοκες ή άτοκες, καθώς και τον τρόπο και το χρόνο καταβολής των τόκων. Ο καθορισμός τόκου έχει σκοπό να ενθαρρύνει τα μέλη να αποφασίσουν να ορίσουν μερίδες σημαντικού ύψους, ώστε αφενός να εξυπηρετηθούν οι σκοποί του Συνεταιρισμού και αφετέρου τα μέλη να μη θεωρούν την τραπεζική κατάθεση ως πλεονεκτικότερη.

Ο νόμος αφήνει στο καταστατικό την καθιέρωση ή όχι προαιρετικών μερίδων και την παροχή ή όχι δυνατότητας σε μέλη, εργαζόμενους και τρίτους ή σε κάποιους από αυτούς να αποκτήσουν προαιρετικές μερίδες. Οι προαιρετικές μερίδες δεν παρέχουν δικαίωμα ψήφου. Το καταστατικό όμως μπορεί να προβλέπει

προνόμια, με σκοπό να καταστήσει τις προαιρετικές μερίδες ελκυστικές. Τα προνόμια τα προσδιορίζει το καταστατικό . Εκείνο, που ο νόμος ορίζει (άρθρο 25) είναι ότι σε περίπτωση εκκαθάρισης οι προαιρετικές μερίδες εξοφλούνται πριν από τις υποχρεωτικές μερίδες. Το ελάχιστο που θα μπορούσε να καθοριστεί από το καταστατικό θα ήταν η καταβολή εύλογου τόκου, π.χ. ίσου με το επιτόκιο προθεσμίας των Τραπεζών. Για να γίνουν περισσότερο ελκυστικές οι προαιρετικές μερίδες, θα μπορούσαν να συμμετέχουν στα πλεονάσματα. Στην περίπτωση αυτή θα μπορούσε π.χ. να αποφασίσει η Γενική Συνέλευση να αντλήσει μέσω προαιρετικών μερίδων ένα ποσό ίσο με το 10% του συνεταιριστικού κεφαλαίου. Τότε ως πρόσθετο προνόμιο θα ήταν η διάθεση υπέρ των προαιρετικών μερίδων του 10% των πλεονασμάτων. Στην περίπτωση αυτή ο ενδιαφερόμενος να αποκτήσει προαιρετικές μερίδες θα υπολόγιζε σε μία σταθερή απόδοση (τον τόκο) και σε μία ενδεχόμενη πρόσθετη απόδοση εφόσον θα υπάρξουν πλεονάσματα στο τέλος της χρήσης .

Βλέπετε παράρτημα Νο 2

- ΑΡΘΡΟ 15

24 : Η ευθύνη των μελών για τις υποχρεώσεις του Συνεταιρισμού μπορεί να είναι ίση ή πολλαπλάσια προς τα ποσά, που καταθέτουν τα μέλη με την μορφή των υποχρεωτικών μερίδων. Η αυξημένη (διπλάσια, τριπλάσια , δεκαπλάσια) ευθύνη των μελών λειτουργεί ως πρόσθετη διασφάλιση προς τους πιστωτές του συνεταιρισμού, σε περίπτωση αδυναμίας του να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του. Το μεγάλο μέγεθος της ευθύνης, όπως και το μεγάλο μέγεθος της μερίδας , θα λειτουργεί και ενθαρρυντικά για τους εργαζόμενους και τους τρίτους προς τους οποίους ο Συνεταιρισμός θα στρέφεται για τη διάθεση προαιρετικών μερίδων (σε περίπτωση που το καταστατικό το προβλέπει και ο Συνεταιρισμός κινήσει τη σχετική διαδικασία) . Ανάλογα με τις διαθέσεις των μελών μπορούν να διακριθούν οι ακόλουθες περιπτώσεις :

- **Μεγάλη μερίδα και μικρή ευθύνη :** Τα μέλη δείχνουν ότι έχουν σοβαρούς στόχους και είναι διατεθειμένα να θέσουν στη διάθεση του Συνεταιρισμού με εμπιστοσύνη πολύ σημαντικά ποσά.
- **Μεγάλη μερίδα και μεγάλη ευθύνη :** Τα μέλη δείχνουν ότι όχι μόνο χρησιμοποιούν σημαντικά ποσά από τις οικονομίες τους αλλά και είναι διατεθειμένα να υποθηκεύσουν μεγαλύτερα ακόμη ποσά προκειμένου να επιτύχουν τους στόχους τους. Δείχνουν ακόμη ότι εμπιστεύονται τη διοίκηση και δεν ανησυχούν για τις δεσμεύσεις , που αναλαμβάνουν.
- **Μικρή μερίδα και μεγάλη ευθύνη :** Ο συνδυασμός αυτός δείχνει ότι ο Συνεταιρισμός δεν χρειάζεται σημαντικά ποσά για να αναπτύξει δραστηριότητες ή ότι τα μέλη δεν είναι σε θέση να διαθέσουν σημαντικά ποσά. Από την άλλη πλευρά έχουν αισιοδοξία για την πορεία του

Συνεταιρισμού και εμπιστεύονται τη διοίκηση και γι αυτό δεν διστάζουν να εγγυηθούν για σημαντικά ποσά.

- Μικρή μερίδα και μικρή ευθύνη : Ο συνδυασμός αυτός δείχνει ότι ο Συνεταιρισμός δεν έχει μεγάλες φιλοδοξίες και ότι τα μέλη είναι επιφυλακτικά αναφορικά με τις διαγραφόμενες προοπτικές.

- ΑΡΘΡΟ 18

25 : Η διάταξη θα διατυπωθεί σε συνδυασμό με το άρθρο 14 για τη μερίδα.

26 : Η Γενική Συνέλευση μπορεί να αποφασίσει την εκπροσώπηση μέλους με εξουσιοδότηση ή και ακόμη, την εκπροσώπηση δι' εξουσιοδοτήσεως σε όλες τις περιπτώσεις ή σε ορισμένες, ή να απαγορεύσει τελείως την εκπροσώπηση δι' εξουσιοδοτήσεως (η διάταξη του νόμου είναι δυνητική).

- ΑΡΘΡΟ 19 :

27 : Η απόφαση, που έχει τεθεί εντός της παρενθέσεως μπορεί να ληφθεί και από το Διοικητικό Συμβούλιο.

28 : Και αυτή η απόφαση μπορεί να ληφθεί από το Διοικητικό Συμβούλιο .

29 : Η Γενική Συνέλευση μπορεί να κρίνει ότι και άλλες αποφάσεις μπορεί να ληφθούν από αυτή, οπότε μπορεί να γίνουν προσθήκες στις διατάξεις του άρθρου αυτού.

- ΑΡΘΡΟ 21

30 : Ο όρος «αντιπροσωπεύονται» τίθεται μόνο στην περίπτωση, που προβλέπεται από το καταστατικό αντιπροσώπευση.

- ΑΡΘΡΟ 24

31 : Αναγράφεται ο αριθμός των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, ο οποίος είναι πάντοτε περιττός.

Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου δεν μπορεί να είναι λιγότερα από τρία (3).

32 : Αναγράφεται ο χρόνος της θητείας των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, ο οποίος πρέπει να είναι 2, 3 ή 4 χρόνια.

33 : Επίσης η προθεσμία είναι ενδεικτική.

34 : Ο αριθμός είναι ενδεικτικός. Εύλογος αριθμός για τα πενταμελή ή επταμελή Διοικητικά Συμβούλια είναι ο αριθμός 2 ενώ για τα εννέα μέλη ο αριθμός 3 . Γενικά το δικαίωμα αυτό παρέχεται στη μειοψηφία όταν αυτή η μειοψηφία απαρτίζει το $\frac{1}{4}$ έως $\frac{1}{3}$ του συνόλου .

35 : Αναγράφεται ο αριθμός των μελών. Ο αριθμός αυτός είναι σκόπιμο να είναι αυξημένος κατά ένα σε σύγκριση με τον αριθμό, που απαιτείται για να υποβληθεί η αίτηση.

36 : Η αντιπροσώπευση δεν είναι υποχρεωτική. Η Γενική Συνέλευση μπορεί να αποφασίσει και διαφορετικά.

37 : Και στην διάταξη ο όρος αντιπροσώπευση θα τεθεί, εφόσον αποφασισθεί.

- ΑΡΘΡΟ 30 :

38 : Τα ψηφοδέλτια μπορεί να είναι χωριστά για το Δ.Σ. και τους Αντιπροσώπους.

39 : Η προθεσμία είναι ενδεικτική.

40 : Τον αριθμό των σταυρών προτίμησης θα τον αποφασίσει η Γενική Συνέλευση. Ο Νόμος θέτει τον εξής περιορισμό : « Ο αριθμός των σταυρών προτίμησης δεν μπορεί να ορίζεται από το καταστατικό μεγαλύτερος του μισού ($\frac{1}{2}$) του όλου αριθμού των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου ».

41 : Ο Νόμος ορίζει ότι οι προϋποθέσεις ανάκλησης και ανακατανομής αξιωματών στο Διοικητικό Συμβούλιο ορίζονται από το καταστατικό. Αν δεν υπάρξει καμία

πρόβλεψη στο καταστατικό τότε αυτή γίνεται κατόπιν αποφάσεως των 2/3 του συνόλου των μελών του.

- 42 :** Ο Νόμος δεν θέτει κανένα περιορισμό ως προς τον χρόνο κτήσεως του δικαιώματος του εκλέγειν (π.χ. 1,2,3μήνες μετά την εγγραφή του μέλους στον Συνεταιρισμό) . Τούτο σημαίνει ότι η ρύθμιση ευρίσκεται στην κρίση της Γ.Σ.

• ΑΡΘΡΟ 32

- 43 :** Η Γενική Συνέλευση μπορεί να αποφασίσει την θέσπιση και άλλων εργασιών του Συνεταιρισμού.

Μπορούν να αναφερθούν στοιχεία του περιεχομένου του Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας του Συνεταιρισμού ανάλογα με τις δραστηριότητες του Συνεταιρισμού, όπως :

- Η υποχρέωση υποβολής δηλώσεων παραγωγής.
- Κανόνες παραγωγής, μεταποίησης και διάθεσης των προϊόντων.
- Κανόνες ποιότητας και προστασίας του περιβάλλοντος.
- Κανόνες τήρησης λογαριασμών.
- Κανόνες χορήγησης δανείων προς τα μέλη (επιτόκιο, ύψος, εγγυήσεις, αιτιολογίες χορήγησης κλπ.) .
- Κανόνες σύναψης δανείων εκ μέρους του Συνεταιρισμού,
- Κανόνες αποδοχής καταθέσεων εκ μέρους του Συνεταιρισμού (όρια καταθέσεων, επιτόκια, κανόνες ανάληψης, έναρξη εκτοκισμού, περιοδικότητα καταλογισμού, τόκων, χορηγούμενα παραστατικά κλπ).

• ΑΡΘΡΟ 33

- 44 :** Το άρθρο τίθεται , εφόσον οι όροι του εξυπηρετούν τον σκοπό και τις δραστηριότητες του Συνεταιρισμού, άλλως μπορεί να παραλειφθεί .

• ΑΡΘΡΟ 34

- 45 :** Οι διατάξεις του άρθρου αυτού τίθενται δυνητικά. Μπορεί να παραλειφθεί .

• ΑΡΘΡΟ 39

- 46 :** Ο νόμος ορίζει ότι για την επιβολή έκτακτης εισφοράς αρκεί η συνήθης απαρτία και πλειοψηφία. Όμως, δίνει επίσης τη δυνατότητα στο καταστατικό να απαιτεί αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία και σε άλλα θέματα πλην εκείνων , που συγκεκριμένα ορίζει ο νόμος. Συνεπώς, αντί για τη συνήθη, το καταστατικό μπορεί να επιλέξει την αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία των άρθρων 21 παρ.3 και 23 παρ.2.

• ΑΡΘΡΟ 42

- 47:** Το καταστατικό μπορεί να προβλέπει ακόμη ότι εκτός από την Εποπτεύουσα Αρχή, το καταστατικό, οι τροποποιήσεις του, τα αποτελέσματα ελέγχων και οι

οικονομικές καταστάσεις του Συνεταιρισμού, μπορούν να αποστέλλονται και στις συνεταιριστικές οργανώσεις, στις οποίες μετέχει ο συνεταιρισμός άμεσα ή έμμεσα, όπως σε Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών (αν μετέχει) και στην ΠΑΣΕΓΕΣ.

• ΑΡΘΡΟ 46

48 : Η τύχη του υπολοίπου του ενεργητικού, που απομένει μετά την εκκαθάριση, αποτελεί σημαντικό θέμα προβληματισμού. Οι δύο αντιτιθέμενες απόψεις είναι (α) να διανέμεται στα μέλη και (β) να διατίθεται για γενικότερους συνεταιριστικούς σκοπούς. Το ισχυρό σημείο της πρώτης άποψης είναι ότι αυτό το ποσό προήλθε από τις δραστηριότητες του Συνεταιρισμού και συνεπώς ανήκει στα μέλη. Το αδύνατο σημείο αυτής της άποψης είναι ότι για τη συσσώρευση του ποσού αυτού εργάστηκαν πολλοί κατά το παρελθόν και όχι κατ' ανάγκην τα υπάρχοντα σε δεδομένη στιγμή μέλη. Συνεπώς δεν ανήκει στα υφιστάμενα μέλη αλλά και σε άλλα. Ακόμη, τα υφιστάμενα σε δεδομένη στιγμή μέλη μπορεί αυτά να οδήγησαν τον Συνεταιρισμό σε διάλυση, οπότε δεν είναι δίκαιο και να αμειφθούν γι αυτό. Το ισχυρό σημείο της δεύτερης άποψης είναι ότι αφού πολλοί, που εργάστηκαν για τη συσσώρευση κεφαλαίου στους Συνεταιρισμούς δεν βρίσκονται στη ζωή, είναι προτιμότερο να διατεθεί το ποσό αυτό σε γενικότερους συνεταιριστικούς σκοπούς, όπως π.χ. για συνεταιριστική εκπαίδευση. Επίσης αφού ο Συνεταιρισμός συχνά επικαλείται την κοινωνική του διάσταση, το ποσό αυτό μπορεί να θεωρηθεί κοινωνικό κεφάλαιο και να διατεθεί για κοινωνικούς σκοπούς. Το αδύνατο σημείο αυτής της άποψης είναι ότι τα μέλη, που συνέβαλαν στη δημιουργία του δεν θα περιληφθούν μεταξύ των δικαιούχων του ποσού. Μία ενδιάμεση λύση θα αποτελούσε η διάθεση του ποσού αυτού κατά 50% για γενικότερους συνεταιριστικούς σκοπούς που θα αποφασίσει η Γενική Συνέλευση και το υπόλοιπο για διανομή στα μέλη ανάλογα με τον αριθμό των υποχρεωτικών μερίδων των μελών. Εν τέλει, επειδή ο νόμος αφήνει το θέμα αυτό να ρυθμιστεί από το καταστατικό, αυτή η διάταξη μπορεί οποτεδήποτε να τροποποιηθεί με αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Νο 2

Συνεταιρική Μερίδα

1. Κάθε μέλος συμμετέχει στο Συνεταιρισμό υποχρεωτικά με μια υποχρεωτική συνεταιρική μερίδα και έχει μια ψήφο.
2. Η υποχρεωτική συνεταιρική μερίδα ορίζεται σε Ευρώ.
(.....) . Η συνεταιρική μερίδα καταβάλλεται σε τρεις (3) ισόποσες ετήσιες δόσεις.
3. Η συνεταιρική μερίδα είναι αδιαίρετη και ίση για όλους τους συνεταίρους.

4. Τα μέλη μπορούν να αποκτήσουν πρόσθετες υποχρεωτικές μερίδες με καταβολή Ευρώ για κάθε μία, ανάλογα με το ύψος των συναλλαγών τους με τον Συνεταιρισμό. Ειδικότερα, στο τέλος κάθε λογιστικής χρήσης καταρτίζεται πίνακας των μελών στον οποίο αναγράφεται το ύψος των συναλλαγών κάθε μέλους με τον Συνεταιρισμό και υπολογίζεται ο μέσος όρος. Ο πίνακας αυτός αναρτάται στα γραφεία του Συνεταιρισμού τουλάχιστον ένα μήνα πριν από την ετήσια τακτική Γενική Συνέλευση.

Κάθε τρία χρόνια αθροίζονται τα ποσά των συναλλαγών κάθε μέλους και υπολογίζεται ο συνολικός μέσος όρος τριετίας για το σύνολο των μελών του Συνεταιρισμού. Τα μέλη που πραγματοποίησαν συναλλαγές (διπλάσιες) του μέσου όρου μπορούν να αποκτήσουν (δύο) πρόσθετες υποχρεωτικές μερίδες και μία πρόσθετη ψήφο. Τα μέλη που πραγματοποίησαν συναλλαγές (πενταπλάσιες) και άνω μπορούν να αποκτήσουν (πέντε) πρόσθετες υποχρεωτικές μερίδες και δύο πρόσθετες ψήφους. Η αξία των πρόσθετων υποχρεωτικών μερίδων καταβάλλεται εντός έτους.

Σε περίπτωση που μία επόμενη τριετία δικαιολογεί μικρότερο αριθμό μερίδων και ψήφων από την προηγούμενη, η αξία των πρόσθετων υποχρεωτικών μερίδων, που είχαν αποκτηθεί δεν επιστρέφεται στο μέλος αλλά διατηρείται στο όνομα του μέλους.

Τους όρους καθορισμού των πρόσθετων υποχρεωτικών μερίδων μπορεί να τροποποιεί ή ανακαθορίζει με απόφασή της η Γενική Συνέλευση των μελών.

5. Οι υποχρεωτικές μερίδες είναι έντοκες. Ο τόκος επί της αξίας της μερίδας θα υπολογίζεται με επιτόκιο το οποίο θα καθορίζει κατ' έτος η Γενική Συνέλευση των μελών, σύμφωνα με τις διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας. Ο τόκος θα καταβάλλεται από τον Συνεταιρισμό στα μέλη ανά έτος, από το ταμείο του Συνεταιρισμού ή θα πιστώνεται στα μέλη.

6. Τα μέλη, οι εργαζόμενοι στο Συνεταιρισμό και τρίτοι μπορεί να αποκτήσουν προαιρετικές μερίδες. Το ύψος της προαιρετικής μερίδας ορίζεται σε Ευρώ.

Οι προαιρετικές μερίδες επιστρέφονται στους δικαιούχους είτε με πρωτοβουλία του Συνεταιρισμού, ή με αίτηση των κατόχων εντός εξαμήνου από της υποβολής της αίτησης.

Οι προαιρετικές μερίδες έχουν τα εξής προνόμια :

α) Συμμετοχή κατά προτεραιότητα στα πλεονάσματα, με τη διανομή στις προαιρετικές μερίδες ποσοστού των πλεονασμάτων ανάλογου με την ποσοστιαία συμμετοχή των προαιρετικών μερίδων στο άθροισμα υποχρεωτικών και προαιρετικών μερίδων.

β) Καταβολή τόκου, το ύψος του οποίου καθορίζεται από την Γενική Συνέλευση.

- γ) Σε περίπτωση λύσης και εκκαθάρισης του Συνεταιρισμού, οι προαιρετικές μερίδες εξοφλούνται πριν από τις υποχρεωτικές.
7. Σε περίπτωση διάλυσης του Συνεταιρισμού τα μέλη του θεωρούνται πιστωτές για το ποσό των υποχρεωτικών συνεταιρικών μερίδων που έχουν καταβάλει. Αυτές αποδίδονται μετά την εξόφληση όλων των άλλων υποχρεώσεων του Συνεταιρισμού.
8. Η αύξηση ή η μείωση του ύψους της συνεταιρικής μερίδας γίνεται με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης.
9. Η μεταβίβαση των συνεταιρικών μερίδων είναι δυνατή μόνο με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Συνεταιρισμού, σε άλλα μέλη του Συνεταιρισμού ή σε πρόσωπο, που έχει τις προϋποθέσεις του άρθρου 5 του παρόντος Καταστατικού.
10. Απαγορεύεται στο Συνεταιρισμό :
- α) Να αγοράζει ή να δέχεται σαν ενέχυρο τις μερίδες των μελών του.
- β) Να επιστρέφει τη συνεταιρική μερίδα στα μέλη του, αν αυτά δεν έχουν αποχωρήσει.